

**Badische Landesbibliothek Karlsruhe**

**Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe**

**Sermones quadragesimales de peccatis, etc**

**Caracciolo, Roberto**

**[Offenburg], 5. Jan. 1496**

Sermo LI - Sermo LIX

[urn:nbn:de:bsz:31-311716](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-311716)

CLII

pro christo molli tractatōe capitis non re-  
cusavit. Sed reuera singularē et p̄cellē-  
tissimū testimonium xpi suscitari fuit die/  
bus nouissimis cōsignatio miraculosa s̄a  
et i francisci biennio q̄ppe signa visibi-  
lia et miraculosa tulit in suo corpore d̄ qui-  
bus plene dixim⁹ in ope de laudib⁹ sc̄torū.  
Quisnam dubitare p̄t de christo cū vi-  
deat franciscū stigmatib⁹ illis sacris ita  
decoratū. Ob id sc̄nū Bonauētura in le-  
genda sic sanctū franciscū alloq̄t. Jam  
vero p̄ hec signa certissima nō duob⁹ aut  
trib⁹ testibus ad sufficientiā sed q̄pluri-  
mis ad sup̄abundantiā cōprobata testio-  
nia dei in te et p̄ te credibilia facta nimis  
omne infidelib⁹ auferūt excusatiōis vela-  
men. Et vt idem Bonauētura refert De  
scendit angelic⁹ vir franciscus d̄ monte  
sc̄ci serēs crucifixi effigie nō in tabul' la-  
pideis et lignicis manu figuratā artificis  
sed in carnis mēbris descriptā digito dei  
vixit. Resonat ergo ex omni pte veritas re-  
surrectōis christi quā p̄dicauerūt apli.  
defenderūt proprio sanguine martyres. ex-  
pugnare et extinguere cōsuerūt impato-  
res et reges et nō valuerūt. eo q̄ ipse ē rex  
regum et dñs dominantū.

Qualiter christus resurrexit cū qua/  
druplici actu fortitudis

Capitulū terciū

**Q**uā mysteriū cōtemplandum  
de resurrectione xpi d̄ q̄litate. In  
q̄ videndū erit q̄litate christ⁹ re-  
surrexit. Ad qd̄ dicimus q̄ sicut fuit ad  
modū agni immolat⁹. ita fuit ad modū  
leonis resuscitatus. Et hoc p̄pter q̄dru-  
plicē fortitudis actū. Primus fuit. q̄  
fregit claustra inferni. Ad quē accessit n̄  
vr̄ ad locū penalē sed ad consolatiōez pa-  
nū ibidem existentū. Secundus act⁹ fu-  
it. quia subuertit potentiā diaboli et āpu-  
tauit manū eius attrahentē q̄ attrahēbat  
enti iustos ad limb⁹. vr̄ dicit dñs Bona-  
uētura in tercio. di. xxi. Terci⁹ actus

fuit. quia inde. id ē de inferno iustos oca  
cripuit et eduxit. Quartus actus q̄ se  
menipm̄ p̄p̄ta virtute suscitauit. Intel-  
ligendū in q̄ christi resurrectio fuit qua-  
lificata q̄druplici dispositōe diuina. Pri-  
ma fuit. quia caro ei⁹ sanctissima nō vi-  
dit corruptiōem p̄ tridū diuina virtute p̄-  
suata. Secunda fuit quia caro illa fuit  
regata. Eūcū ibi fuerint liuores et vul-  
nera ac plage tumētes ex flagellis. omnia  
ista fuerūt virtute diuina sanata absq̄z in-  
dicamine remanētib⁹ cicatricib⁹ ad deco-  
rez. Tercia dispositio q̄ christi caro. sis-  
it glorificata. Nam habuit p̄modū im-  
passibilitatis. q̄ dicit apls ad Rom̄. vi  
ca. Christus resurgēs ex mortuis ita non  
morit⁹ mors illi vtra nō dñabit. Secū-  
do habuit dōrē subtilitatis p̄ quas exiuit  
de sepulchro clauso. Tercio habuit dō-  
rē agilitatis. per quā euauit ab oculis  
eorū. Luce. xxiij. ca. Quarto habuit dō-  
rē claritatis. quam tamen occultauit d̄  
sc̄ipulis manifestandā electis. et in die iu-  
dicij etiā reprobis. Resurrexit igit̄ triū  
phatorū. mortis. expoliatorū inferni. et mū-  
di redemptor. qui numero electorū com-  
pleto resurgere faciet amicorū suorū cor-  
pora suis prop̄iis animab⁹ vnita. vr̄ sic  
percipiant eternaliter gaudia eterne vi-  
te. Ad quam nos perducat ipse dei filius  
qui est benedictus. p̄ omnia secula secula.  
lorum. Amen.

Feria secunda post dominicā resurre-  
ctionis. De sanctissima fide.  
Sermo quinquagesimus primus.

**Stulti et tar-**  
di corde ad credendū. verba  
sunt redemptoris nostri ori-  
ginaliter Lu. xxiij. c. et in euāgelio hodi-  
erno. Conat hostis aiaz nostraz mille  
suis nocendi modis mortaliū corda q̄

fide iesu christi terrabere. qm̄ cū illoz eſt  
decauerit intellectu facile ad q̄cunq; ſec/  
lera eos p̄cipitare p̄ot. Sublata nāq; ſi  
de reliq; virtutes fundamētū nō habent.  
Cū Bre. j. q. i. c. Lū paul. ait. Lū pau  
lus dicat fundamētū aliqd nemo p̄t po  
nere p̄ter id qd̄ poſitū eſt qd̄ eſt xp̄s ihs.  
id ē fides iesu christi. cōſequenter probatur  
q̄ vbi christ⁹ nō eſt fundamētū nullum  
boni opis eſt ſupediticiū. Fides nāq; ē q̄  
vincit mundū. vnde Jobes p̄ma canoni  
ca. c. v. ait. Nec eſt victoria q̄ vincit mū  
dū fides noſtra. id ē q̄ vincere facit q̄ ſūe  
in mūdo. vitz. ſupbiā auariciā ⁊ luxuriā  
Ipa diaboli tērationes exērminat. Unde  
ap̄ls ad Ephēſios. vj. c. inq̄t. In oib⁹ ſu  
mentes ſeum̄ fidei in q̄ poſitis oīa rela  
tūm̄ ignea exētinguere. Ipa hominem  
iuſtificat. vñ Genēſ. xv. c. ſcribit. Credi  
dit abrahā deo ⁊ reputat⁹ eſt ei ad iuſtici  
am. Ipa credentes filios dei efficit. Job  
Job. j. c. d̄. Dedit eis p̄tēz filios dei ſi  
erit his q̄ credūt in noīe ei⁹. Ipa a piculis  
liberat. Nam p̄ fidē abrahā exiit de yr  
id ē de igne chaldeoz illeſus. Lū em̄ non  
veller ignē adorare quē calder deum dice  
bāt vt expirēt virtutē dei ſui miſerūt ip̄  
ſum̄ ignē ſed nō recepit leſionē. Abrahā  
ſo german⁹ eius ⁊ pater ſare ⁊ loth illuc  
miſſus quia in fide deſecit cōbuſtus eſt.  
Ananias ⁊ ſocj in ſomacē miſſi lauda  
bāt ⁊ b̄dicēbāt deū nec ignis nocēbat eis  
Quare Paul⁹ ad Hebrēos. xi. c. dicit.  
Sanc̄i p̄ fidē vicērūt regna opati ſūt iu  
ſticiā adepti ſūt repromiſſiōes. obtura  
uerūt oīa leonū. eximērūt imperū ignis  
Et ne ſingula reperamus fides corpis ⁊  
ſie ſalutē opatur. Ob qd̄ iesus dei filius  
Lu. viij. c. dixit magdalene. Et Lu. xviij.  
c. ecco. fides tua te ſal. uū fecit. Qua d̄ re  
in p̄ſenti ſimone de fide dicere ſtaryi quā  
p̄diderāt diſcipuli cūtes in cnaus quos  
xp̄s dure d̄ arguit. De ip̄a itaq; fide tria  
myſteria proponamus declarāda.

Primū dicit virtuoſitatis.

Secundū neceſſitatis.

Tercium qualitatis

De multiplici acceptōe fidei Et quō  
diffinit. Et q̄liter eſt virt⁹ theologica.  
ex eo q̄ eſt a deo ⁊ terminat ad ip̄m ſicut  
ad obiectū.

Cap. p̄mum

Rimū myſterū de fide declarā  
dū dicit virtuoſitatis. Pro ca  
tus intelligētia tria erūt vidēda

Primū quor̄ modis capit̄ fides

Secundū quid eſt fides.

Tercū vtrū fides ſit virtus

Primo videndū eſt q̄t modis capit̄  
fides. Et ex dicit̄ Alexātri in ſcio ſū  
me. ⁊ Bonaventure in. iij. diſt. xxij. ⁊ ex  
glo. in. c. j. de ſūma trini. ⁊ fide catholica  
habet q̄ fides ſumit̄ duodecim modis.

Primo ſumit̄ pro ſponſiōe. Cū p̄me  
ad Lūmo. v. c. d̄. Primā fidē irritā ſe  
cerūt. Glo. id eſt ſponſiōz. Sic ſumitur  
ab Aug⁹. xxij. q. j. c. Noli. Noli inquit  
fidē fallere qm̄ graue eſt. Et iterum ibi  
fides qm̄ promittit̄ eāa hoſti ſuāda eſt.

Hoc mō etiā dicit̄ Iſidorus. xxij. q. iij.

In malis promiſſis reſcāde fidē. Se  
cūdo ſumit̄ fides pro fidelitate. vt cū q̄  
tenet̄ fideliter ⁊ reſtituit̄ ſibi cōmiſſa et  
ſilia. Et de hac. Hier. vj. c. d̄. Perijt̄ ſu  
des. Et Prouer. xx. c. Cū fidelē q̄s in  
uenier. Tercio ſumit̄ fides pro cōſciē  
tia. Iuxta illud ad. Ro. xiiij. c. De qd̄ nō  
eſt ex fide penit̄ eſt. Glo. xxvij. q. j. c. oēs  
id eſt om̄e qd̄ eſt contra p̄ſciāz. Quarto

ſumit̄ fides pro innocētia. vt. xxij. q. iij.  
c. Innocens. Quinto ſumit̄ fides. p̄ ca  
ſtitare thori. vt. xxvij. q. ij. c. Lōinges. et  
c. cōiung. Sexto ſumit̄ fides pro cre  
dulitate. id ē pro qd̄a habitu q̄ q̄s firmi  
aſſentit̄ ſine ſom̄idine de oppoſito his  
q̄ clare n̄ videt̄ q̄cūq; ſint illa. puta cū q̄s  
credit̄ talē eſſe ſuū p̄ſem vel m̄ſem. Et d̄  
hac Bre. in. iij. dyalogoz inq̄t. Auden  
ter dico q̄ ſine fide neci fidel. vni. Nā

si eundē infidelē peccatū voluero quem  
parē vel quā matrē habuit. rīdebit pro  
tinus illū atq; illā. **S**eptimo sumit fi  
des pro sacro baptisim. vñ Aug. ad bo  
nifaciū. Quid est aliud puulū bre fidē ni  
si fidei sacm. Et xly. di. c. de iudeis. dici  
tur. Oportet vt fidē quā vi vel nēcitate  
susceperunt necessario tenere cogantur.  
**O**ctauo sumit fides pro acceptiōe cō  
clūsiōis ex ratiōe probabili sū q; logici  
dicūt. Argumentū est rō rei dubie faci  
ens fidē. **N**ono dī fides cognitio q; ē  
in patria. Et de hac ad Rom. i. Iusticia  
dei reuelat ex fide in fides. **G**losa ex fide  
spei in fides rei. **D**ecimo capit fides p  
articulis fidei propositis ad credendum  
Et sic sumit Athanasius cū dīc. Hec est  
fides catholica quā nisi q̄sq; fidelit̄ fir  
miterq; crediderit saluus esse nō poterit  
**U**ndecimo sumit fides pro habitu in  
formi. de q. i. ad corinth. xij. c. dī. Si ha  
buero oēm fidē rē. **D**uodecimo accipit  
fides p habitu formato. Et de hac ad ro  
manos. i. c. Iustus ex fide uiuūt. hec est  
fides theologica siue sit informis siue for  
mata. de q; Apl's ait. i. ad corinth. xij. c.  
Nunc autē manent fides spes charitas  
ma hec. **S**ecō videndū est qd est fides  
Et sū Bonauē. q; fides multipl̄ pside  
ratur. ita etiā notificat. **U**ñq; cū fide/  
rat q̄rū ad ppriū gen. Et tūc describitur  
sic ab Aug. sup Johem. fides est virtus  
q; credunt q; nō vident. Et nō est de oib;  
q; nō vident vt dīc. **N**ḡ in lra. sed d̄ bis  
q; necessaria sūt ad salutē. **S**ecō pside  
ratur fides q̄rū ad obiectū siue ad pncipiū  
moriū. Et sic dīc Aug. ad crescentium  
fides est pma illuminatio mentis ad pri  
mā veritatē. **T**ertio pside rat fides q̄rū  
ad actū ppriū. Et sic dīc Damasco. li. iij.  
fides est nō inq̄situs cōsensus circa pri  
mā veritatē. **Q**uarto pside rat fides q̄rū  
ad habitū disperatū. Et h̄ mō inq̄t bu  
go li. de sacris. fides est certitudo qdam

anīmī de reb; absentib; sup op̄inōne r; i  
fra scia; p̄stituta. **O**p̄inō cū fides r; sci  
entia sūt habit; dispari. **Q**uinto pside rat  
fides q̄rū ad suū finē. Et sic describit ab  
Apl'o ad Hebricos. xi. c. fides est substā  
na rerū sp̄. adaz argumētū nō appentiū  
Nā fides h; tria. **P**rimo aspiciat. **S**ecū  
do efficit. **T**ertio reficit. **A**spiciat primā  
veritatē nō habitā sed sperandā. **J**o dīc  
tur sperandarū rez. **S**ecō efficit. i. cā est  
facies res sp̄andas cē in nobis. vñ dīc sū  
stātia q; sicut substātia est cā suoz acciden  
tū. ita fides est cā p̄sequēdi bona sp̄ata.  
**T**ertio fides reficit seu allieit. vñ dīc ar  
gumentū. i. certitudo assentiendo his q;  
non apparent. r; h̄ est meritum r; laus fi  
dei si certe r; indubitātē credit qd nō vi  
det. **B**eat; sū **L**ho. ij. q. q. viij. volens  
h̄ba Apl'i reducere ad formā diffinitōis  
clarā sic dīc. fides est habit; mentis q;  
inchoat vita eterna in nobis facies itel  
lectū assentire nō apparentib;. **P**ro cla  
ritate aut̄ intelligentia p̄tate diffinitōis  
Apl'i. **P**riō notandū est qd p̄dictā dīc  
finitōne fides distinguit ab oib; q; p̄ti  
nent ad intellectū. Et p̄mo ab op̄inōne  
suspiōne r; dubitatōne p; h; q; dī argumē  
tū. Nā p; h; tria intellect; nō sumit̄r ihe  
ret alicui. **P**er dubitatōne nō mag; ten  
dit ad vnā p̄tē q̄ ad aliā. **P**er op̄inōne  
r; si declinet fortiter ad vnā p̄tē cū for  
midine de opposito. **P**er suspiōne le  
uiter declinat ad vnā p̄tē. sed p; fidē firmi  
ter inheret credēdis sine hesitatōe. **S**ecū  
do ex h; q; dī nō apparentū fides distin  
guit ab intellectu q; est de pncipijs per se  
notis r; scia; q; est de cōclusionib; p; demon  
strationē acq̄sitis p; q; aliqd̄ intellectui ap  
parēer sit cuiusmodi nō est fides. **T**er  
tio p; h; q; dī substātia rerū sperandarū dī  
stinguitur a fide cōtē supra. i. credulita  
te q; est etiā de humanis. sicut em̄ quis fir  
miter credit parēres suos cē talē r; talem  
**S**ecō notandū q; fides dī substātia rez

112  
Speranda potius q̄ diligenda et eo q̄  
dilectio potest esse p̄sentū et absentū vi  
sōz et nō visōz. sed spes est t̄m de absen  
tibus et non visis. de q̄bus etiā est fides.  
q̄ et si videant ea que sunt fidei aliq̄ mō  
scz vt credēda nō t̄m oculo cogitāti vel in  
tellectuali demōstratiue. Tertio notan  
dū q̄ argumentū d̄r multipl̄. P̄rio bre  
uis enarratio s̄bseq̄ntiū. vel breuis colle  
ctio materie simul s̄p̄re totū libri. et sic  
sumit in biblia vbi prologi libroz aliq̄  
dicuntur argumēta. Secūdo argumentū d̄r  
ostensio vel manifestatio s̄m illō Johis  
t̄j. Dis q̄ male agit odit lucē et nō venit  
ad lucē vt nō arguatur opa eius. Tertio  
d̄r argumentū rō rei dubie faciēs fidem.  
et h̄mō sumitur in logicis. sed in theologi  
cis ecōtra fides facit argumentū seu rati  
onē. Quarto d̄r argumentū certitudo ex  
qua animus mouet in aliqd̄. et sic fides  
d̄r argumentū. Tertio videndū ē verū  
fides sit v̄tus. Et q̄ sic patet s̄m Bonā  
uenturā. r̄t̄j. di. tertū libri. n̄ quia ipsa  
est p̄ncipiū nostre salutis. tum quia est op  
posita vitio infidelitatis. tum etiā quia  
in illa cōsistit rectitudo vite s̄m regulam  
iusticie que est vt homo simpliciter cre  
dat his que nobis s̄nt a deo reuelata. nec  
obstat q̄ Aristo. et sui sequaces ceteriq̄  
philosophi nō posuerunt nisi virtutes  
Aut morales vt prudentiā. iusticiā. for  
titudinē et temperantiā. vel intellectuales  
vt sc̄ intellectū. sciā. sapiā. prudētia et ars  
de q̄bus loquit̄ Arist. in. vi. ethicōz. quā  
s̄m Tho. j. q̄. lxxij. p̄ter sup̄dictas virtu  
tes necessariū fuit cē v̄tutes theologicās.  
Nā p̄ v̄tutē p̄ficitur hō ad actū q̄bus i be  
atitudinē ordinat̄. Est autē duplex homi  
nis beatitudo. Una p̄portio nara nature  
ad quā puenire potest p̄ncipia sue natu  
re. Alia excedens hoīs naturā ad quam  
hō sola v̄tute diuina attingere pōt̄ s̄z q̄n  
dā diuinitatis p̄cipationē. Et q̄ h̄mōi  
beatitudo p̄portionē humane nature ex

cedit. p̄ncipia naturalia hominis ex quib⁹  
procedit ad b̄n agendū s̄m suā p̄portionē  
nō sufficiūt ad ordinandū hoīem in bea  
titudinē p̄dictā. v̄n oportet q̄ sup̄addan  
tur hoī diuinit̄ aliq̄ p̄ncipia p̄ q̄ ita or  
dinet̄ ad beatitudinē sup̄naturalē sicut p̄  
p̄ncipia naturalia ordinat̄ ad finē cōna  
turalē nō t̄m absq̄ adiutorio diuino. Et  
hec p̄ncipia dicunt̄ v̄tutes theologicē. n̄  
q̄ h̄nt deū pro obiecto in s̄p̄tū p̄ eas recte  
ordinamur in deū. n̄ q̄ a solo deo nobis  
infundunt̄. n̄ q̄ sola diuina reuelatione  
i sacra scriptura nobis tradunt̄ fr̄ac̄t̄  
s̄o de mayronis in quodā tractatu de vir  
tutib⁹ ait. Q̄ v̄tus theologica s̄m noīa  
significationē d̄r v̄t̄ diuina a theos q̄d  
est deus. v̄n Dionisius in lib. de diuinis  
noībus oīa ad deū p̄nēta siue ad diuini  
tate vocat̄ theologica. Sed aliqd̄ d̄r di  
uinū tripliciter. Aut q̄ in deo formalit̄  
repirat̄. vt eternitas bonitas imensitas  
et h̄mōi que dicuntur p̄fectiōes diuine. aut  
q̄ deo assimilāt̄. Sicut Dionisius li. de  
diuinis noībus vocat̄ sanctū hierotheū  
virū diuinū q̄ deo s̄ilis erat p̄ p̄cipatio  
nē virtutū. Aut q̄ ad deū terminat̄ sicut  
ad obiectū. Sicut theologia d̄r scriptu  
ra diuina q̄ de deo loquit̄. Dicuntur ergo  
v̄tutes theologicē diuine. nō p̄mo necesse  
cūdo sed tertio mō. q̄. s̄. s̄nt a deo et ad ip  
sū terminantur sicut ad p̄riū obiectū. Si  
q̄s hō obijceret q̄ metaphisica nō ponit̄  
tur virtus theologica et t̄m negociat̄ circa  
deū et substantias separatas. R̄ndet franc̄  
scus q̄ metaphisica est de deo sub rōne  
cōi que est naturaliter nota. v̄tus hō theo  
logica sub rōne p̄pria q̄ est credita. Nā  
ta est xp̄ianoz obligatio ad benignissimū  
deū qui tā ta luce v̄tut̄ corda n̄ra resper  
sit vt fide media maḡ imbuta sit vna ve  
tula de diuinis q̄ gentiles phi qui euang  
erūt in cogitationibus suis.

¶ Q̄ fides est necessaria ad salutē et eti

am credenda sunt alia q̄ rōe naturali pbant  
p̄nt et alia etiā explicite. **Cap. ij.**

**S**ecundū mysteriū declarandū de fi  
de dī necessitatis. vbi sunt tria du  
bia decidenda.

**P**rimū vtz fides sit ad salutē necēaria  
**S**ecūm vtz sit necessariū credere aliq̄  
q̄ rōe naturali possent de deo iuestigari  
**T**ertiū vtz sit necēariū credere aliquid  
explicite.

**A**d p̄mū dubiū r̄idet Athanasius in  
symbolo dicens. Quicūq̄ vult salu⁹ esse  
ante oīa opus est vt teneat catholicā fi  
dē. Quā nisi quisq̄ integrā inuolatāq̄  
suauerit saluus esse nō poterit. Rō autē  
q̄re fides est necessaria q̄ ip̄a illuminat in  
tellectū ad necessariā cognitionē dī. In  
oīm cōm via r̄ in oīm opatiōe est p̄mo nec  
cessaria cognitio finis ip̄ius opatiōis vlt  
vie. Quia finis est cā causā ex. ij. meta  
phisice. r̄ finis mouet agentē r̄ est princi  
piū oīm opatiōnū n̄rarū ex. ij. ethico. Et  
licet finis sit vltim⁹ in executōe. n̄ est p̄  
mus in intentōe r̄ mouet agentē. Sic er  
go se h̄nt p̄ncipia indemonstrabilia i spe  
culabilib⁹ sic se h̄nt finis in opabilib⁹. cū  
hō in h̄ mūdooēs sum⁹ viatores r̄ nō ha  
beamus hic ciuitatē manēre. vt dī ad he  
bicos vlt. c. finis ad quē ordinari sum⁹  
r̄ ad quē debem⁹ tendere est dē. vñ Na  
gister sententiariū di. j. scō. li. ait. fec̄ de  
us rōnalē creaturā vt sūmū bonū intelli  
geret. intelligendo amaret. amādo possi  
deret. r̄ possidēdo frueret. Et Aug. in. f.  
cōfessionū. fecisti nos dñe ad te r̄ in qui  
etū est cor nostrum teneat quietat in te.  
Sicut itaq̄ dē est cā efficiens oīm p̄ po  
tentā suā r̄ cā exemplar. p̄ suā sapiētiā  
sic est r̄ finalis p̄ suā bonitatē. q̄re Apo  
calyp. j. c. dixit Ego sū alpha r̄ o. p̄ncipi  
um r̄ finis. Lū ḡ ipe dē sit finis n̄ sc̄q̄  
q̄ nos debem⁹ ip̄m scire r̄ cognoscere. im  
mo vt probat **L. ho. in. ij. p̄ra gentiles.**  
**I**ntelligere dē ē finis oīs intellectuālib⁹

stātie. Et in. f. **I** gentiles inducit Arist. q̄  
in. r. et. i. resp̄dit simonidē quēdā q̄ per  
suadebat hoib⁹ vt p̄mitteret diuinam  
cognitionē r̄ h̄ianis r̄cb⁹ ingenū appli  
carēt. **D**oportere in quiebat hoicm h̄uaria  
sape r̄ mortalia mortalē. **L**ōtra quē simo  
nidē dicit **P**es q̄ hō se d̄z ad immortalia ē  
diuina n̄ abere op̄iū p̄. **Q**uare vt q̄ necē  
ria sit cognitio d̄ diuinis ad quā h̄ndāz  
p̄o statu isto p̄ueniēs mediū ē fides. **E**t  
ad h̄ clar⁹ intelligendū nota s̄m **L. ho. f.**  
**ij. **I** gentiles q̄ hō de diuinis triplicē cog**  
**gnitiōe h̄re p̄t. Prima ē cognitio natū**  
**re. r̄ hec h̄ p̄ naturalē rōe. Secda ē cog**  
**nitio gr̄. r̄ hec h̄ p̄ diuinale reuelationē.**  
**T**ertia ē cognitio gl̄ie. r̄ hec h̄ p̄ supna  
turalē illuminationē. **P**rima cognitio bo  
na. scda melior. tertia optima. **U**ltia cog  
nitio h̄ri nō p̄t absq̄ scda q̄ hō coḡscit  
q̄ iuestigari nō p̄nt onenaturali ex r̄  
latōe dī. **C**ognitio ḡ fidei illuminat intel  
lectū ad cognoscendū dū trīnū r̄ vñū crea  
torē celi r̄ terre r̄ reliq̄ in articulo fidei p̄o  
posita. **S**ecūm dubiū fuit vtz sit necē  
riū credere aliq̄ q̄ etiā de deo rōe natura  
li possent iuestigari. vt q̄ d̄s ē. r̄ q̄ d̄s est  
vñ⁹ r̄ silis. **A**d q̄d̄ r̄ndz **L. ho. ij. q. ij. r̄**  
**in p̄mo **I** gentiles q̄ sic multiplici ratiōe**

- ¶ Prima q̄ cognitio fidei est certior.**
  - ¶ Secda q̄ velocior.**
  - ¶ Tertia q̄ cōmuniō.**
  - ¶ Quarta q̄ amplior.**
  - ¶ Quinta q̄ vtilior.**
  - ¶ Prima rō ē q̄ cognitio fidei ē certior.**
- N**ā p̄naturalē multū deficiēs a cognitō  
ne diuioz. cui⁹ signū ē q̄ p̄bi p̄crutātes  
diuina naturali igenio i m̄lis errauerūt ce  
sibip̄is **I** dixerūt. vt apper i eoz dicit ar  
q̄ sentētijs. q̄ hō falli potest. deus autē  
falli nō potest. **N**am si humana ratio  
nō potest pertingere ad perfectam cog  
nitionem reruz creatarū sensibiliū. **H**ō  
magis in rebus diuinis que nullo sensu  
percipi possunt quia vt inquit **Arist. in**

2  
Prologo metaphisice De<sup>o</sup> est remotissi-  
mus a sensu. vt igit<sup>r</sup> eēt apud boies indu-  
bitata & certa cognitio de deo oportuit q<sup>d</sup>  
diuina eis p<sup>o</sup> modū fidei traderent quasi  
a deo dicta q<sup>d</sup> mentiri nō pōt. Sic Lactā-  
tius li. i. diuinarū istructio<sup>n</sup>ē inq<sup>r</sup>. omī-  
sīs terrenis huiusce pbie auctoribus nil  
certe assentib<sup>o</sup> aggrediamur viā rectā  
q<sup>d</sup>s equidē si putare satis idoneos ad bñ  
viuendū duces eēt & ipse seq<sup>r</sup>er & alios vt  
seq<sup>r</sup>erent hōr rarior. sed cū magna iter se cō-  
certatiōe dissidēt secūq<sup>z</sup> ipi plerūq<sup>z</sup> dis-  
cordent apparet eoz iter nequaq<sup>z</sup> eē dire-  
ctū. Siquidē sibi quis vt est libitū pro-  
pria vias imp<sup>o</sup>serūt. & fusionēq<sup>z</sup> maria<sup>z</sup>  
inq<sup>r</sup>entib<sup>o</sup> veritatē reliq<sup>z</sup>erūt. Nobis autē  
q<sup>d</sup> sacm religio<sup>n</sup>is accepim<sup>o</sup> cū sit veritas  
reuelata diuini<sup>o</sup> omnes veritatēq<sup>z</sup> ser<sup>o</sup> sine  
vllō discrimine ad celeste pabulū cōuo-  
cam<sup>o</sup>. Nec ille. Certior q<sup>d</sup> est cognitio q<sup>d</sup>  
habet p<sup>o</sup> fidē q<sup>d</sup> q<sup>d</sup> habet p<sup>o</sup> scientiāz eēt pre-  
cause certitudinis. q<sup>d</sup> fides innit<sup>r</sup> v<sup>o</sup>ritati  
diuine que est ei<sup>o</sup> obiectū. Scia<sup>o</sup> v<sup>o</sup> inni-  
tit<sup>r</sup> rōni hūane vt refert Tho. iij. q. iij.  
arti. vi. Dinc Apl<sup>o</sup>s ad Ephesicos. iij.  
c. ait. Nō ampli<sup>o</sup> ambulatis sicut & gen-  
tes ambulant in vanitate sensus sui tene-  
bris obscuratū habētes intellectū. Se-  
cūdo cognitio fidei est velocior. q<sup>d</sup> illa q<sup>d</sup>  
habet p<sup>o</sup> rōnē naturālē. Scientia nanq<sup>z</sup>  
ad quā prinet probare deū esse & esse v<sup>o</sup>nū  
& esse nobilissimū potentissimū & v<sup>o</sup>lū-  
tatis alijs sciētis. & sic nō nisi post magnā  
t<sup>o</sup>ps cognoscere<sup>r</sup> ista de deo. Nā metha-  
phisica q<sup>d</sup> circa diuina v<sup>o</sup>sat inter philoso-  
phie partes vltima remanet ad dīscēda.  
Tertio cognitio fidei ē cōmuniō. mul-  
ti em̄ in studio scientie proficere nō pos-  
sunt ppter multa impedimēta. Nā ali-  
qui impediunt a studiose inq<sup>r</sup>itōis fru-  
ctu q<sup>d</sup> est inuētiō v<sup>o</sup>ritas ppter indispositō-  
nē cōplexionis. ex q<sup>d</sup> multi naturālē sunt  
indispositi ad scientiā. Aliq<sup>z</sup> ipediūt ne

cessitate rei familiar<sup>o</sup>. Oportet em̄ inter  
boies eē aliq<sup>z</sup> q<sup>d</sup> t<sup>o</sup>palib<sup>o</sup> administradis i-  
sistant q<sup>d</sup> t<sup>o</sup>tps in ocio cōtemplatiue co-  
gnitōis nō possent expendere vt ad sum-  
mū fastigiū hūane inq<sup>r</sup>itōis pringerent  
scz dei cognitio<sup>n</sup>ē. Quidā insup retrahū-  
tur volūtaria pigricia. Isti g<sup>o</sup>tales omī-  
no a dei cognitōe fraudarent & seq<sup>r</sup>nter  
a felicitate pfecta. fuit g<sup>o</sup> necessariū vt dī-  
uina p modū fidei credenda pponerent.  
Luius cognitio cōmunit est oib<sup>o</sup> vt sic  
omnis caro saluari possit. Quia sic dī ad  
Colocenses. iij. c. In xpo iesu nō est mas-  
culus & femina. non est suus neq<sup>z</sup> liber.  
Quarto cognitio fidei est amplior. quia  
ad plura extendit q<sup>d</sup> cognitio q<sup>d</sup> habet p<sup>o</sup>  
rōnē naturālē. Nā p rōnē naturāles non  
possum<sup>o</sup> cognoscere d<sup>o</sup> deo nisi q<sup>d</sup> est & q<sup>d</sup>  
v<sup>o</sup> & similia. Sed nō q<sup>d</sup> sit trinitus in p<sup>o</sup>-  
nis nec q<sup>d</sup> virgo possit parere & h<sup>o</sup>mō. iō  
Apl<sup>o</sup>s. i. ad corinth. ij. c. ait. Loq<sup>z</sup>mur dī  
sapientiā in ministerio quā nemo pnci-  
pum idest p<sup>o</sup>hoz hui<sup>o</sup> seculi nouit. O au-  
rea secula nra luce v<sup>o</sup>ritatis p iclū xpm do-  
minū nostrū illustrata adeo vt in cogni-  
tōe rerū altissimarū dei multomag<sup>z</sup> pro-  
ficiat vna verula xpiana q<sup>d</sup> omis schola  
gentilū p<sup>o</sup>hoz. Impletū h<sup>o</sup>ppe est dictuz  
Isaie. xi. c. Repleta ē fra scia dñi sic aq<sup>d</sup>  
mar<sup>o</sup> opientis. Quidō cognitio fidei ē  
vtilior. Nā assentire bis q<sup>d</sup> naturālē co-  
gnosci pnt null<sup>o</sup> est meriti sicut credere  
q<sup>d</sup> sol mouet & similia. Sed assentire bis  
q<sup>d</sup> a deo sūt reuelata maximi ē meriti. Pri-  
mo rōne reuerētie quā exhibet hō deo. q<sup>d</sup>  
credit ei etiā ea q<sup>d</sup> nō capit. Nā qñ aliq<sup>z</sup>  
credit simplici verbo alicui<sup>o</sup> de bis q<sup>d</sup> al<sup>o</sup>s  
ignorat exhibet sibi honozē. vñ Valerius  
maxim<sup>o</sup> li. viij. c. xvi. inquit. Pytagore  
tanta auctoritas ab auditoribus fuit tri-  
buta vt que ab eo acceperant in disputa-  
tione ducere nefas estimarēt. Qui etiam  
interpellati ad reddendū. eām hñdebāt  
ipm dixisse. Quantomag<sup>z</sup> hō d<sup>o</sup> credere

No q̄ reuclauit nobis mysteria fidei per  
 dilectū suū filiū vnigenitū pro nobis in  
 carnatū ⁊ p̄ p̄phetas ⁊ ap̄los ac sanctos  
 suos. Sed credere ē maximi meriti. q̄a  
 hō hūilit̄ intellectū suū ad credendū ea  
 q̄ intellectu nō pōt p̄cip̄e dicēdo cū Dila  
 rio. q̄ plura potest deus facere q̄ intelle  
 ct̄ intelligere. **Q** aut̄ sic credere sit me  
 ritorū probat̄ a sancto **L**bo. ij. q̄. ij. q̄. ij. q̄.  
 ois acrus q̄ hūic̄ libero arbitrio moro  
 a deo p̄ gr̄am ⁊ relac̄ in deū est meritorū.  
 Sed credere est acrus intellect̄ assentiē  
 tis h̄itari diuine ex impio volūtaris mo  
 te a deo p̄ gr̄am. ⁊ sic h̄iacet libero arbitrio  
 in ordine ad deū. q̄ ac̄ fidei est meritorū  
 us. In sup̄ ois acrus h̄itus est laudabilis  
 ⁊ meritorius. Sed credere est ac̄ fidei q̄  
 est h̄itus. q̄ meritorius. Propterea Au  
 gusti. sup̄ Jobem ait. Sicut in radice ar  
 boris nulla proifus apparet pulchritu  
 do ⁊ n̄ quicqd̄ est in arborē pulchritudi  
 nis v̄ fructus ex illa procedit. Sic ex fi  
 dei hūilit̄ ac̄ q̄cqd̄ meriti quicqd̄ beartitu  
 dinis aia susceptura est ex fidei fundam̄  
 to procedit. **T**ertū dubiū fuit v̄m̄ sit  
 necessariū credere aliquid explicit̄. Ad  
 qd̄ r̄ndet **L**bo. ij. q̄. ij. **Q** semp̄ fuit ne  
 cessariū credere aliquid explicit̄. et in vere  
 ri testam̄to ⁊ ap̄ oēs natiōes sufficiebat  
 credere illa duo q̄ ponit Ap̄ls ad Heb.  
 ij. c. Accedentes ad deū oportet credere  
 q̄ est. et q̄ inq̄rentiū se est remunerator.  
 Et in diuino esse includūt omia q̄ credi  
 mus in deo eternali existere. v̄ trinitatē  
 ⁊ p̄fectōes omnes in q̄bus n̄ra beartitudo  
 consistit. In fide aut̄ prouidentie q̄ ibi no  
 rat̄ cū d̄r q̄ inq̄rentiū se est remunerator  
 cludunt̄ oia q̄ a deo t̄p̄aliter dispensant̄  
 ad hoīem q̄ sūr via pueniēdi in beartitudi  
 nez v̄ redēprio facta p̄ xpm̄ in q̄ ip̄licite  
 trinent̄ incarnatio. resurrectio. passio. et  
 h̄mōi. **M**inores q̄ credēdo illa duo ex  
 press̄e credēbāt ip̄licite oēs articulos fi  
 dei ⁊ h̄ sufficiebat eis. **M**aiores aut̄ v̄

p̄phete ⁊ alq̄ habuerūt de q̄bus d̄a articul  
 fidei explicit̄. In nouo aut̄ testam̄to p̄  
 t̄ps gr̄e reuclate nō sufficit illa duo crede  
 re explicit̄. sed oportet q̄ omēs tā maio  
 res q̄ minores h̄eant explicit̄ fidei d̄ my  
 sterijs xpi. v̄ incarnatōis. passiois. resur  
 rectōis. ascensiois. ⁊ h̄mōi p̄cipue de his  
 q̄ cōuer solennis at ecclia. ⁊ q̄ publice pro  
 ponūtur. Aut etiā de mysterio trinitatis  
 q̄ n̄ ad numerū ⁊ distinctionē p̄sonarū.  
 q̄ h̄ exp̄mitur in mysterio incarnationis  
 h̄c̄n̄ p̄ se ē obiectū fidei. **Q** illō p̄be ⁊ p̄  
 se p̄inet ad obiectū fidei p̄ qd̄ hō p̄fect̄  
 beartitudinē ⁊ qd̄ est via homib̄ veniēdi  
 ad beartitudinē. **D**oc est mysteriū icarna  
 tōis passiois ⁊ h̄mōi. q̄ v̄ d̄r de cō. dist.  
 vij. c. firmissime. Ab ira dei quā icurrit  
 mus. p̄pter originale pecc̄m nullus liberat̄  
 nisi p̄ fidē mediator̄ hoīs ihu xpi. s̄ v̄ d̄r  
 etiā ē in veteri test̄o ip̄licite nūc explicit̄  
 in nouo testam̄to quo ad adultos. p̄ ac  
 cidēs aut̄ ⁊ secundario p̄inet ad obiectum  
 fidei oia q̄ in scriptura sacra diuinit̄ tra  
 dita trinent̄. Sicut q̄ abraā habuit du  
 os filios. q̄ David fuit filius isay ⁊ hu  
 iusmodi. Et q̄ n̄ ad ista q̄ sc̄dario p̄inet  
 nō tenet hō explicit̄ credere. sed solū im  
 p̄licite. ⁊ in preparacōe animi. inq̄ntū par̄tē  
 credere quicqd̄ in sacra scriptura trinet̄  
 s̄ n̄c tenet h̄ explicit̄ credere q̄n̄ h̄ et  
 cōstituit in doctrina fidei trineri.

**Q** fides debet esse integra simplex et  
 operosa. **L**ap. tertū.

**T**ertū mysteriū declarādus de fide  
 d̄r qualitat̄is. In q̄ sciēdū q̄ ad fi  
 dei p̄fectōz req̄runt tres p̄ditōes.

**P**rima d̄r integritatis

**S**ec̄da simplicitatis

**T**ertia operositatis

**P**rima fidei p̄ditio est integritas. d̄  
 bet em̄ q̄libet credere oia q̄ credēda sunt.  
 Qui em̄ ita crederet oēs articulos v̄rynū  
 p̄tinaciter negaret saluari nō pōt. Immo  
 v̄ d̄r dicit **L**bo. ij. q̄. v. In hereticis q̄ er



710  
vant in vno articulo licet in alijs non er-  
rent nō est fides nec formata nec ifo-  
mis. Rō est q̄ s̄blata formali rōne obiecti fi-  
dei fides remanere nō pōt sic in alijs ha-  
bitib⁹. vt etiā remota luce visio esse non  
pōt. Obiectū aut̄ fidei formale est v̄itas  
p̄ma s̄m q̄ manifestat̄ in sac̄s̄ scripturis  
z doctrina eccl̄ie v̄i quicūq̄ nō inberet i  
fallibili z diuine regule z doctrine eccl̄ie  
q̄ procedit ex v̄itate p̄ma in sac̄s̄ scripturis  
manifestata ille non habet habitū fidei.  
Sed ea q̄ s̄nt fidei alio mō tenet̄ q̄ fidei  
Manifestū est aut̄ q̄ ille q̄ inberet doct̄  
ne eccl̄ie sicut infallibili regule oibus as-  
sentit q̄ eccl̄ia docet. Alioq̄n si d̄ his q̄ ec-  
clesia docet q̄ vult tenere z q̄ vult nō tenere  
nō tā inberet doctrine eccl̄ie sicut infalli-  
bili regule sed p̄prie voluntari. et sic ma-  
nifestū est q̄ heretic⁹ q̄ p̄naciter discre-  
dit vnū articulū fidei nō est parus in om-  
nibus seq̄ doctrinā eccl̄ie. Si em̄ nō p̄-  
naciter discrederet vnū articulū tā nō est  
heretic⁹ sed solū errās. Heretic⁹ q̄ d̄ de  
vno articulo fidē nō habet de alijs etiam  
articulis fidē nō habet sed opinionē q̄n-  
dā s̄m p̄p̄riā voluntatē. **S**edā p̄ditio fi-  
dei est simplicitas. D̄z vnusq̄sq̄ simplr  
p̄fiteri fidē x̄pi absq̄ rōnū auxilio. vt p̄z  
de sūma trini. z fide ca. c. j. Et Grego. di-  
cit in Omel. fides nō habet meritis cui  
hūana rō p̄ber exp̄imentū. Sed x̄tra pōt  
q̄s arguere. Nā in glo. in. c. Si q̄n. de re-  
scriptis d̄r q̄ de oib⁹ est rō reddēda. et p̄-  
latus parus debet esse reddere rōnē om̄i  
poscenti. vt dicit Petrus p̄ma sua cano-  
nica. c. iij. Et ad idē facit qd̄ norat. xxxvi  
di. §. Ecce. Et ff. de religiosis z sumpti-  
bus funerū. l. Si q̄s. §. Sed interdū In  
sup̄ testes examinād̄ d̄nt reddere rōnem  
sui d̄icti. Al̄s d̄ictū eoz nō valer. ij. q. i.  
ca. In p̄mis. Et. iij. q. iij. §. Itē in crimi-  
nali. v̄lt. Itē sola. Et. xxiiij. q. iij. e. Si ha-  
bes. Et. lxxvij. di. c. Loz ep̄i. Ad h̄ m̄det  
glo. p̄dicta in. c. si q̄n. **Q** de oib⁹ rō red-

di debet si pōt reddi. Sed q̄nq̄ p̄ impo-  
rētā aliter x̄tingit. aut q̄ nō interest no-  
stra qualiscūq̄ sit illa rō. **P**ro clariorē  
nō huius pris̄ noticia norāda s̄nt aliq̄ do-  
cūmēta. Primū est s̄m Tho. ij. ij. **Q** rō  
hūana ad ea q̄ sunt fidei potest se h̄re ad  
voluntatē credent̄ dupl̄. Vno mō an-  
tecedēt. puta cū q̄s nō vult credere vel  
nō habet promptā voluntatē ad creden-  
dū nisi rōe hūana induceret. Et tūc ratio  
hūana dimīnuit meritū. Sēdo mō ratio  
hūana se habet ad voluntatē credent̄ cō-  
sequēt. puta cū hō h̄z promptā volūta-  
tē ad credendū etiā sine rōe. Et ex h̄ q̄ di-  
ligit veritates creditam sup̄ ea cogitat z  
amplectit̄ si q̄s rōnes ad h̄ inuenire pōt  
Tūc hūana rō nō dimīnuit meritū fidei  
sed est signū maior̄ meritū. **S**āc̄t⁹ verō  
Bonauētura in prologo suo p̄mo s̄miaz  
di. **Q** rōnes inducere pro fide valer̄ ad  
p̄forandū debiles z infirmos in fide. ad  
delectandū fortes. z ad vincendū aduer-  
sarios. v̄n Aug. li. j. de trinita. ind̄. Ad-  
uers⁹ hereticos garrulatores elatores  
pot̄ q̄ capaciores rōib⁹ catholic̄ ē v̄rē  
dū. Sēcundū documentū q̄ ea q̄ sunt fi-  
dei z si sup̄ rōnē sine nō t̄n̄ x̄tra rōnem vt  
d̄it Hugo de sancto vicore. Et iō q̄rere  
ea que s̄nt sup̄ rōnē nō est vitupabile sed  
laudabile. dū t̄n̄ q̄s ista q̄rat moderate z  
cū hūilitate. Tercū documentū q̄ rō na-  
ruralis in his que s̄nt fidei pōt induci v̄t  
cū fide vel x̄tra fidē. Et illa quidē rō que  
s̄m fidē inducit pōt augere meritū. q̄n̄  
fac̄ voluntatē magis promptā ad credē-  
dū. Rō aut̄ inducta x̄tra fidē manēte ea-  
dē voluntate credēdi augeret meritū. Ma-  
gis em̄ meretur ille qui credit illō ad qd̄  
videt multas rōnes in cōtrariū q̄ h̄ eas  
nō videt. Sic q̄ tentat̄ vehementius de lu-  
xuria v̄l alio v̄tuo si resistat equali volū-  
tate maḡ meret̄. **D**ec Tho. in. iij. Quar-  
tū documentū s̄m Tho. in. j. **S** gentiles **Q**  
credere alicui s̄bito sine deliberatione sine

inspiratione & sine morte sufficienti ele-  
 uas mentis. Credere ho cu deliberatio  
 ne vel inspiratione vel morio sufficienti si  
 est leuitas cordis. Sic facit ille q̄ credit  
 ea q̄ sūt fidei. Talis em̄ bz sufficienti mo-  
 tiuū ad credendū. Inducit em̄ aucte diui-  
 ne doctrine miraculis confirmare & apli  
 interiori instinctu dei illumināris. **L**er-  
 ita p̄ditio fidei d̄ operositatis. Quicm̄  
 credū debēt opari & opibus v̄tutū inten-  
 dere. Ad h̄ em̄ nos excitant voces sc̄ptu-  
 rarū sanctarū. Cū in deuteronio. vj. c.  
 scribit. fac q̄ bonū est & placitū in con-  
 spectu d̄ni tui vt bene sit tibi. Et tho-  
 bie. iij. c. **N**ra bona habebim⁹ si timu-  
 erimus deū & recesserim⁹ ab oī peccō & fe-  
 cerimus bñ. Et Ecclesiastes. iij. c. Cogno-  
 ui q̄ nō eēt melius nisi letari & facere bo-  
 na i vira sua. Et ps̄. xxxij. Declina a ma-  
 lo & fac bonū. Et ps̄. xxxvj. Spera i do-  
 mio & fac bonitātē. Et **I**saie. j. c. Quies-  
 cite agere puerse discite benefacere. & vj.  
 c. Bonas facite vias v̄ras & studia v̄ra  
 & habitabo vobiscū. Et **A**mos. v. c. q̄ri-  
 te bonū & nō malū vt vivatis & erit d̄ns  
 deus vobiscū. Et **P**aul⁹ ad **R**o. ij. c. at-  
 tē. **G**ra q̄rit & hono: & par oī opanti bonū.  
 Et **xij. ca.** **P**rouidētes bōa. Et **xij. cap.**  
**U**s nō rimere fac bonū & habebis laudē  
 ex illo. Et ad **S**alath. vj. c. Bonū faciē-  
 tes nō deficiamus. Et iterū ibi. Dū sp̄us  
 habem⁹ opemur bonū. Et **J**obes p̄ma ca-  
 nonica. c. ij. Qui bñ facit ex deo est. & au-  
 gustin⁹. xxxvij. di. c. **N**ull⁹ Qui recusat  
 bona agere magis diaboli q̄ xpi mēbrū  
 esse ostendit & potius infidelis q̄ fidelis  
 esse monstrat. Et saluator n̄r **M**ar. v.  
 ca. **S**ic luceat lux v̄ra corā hoibus vt vi-  
 deant opa vestra bōa. Sed q̄rū ad ope-  
 ra videt quasi vbiq̄ fides extinetā dum  
 illi q̄ xp̄iano censent noie pro maiori pre-  
 oīes declinauerūt & inutiles facti sunt.  
 nec est q̄ faciat bonū vt vsq̄ ad vnum.  
**A**ducta quippe est diaboli malicia et

multo plures sequuntur opa tenebrarum  
 q̄ lucis. **Q**uōd verū esse p̄ experientia cogno-  
 sci pot̄ dū xp̄iani dieb⁹ istis **I**xpm̄ eiusq̄  
 doctrinā vitā suā ducāt in q̄libet genere  
 virtoz. **N**ō sic nō sic decet xp̄ianos viue-  
 re. sed iuste sobrie & pie expectātes beatā  
 spē & aduentū gl̄ie magni dei. Ad quam  
 nos p̄ducit ille qui est benedictus & laus-  
 dabilis in secula seculoz Amen.

**I** feria. iij. post d̄nicā resurrectionis. **D**e  
 iocūda pace. **S**er. q̄nq̄ gesimū sc̄os.

### Scit eis pax

**S**cribitur hec v̄ba. **L**u-  
 ce. xxiij. c. & in euāgelio hodie  
 cerno **R**e p̄grantiū imā efficiūt  
 et̄no p̄i p̄dicatores v̄bi dei q̄ pplis anū-  
 ciāt alta p̄conia pacē. **I**nq̄t ei **I**saias. ljj.  
 c. **S**p̄ pulchri sup̄ mōres pedes anūciāns  
 & p̄dicāns pacē. **P**er illā q̄ p̄pe boies si-  
 lii dei vocari merent. vñ xps̄ iel⁹ **M**ar.  
 v. c. dicebat **B**ri pacifici qm̄ filij dei voca-  
 buntur. **H**ac antiqu⁹ hostis vehemētē ex-  
 horret quā a p̄ncipio sue p̄ditōis expug-  
 re conat⁹ est. **I**n celo q̄ p̄pe emp̄ireo an-  
 geli tenebrarū ad plū cū angelis bōis atq̄  
 q̄ exide beat⁹. roij suis virib⁹. **R**enderūt  
 Et q̄ recūsauerūt eē pacifici a d̄o repro-  
 bati sūt & de celo expulsī. atq̄ supplicio  
 sēp̄it̄no adiudicati. **P**rop̄ ea siles illis  
 fuit q̄ iurgia q̄rit̄. lites sectarū. odia fouēt  
 rixas exercēt. bellaz volūt iusta. **T**ales  
 v̄tq̄ xp̄iano noie idigni cēfendi sūt q̄ cū  
 xpo p̄ch̄re nō p̄nt. **I**deico in p̄nti s̄mo-  
 ne de laudib⁹ pacē dicere statui quā xps̄  
 postq̄ a mortuis surrexit discipulis blā-  
 do s̄mōe anūciauit. **D**eclarabimus itaq̄  
 de ip̄a pace tria mysteria.

**P**rimū d̄r distinctionis  
**S**ecūm cōmendatōis  
**T**ertū fructificatōis  
**D**e multiplici pace. s. simulata. ignata  
 & ordiata. q̄ ad huc multipli distinguitur.  
**C**ap. p̄mū

**R**imū mysteriū declarandū de  
pace dicitur distinctōnis. Possu-  
mus enim distinguere triplices

pacem

**P**rima dicitur inquinata

**S**ecunda simulata

**T**ercia ordinata

**P**rima est par inquinata et viciosa il-  
lorū videlicet quae sunt in malo concordēs.  
Talis pax est inter demones repit pro quibus  
christus dicebat Lu. xi. et Mar. xij. Omne  
regnū in seipsum diuisum desolabitur. Si sa-  
than in seipsum diuisus est quōd stabit regnū  
eius. ut enim inquit Tho. prima pre. q. cxi. In-  
ter demones est platio. quia demonū quidam  
naturali ordine sub alijs constituntur. vñ  
actōes eorū sunt sub actōib⁹ superiorū. et h  
est quōd rōem plationis facit. ut si actio sibi  
dicitur subdat actōi plati. Quare illi qui natu-  
raliter sunt sapiētiores et potētiores alijs  
imperāt minorib⁹ illis et illi obediunt.  
Et concordia eorū nō est ex amicitia quā in-  
ter se habeant sed ex cōmūi necessitate quae ho-  
mines odiūt et dei iusticie repugnāt. Est  
etiā hominū impiorū ut eis se adiungāt  
et subiciāt ad propriā necessitā creandam  
quae potēiores virib⁹ vident. Neque i demo-  
nib⁹ accedit ad bonū superiorū quae eis infe-  
riores subdant. sed magis ad malū eorū.  
quae cū mala facere maxime ad miserā pri-  
near pēsse in malis est esse magis miser.  
**De Tho.** Sicut ergo pax demonū re-  
probata est ita et pax atq; concordia malo-  
rū hominū adulterorū latronū lusorū gu-  
losoz et similitū. Ideo iesus bñdicitur. Na-  
thai. et c. dixit. Nolite putare quod veneris  
pacē mittere in terrā. Nō enim veni pacē  
mittere sed gladiū. Veni enim separare homi-  
nē aduersus boiēm. filiū aduersus patrem  
suum et filium aduersus matrem suā. et nurum  
aduersus socerū suū. Quae oīa intelligē-  
da sunt de separatiōe ratiōnabili. cū. scilicet. quōs  
discordat separatur ab aliquo quia ipse vult  
dei voluntate implere. ille pō quia et stu-

det vacare vicijs. quo casu lites filio time-  
ti deū discordare a patre secrete vestigia de-  
aboli et similia. **S**ecunda pax est simula-  
ta. Nec est illoz qui in corde odiū abscon-  
dentes lingua se dicunt beniuolos et ami-  
cos. De quibus ait David in ps. Loquū-  
tur pacē cū proximo suo mala autem in cordib⁹  
eorū. Talis fuit pax cartbaginensium quā  
simulare perebāt a romanis. Ut enim nar-  
rat Titulstius. Postq; in africa se cō-  
tulit scipio africanus existere hanibale  
in italia victis iam sepe cartbaginensibus  
cartbago varijs terrorib⁹ agitata. ad ha-  
nibale legatos misit ut celeriter succur-  
reret patrie pericure. Consequenter triginta  
principes senioz quōd sanctissimū in illa  
vrbe Niliū erat pro perēda pace mittit  
ad scipionē qui iam extructa castra sua in cō-  
spectu cartbaginis locauerat. fiebat autem  
tem hec nō pura fide sed vt pōba pacis  
opus efflueret. quae ciues anxi respirarēt  
nec hanibal remearet. legati vbi in castra  
romana et in proximū venerūt more adulā-  
tū ante pedes ducis prostrati procubue-  
rūt. Quoz sententia hec fuit. Nolite scri-  
men vel excusare vel negare. sed illis tri-  
buere quoz esset. H est nō populo ciuita-  
tis sed hanibali suisq; cōplicitib⁹. quibus tu  
multuari et furere et ex bellis bella serere  
sp magnificum visū est. Igitur populo et in-  
nocenti vrbi venia petūt. cludētes se fa-  
cere quecūq; iusserit. Tunc scipio leges  
pacis dixit. Prima fuit quod oēs trās fugas  
et fugitiuos restituat. Secunda quod exercit⁹  
omnes ab italia deducāt et hispania sicilia  
et sardinia. Tercia quod oibus in italia  
am et africa insulis perpetuo abstineant.  
Quarto quod naues oēs legas tradāt. prae-  
viginti in usus pacificos resuarias. Et  
quod pararet certā quantitā frumētī et ordet  
et quod soluerēt adhuc aliq; talenta auri et ar-  
genti. Cū his cōditōibus inquit scipio. si  
pax placeat infra triduū rēdere. Nam fir-  
mabim⁹ inducias et legati romā ad sena-

rum mittent. Carthaginenses infra termini  
 nu pacis conditōes approbāt. Duplex er  
 go legatio. vna ad scipionē inducias fir  
 matura. Altera ad senatū pacē petitura  
 decernit. Et cū legatis ad scipionē capti  
 ui et rāsfuge aliq remittunt. vt res bona  
 fide credat geri. Et romā legati penoruz  
 iuvenes missi sunt vt etas fraudē tegeter  
 et ignorantia circularer. Pendere aut pa  
 cis negotio et durātib⁹ creugis capis ml  
 tis nauib⁹ romanorū carthaginēsel frege  
 runt induciarū fidem. Necq̄ m̄ tot offen  
 sis constantiā scipionis inuida cartha  
 go fregit. quin legatis hostiū cū suis ab  
 vrbe redeuntib⁹ ius gentiū saluū veller  
 cauens hostiles mores q̄s oderat emula  
 ri. Quib⁹ ad se pductis. Ire inq̄ securi  
 multoq̄ benigni⁹ apud romanos in bel  
 lo q̄ romani apd vos inter inducias ha  
 biti. Ecce q̄ carthaginēses cū pace simu  
 lata damnificauerūt romanos. q̄ rāmen  
 postea hambale a scipione deuictio facti  
 sunt et ipi voluerint noluerint tributarij  
 romanorū. Laute ergo semp agendū. q̄  
 vt Tegerius lib. ij. de re militari ait. fre  
 q̄ntius cōuentionū pacisq̄ simulatio cre  
 dulis magis nocere q̄ arma. Sed ve  
 illis q̄ cōfidentes imalicia sua proditōi  
 bus q̄rūt alios subijcere sibi. q̄r de⁹ vltor  
 est iniquitatis illoz. Diligit em̄ veritatem  
 diligit et fidē. Ob quod Aug. xxiij. q. j.  
 e. Noli inq̄. fides q̄m promittit etiam  
 hosti seruāda est. Sed h loco incidentē  
 querit. an in bellis licitū sit vti insidias.  
 cū insidie fraudes quedā videant esse. et  
 p cōsequens ad iniusticiā p̄tinere. Ad  
 qd̄ r̄ndet Aug. dicens. Cū iustū bellum  
 suscipit vtrū apte pugnet aliq̄s an ex in  
 sidias nihil ad iusticiā interest. Est de hoc  
 exemplū Josue cui mādauit de⁹ vt insi  
 dias poneret c̄tra habitatores ciuitatis  
 hay. vt scribit Josue. viij. c. Et notan  
 dū vt dicit Tho. ij. q. xl. q̄ insidie ordi  
 nant ad fallendū hostes. Duplici autē

potest q̄s falli et facto vel dicto alteri.  
 Vno mō ex eo q̄ ei dicit falsū vel nō suā  
 re promissū. et istud sp̄ est illicitū. Et hoc  
 mō nullus debz hostes fallere. Sūt enīz  
 qdā iura belloz et federa etiā int ipsos  
 hostes suāda. vt Ambro. ponit libro d  
 officijs. Alio mō pot q̄s falli. q̄ ei. ppo  
 sitū aut intellectū nō sperim⁹. h aut face  
 re sp̄ nō tenetur. vñ int cetera documen  
 ta rei militaris h̄ p̄cipue ponit de occul  
 tādīs cōsilijs ne ad hostes pueniant. Et  
 tal occultatio p̄tinet ad rōem insidiarū.  
 q̄bus licitū est vti in bellis iustis. Nec p  
 pe h̄mōi insidie vocant fraudes nec iu  
 sticie repugnāt nec ordiari volūnt. Et  
 set em̄ inordiata volūtas si aliq̄s velle  
 nihil sibi ab alijs occultari. Alio ergo ē  
 vti insidias mō dicto. Alio h̄ colore pa  
 cis frāgere fidē. Tercia par d̄ ordiata  
 q̄ multiplex adhuc ē. Prima ē par ho  
 minis et dei. de q̄ inq̄t Aug. libro. xij. d. et  
 vitare dei. q̄ est ordiata obediētia in fide  
 et lege eterna hoīs ad deū. Hāc frāctiō  
 de mayronis in qdam fmōe de natiuitate  
 iesu christi vocat pacē theartica. q̄ puari  
 sunt oēs in peccō mortali cōmorātes qui  
 in scripturis vocant inimici dei. vt dixim⁹  
 in fmōe de amore dei ad aiām in q̄drage  
 simali de p̄nā. Secda ē par hierarchi  
 ca. hoīm. sc̄ et angeloz. dū videlicz hoīs  
 student morē gerere angel custodiētib⁹.  
 Prop̄ca Bern. ait. In quis angulo. in  
 quis diuersorio reuerētiā exhibe angelo  
 tuo. Tercia est par iconomica. habitā  
 ribus. s. in vna domo. Et d̄ hac dixit se  
 piens Eccl. xij. c. In trib⁹ bñplacitū ē  
 spiritui meo q̄ sunt grata. corā deo et ho  
 minib⁹. amor frat̄. concordia proximo  
 rū. vir et vxor sibi bñ cōsentientes. Quar  
 ta ē par monostica vni⁹ ad seipm. dū scz  
 ratio impat virib⁹ inferiorib⁹ et vires infe  
 riores subijciunt rōi. Quinta ē par poli  
 tica. corz q̄ habitāt i vno regno vel i vna  
 ciuitate. Est em̄ policia s̄m Aristo. in. ij.

poliuce ordo qda habitantiu ciuitatem  
Ciuitas aut e ciuiu qda multitudo. Ad  
parie igit ciuitatis multu facit ordo. duz  
scimozes reuerent maiores z maiores  
adiuuar minores. et equales equalib<sup>9</sup> tu  
ra sua reddut. Propfca igit sapiens Pro  
uer. xi. c. In bndictioe iustoz exaltabitur  
ciuitas. z ore ipioz sbuertet. Et. xxx. c.  
Dcs pest ileres dissipat ciuitate cu. s. no  
lnt ordinare nec fm leges viuere. Na vt  
Aristo. in. v. politice ait. Ubiz ppter in  
equale seditio est.

**¶** Pax commendat ex eo q grata est  
deo z corist<sup>9</sup> fili<sup>9</sup> ei<sup>9</sup> illa dilexit. que etia  
a sanctis pdicatur

**¶** Secundu mysteriu declaradu de  
pace dr comendatois. triplex ei  
est pacis comendatio

**¶** Prima dicit dei gratificatio.

**¶** Secunda filij dei dilectio.

**¶** Tercia sanctoru predicatio.

**¶** Prima comendatio pacis dr dei grati  
ficatio. Est qde ipsi oipotent<sup>9</sup> deo grata z  
acceptissima. Ideo p Niere. c. xxx. ait.  
Ego cogito cogitarodes pacis z no affli  
ctois. Et pme ad Lboun. xiiij. c. ap<sup>9</sup>ls ait  
Non est dissensiois de<sup>9</sup> sed pacis. Sed  
cur inqdes de<sup>9</sup> bella sunt p sepe inter hoies  
fieri si pace amant. Ad qd mder Aug. li  
bro. v. de ciuitate dei. c. xxiij. q id facit vt  
punitant nostra pcta. Inq<sup>9</sup> enim sic. Sic  
etia tpa ipa belloz sicut in ei<sup>9</sup> arbitrio e  
z misericordia vel atterere vel cosolari  
gen<sup>9</sup> hoim vt alia citi<sup>9</sup> alia tardi<sup>9</sup> finiat

**¶** Secda comendatio pacis dr filij dei di  
lectio. De ipso qppe incarnari dixit Isa  
ias. ix. c. Vocabit<sup>9</sup> pnceps pacis. Et de  
eo Paul<sup>9</sup> ad Ephe. c. ij. inq<sup>9</sup> Ipe est pax  
nra q fecit vtraq<sup>9</sup> vnu. Et Aug. xxiij. q.  
i. c. Nisi bella. ait. Lbrist<sup>9</sup> vt pace doce  
ret venit in mudu. Propfca nasci volu  
it tpe pacis q Decrauan<sup>9</sup> august<sup>9</sup> pacifi  
ce vnuerfo imgebatur. Sedas. nanz  
omnib<sup>9</sup> bellis orb<sup>9</sup> tonu suo subegit ipe.  
no. cunctis inimic<sup>9</sup> z turbatorib<sup>9</sup> romano

sa uentis. Un Solim<sup>9</sup> in li. de mirabili  
bus mundi ait. Tempus augusti solu regni  
est q plimū arma cessauerūt z floruerūt i  
genia. Illo nāz tpe fuerūt Orat<sup>9</sup>. vir/  
gili<sup>9</sup>. ouidi<sup>9</sup>. macer. carull<sup>9</sup>. veronē<sup>9</sup>. pro  
percus. terenti<sup>9</sup>. varro. marc<sup>9</sup>. tull<sup>9</sup>. Li  
cero. appollo dor<sup>9</sup>. valer<sup>9</sup>. melalla. vale  
rius maxim<sup>9</sup>. salusti<sup>9</sup> z alij. Et fm Euse  
biu in libro de epibus. Tpi<sup>9</sup> Decrauiant  
factus est rome cēsus. z inuēta sūt in vr  
be tricenta et septuaginta milium ciui/  
um romanoz. Pacifico igitur tpe chri/  
stus voluit in terra visibilis apparere.  
In natiuitate vo eius fecit angelos can  
tare. Et in terra paz hoib<sup>9</sup> bone volūta  
tis. vt scribit Lu. ij. c. ad insinuandū qn  
tū sibi paz foret dilecta. Hinc est q scri  
bit in prologo decretaliū. Rex pacific<sup>9</sup>  
pia miseratōe disposuit sibi subditos fo  
re pacificos. Et dū misit discipulos in  
omne ciuitate in q erat ipe venturus. vt  
dicit Lu. x. c. monuit eos dices. In quā  
cunqz ciuitate intraueris pmū dicite. paz  
huic ciuitati. Et in quamcunqz domum  
intraueritis dicite. paz huic domui. Et  
in sermone quem fecit in vltima cena vt  
scribitur Job. xiiij. ca. qsi pro preciofissi  
mo thesauro pacam aplis reliq<sup>9</sup>. Paces  
inq<sup>9</sup> meā do vobis. pace relinq<sup>9</sup> vob. p<sup>9</sup>  
resurrectionē vero sepi<sup>9</sup> apparēs vt p<sup>9</sup>  
Lu. xxiij. c. Job. xx. ap<sup>9</sup>los salutabat di  
cens. Paz vobis. Tercia comendatio  
pacis dr sanctoru pdicatio. hanc em san  
cti pdicauerūt. Un David in ps. xxxij.  
Inq<sup>9</sup>re pace. Et Paul<sup>9</sup> ad Roma. v. ca.  
Justificari p fidem pacē habeam<sup>9</sup>. Et ad  
Roma. xij. c. Si fieri pōt qd ex vobis e  
cū oib<sup>9</sup> hoibus pacē habētes. z ij. ad Lo  
rint<sup>9</sup>. xiiij. c. Pacē habete z de<sup>9</sup> pacis z di  
lectōis erit vobiscū. Et ad Ephe. iij. ca.  
Solliciti fuare vnitatē spūs i vinculo  
pacis. Et ad Philip. iij. c. Paz dei que  
crupat omne sensu custodiat corda v<sup>9</sup> z  
intelligēcias v<sup>9</sup>. Et ad Col. iij. cap.  
Pax p<sup>9</sup> erulet in cordib<sup>9</sup> v<sup>9</sup>. z ad De

breos. rñ. c. Pace sequi cu oibus. Et in eplis suis in pncipio pmittebat. Hra yo bis r par. Idē facit Petr. Itēz Jofes in Apoca. sic incipit. Hra vobis r par.

¶ Ex pace proueniūt oia bona. rpa. hā corpalia r spūalia. ¶ Cap. iij.

**P**rimū mysteriū de pace declarā dū dicit fructificatiōis. Prouenit q̄ppe ex pace triplex fructus

- ¶ Primus spūalis
- ¶ Secundus corporalīs
- ¶ Tertius spūritualis.

¶ Primus fructus q̄ ex pace orit̄ dī spūalis. Ipa em ciuitates ampliat. diuitias auget. edificia multiplicat. agros seminat. pomeria colit. scientiarū studia nutrit. amētia pacis. m̄mōnia iūgit. r in terra ac in mari secuz p̄bet oibus iter. Propterea Quidē in lib. de fastis ait. Pace ceras leta est et vos locate coloni. Perpetuā pacē pacificūq; ducē. r Tullius in philippicis. Dulce nomē pacis. res vō ipa rū iocūda nā salutaris. Et Cassiodo. li. j. eplaz ait. Omni q̄ppe regno desiderabilē ē dī pacis trāq̄litas in q̄ ppli proficiūt. r gentiū utilitas custodit̄. Nec est bonaz artū deora m̄. Nec mortalū gen̄ regabili successiōe multiplicās facultates p̄cedit mores extollit. r tantaz rez ignar̄ agnoscat̄ q̄ eā minime q̄sisse sentit̄. Nec ille. Nec solū i pace spūalia bōa q̄b̄ homini subuenit multiplicant̄. Quinimo et oia celestia atq; terrena corpa in pace cōfuant̄ i suo esse. Un̄ Bre. nazanzen̄ i libro de regimie monachoz ait. Celū terra r mare donec iter se i pace sūt. r dēre natu re sue firmos suāt. Stramūd̄ i palchritudie sua ac deore p̄fulget. Et Boetius li. iij. de cōs. Nosti ne omne q̄d ē trādiu manere atq; subsistere quādiu sit vnū. s. p̄ pacē vnū. Sed interire atq; dissolui pariter q̄ vnū esse desierit. Ideo Tullius in li. de amicitia ait. Quē dom̄ tā stabili. q̄ ciuitas tā firma ē q̄ n̄ oq̄s r dissidijs sū

ditus possit euerri. r Beda in omel. c. ponēs illud. Omne regnū i seipm diuisū desolabit̄ inq̄. Dom̄ em r ciuitas si fuerit diuisa velocit̄ dissipat̄. r etiā regnū quo nihil est validi. Cōcordat hīs oibus illud Salustij i iugurtino. Cōcordia parue res crescūt. discordia maxime dilabunt̄. Sic ergo euersiōes ciuitatū r destructio regnoz atq; diuitiaz r glie copia deficiūt. p̄pter bella. p̄pter lites et dissensiones. ita p̄pter pacē hec oia augmenant̄. ¶ Secundus fructus pacis dicit̄ corpalis. bō enī pacifice viuēs comedit̄ delectabil̄. dormit̄ quiete. ambulat̄ vbi q̄ securus. Qui aut̄ inimicitias seccatur semp̄ est suspectus. semp̄ pauidus et omnia sunt sibi amara. ¶ Et pace insup̄ sit cōseruatio gentiū r populoz. r mors violenta nescit̄. Sed ex guerris q̄s enūer̄ rer quor strages. quor cedes hominū sequant̄. Res est horēda nimis cōmēdiare q̄ scripra sūt ab historijs de hoib̄ q̄ perierūt in bellis de q̄b̄ aliqua nos enarra bunt̄. ¶ Refer̄ Paulus. Drosus li. ij. q̄ tribus regib̄ p̄laz ciro vicz q̄ gāngē fluvū in quadringētos sexagēta alueos cōminuit. Et ciro a tamiri sugato. r perse ex popul̄ persicis decies nonies cētena milia hoīm bella rapuerūt. ¶ Narrat eutropius. q̄ Marcus antilius regulus missus a romanis i africā r tres cartaginēsiū duces dimicās victor fuit. decē r octomilia occidit. q̄nq; milia cepit. Iteruz pugnantis regulus r cartaginēses q̄ a lacu domūs auriliū perierūt eo q̄ pacē a romanis obtinere nō potuerūt vicē ē r caprus trigintamilia hoīm occisi sūt. Idē eutropius. Metellus afroꝝ ducē supauit. vigintrimilia hostiū occidit. In bello cōtra saliscos q̄nto Lucratio r Manlio consulib̄ decem milia hostiū cesa sunt. ¶ Lucio cornelio lentulo r fuluio flacco cōsulibus pugnatū est cū insubribus r liguribus. quozum interfeci sunt vigintri

tria milia capta q̄nq̄. Emilio Jule igē  
tes galloꝝ copie alpes trāsierūt q̄z qua  
dringenta milia capta sūt ⁊ interfecta. ha  
nibal ap̄d lacū trāsinenū flamineū inter  
emit viginti milia romanoz cesa sūt q̄n  
genesimo quadragesimo anno ab vrbe  
cōdita. Lucius emili⁹ paulus ⁊ terretri  
us varro p̄tra hanibale mtrunt. Et ap̄d  
cannas hanibal vicit eos ⁊ quadraginta  
quaruoꝝ milia romanoz cecidere affroz  
tria milia. Intra in hyspantia Hasdru  
bal frater hanibal a romanis vincitur  
viginti q̄nq̄ milia de suis occidunt. capi  
untur decē milia. Lomelio scipio fr̄e af  
fricani q̄ postea dicit̄ est asiarie consule  
āndioch⁹ p̄lio ful⁹ est. Lu⁹ p̄re q̄nq̄ ḡra  
milia peditū tria milia equitū cesa sunt.  
Quirus cecili⁹ melius philippū i ma  
cedonia cū viginti quib⁹ milibus occidit  
⁊ macedoniā recepit. Anno sexcētesimo  
septimo ab vrbe cōdita galli transalpini  
iuxta rhodanū a romanis vici sūt perie  
rūt q̄ prim in p̄lio prim in summe centū  
q̄nquaginta milia. Marius iugurā et  
boebū mauritanie regē qui in auxiliū iu  
gurre venerat supavit centū decē milib⁹  
hostiū occisit. Marius post victoriam  
iugurtinā secūdo cōsul est fact⁹ p̄tra cym  
bros ⁊ theuthonas in duob⁹ p̄lijs ducē  
ta milia hostiū occidit octoginta milia ce  
pit Scilla p̄tra mitridatē cōsul in bello  
cū archelao. quē mitridates aduersū euz  
miserat ap̄d pyreū. nō longo ab arbenis  
ita cū vicit vi de centū viginti milibus vir  
decē archelao supessent. Ex scelle exerci  
tu tresdecim tñ boies interfecti sūt. hac  
pugna cognita mitridates septuaginta  
milia electissima ex asia archelao misit.  
Contra quē scilla iterū p̄stixit. Primo p̄  
lio q̄ndecim milia hostiū cesa sūt ⁊ filius  
archelai diogenes. Secūdo oēs mitridatē  
copie extincte sūt. Archelays triduo in  
paludibus latuit. Bellū italicū ⁊ ciuile  
āsupserūt vltra centū q̄nquaginta milia

hominum Una hyeme ⁊ estate a lucullo  
misso p̄tra mitridatē ad centū fere milia  
hostiū cesa sūt. Pompei⁹ cōtra mitrida  
tē missus in armenia minore q̄draginta  
milia hostiū occidit. viginti tñ de exerci  
tu suo p̄didit. Julius cesar in bello cōtra  
britanos peremit q̄draginta septē milia.  
Jre suesones cū q̄nquaginta milibus in  
teremit. Post hec germanos qui renū  
trāsierant ⁊ totas gallias sibi b̄icere pa  
bant occidit qui ferunt fuisse q̄dringenta  
milia. Sed q̄d antiq̄ recitam⁹ exēpla cū  
⁊ dieb⁹ nostris innumerabile sciam⁹ mul  
titudine in bellis p̄emptā. Si cū antiq̄  
⁊ nouissima colligem⁹ viciq̄ ex hominibus  
interfectis in bellis mōtes excellē p̄strui  
possent ⁊ ex illoꝝ sanguine largissima flu  
mina ex remouissimis loc⁹ ad mare currē  
tia. *P*ax benedicta *P*ax sanctissima  
*P*ax quietissima. q̄ talia tātaq̄ mala  
deb. illat deicit ⁊ p̄sternit. q̄ ciuitates am  
plissimas p̄didit. cōditasq̄ seruauit bo  
minūq̄ vitā diu p̄sistere fecit ⁊ facit. *Q*u  
tius fruct⁹ pacē dicit̄ sp̄ialis. Nō equides  
pacific⁹ ecclie obedit frequēter ecclias. ⁊  
rebus sp̄ialib⁹ deuote intēdit. Sed duz  
dānato odio p̄rimi ⁊ discordie q̄s terine  
tur. salurē aie negligit oēsq̄ vias ad vin  
dicā ⁊ offensionē p̄rimi adhibet. *J*ocir  
co Aug. li. de verbis dñi. ⁊. xix. v. ciui. dei  
ait. Pax est serenitas mentis. trāq̄llitas  
animi. simplicitas cordis. vinculū amo  
ris. p̄fortiū charitatis. Dec est q̄ simul /  
rates tollit. iras cōpmitt. bella compescit  
supbos calcat. humiles amat. Danc q̄  
accepit teneat. qui dedit repetat. qui amī  
sit requirat. quoniā qui sine ea fuerit in  
uentus abdicat a patre. excreat a filio. ⁊  
a sp̄s sancto efficitur alienus. Dec ille.  
Quare si volumus ad pacē supernā per  
tingere studeamus cū proximis nr̄is pa  
cē habere cū q̄ simul obtruncare valcbimus  
dei gratias Amen.

Explicit quadragesimale.

Sermo de sancto Bonauentura

## M memo

**M**emo-ria eterna erit iustis. Scribuntur hec verba originali-ter in psal. cxi. Preclarissi-  
ma merita dñi et beati Bonauenture Si-  
xti quarti pontificis maximū induerūt  
vt hoc felici tpe illū carbalogo sanctorū  
ascriberet. res est vtriqz grandis et digna  
valde q̄ dei gl̄iam pandit. ecclesiam sc̄am  
eromat. religionē christianā letificat. sa-  
crūqz ordinem minorū subleuat et extollit.  
Quid em̄ p̄stare? excogitari p̄t q̄s mor-  
talem hoīem post deuictū triumphatūqz  
mundū ad celestia regna deduci. ibiqz p-  
petua immortalitate gaudere cū christo.  
Quis de beata gl̄ia dubitare valz ad qm̄  
dei amicos iam properasse certissimū est.  
Ibi christi rex gl̄e. Ibi virgo regina ce-  
lorū. Ibi patriarche et sancti. p̄bere. Ibi  
ap̄li martyres cōfessores et virgines oēs  
qz electi dei. Ibi deniqz beatissim⁹ p̄ bo-  
nauentura. Quia ergo nouissimē carba-  
lago sc̄oz ascripserit equū est et rōnabile  
vt ei⁹ sc̄itas omnib⁹ nota fiat. Quare  
re statui in p̄senti s̄mone laudib⁹ ei⁹ in-  
cūbere qui erit in eterna memoria prop̄  
triplicē eius excellentiam.

Prima dicit vite

Secūda doctrine.

Tercia refugientie.

Q̄ memoria sancti Bonauenture erit  
eterna propter sanctitatem vite eius

Capitulū primū

**P**rima excellētia sc̄i Bonauē-  
ture q̄re memoria ei⁹ erit eterna  
dicit vite. scz virtuose et mūde.  
Hec maxime attendēda est in illo q̄ ca-  
nonizari debz. Sanctitas ergo vite domi-  
ni bonauenture probari p̄t triplici via.

Prima dicit refugientie.

Secūda professionis.

Tercia assumptionis

**P**rima via dicit refugientie. Sunt  
nanqz inter cetera tria de illo testimonia  
Primū testimonium ē Danthio poete  
vulgaris q̄ in tercia comedia inducit bo-  
nauenturā sic loq̄ntē. Io son la vita di  
bonauentura. Da bagno regi ne che gran-  
di officij. Sēpre postposi la sinistra cu-  
ra. Secundū testimoniu ē Alexandri  
de ales doctoris parisiēsis fratris mino-  
ris et nasce anglici viri doctissimi. Cui⁹  
opus qd̄ scripsit in theologia approba-  
tū fuit ab Alexandro q̄rto et serapira ma-  
gistris parisiēsb⁹ vt apparet i bulla di-  
cti pontificis. Ipe itaqz alexāder de ales  
vt scribit in cronica sui⁹ auditor fuit bo-  
nauentura vidēs in eo morz elegantia cor-  
poris pulchritudinē et cōpositōem dice-  
re solebat q̄ nō videbat Adā peccasse i  
Bonauentura. De Alexandro ho ipse bo-  
nauentura in sc̄do suo di. xxxij. in q̄stōe  
vtr̄ adam deū cognouit in statu innocen-  
tie eo genere cognitōis q̄ expectam⁹ cum  
cognoscere in statu gl̄ie. in fine inq̄r cō-  
tra illos q̄ dicūt qd̄ diuina cēntia in se nec  
ab hoīe nec ab angelo videbit. Sic ē vn⁹  
de decē articulis reprobatis ab vniuersi-  
tate magistrorū parisiensū et tpe ep̄isco-  
pi Guilbelmi et Odonis cācellarij et fra-  
tris Alexandri de ales. M. cccxl. in octa-  
ua ep̄iphanie. Terciu testimoniu est  
sancti Thome de aq̄no. Dū em̄ dñs bo-  
nauentura parisi⁹ legendā scriberet bea-  
ti francisci semel accessit sc̄us Thomas  
q̄ sibi charissim⁹ erat et familiaris valde  
ad eū visitandū. Sciebatqz ip̄m insisse  
re cōpilarōni illi⁹ legende. Cūqz apuisset  
ostiu cellule in q̄ manebat bonauentura.  
vidit illū pennā in manu tenentē sed ra-  
p̄tū extra se et cōtemplatōi intēctissimum.  
Quare ad sociū cōuersus dixit. Receda-  
mus et sinamus sanctum q̄ laborat pro  
sancto. Affirmavit insup sc̄itatem Bo-  
nauenture dñs Petrus cardinal⁹ ep̄us



Doctus q̄ fuit de ordine pdicatorū hic  
fronem habuit i funere suscepto thema  
re. Doleo sup te frater mi tonatha. In q̄  
inter alia retulit q̄ d̄cunq̄ bonaueturaz  
videbat ipsi amore capiebat. eiusq̄ p̄f  
suma monita obedieret. p̄cipiebat. Se  
cūda via q̄ probat scitias vite bonauen  
re dicit professiois. Professus q̄dem fu  
it regula sanctā beati frāscī q̄ ill ā ob  
uantes ad xpi et angeloz atq̄ scroz loci  
eratē pducit. Nec aut regula scīssima ē  
confenda propter tria.

Primo quia a sp̄sancto inspirata  
Secundo quia sup euāgelio fundata.  
Tercio quia super naturalibus signis  
firmata. De qua sic scribit Nico  
laus tercius in extrauaganti libri. vi. de  
cretaliū. Hi. s. fratres minores sunt illi  
us scīe regule professores q̄ euāgelico sū  
daf eloquio vite christi roborat exēplo.  
z fundatorū militātis ecclie aploz ei⁹ ser  
monib⁹ acribusq̄ firmat. Nec est apud  
deū et p̄m munda z immaculata religio q̄  
descēdens a p̄e luminū p̄ ei⁹ filiū exem  
plariter et vbaliter aplis tradita. deinde  
p̄ sp̄sanctū beato frāscō et cū seq̄n  
tib⁹ inspirata totū cōtinet i se testionuz  
trinitatis. Nec est cui attestante paulo  
nemo d̄ cetero dz esse molest⁹ quā christ⁹  
stigmatib⁹ sue passiois p̄firmavit. volēs  
institutozem ipi⁹ passiois sue signis no  
tabilit insigniri. Nec ibi. Hāc regulaz  
bonauetura d̄lexit. hanc z diligenter s̄  
uauit. Natus enī in balneo regio ex pa  
rētib⁹ honestissimis p̄e Jobāne fidāza.  
mīe ho ritella. dū puerul⁹ esset laboraret  
q̄ p̄e ad mortē voto p̄m̄em ad beatus  
frāscū emisso a mortis faucib⁹ extitit  
libat⁹. Hoc ipse ita narrat in legēda bea  
ti frāscī. Innumera quozq̄ p̄ ipsuz  
scz beatū frāscū in diuersi p̄tib⁹ obil  
eruberare nō cessant bñficia dei. sic z ego  
ipse q̄ supiora descripsi experientia teste in  
me ipso probauit. Cetero enī pro me lāguē

te gūstissime ad bñm p̄ez frāscū emisso a  
mre cū adhuc esse puerul⁹ ab ipis sū mor  
tis faucib⁹ erue⁹ z i robur vitre columi re  
strur⁹. Quō cū viua mēoria teneā s̄a nūe  
p̄fessioe profiteo: ne tānū bñficiū reticēs  
sceleris arguar vt ingrat⁹. Nec ibi. Tre  
scēs aut ipse bonauetura d̄ strurei strutem  
in anno etas̄ sue vigesimo scdo religioz  
ingressus ē. in q̄ tānū profecti i omī duo  
scōe z studio hraz q̄ septimo anno p̄ in  
gressum religiois legit sentētias parisi⁹.  
z decimo āno. s. etas̄ sue trigesimo scdo  
suscepit cathedrā mgrālē. Qualit̄ autē  
religiosi p̄nt esse mgrī dixim⁹ in q̄drage  
simali de p̄nia in fmōe de ambitōe. Illud  
tñ nō est p̄tercūdū silētiū q̄ religio bñdī  
era minorū fruct⁹ vberimos attulit cele  
stie dei p̄pter studia hraz z doctoz viroz  
copiā q̄ p̄ter illa q̄ docuerunt viua voce  
mtra opa ediderūt z redegerūt in scriptis  
ex q̄b⁹ imensa lux hraz onī popul⁹ christi  
stianis. Sic patz de alexādro de ales. bo  
nauetura. richardo de media villa. scoto  
frāscō de maronis. nicolao d̄ lyra. iohē  
gualēse. petro aureoli. giraldo odonis z  
religis. Tercia via q̄ probat scitias vi  
te dñi bonaueture d̄ assumptionis. Obi  
gēres q̄ppe virtutes ei⁹ et splēdidissimā  
famā assūpt⁹ fuit ad triplicē dignitatē. s.

Generalatus  
Archiepiscopatus  
Cardinalatus

Primo fuit assumpt⁹ ad dignitatē ge  
neralat⁹. vt cū scribit in cronis ordi  
nis. Prim⁹ fuit sc̄us frāscī. Scdus  
frater iohēs de florētia. dicit⁹ parēs Ter  
ci⁹ frater helyas de assisio. Quart⁹ frater  
alber⁹ de pisis. Quint⁹ frat baymo an  
glie. Sext⁹ frater crescēt⁹ de elio. Sep  
tim⁹ frater iohēs de parma. Octau⁹ fr̄  
bonauetura. Hic i capitulo generali ro  
me celebrato alexādro papa q̄ro p̄sen  
te Anno ab incarnatiōe dñi. M. ccl. vi.

In festo purificationis beate marie i genera  
le fuit electus anno vicz tercio decimo p<sup>o</sup>  
religionis ingressu. Annis aut decz oc  
to ordine laudabiliter rexit. Tpe aut sui ge  
neralarius facta fuit traslatio corpis san  
cti Antonij de padua ad pgrandē illā ec  
clesiā in q̄ nūc est reconditū trigesimo se  
cūdo anno ab ei<sup>o</sup> obitu i octaua dñice re  
surrectionis. Et nūc eligua ei<sup>o</sup> q̄ rādiu s̄ ter  
ra fuerat regta ē ita recēs z rubicūda q̄ si  
eadē hora sc̄tus ille gl̄iosus recessisset  
quā deuo<sup>o</sup> bonauentura i manib<sup>o</sup> reue  
rent accipies irrigat<sup>o</sup> profluuijs lachry  
maz corā oib<sup>o</sup> huicemodi s̄bis affari  
cepit. Lingua bñdica q̄ s̄ bñdixisti do  
minū z alios bñdicere fecisti. nūc manife  
ste apparet q̄nti existis meriti apud deū.  
In capitulo etiā generali Narbone cele  
brato p eū ordinē in prouincias z custodi  
as taxauit et posuit regulā. Secūdo as  
sumptus fuit ad dignitatē archiep̄ams.  
Nā dñs Clemēs papa q̄r<sup>o</sup> stulit ei ar  
chiep̄atum Eboracēsem pinguisimū. s̄  
i p̄e de parisi<sup>o</sup> vbi tūc erat ad pedes domi  
ni pape se offerēs tā hūiliter z tā efficaciter  
tāto ḡdui cessit q̄ dñs papa ei<sup>o</sup> cessi  
onē accepit. Et ne q̄s audeat tituba  
re q̄ sup<sup>o</sup> dixi q̄ alexādro. iij. p̄ite fact<sup>o</sup>  
fuit general. z nūc q̄ Clemēs q̄r<sup>o</sup> dede  
rit archiep̄atū. Sciendū q̄ p<sup>o</sup> alexādr<sup>o</sup>  
creat<sup>o</sup> fuit Urbanus q̄r<sup>o</sup> z p<sup>o</sup> vrbānū  
Clemēs q̄r<sup>o</sup> z tandē Gregori<sup>o</sup> decim<sup>o</sup>.  
De Gregorio bartholome<sup>o</sup> de pisīs in lib.  
p̄sonitātū q̄ noiauit eū pontificē bo  
nauctura dū erat general. Nam defūcto  
Clemēte cū plures mēses in electōe pō  
tificis cardiales concordare nō possent tā  
te opinitōis apd eos erat bonauctura q̄  
oēs in eū vora sua cōpromiserūt. vt si se  
vel aliū in papā noiarer illū ipsi eligerēt.  
Ipe vō noiauit dñm Theobaldū archi  
diaconū leodoniēsem sc̄issimū virū qui  
fuit Gregori<sup>o</sup> decim<sup>o</sup>. et multis consulcat  
m̄rauit. Et iacet Aretū in ecclia maiori

canonizat<sup>o</sup> in diocesi Aretina. Tercio  
fuit sc̄tus Bonauectura assumpt<sup>o</sup> ad di  
gnitatē cardinalat<sup>o</sup>. hęc dignitas āplūsi  
ma ē in ecclia dei. q̄ vt dicit glo. in. c. Mi  
nisteriū. extra de officio archiep̄s̄bi. Car  
dinales dicūt q̄ p̄ eos regit vniuersalis  
ecclia. sicut in cardie regit ostiū. vt ponti  
tur. lxxi. di. c. fraternitatē. Et vt scribit  
Aug. de anebona in libro de p̄ate ecclie  
stastica. Cardinales assistūt pape sicut  
apostoli christo. Apli em̄ sunt nūcupa  
ti christi frēs. z p̄ncipes mūdi. Sed pa  
pa cū facit aliq̄s cardinales insignit col  
ista duplici dignitate dicēs eis. Estote  
fratres mei z p̄ncipes mūdi. Ipe ar̄ papa  
gerit p̄sonā christi. Et q̄uis etiā epi sus  
cedat loco ap̄toz. alto m̄ mō q̄ cardina  
les. Apostoli em̄ duplici mō se habuerūt  
ad xpm. Uno mō vt ei p̄sentialr̄ assisten  
tes. sic fuit an̄ passionē z ascēsiōz. Secū  
do mō vt missi ex p̄cepto ei<sup>o</sup> p̄ orbē quod  
fuit p<sup>o</sup> aduentū sp̄s̄s̄ci q̄n̄ disp̄si p̄ orbē  
diuiserūt se accipiendo vnusq̄s p̄ouit  
ciam vel regnū in sortem sue p̄dicatiōis.  
Cardinales ḡr̄p̄s̄ntāt p̄sonas ap̄toz  
vt xpo assisteres. quia ipsi assistunt pa  
pe p̄sentialiter vt vicario christi. Se  
cundo modo r̄p̄s̄ntāt p̄sonas apostolo  
rum ep̄s̄copi qui in parte sollicitudinis  
vocari sunt regentes diuersas ciuitates  
vel prouincias. vt Archiep̄s̄copi. Et  
istud est satis cōueniēs. vt sicut in hierar  
chia celesti aliqui angeli sunt assistentes  
aliqui ministrantes frequenter missi ad  
nos. Ita in nostra ecclia hierarchia  
deceat aliquos assistere vt cardinales. al  
os mitti vt ep̄s̄copos. Et q̄uis hoc sic  
d̄ cōmuni lege z fm̄ cōmūnem statum. ta  
men suborta causa non tollitur quin car  
dinales aliquando mittantur vt legari.  
Et ep̄s̄copi etiam aliqui vocari a papa  
sunt ei assistentes. Sicut etiam angeli as  
sistentes aliquando mittuntur fm̄ aliq̄s  
Vnde dicitur Isaic. vi. ca. q̄ volauit ad

em vnus de seraphin q̄ purgavit labia  
sua. Seraphin aut̄ est de ordine assistentiū  
Et quoniam apli nō sp̄ assistunt x̄po vt ep̄i  
sed vt ministrātes in alijs actib⁹. Nam  
in vltima cena vel post resurrectōez qm̄  
dixit accipite sp̄m̄ sanctū fecit eos ep̄os  
Ideo nō est indecēs q̄ nō oēs cardiales  
sint ep̄i sed aliq̄ p̄biteri aliq̄ diaconi.  
Accipiunt aut̄ pilleū rubeū a papa in  
signū ardentis charitatis quā debet ha-  
bere ita vt sint parati sanguine suū fūde-  
re et mori pro bono ⁊ defensiōe ecclesie.  
Unde in c. fundamēta de elec. li. vi. Di-  
cunt cardinales fratres coadiutores. cō-  
siliarij ⁊ assistētes dñi pape. Igit̄ vt ad  
sanctū Bonauenturā redeam⁹ ip̄e parisi-  
us existens vocat⁹ fuit lugduni a Bre-  
gorio papa q̄ ip̄m recipere cardinalatū et  
episcopatu albanensē coegit. Imposuit  
q̄ vt cetera negotia ip̄e dirigeret ⁊ p̄tra-  
ceret. Illo nāq̄ tpe frater hieronymus  
de eculo ordinis minorū q̄ fuit postea ge-  
neralis. deinde cardinal ep̄s penetrin⁹.  
Et tandem papa Nicola⁹ q̄ rediit ex  
partib⁹ orientaliū ad q̄s missus fuerat  
cū solennib⁹ nūcijs grecorū ⁊ tartarorum  
Et ip̄o bonauentura suggerēte greci ad vi-  
nitatē ecclie redierūt. ⁊ tartari baptizati  
sunt.

**¶** Memoria sancti Bonauenture erit  
eterna propter eius doctrinā deuotissimā  
⁊ copiosam atq̄ animabus vtilē.

Ep̄itulu secundū

**S**ecunda excellētia sancti bona-  
uenture dicitur doctrine. fuit em̄ ip̄se  
doctor ecclie sancte. Quod nec minimuz  
putari dicitur cū dicat in ca. cū ex inuicē. ex-  
tra de hereticis. Doctorū ordo p̄cipu⁹ est  
in ecclia dei. Et de doctorib⁹ scriptum est  
Daniel. r̄ij. c. Qui ad iusticiā erudiūt plū-  
mos fulgebūt q̄ si stelle in p̄petuas etni-  
tates. Et aureola prominet doctoribus.  
virginib⁹ ⁊ martyrib⁹. vt docet Albert⁹  
in cōpendio theologie. Doctrina vero

bonauenture triplici conditōe p̄fulget.

**¶** Prima deuotionis

**¶** Secunda copiositatis

**¶** Tercia vtilitatis.

**¶** Prima conditio est deuotionis. Didicit  
em̄ illa bonauentura ⁊ acq̄sivit cū hūilitate  
⁊ timore dei. Nā in chronicis ita dicit  
de illo. Sicq̄dem omnē vitatē quā p̄cipie-  
bat intellectu ad formā oratoris ⁊ lauda-  
toris diuine reducēs continuo ruminabat af-  
fectu. Nec em̄ ip̄e gustauit q̄ didicit q̄q̄  
alios docuit. Sed profecto q̄cūq̄ scri-  
pta legit inuenit ibi sp̄ spūale quendā sa-  
porē. quo si velit refici potest. ⁊ deuotiōe  
p̄cipua ad res diuinas intēdit. **¶** Secunda  
p̄ditio doctrine bonauenture dicitur copiosita-  
tis. Scripsit em̄ copiose de reb⁹ diuinis  
Nā cōtēplatione regi francie ludouici  
officiū crucis cōposuit. Scripsit legen-  
dā beati fr̄acisci maioris. scz ⁊ minoris et  
officiū eius promaioni p̄re. Itē libelluz  
de sex alis seraphur. Et libz apologie i  
giraldu de abbatibus villa q̄ religiofos dā-  
nabat ⁊ leprosus mortu⁹. ⁊ Apologia at  
est sermo excusatorū vel defensorū. lxx  
vi. di. c. Hanc naturā. Scripsit regulaz  
nouitiorū. Et sup̄ genesis opus qd̄ int̄-  
tulaf de lepre visionib⁹. Et sup̄ quorū li-  
bros sententiaz. Et sup̄ euāgelia. Et ser-  
mones dñicales p̄ anni circulū. Et arbo-  
rē crucis. ⁊ breuiloquiū. ⁊ alia opuscula  
mire deuotionis ⁊ gust⁹ spūalis. **¶** Tercia  
p̄ditio doctrine bonauenture dicitur vtilitatis  
Est qd̄ vtilis valde tā specularionibus  
disputacionū vacantib⁹ q̄ p̄dicantib⁹ po-  
pulis verbū dei q̄cūq̄ em̄ ip̄is auditoribus.  
Habet em̄ cū profunditate sensus ratiō-  
facilitatē ⁊ luciditatē vt omnib⁹ merito  
p̄desse possit.

**¶** Memoria sancti bonauenture erit et̄-  
na. propter splendore miraculorū ⁊ canoniz-  
atoris ⁊ glorie beate. **¶** Cap. iij.

**¶** Tercia excellētia b̄i bonauentu-  
re dicitur refulgētie propter quam

erit in memoria eterna. fecit em̄ de hūc  
 gliosū sanctū fulgere triplici splēdore  
 ¶ Prim⁹ dī miraculose coruscantis.  
 ¶ Scōs ecclē iustice canōizatōis  
 ¶ Tertius sup̄ne glōrificatiōis  
 ¶ Prim⁹ splēdor miraculose coruscanti  
 onis. Nā in vita ⁊ post miraculis cū de  
 us coruscare fecit. Cū em̄ ex hūilitate ali  
 q̄ dieb⁹ abstinuisset a celebratiōe misse  
 dū genuisset. Qdā die missaz audiret attē  
 te sacra diuisiōe hostie a sacerdote p̄icu  
 la vna p̄emeripam ad os bonauēture p̄  
 prauit quā reuerētē ⁊ cū lacrimis sus  
 cepit. Apud lugdunū cū quedā mulier  
 simona noīe filii mortuū pepisset illum  
 ad sancti bonauēture pedes detulit q̄ sa  
 cro signo crucis sup̄ eū viuū miri restituit.  
 Lū hō plurimū laborasset mūdū se fruās  
 ⁊ deo gratū in q̄libet statu lugduni sacris  
 sume viā finitū āno erat. sue q̄nquage/  
 simo tertio hora matutina diei dñice. xij  
 die mēsis iulij. Eadē hō die sepulcrū cor  
 pus in ecclesia fratrum minorū. Ad sacruz  
 cuius tumulū ⁊ inuocatiōē p̄sidij sui nul  
 ra suere miracula s̄secura. ex q̄bus aliq̄  
 decurrant. Mulier quedā de castro vil  
 lano octo dieb⁹ laborauerat in p̄ru erat  
 q̄ in maximo piculo p̄stitura. Emissio ve  
 ro voto q̄ sepulchrū sancti bonauēture  
 visitaret. mox libera pepit. Dur ozlienz  
 carcerat⁹ a magne britanie rege detineba  
 tur. Incurrit⁹ quartanā cū dolore capi  
 tis ⁊ renū. Inuocato hō cū inēsa deuotiō  
 ne bonauētura ⁊ a carcerib⁹ ⁊ infirmitate  
 liberat⁹ est. ⁊ in gallias rediēs sepulchrū  
 bonauēture p̄sonalit̄ visitauit. Pet⁹ fi  
 lius Jobis calzolarij lugdunēsis claud⁹  
 dextera tibia ita vt sine baculo ambulare  
 nō posset voto emisso ad sanctū bonauē  
 rā liberat⁹ est. Uxor magistri Jobis gar  
 bari regij secretarij idropica ⁊ a medicis  
 de sanitate tā despara accedēte pro ea vi  
 ro suo ad sepulchrū bonauēture sanata ē  
 ita q̄ rediēs vir sanā illā inuenit. Et ne si

gula miracula referam⁹ illud m̄ est recē  
 sendū. Q̄ in trāslatiōe corpis dicit factū  
 de ecclesia antiq̄ ad nouā lugdunensem  
 corrosa reliq̄ p̄e corpis caput inuentum  
 est integrū capillaturā h̄ns ac labia ⁊ dē  
 res. Im̄eraz est et lingua colorata ⁊ in  
 negra ac si eēt h̄ns viuit. Quedā milier ve  
 buerana lacidomia noīe siltas multas  
 feminas parēs viro suo frāscico ingra  
 ta erat. Tandē suasu cuiusdāz magistri  
 frāscici d̄ ordine minorū emisso voto ad  
 bonauēturā inde ad paucos dies conce  
 pit filiu vocauitq̄ bonauēturā. Scōs  
 splēdor q̄ de⁹ fulgere fecit bonauēturam  
 dī canōizatōis. Sacrisim⁹ em̄ Sixt⁹  
 illū solēniter canōizauit p̄missis solē  
 nitarib⁹ p̄sueris. Ut em̄ scribit̄ in c. Glo  
 riosus de⁹ de reliquijs ⁊ veneratiōe san  
 ctōz li. vj. Papa sol⁹ h̄z canōizare san  
 ctos. Primo q̄ canōizatio est vna de  
 ma ximis causis fidei. id ad papā referē  
 da extra de baptisimo. c. Maiores. Ser  
 cūdo q̄ papa h̄z iudicare de miraculis fi  
 dei. xxij. q. j. c. Quoniam. Tertio q̄ ad  
 papā spectat declarare dubia scripturas  
 rā multo fortius dubia sanctitatē. Extra  
 q̄ filij sūt legitimi. ca. Per venerabilem.  
 Quarto ne p̄ multoz epoz simplicitatē  
 p̄rigat populū decipi. Scōm hō Aug.  
 de aēthona in li. de p̄tate ecclesiastica. Sā  
 ctū alicūq̄ canōizare nō ē aliud q̄ sancti  
 tatē alicui⁹ venerandā ⁊ approbandam  
 manifestare. Et vt Histien. die de reli  
 quijs ⁊ veneratiōe sanctoz. In canōiza  
 tiōe sanctoz h̄m morē que nūc tenet eccle  
 sia duodecim sūt seruanda.  
 ¶ Primū est frequēs denūciatio. vt nō so  
 lū semel sed pluries pape denūciat q̄ pro  
 sancto deat venerari vt sic multiplicat⁹  
 intercessiōib⁹ largiat qd̄ petitur.  
 ¶ Scōm est cōmissio. i. ex amiatōis fidei  
 ¶ Tertū est p̄missionis inquisitio. i. per  
 testes iuratos ⁊ fideles.  
 ¶ Quartū est inq̄sitiōis sacre relatio.

**Q**uintū est relatiōis diligēs examiniatio  
**S**extū est examinationis sacre per cō-  
istoriū discussio.  
**S**eptimū ē secreta diffinitio et cōmuniō  
**O**ctauū est manifesta publicatio  
**N**onū ē dicit cōnōzatiōis assignatiō  
**D**ecimū est ipsius pape assistentiū ge-  
nūserio et oionis deuotio ne deus pmit-  
tat ecclesiā suā decipi et errare.  
**U**ndecimū est cōmunicatio et miraculo  
in ac operū misericordie recitatio. necnō  
ipsius sancti in carbalago scōz. scōprio.  
**D**uodecimū ē misse in honorē sancti ce-  
lebratio. In primitia autē ecclesia nō suabā  
tur ista. ppter duo. Primo qz ibi facti vt  
in pluribz crāt martyres in qbz nō redire  
bāteralis examiniatio sic in cōfessoribus.  
**S**ecundo qz ex feruore fidei et ex meritis xpi  
et aploz miracula et alia opa sicerāt euidē-  
tia qz nō poterāt tergiversariōe celari. Si  
autē qrat vtrū in cōnōzatiōe redrat con-  
sensus cardinaliū et cōsiliū eoz. Rūder  
Aug. de anthona vbi sup. Qz dicitur  
nō redrat qz pprate pape nō limitat in ali-  
quo nec depēdet a collegio. sed potē cō-  
uerso. Nō em collegiū assistit pape per  
modū limitatiōis seu determinatiōis prā-  
tis ei? sed magz p modū ministerij et cōsi-  
lij. vt debito mō hmoi prāte exequat. vñ  
ei de snia et re iudicata. c. Ad aplice. glo-  
sit. Papa dicit pprate sacro cōcilio ad mēo-  
riā sempiternā h potē est ad honestatē  
qz ad necessitatē. Nā sine snia cōciliū snia  
pape sufficeret. In pparatōe et quēcūqz ali-  
um. xv. q. vj. Al. ipe. em habz plentitu-  
dinē prātis vt. ij. q. vj. c. Decetero. Pa-  
pa em nō subiectū canonibz nec ab eis au-  
toritatē hz sed ecōtra. extra de electiōe. c.  
Significasti. Dec. ibi. Sic etiā in cano-  
nizatiōe sanctis plentitudinē habet prāts.  
**I**n de cōgno redrat collegiū in tali cau-  
sa magz qz in aliqz alia etiā et vota oium  
platoz curie vt cauti agat et auferat ois  
suspicio falsitatis. Premissis itaqz huius

secundi solēnitatibz requisitis factaqz di-  
ligētissima examinatōe supvita et miracul  
bonaucture. Instātibzqz pro canoniza-  
tione ei? Frederico impatore Ludouico  
frācoz rege. ferdinādo rge sicilie citrasa-  
rū. Duce calabrie. duce sabaudie. Ducissa  
calabrie. florētinis. perusinis. balncore-  
gianis. ac reuerēdissimo cardinali iohā-  
ne de aragonia. sāctissim? papa sicut bōs  
uēturā solēnter canonizauit rome. An-  
no dñi M. cccc. lxxxij. mense Aprilis.  
Gaudeo qz crā tūc in vrbe pdicās regnū  
dei. fuit cū ceteris prelatis dū vota oim  
exq̄sita fuere. fuit dū solēnnis oio hita est  
de laudibz hui? sancti i publico cōitorio.  
fuit etiā dū pōtifer in ecclesia sancti Petri  
missas cātauit et sua diuina voce dicitur ce-  
pit. Sancte Bonauectura oia pro nobis  
Gaudeat igit mī ecclesia in hui? sancti ca-  
nonizatiōe. letent et cūcti fideles huius no-  
uus ad iesū xpm dar? est infessor. Et ul-  
ter sacra minoz religio in hui? sancti no-  
mie nō mediocritē sblimata. Sed et tu re-  
uerēdissime generalis minoz gras refe-  
ras imortali deo et suo vicario pontifici  
maximo atqz reuerēdissimis dñis cardini-  
alibz cōmissarijs in cōtā lerabūde cano-  
nizatiōis videlicet Juliano. et sancti pe-  
tri ad vicula. Stephano mediolanensi  
nūcupato. et frācisco de gonzaga mātua  
no. qz cōpleuerūt ardentissimū desiderij  
tūū Tu frācisc? sanfon dicit duplici  
tutis vocabulo nūcupat. Tu hac etate  
nra vir eruditissim? hūanaz diuinarūqz  
rerū oem a te pompā et elationē effugasti  
imitat? frācisci patr? vestigia. Tu in la-  
bozū regiminis ordinis robust? et vali-  
dus vt alter sanfon es visus. Sed p ca-  
nonizatiōe sancti bonaucture sanfonis  
fortitudinē supasti. Quisnā explicet qn-  
to labore qua sollicitudine qbus vigilis  
quātisue ad deū oīemibz canone miferatiōe  
hāc procurasti. Uidit. ego discurrētē p

Vide nunc ad pedes pontificis nunc ad reuerendissimos dominos commissarios et alios cardinales nunc ad alios prelatos et curiales ipsos et indefesse hanc canonizationem ex postulando vidi te madefactum quod sepe sudore vidi te mente anxium et quicquid preteritarum lugentem nihilominus nunquam cessasti laborare quousque sanctum hunc negotium deducere ad perfectum. Benedicamus ergo omnes patri et filio et spiritui sancti et bonauerunt a principio iam veneremur affectu. Tertius splendor bonauerunt de superne glorificationis. Sicut in ecclesia militanti deus magnus fecit illi ita incompabiliter exaltauit eum in ecclesia triumphante. Despicemur itaque iesu christum caput electorum ut per huius sancti merita nos perducatur ad celestem patriam Amen.

De sancto bernardino predicatorum nostri temporis precipue.

Sermo quinquagesimus quartus.

## Glectus deo

et hominibus cuius memoria in benedictione est. Sapiens verba sunt ista originaliter Ecclesiasticus. et in epistola bodierne festiuitatis. Vellem hoc tempore tanto eloquentie splendore fulgere ut non solum alterum demonstrarem principem oratorum grecie aut Licet non latinum me putaret omnes astantes sed angelum crederent de celo missum ut fari possem eximias laudes illius sancti bernardini qui sua predicatione nomine gloriosum iesu christi mirabiliter exaltauit. Ipse quippe alter paulus et vas electionis christianam religionem sua doctrina reformauit. Ipse italiam populos per abrupta vitiorum deviantes ad semitam virtutum et iusticie reduxit. Ipse denique religionem sacram minorum numero et sanctitate adauxit. Merito itaque in eius solennitate preterita predicationis eius enarrare debemus. Quibus namque deo et hominibus dilectus est et

memoria eius benedicta in sempiternum manebit. De qua in presenti sermone tres excellentias proponimus declarandas.

Prima de commendationis.

Secunda conditionis.

Tertia honoris.

Quod commendatur predicationis sancti bernardini propter humilitatem charitatem et patientiam. *Lap. primus.*

Prima excellentia predicationis sancti bernardini de commendationis. Sua quippe predicationis satis est commendanda et maxime propter tria.

Primo propter humilitatem.

Secundo propter charitatem.

Tertio propter patientiam.

Primo commendatur predicationis sancti bernardini propter humilitatem. Non enim predicauit presumptuose aut superbe se ingerens sed missus. Officium namque predicatorum officium est angelorum quia sicut angeli annunciant diuina ita predicatorum de quibus David in psalmo ait. Annunciant opera dei. Angeli autem non ex se veniunt. Sed ut dicit apostolus ad hebreos. In ministerium missi sunt. Sic et predicatorum. Quomodo predicabunt ait apostolus ad romanos. nisi mittantur. Quod autem isaias non vocatus se obtulit ad predicandum cum dixit. Ecce ego mitte me isaias. Et contra eum hieremias miseretur a deo se excusavit dicens. Aa domine deus. Ecce nescio loqui. Hieremias. Et si diuersa vox extra prodijt non tamen a diuerso fonte dilectionis emanauit. Duo quippe sunt precepta charitatis ut ait Gregorius. Amor seque dei et proximi. Per actiuam vitam prodesse proximis cupiens isaiam officium predicationis appetijt. Per contemplationem vero hieremias sedule amori auditori liberere desiderans ne mitti ad predicandum debeat contradicere. Quod

laudabilis vn<sup>o</sup> apperit. h<sup>o</sup> laudabilis ale  
expauit. Iste ne tacite p<sup>o</sup>paratiois lucrū  
loquendo pderet. Ille ne dāna studiosi o  
peris tacēdo sentiret. Sed h<sup>o</sup> in vtrisque  
subtiliter intuendū q<sup>o</sup> r<sup>o</sup> bis qui recusa  
uit plene non resistit. e<sup>o</sup> d<sup>o</sup> d<sup>o</sup> mitti vo  
lūt ante sepaltari calculū purgatiū vidit  
Et paulo sup<sup>o</sup> Grego. dic<sup>o</sup>. Sic toro desi  
derio occupationē fugere debem<sup>o</sup> ita si de  
sit q<sup>o</sup> p<sup>o</sup>dicet occupationis onus libenti ne  
cesse est aīo subire. Dec oīa. lxxxij. q. j. c.  
In scriptur<sup>o</sup>. Et q<sup>o</sup> difficile est r<sup>o</sup> earū vi  
dere se purgatiū. q<sup>o</sup> nemo scit vtz odio v<sup>o</sup>  
amore dign<sup>o</sup> sic vt d<sup>o</sup> Ecclesiastes. ir. c.  
Jō null<sup>o</sup> d<sup>o</sup> p<sup>o</sup>sumere et se ire ad p<sup>o</sup>dicādū  
Sed expectare debet vt mittat vel a deo  
vel ab ecclesia. vñ de Jobe baptista dicit  
Johis. j. c. fuit hō miss<sup>o</sup> a deo. Nō nī cre  
ditur alicui dicit<sup>o</sup> se missū a deo q<sup>o</sup> ab ec  
clesia nō est missus nisi probet p<sup>o</sup> miracu  
lū sicut Moyses extra de heretic<sup>o</sup>. c. Lū  
er inūcto. Et arg. de cō. di. ij. c. Reuera  
sic fuit missus Equici<sup>o</sup> cui apparuit in  
sommis angel<sup>o</sup> r<sup>o</sup> eū ad p<sup>o</sup>dicādū misit. rvi  
q. j. s. Hoc idē. Ab ecclesia aut<sup>o</sup> mittit<sup>o</sup> q<sup>o</sup>  
vel ordinarie vt q<sup>o</sup>libet curat<sup>o</sup> salū q<sup>o</sup> ad  
sbditos. Ad rectores em<sup>o</sup> eccle<sup>o</sup> marie p<sup>o</sup>  
tinet p<sup>o</sup>dicare p<sup>o</sup> se vel p<sup>o</sup> aliū sbditis suis.  
vñ p<sup>o</sup>mis rectorib<sup>o</sup> dixit x<sup>o</sup> Marci vlt.  
e. Euntes in mūdū vniuersū p<sup>o</sup>dicare euā  
gelisū oīni creature. Et Grego. dicit i pa  
storali. xliij. d<sup>o</sup>. Sit rector. Officiū p<sup>o</sup>  
dicatiois suscipit q<sup>o</sup> quis ad sacerdotius  
accedit vt ante aduentū iudic<sup>o</sup> q<sup>o</sup> terribili  
ter sequit<sup>o</sup> ip<sup>o</sup>. s. clamādo gradiat<sup>o</sup> idest p<sup>o</sup>  
dicā do. Et loquit<sup>o</sup> Grego. de curas. Qui  
etiā figurā inducit Exodi. xvij. ca. vbi  
d<sup>o</sup> q<sup>o</sup> sacerdos ingrediēs tabernaculū nī  
tinabilis ambiat vt audiat sonū<sup>o</sup> q<sup>o</sup> in  
gredit<sup>o</sup> r<sup>o</sup> nō moriat<sup>o</sup>. Q<sup>o</sup> vt exponit Bre  
gorius dicit<sup>o</sup>. c. Sit rector. Irā contra se  
occulti iudic<sup>o</sup> erigit si sine p<sup>o</sup>dicatiois so  
nitu incedit. Et sic mori<sup>o</sup> spūaliter. vnde  
d<sup>o</sup>ns Ezechieli p<sup>o</sup>bere. xvij. c. fili boīs

speculatore dedit te domui israel. Si dicē  
te me ad impiū morte moriet<sup>o</sup>. tu nō anū  
ciaveris ip<sup>o</sup> in iniquitate sua moriet<sup>o</sup>. Sā/  
guinē v<sup>o</sup> ei<sup>o</sup> de manu tua requirā. Eōfir  
mar idē. Nicolaus papa. xliij. di. Dispe  
satio inqt<sup>o</sup> celestis seminis nobis inuim  
era est ve si non sparserim<sup>o</sup>. ve si tacueri  
mus. Vel ab ecclesia mittit<sup>o</sup> quis ad p<sup>o</sup>di  
candū ex p<sup>o</sup>uilegio vt p<sup>o</sup>dicatores r<sup>o</sup> mino  
res Augustineses carmelite r<sup>o</sup> seruite sal  
tim in ecclesijs suis. In alijs ecclesijs nō  
nisi vocari. Et bi etiā dicit mitti a plaris  
suis. de q<sup>o</sup>bus fit mentio in demērina du  
dū de sepulch<sup>o</sup>. Qui aut<sup>o</sup> vocat<sup>o</sup> seu mis  
sus ad h<sup>o</sup> prinaciter recusat ab eccle<sup>o</sup> r<sup>o</sup> do  
p<sup>o</sup>renitur. Q<sup>o</sup> figuratū fuit in eo q<sup>o</sup> nō le  
bar ducere v<sup>o</sup>roē fr<sup>o</sup>is mortui r<sup>o</sup> p<sup>o</sup>tea dis  
calciabat vno pede vt exponit August<sup>o</sup>.  
vij. q. j. c. Olim. Nūc inqt<sup>o</sup> euāgelij q<sup>o</sup>q<sup>o</sup>  
p<sup>o</sup>dicatores ita d<sup>o</sup> in ecclesia p<sup>o</sup>dicare siue labo  
rare vt de fūcto fratri idest x<sup>o</sup>o suscit<sup>o</sup> s<sup>o</sup>  
etiā q<sup>o</sup> pro nobis mortu<sup>o</sup> est. Et q<sup>o</sup> susci  
tariū fuerit eius nomen accipiāt. Ut igit<sup>o</sup>  
ad sanctū bernardinū duertam<sup>o</sup> s<sup>o</sup>monē.  
Ipe sicut experientia facti manifestauit a  
deo elect<sup>o</sup> r<sup>o</sup> a plaris ordinis p<sup>o</sup> obedētiaz  
astrictus officū p<sup>o</sup>dicadi suscepit. Nam<sup>o</sup>  
em<sup>o</sup> in ciuitate massa p<sup>o</sup>uincia r<sup>o</sup>buscie ex  
honestissimis p<sup>o</sup>ntibus patre videlicet  
tollo r<sup>o</sup> matre nica nobilibus senen<sup>o</sup> s<sup>o</sup>  
ante cōplētū septennū v<sup>o</sup>roq<sup>o</sup> p<sup>o</sup>ntē or  
batus remāsit s<sup>o</sup> cura r<sup>o</sup> regimie cuiusdā  
venerabilis d<sup>o</sup>ne soror<sup>o</sup> matris ei<sup>o</sup> cui no  
men erat diana. q<sup>o</sup> puerulū induxit ad h<sup>o</sup>  
ginis gl<sup>o</sup>se p<sup>o</sup>cipua deuotionē. Et opam  
dedit vt lris vacaret ac moribus bonis.  
Creuit aut<sup>o</sup> de s<sup>o</sup>ture in virtutē honestus  
affabilis r<sup>o</sup> paup<sup>o</sup> liberalissim<sup>o</sup>. Tāra  
q<sup>o</sup> fuit in eo aptitudo ingenij r<sup>o</sup> s<sup>o</sup>billitas i  
tellectus q<sup>o</sup> an<sup>o</sup> cōplētū anū q<sup>o</sup>ntūdecimū  
in grāmatica logica r<sup>o</sup> morali p<sup>o</sup>phia satis  
mediocriter fuit instruat<sup>o</sup>. Inde q<sup>o</sup> cepit  
lectionē iuris canonici frequare. Erat q<sup>o</sup>  
vira ei<sup>o</sup> ita mūdā a vt oibus alijs cederet

In exemplū. Nā vt reuelat mibi quidam  
 vir fidedign⁹ cācellari⁹ domini⁹ senensis  
 noie leonardus q̄ soci⁹ ei⁹ fuerat i scho  
 lis in etate illa adolescēte ad malū pro  
 na. Null⁹ audebat corā bernardino s̄bū  
 turpe aut lasciuū proferre. Quinimo si  
 qñq̄ alij adolescētuli ⁊ scholares absen  
 te bernardino aliq̄ in se verba ociosa re  
 ferrēt si vidissent exposit bernardinū ad  
 ueniētē mox alter alteri loq̄bāt. Tacca  
 mus inq̄t q̄ bernardin⁹ vēit. Quid plu  
 ra. Anno erat⁹ sue. xviij. Dū pestis tru  
 culentissima seuiret q̄si in tota italia In  
 hospitali magno senēsi iacebat multitu  
 do egrotātiū ex peste ⁊ vir erat q̄ illis mi  
 nistraret. Nā ⁊ famuli oēs pro maiori p  
 te et aromatarij ⁊ illo hospitali cōmorā  
 tes ⁊ capellani atq̄ alij plurimi peste p  
 cussi obierāt. Erat illis t̄pib⁹ rector ho  
 spitalis quidā vir deuot⁹ ⁊ prob⁹ dñs io  
 hānes de cōnaromb⁹ q̄ vidēs sibi hūanū  
 deesse auxiliū ad h̄ginē p̄ssimā se cōuer  
 tit illā de p̄cā vt tā extreme infirmoz ne  
 cessitati succurreret. O felix adolescentia  
 bernardini. O ardentissima charitas cor  
 dis eius. O pietas omnib⁹ posteris p̄dicā  
 da. Mox vt bernardin⁹ audiuit q̄ de iur  
 mis paritib⁹ dicebāt monuit q̄ plures  
 iuuenes ⁊ vnacū illis ad hospitalē se cō  
 tulit. nec tunc mori. nec horruit pestez.  
 neq̄ labores refugit. Nā sit ibi q̄tuor  
 mētib⁹ die no eruz⁹ ministrās egrot⁹ pro  
 pter deū. Exinde cū pestis cessasset repe  
 tijt domū ⁊ quoto mētib⁹ egrotās q̄si q̄  
 in lectulo iacuit. Adepta h̄o bōa valitū  
 dine sensit q̄ quedā dña Bartholomea  
 soror⁹ patris eius ceca ⁊ surda ⁊ in lectulo  
 valitudinaria neminē hēbat q̄ illā iuua  
 ret. Mox ad illā se trulit. ei⁹ p̄ plures  
 mēses vsq̄ ad morē obsequiosissime mini  
 strauit. nulla fract⁹ nauca nullogz labo  
 re turbat⁹. Mox illa a deo inspirat⁹  
 relicto seculo ⁊ oibus suis bonis paup̄  
 b⁹ erogatis habitū religiōis minor⁹ deuo

tus accepit in die natiuitatis h̄ginis gl'o  
 se q̄ etiā die nat⁹ fuerat ex vtero matris  
 Anno etatis sue. xx. an⁹ altrare mat⁹ san  
 cti frācis ci de senis. Quē habitū sibi de  
 dit frater iohes ristori⁹ vir sanct⁹ et i dei  
 fuitio prob⁹. Inde ad locū de colūba  
 ria de volūtate p̄latoz se trulit vbi in oī  
 deuorōe ⁊ p̄fectōe ac obfūaria regule su  
 um nouiciatū expleuit facta h̄o professi  
 one in die. s. natiuitatis h̄ginis orōni ⁊ stu  
 dio s̄raz se dedit. ⁊ cū fact⁹ eēt sacerdos p̄  
 mā missam in die natiuitatis h̄ginis. ce  
 lebrauit. Qua etiā die mādato accepro a  
 generali ministro de penitētia p̄dicanda  
 p̄mū s̄monē ad populū habuit. **S**ecō  
 cōmendat p̄dicatio sancti bernardini p̄  
 prer charitatē. P̄dicauit eīm ad honorē  
 dei ⁊ salutē animarū. Iste eīm d̄z esse finis  
 p̄dicatoz verbi dei. Nā q̄ p̄pter cupidita  
 tē p̄dicant vel vanitatē ⁊ gl̄iam mūdi fi  
 gurātur p̄ balaam. De h̄bus dic⁹ Pet⁹ i  
 scōa eplā. Secuti sūt viā balaā ex bofor  
 q̄ mercedē iniquitatis amauit. correctionē  
 h̄o habuit sue vesanie subiugale mutum  
 Sup̄ q̄b⁹ verbis dic⁹ Beda. ij. q. viij. cap.  
 Secuti. **Q** multi catholicoz in tantum  
 amāt mercedē iniquitatis vt etiā docti ab  
 indoctis clerici a laicis merito redarguā  
 tur. Qui iure cōpant. p̄be q̄ h̄bis asine  
 ⁊ naturā loq̄ntis corripit. nec tñ a. p̄po  
 sito p̄mi opis retardat. hec ille. Quāuis  
 tñ p̄dicatores nō dēant p̄dicare p̄ncipalit̄  
 p̄pter sp̄alia h̄nda. **L**is tanq̄ veditores  
 bouē de tēplo eijcūtur. Debet tñ p̄pl̄s s̄b  
 ministrare eis necāria iuxta illō. j. ad co  
 rint̄ios. ix. c. Nō alligabis os bonis tri  
 turātis. vñ Hiero. xvij. q. j. c. penult. ait  
 Apl̄s vir⁹ ⁊ euangelizātib⁹ in necarijs  
 vsib⁹ nolle tribuere seipm̄ dēdnare. **E**t  
 Aug. in li. de baptismo puuloz. Nō ēve  
 nale euāgelij vt pro sp̄alib⁹ p̄dicet. Qui  
 eīm sic vēdūt magnā rē vili vēdūt. Acci  
 piāt q̄ p̄dicatores suscitātōne necitatis  
 a p̄plo mercedē disp̄satiōis a deo. Nō



em a pplo reddit q̄st merces illis q̄ sibi  
in charitate euāgelij seruūt. sed tanq̄sti  
pendiū dat q̄ vt possint laborare pasca  
tur. Nec ille. Et paulus. i. ad corinth. ix.  
Quis militat suis stipendijs vnq̄. r. itez  
Si nos vobis spūalia sem. am. nō ma  
gnū est si nos carnalia v̄ra metam. Et  
itez. Dñs ordinauit his q̄ euāgelij anū  
ciat de euāgelio viuere. Dixi hec omnia  
p̄pter indiscretionē quorundā pp̄loz q̄  
vellēt p̄dicatores viuere de acre vel v̄ro  
Nolo m̄ excusare p̄dicatores cupidos r.  
auaros ambitiosos honoz r. dignitatū.  
Qui imitari dñt sanctū bernardinū rerū  
spaliū r̄tempore. Nā r̄ter vocat ad e  
p̄iscopale dignitatē minime acq̄uit. Di  
uitias nō cōgregauit dicēs cū paulo ac  
ruū. xx. c. Argentū aut aurū aut vestē  
lius vestrū r̄cupiui. Et licet in om̄i vita  
sua verus fuerit paup̄r̄. amatoz disci  
pulusq̄ r̄ filius beati fr̄acisci. Tñ illd  
est de ip̄o notabile inter cetera qd̄ medio  
lani ostēdit exemplū charitat̄. necnō r̄ cō/  
temp̄ pecunie. Dū em̄ ibi pp̄lo diebus  
pluribus p̄dicasset. illustrissim⁹ dux eius  
de vrbis philipp⁹ eidē p̄ fidelē nuncium  
multā auri copīā in elemosynā misit. nū  
cuis itaq̄ auri p̄dere reuerēt assūpro ad  
cōuentū frat̄ū festinat̄ accessit. Et per  
gens ad cellā sancti bernardini auri sibi  
ex p̄re dñi ducē benigne r̄ reuerentissime  
p̄sentauit. Ip̄e hō s̄r̄ dei hilari vultu  
r̄ulātiq̄ aio p̄dicēs aureū mun⁹ r̄ si in p  
prios vsus accipe recusaret. charitat̄ m̄  
zelo in redēptionē captiuoz r̄ pauperuz  
vsus misericorditer exhibere decreuit. ac  
certito igit quodā probo venerādoz ci  
ue socioz vocato sūpraq̄ ab ip̄o eīne pe  
cunia ad carceres elā r̄ incūctat̄r accel  
sit r̄ q̄ plurimos inde captiuos redemit.  
reliquaq̄ p̄re paup̄ib⁹ cū magna ai b̄la  
ritate distribuit. Sciēs aut̄ illustrissim⁹  
ille dux q̄ facta fuerāt sanctū Bernardi  
nū mirabiliter cōmēdauit. **¶** Tertio com

mendat̄ p̄dicatio sancti bernardini p̄  
patientia. fuit em̄ patientissim⁹ in labo  
ribus in infirmitatib⁹ r̄ in p̄secutionib⁹  
Et vt de p̄secutōib⁹ loq̄r. accusat⁹ fuit tā  
q̄ heretic⁹ ab emulis q̄busdā Martino  
q̄nto. Qui eū ad se venire p̄cepit. An̄ vō  
q̄ se r̄tuliss̄ ad vrbē sonabāt vndiq̄ fal  
si rumores de sancto bernardino. Dicebāt  
em̄ ppli. Veniet veniet ille heretic⁹. alq̄  
cōburet ille heretic⁹ r̄ similia. Dū hō vt  
bē intrauit ostēdebāt digito r̄ vn⁹ alteri  
eachinādo dicebat. Nichic est ille. Ip̄se  
hō hec om̄ia pro dei amore eq̄nimit̄r to  
lerabat. Et tandē v̄tate inspecta r̄ com̄  
pro clarissime q̄ nō solū catholic⁹ foret.  
sed etiā fidei catholice dignissim⁹ p̄co a  
p̄nifice gratiose vi⁹ est r̄ audit⁹ r̄ cū ei⁹  
b̄ndictōe p̄dicare cepit in vrbē. Lanraz  
hō grām d̄s ori ei⁹ r̄ verbis ifudit vt oīs  
ppls r̄flueret ad eū audiendū ac si fuiss̄  
angel⁹ dei. Et q̄to pus nomē ei⁹ videbat  
oibus odiosū. tāto postea cūctis vni⁹/  
q̄ serus faciū est venerabile. P̄dicauit  
sic multo tpe cū incredibili aiā fructu q̄  
etiā p̄durat vsq̄ ad tpa n̄ra. Pass⁹ est et  
alias p̄secutōes eo q̄ sp̄ vtutes p̄sequit̄  
inuidia. A nōnullis emulis dicebat l̄ra  
rū ignar⁹ cū m̄ in scriptur̄ diuinis foret  
eruditissim⁹. Alij hō q̄draginta s̄mones  
dūtaxat eū scire assueverāt. Pleriq̄ hō  
curiosi r̄ vana eloq̄ntia tumidi ignauuz  
ineptū r̄ ipolitū fatebāt. Qui m̄ in b̄ di  
cēdi genere r̄ in his q̄ p̄dicari dñt pro sa  
lute pp̄loz irrep̄sibilis erat. Sed h̄  
nō videri d̄ mirū q̄ sibi hoies flagitiosi  
detraherēt. cū sp̄ fuerit hoim maloz r̄ sue  
tudo sanā doctrinā sp̄nere r̄ detestari.  
Cū Lacrātiuz li. v. diuinaz institutio  
nū. de cypano sic refert. Un⁹ p̄cipu⁹ r̄ cla  
rus extitit cypan⁹. q̄ magnā sibi gloriā ex  
art̄ oratorie p̄fessioe q̄sierat r̄ admoduz  
multa r̄scripsit in suo genere mirāda. es  
rat em̄ ingenio facili copioso suauī r̄ que  
s̄monis maria est p̄. agro vt discernere

nequeas virtute oratio? loquendo an fa-  
cultio: in explicatio an potentior in p[ro]fua,  
dendo quilibet fuerit. Dic t[ame]n placere vl-  
tra yba sacram[en]tu[m] ignorantib[us] no[n] pot[er]it q[ui]n  
mystica s[un]t q[ui] locut[us] est: et ad id p[re]parata vt  
a solis fidelib[us] audiant. Deniq[ue] a doctis  
hui[us] seculi q[ui] us forte scripta ei[us] immotu  
erit derideri solet. Audiui ego quendam  
hoi[em] disertu[m] sane q[ui] cu[m] imitata vna lra  
copiantu[m] vocaret q[ui] d[e] elegas ingenium  
et meliorib[us] reb[us] aptu[m] ad amiles fabulas  
p[ro]tulisset. Nec ille. De beato Hiero. q[ui]d  
referemus q[ui] lum[en] splendidissimu[m] ecclesie  
fuit. et t[ame]n dentes maligno[rum] non euasit. Et  
vt ipse ad nepotianu[m] scribit. Per infami-  
as et bona fama[m] xpi miles gradit[ur]. nec lau-  
de extollit nec vituperatio[n]e fragit. Per di-  
em sol no[n] vrit cu[m] neq[ue] luna p[ro] nocet. Im-  
pleuit ista sanctus bernardus q[ui] du[m] sal-  
lo sibi multa obijcerent. et q[ui]q[ue] p[ro]melli-  
ose dicerent in facie nu[m]q[ui]d vult[us] hilarita-  
te mutauit nu[m]q[ui]d vult[us] p[ro]rulit iracundie. s[ed]  
in oib[us] b[e]n[e]d[i]cebat dei. Sic accepti ab his  
q[ui] seculi familiariter puerari s[un]t.

De sufficientia et prudentia atq[ue] stupe-  
da efficacia predicato[rum] sancti bernardi,  
p[er] Cap[itu]l[um] sc[ilicet] com[un]e.

**S**ecunda excellentia predicato[rum] sa-  
cti bernardi de p[re]d[i]c[ati]o[n]e. Dabu-  
it q[ui]d sua p[re]d[i]c[ati]o tres singulares  
condiciones.  
**P**rima d[icitur] sufficientia  
**S**ecunda prudentia  
**T**ertia efficacia  
**P**rima p[re]d[i]c[ati]o fuit sufficientia. Tria  
enim requirunt in p[re]d[i]c[ati]o[n]e. vt popul[u]m indu-  
cat ad bene beat[us] viuendu[m]. s[ecundu]m Aug[ustinu]m q[ui]  
to li. de doctrina xpiana. Primu[m] est vt do-  
ceat. Sc[ilicet] vt delectet. Tertiu[m] vt fleccat  
et moueat. Et cu[m] q[ui]s ista facit industria ar-  
tis r[ati]onice ad honore[m] dei et salute[m] aiaru[m]  
bene est et laudabile s[ecundu]m eund[em] Aug[ustinu]m. s[ed]

cu[m] sp[irit]u sancto vrit lingua p[re]dicator[is] vt in  
strum[en]to ad ista efficiendu[m] sic fuit i aplis  
q[ui] imp[er]i erat. Tunc op[er]e illud est gra[ti]a gra-  
tis dara q[ui] d[icitur] gra[ti]a f[er]monis et lingua angelo-  
ru[m]. Et s[ecundu]m sapiencie d[icitur] in locuto[n]e de diui-  
nis. Sermo sciencie de h[um]anis. vt de mori-  
bus et virtutib[us] et vitu[ti]b[us] et h[um]o[rum]. s[ecundu]m Tho-  
m[am] q[ui] q[ui]d. cl[er]ic[us]. Perfecti[us] aut[em] ista op[er]a gra-  
tia q[ue] natura vel ars. s[ed] aliq[ui]n ap[er]tudi-  
ne naturali in p[re]d[i]c[ati]o[n]e existere et arte re-  
thorice adiu[ta] aliq[ui]n etia[m] sp[irit]u sanctus  
opatur plenu[m] istud. s[ed] inductione[m] audito-  
ru[m] ad faciendu[m] q[ui] p[re]d[i]c[ati]o[n]e. Dois g[er]it se p[er]  
parare. s[ed] vt bene dicat. Deu[m] aut[em] dirigere  
lingua[m]. Et vt d[icit] Aug[ustinus] in p[re]fatio[n]e li. de do-  
ctrina xpiana. Sapia sine eloq[ui]ntia p[re]d[i]c[ati]o-  
ru[m] p[ro]fuit q[ui] ad p[ro]p[ri]os. Eloq[ui]ntia sine sa-  
pientia multu[m] nocuit. Est eni[m] vt gladius  
in manu furiosi. Sapia cu[m] eloq[ui]ntia ml-  
tu[m] iuuat et op[er]at. Sanct[us] bernardus p[re]d[i]c[ati]o-  
c[ati]o[n]e docebat q[ui] ipse vere docet[ur] erat. vt eri-  
am p[er] in f[er]monib[us] q[ui]s copulauit. Delecta-  
bar etia[m] auditores adeo vt vniuersaliter  
o[mn]es h[ab]is suis recoillaretur. r[ati]o[n]e si sume-  
rent sapidissimu[m] ab[us]u[m]. flecebat in sup[er]e  
mouebat hoim affect[us]. vt ostendit in ter-  
tia p[re]d[i]c[ati]o[n]e. Quare ipse sufficientissime do-  
cuit et p[re]d[i]c[ati]o[n]e. **S**ecunda p[re]d[i]c[ati]o[n]e p[re]d[i]c[ati]o[n]e  
n[on]is sancti bernardi d[icitur] prudentia. fuit  
enim prudentissimus ad euitandu[m] oia illa  
a quibus p[re]d[i]c[ati]o[n]e verbi diuini debent  
abstinere que sunt.  
**F**alsitas  
**A**dulatio  
**I**acrantia  
**S**candalum  
**C**ontentio  
**S**up[er]fluitas  
**L**entitas  
**I**ndiscretio  
**P**rimo abstinere debent p[re]d[i]c[ati]o[n]e  
a falsitate. Non enim s[un]t s[un]t ass[er]tione aliqua  
falsa p[ro] quacunq[ue] utilitate que possit  
inde sequi. Quia sic veritas fidei redde-

ref suspecta argumentū dist. se. e. Si ad  
scripturas. Ideo Aug. ait. xxij. q. ij. e. pri  
mū. Ad salutē nō dīz quis puenire opitu  
lante mendacio. Et idem practās illud  
apli pme ad chorin. xv. c. Inuenimur fal  
si testes. Perhorrendū inq̄t aliqd̄ false  
de deo dicere etiā si ad laudem ei⁹ p̄tinere  
videat. Non em̄ mīore s̄z maiore fortal  
sis scelere in deo laudat falsitas q̄z vītu  
peret veritas. Et idem in li. de mendacio.  
Mendaciū maxime p̄niciosū est qd̄ fit  
in his que ad religionē christianā p̄tinēt.  
Ideo doctores tenēt q̄ si q̄s nō ex lapsu  
lingue sed ex industria diceret mendaciū  
in p̄dicādo mortalis peccaret nec excusa  
ret. Hoc faceret cā cōuertēdi aīas ad deū  
Quia vt ait apls. De⁹ nō eger n̄o men  
dacio. Tpe meo inuenti sūt aliq̄ fingen  
tes ⁊ p̄dicantes miracula falsa. vītiōes ex  
cogitatas. Prop̄hetias determinatas s̄m  
suū sensū ⁊ alia h̄mōi. q̄ n̄ euāuerūt in  
cogitationib⁹ suis. Nōnulli vero vt ig  
norantib⁹ sapiētes apparerēt falsas alle  
gatiōes ad suū p̄positū induxerūt. Cū  
dū q̄dam amī⁹ meus p̄dicaret neapoli  
inducere voluit ad robur ⁊ confirmatiōem  
cuiusdā sui dīcti sententiā cōmentariōis.  
q̄ n̄ forte nec in aliq̄ cōmento dīctū illud  
tangebat. ⁊ dū falso allegasset cōmenta  
riōē. j. de aīa. iij. de aīa. ij. p̄bificōz. iij. me  
thaphisice. ⁊ h̄mōi. Tandē multiplican  
do v̄ba dixit. ⁊ h̄mōi confirmat cōmēta  
riōz. j. ethicoz. iij. ethicoz. vj. ethicoz.  
qui n̄ de ethicis nō se intromisit. Ille idē  
fecerat sibi quandā cathenā doctoz ⁊ fal  
so illos inducebat dīcēs. Et h̄ refert au  
gustin⁹ li. ij. de ciuitate dei. ⁊ iij. de trinita  
te. ⁊ in Enchiridion. ⁊ h̄mōi. Ita q̄ ap̄s  
imperitos videbat h̄mōi mirabil. sed ap̄s  
doctos ignar⁹ et mendacijs plen⁹. Se  
cūdo p̄dicatores abstinerē debēt ab adula  
tione. ne s̄ laudet populū in q̄b⁹ rephēn  
sibil est. qd̄ est pessimū. Vel etiā de spali  
bus magnificentijs. nisi forte h̄ scdm̄ fi

at epate vt meli⁹ ferāt cōtrictiōem durā  
mediate sequendā. Adulari em̄ peccati  
bus est q̄ue peccatū. vt patet. xlvi. di. e.  
Sunt nōnulli. Et cleric⁹ adulariōi ser  
uies degradari debz. eadem di. e. Cleric⁹  
Et nihil est miseri⁹ eo q̄ adulariōib⁹ dele  
ctat. vt dicit. lxxij. di. e. Nihil illo pas  
stor. Et vtili⁹ est peccatē seuerē corrige  
re q̄ adula do palpare. v. q. v. c. Nō oīs  
Et vtili⁹ est ⁊ meli⁹ pro v̄itate pari sup  
plicū q̄ adulariōē cōsequē beneficiū. v. q.  
iij. c. Nemo. Et adulariō prohibet. C. si  
q̄s aliq̄ē testari prohibuerit. Et adula  
riō sermo prolar⁹ vt placeat. Tercio d̄  
beni p̄dicatores cauere a iactantijs. Sūt et  
qdā q̄ semz de se h̄mōi dīcūt ⁊ alios cōrem  
nunt. de q̄bus Bre. ait. xlvi. di. e. j. Ha  
bet hoc propriū doctrina arrogantiū vt  
nesciāt h̄mōi docere qd̄ sciūt. Quar  
to debēt p̄dicatores cauere a sc̄dalis p̄e  
latorz et alioz maiorum vt non dīcātur ir  
rationabilis eoz vicia. Unde sequit q̄  
nec illi emendant nec populi propterea  
edificant aut meliores sūt. Et precipue  
caute agendū cū loquunt p̄dicatores de  
clericis. qz vt scribit extra d̄ imunitate ec  
clesiaz. ca. clericis. Clericis laicos infe  
stos oppido. i. valde. s̄m glo. tradit an  
tiq̄tas. Idem. ij. q. vij. c. Laicos. ⁊ c. la  
ci. Quinto debēt p̄dicatores prudētes  
cauere a contentiōib⁹ cū alijs p̄dicatoib⁹  
Unde apls p̄me ad Timotheū. iij. ca.  
ait. Noli contendere v̄bis. ad nihil em̄ v̄l  
le ē nisi ad subuersionē audiētū. Nec  
hoc q̄ ali⁹ habeat maiore cursū q̄ sit et  
am min⁹ sciens p̄dicator indignationem  
oīdar. Nam ⁊ christ⁹ indignat⁹ nō fuit  
q̄ aliq̄ iohānes baptista fuerit in maio  
ri opinione populi q̄ ip̄e. Si autē audit  
aliū p̄dicatōē dicere aliq̄ que nō sunt re  
probata nec cōtra fidē vel bonos mores  
s̄z dubia q̄uis ip̄e nō sit illius opiniōis  
sufficit sibi dicere opiniōē suā cū suis  
ratiōibus et nō impugnet aliū odiose. qz

Est intrare contētes et scādaltzare po-  
pulos. Si etiā audit p̄dicatōre altū dir-  
isse et fidem et bonos mores. v̄l deternia-  
ta p̄ eccliam nō credat faciliter nisi audi-  
ara fidedignis. Et tūc corrigat cū frater  
naliter vt retrahat. Nō si ille noluerit fa-  
cere tūc publice est p̄dicandū contra ipsum.  
Si autē p̄dicator ipse admonitus errauit.  
d̄z pariter audire et se corrigere dicatqz  
sua erronea emēdare. Sexto p̄dicatores  
prudētes debēt abstinere a sup̄litate et  
nimia prolixitate. Nō vt prouerbio dici-  
tur. Gaudent breuitate moderni. ff. q̄s  
met. causa. l. j. et. l. de appellatōnib. l.  
ampliore. §. In refutatōnib. et. l. de p̄-  
cip̄ib. p̄gatorū offerēdis. l. Simili. vñ Gre-  
gori⁹ in omelia ait. Alimēta q̄ min⁹ sus-  
ficiūt auid⁹ sumunt. Septimo abste-  
re debēt p̄dicatores a leuitate ne dicāt s̄-  
ba ociosa et fabulas ad prouocandū ri-  
sum. Et si aliqñ opus ē facere populuz  
attentū cū aliq̄ modesta facecia t̄pate fi-  
at et raro. Non sit etiā leuis p̄dicator ad  
ferendā sententiā de qlibet actu q̄ sit pec-  
catū mortale. et in oibus v̄t̄at grauitate.  
sicut bos lapsus q̄ fortiter figit pedem.  
Octauo abstinere debēt p̄dicatores ab  
indiscrētōe. Nā q̄dam int̄ muliercl̄as d̄  
subtilitatis theologic p̄dicāt. aliū docēt  
et sapientibus viris fabulas narrāt. Nō  
nulli in p̄cipuis et maximis iesu xpi et s̄-  
ginis marie aliorūqz sc̄toz solennitatib⁹  
de ludo aleæ de blasfemia de vsura et simi-  
libus p̄dicāt. Nihil de copiosa matia fe-  
stiuitatū occurrēte tāgentes. Deu n̄ pos-  
sum nō accusare quēdā q̄ in die natiuita-  
tis iesu xpi in ciuitate neritonēsi de sodo-  
mia totū sermonē cōteruit. cū tñ mirāda  
occurrāt de natiuitate xpi iocūda. Pleri-  
qz etiā dū s̄ vicia inuehūt omni honestate  
dēmissa talia loquunt et dicūt. q̄lia etiā  
in ore lenonū turpissima viderent. Di-  
nolūt audire verba sc̄ti francisci qui sic i-  
regula frat̄z m̄ioz sc̄tissime scribit. No

neo quodqz et exhorto eos dē fr̄es meos fa-  
c̄o iesu christo vt in p̄dicatōe quā faci-  
unt sint exanimata et casta eoz eloq̄a ad  
vtilitatem et edificatōem populi. annun-  
ciādo vicia et virtutes. penā et gloriā.  
cū breuitate s̄monis. In oib⁹ p̄dicat⁹ pru-  
dentissim⁹ fuit p̄ ceteris p̄dicatorib⁹ bo-  
rū tempoz dux ille verbi sc̄ti Bernar-  
din⁹. nam semp recte inessit p̄dicatōz  
veritatē sine falsitate sine fictōibus sine  
adularōe cū honore et reuerētia p̄latorū  
et tot⁹ cleri. cū familiaritate in s̄bis et fact⁹  
cū parietia ad p̄tendēs vitādas. cū men-  
sura et modo. cum s̄uitate et discretōne  
multa. adeo qz exceptis emulis ei⁹ s̄mo.  
gratus dulcis et delectabil⁹ fuit oibus do-  
ctis pariter et indoctis viris et mlierib⁹.  
cūctisqz generib⁹ hominū prout ois ita-  
lia clare firmiterqz testat. Tercia cōdi-  
tio p̄dicatōis sancti bernardini d̄: effica-  
cia. Predicauit em̄ cū admirabili aīaruz  
fructu adeo qz oēs italie ciuitates et ma-  
iores et mediocres et minores pro maio-  
re p̄te sua doctrina reduxit ad christum.  
Ipe pctōres conuertit. Ipe vsuras extin-  
xit. Ipe multis habitū religiōis induit.  
Ipe frat̄rū de obsequantia loca et monaste-  
teria cōstrui fecit. Ipe discordantes ad  
pacē reduxit. Ipe ad festa colēda p̄p̄os  
traxit. Ipe deniqz cūctos mares ac mult-  
eres vt deū timerēt amarēt allexit. Testā-  
tur hec oia p̄clarissime incliteqz italie vt  
bes. Roma. sena. pelusia. florentia. bono-  
nia. ferraria. venetia. padua. verona. vi-  
centia. brixia. mediolanū. ianua. et alie qz  
plures. In q̄b⁹ ita efficacit semiauit ver-  
ba vite vt vsqz in p̄sentē diē adhuc gustē-  
tur fruct⁹ p̄dicatōnū suaz. Quimimo et  
si qui post ipm in officio p̄dicādi clari s̄  
habiti. vt s̄ Jobes d̄ capistrano. Jacob⁹  
de marchia. Mart̄b⁹ de sicilia. Antho-  
ni⁹ de boronto. Andreas de sc̄to gemini-  
ano. Jobes de prato. Jacob⁹ de donzell  
de bononia. Perculan⁹ de perusio. fr̄a

Aiscus & treuto. Siluester & sentis. An/toni<sup>o</sup> de arimino. Michael de mediola/ no. Bartholome<sup>o</sup> de ayano. Anton<sup>o</sup> de vercellis. Seraphin<sup>o</sup> de gatera. Ueru/ bin<sup>o</sup> de spolero. Fracisc<sup>o</sup> de spolero. Die ronyn<sup>o</sup> de florentia. Dñi<sup>o</sup> de gonessa. Ja cobus de gallio oēs frēs minores in h<sup>o</sup> ge nere dicēdi famosissimi. Et q̄cūq; ali<sup>o</sup> eri am de alijs ordimb<sup>o</sup> medicantib<sup>o</sup> pro ma tori gre conati sunt imitari modū r regu lā arq; stilū ip<sup>o</sup> sc̄i Bernardini. Adhuc r mlti ex his fr̄mōs ill<sup>o</sup> pplis p̄nūciarē q̄ fruct<sup>o</sup> vberimos produxerūt. Ego eri am q̄ de bernardino r si incōposite nō sine deuotione p̄cipua ista refero oēm ita/ liā lustrari p̄dicantib<sup>o</sup> q̄draginta ānis e/ uāngeliū iesu christi bernardinū habui i stilo pronūciandi necnō r scribēdi p̄rem r p̄ceptōē. Et lz illū nō viderim legi nī fr̄mōnes amēnissimos q̄s cōpilauit. Pr e dicauit r illos q̄nq; litz postmodū alios ego confecerim. Qd̄ vtiq; nō ex p̄sūptōē sed charitate ac necessitate rēporuz volui tentare. Nam r p̄pter studiū hūanitatū q̄b<sup>o</sup> iā cōpleta est oīs italia r p̄pter viro rū doctissimoz in qualibz facultate copi am ac etiā p̄pter subtilitatē populoz qui quodāmodo p̄pter multaz p̄dicationuz fr̄quentiā effecti sūt curiosi. cōsulte visum est mihi agere vt fr̄mōnes illos r̄tererem. Quare vt prez istā expediā r cludo q̄ s̄a ctus bernardin<sup>o</sup> fructuosissime p̄dicauit.

Qualiter de<sup>o</sup> h<sup>o</sup> honoraui sc̄m bernar/ dinū in miraculis in canonizatōē r i glo ria beata. // Capitulū terciū

**E**rcia excellētia p̄dicatōis sc̄i ber/ nardini d̄i honoratōis. voluit sc̄m deus honorare illum tripli ci bonote

- ¶ Primus dicit miraculose rutilatōis.
- ¶ Secundus solēnis canonizatōis.
- ¶ Terc<sup>o</sup> supne glorificatōis
- ¶ Primus honor fuit miraculoz rutilā tu. Multa eq̄dem miracula visa sūt d̄ s̄a

eto isto. Nam eo mortuo in vigilia ascē stionis iesu xpi dū fratres ei<sup>o</sup> focū in aqua no cōuentu corpe in cellula cū luminari/ bus solo dimisso incederēt vt capsā cele rit fieret in q̄ corp<sup>o</sup> illd̄ reconditū senaf trās portarēt. qdā adolefēs pasqual<sup>o</sup> no mine p̄ mltos annos claud<sup>o</sup> q̄ nec recul fcedere poterat sed manib<sup>o</sup> reprādo ibat eū<sup>o</sup> genua carnosa dura erāt r tumida a spūsanco inspirat<sup>o</sup> sic reprādo vt poru it ad corpus sancti bernardini puenit et deuotōē inflāmar<sup>o</sup> terigit faciē ei<sup>o</sup> r ide genua sua cū fide infusa mirabili com/ mendans se sc̄o viro. Nox i pedes sur rexit san<sup>o</sup> r liber r currēdo cū lachrymis r clamorib<sup>o</sup> exultatōis ad eccliam prope rauit. Sentitū oēs voces. vident liberuz que viderāt visu ambulādū puatū. Mirā tur. gr̄as referunt oīporēni deo r sancto bernardino. Lōmouet ciuitas tora r sic rursus viroz ac muliez. Lūes vō cor pus ad eccliam cū hymnis r laudib<sup>o</sup> et armatoz custodia d̄ferri faciūt. focū at q̄ sancti referunt ne thesaur<sup>o</sup> ip̄s a deo danū inde amouere p̄sumāt. Vidi ego il/ lū pasqualē r sc̄ū locur<sup>o</sup>. sū q̄ reulit oīa q̄ narrata sūt. Eodē die iuuēcula qdā no mine parria q̄ mētib<sup>o</sup> plurib<sup>o</sup> in lecto ia cuerat nec p̄ seip̄az poterat ambulare. pa tiebat etiā vulnera qdā q̄ fistule dicunt<sup>o</sup> a medicis. audies sanatū pasqualē sup/ pliciter expostulauit ad corp<sup>o</sup> sc̄i d̄ferri. Duo cū p̄uēisset orōez facta incolumis redijt domū nō solū restituta virib<sup>o</sup> cor/ poris sed etiā eodē instanti a fistul<sup>o</sup> p̄fe/ cte sanata. Hāc ego allocur<sup>o</sup> sū r paren/ tes ac vicinos ei<sup>o</sup> q̄ oēs affirmarūt sic cē vt expostitū ē. Sicilia de spolero vroz no bil viri fracisci nō valēs se mouere d̄ le/ cto cū sic p̄ plures ānos molestata fuisset deducta ad corp<sup>o</sup> sc̄i bernardini restituta ē oprime sanata. Et hec oīa retulerūt multi spolentini etiā r ip̄a q̄ p̄ma erāt i ec/ clesia maiore dū ibi vns q̄dragesima p̄dē

caui. Alia mulier de poplo q̄ annis triginta  
 septē omī vsu ambulādi puata extiterat  
 ducta ad corp⁹ sc̄i bernardini mox sani  
 tate adeptā ē. Hāc ego vidi sanā ⁊ robu  
 rā ac si nullū antea malum passa fuisset  
 Sūr ⁊ alia istī sc̄i miracula mltā vsq; in  
 hodiernū diē. Ad saq; cui⁹ tumulū fre  
 q̄nter mēbra languētū mō sanitari q̄libz  
 fuerint grauata restitunt. Sc̄dus ho  
 nor q̄ deus honorauit sc̄m bernardinuz  
 dī solēnis canonizatiōis. fuit eq̄dē cano  
 nizarus cū mltā solēnitate ⁊ magnificen  
 tia p̄ ceteris q̄s vidim⁹ canonizari. Naz  
 tpe meo eugeni⁹ q̄rtus canonizauit sc̄m  
 nicolaū de torentino. Calixtus terci⁹ san  
 ctū vincentiū ⁊ sanctū Osimundū. Pi⁹  
 secūd⁹ sc̄m Kartherinā de senis. Sixt⁹  
 q̄rtus sanctū bonauenturā. Et Nicola  
 us q̄nt⁹ sanctū bernardinū. Sz in canoni  
 zatōe istī mltā curreūt faciētia ad glo  
 riā eius. viz annus iubil⁹ q̄ ex oib⁹ epi  
 anoz parit⁹ multitudo maxima ⁊ flue  
 bat ad vrbē ⁊ dies p̄tēbecostes festū vti  
 q; solēnissimū. Et generale capitulū fra  
 trū minorū i q̄ uenerūt vltra q̄nq; milia  
 fratē. Et ego de ipso post canonizationē  
 fmonē ad populū habui in q̄ cōcurrerūt  
 multa milia viroz ac muliez. Tercio  
 honor q̄ deus honorare voluit sanctum  
 bernardinū dicit supne gl̄ificatiōis. In  
 celesti nāq; patria vltra essentialē p̄miū  
 coronat aureola que debet doctorib⁹ d̄ q̄  
 diximus in ope de laudib⁹ sanctoz in f̄  
 mone de sc̄o petro martyre. Dicere ita  
 q; possum⁹ illud ps. Magna est gl̄a ei⁹  
 Magna vitz in ecclia militāre maior i  
 ecclia triumphante. Quare uenietē de  
 ipso referre possum⁹ qd̄ de paulo p̄mo  
 heremita in sua vita hieronym⁹ scribit.  
 Si mihi inq̄t electōez op̄e d̄ns digna  
 rē cōcedere magis eligere tunicā pauli  
 cū meritis ei⁹. ita ⁊ sc̄i bernardini q̄ re  
 gū purpuras cū gemis suis. Descenur  
 ergo deū celi v̄ p̄ merita tāti sc̄i dignos

efficiat nos sua gr̄a. Et tandē ad vitā p̄  
 ducat eternam. Amen.

In festo annunciatōis virginis gl̄iose.  
 Sermo quinquagesimus q̄rtus

**I**ngressus

angel⁹ ad eā dixit. Ave gr̄a  
 plena d̄ns tecū; b̄ndicta tu i  
 mulierib⁹. Scribūt hec v̄ba  
 Lu. i. e. ⁊ in euāgelio p̄sentī solēnitatis.  
 Logimur hodierna die ex gr̄itudis debi  
 to piissimā virginē genitricē dei q̄b⁹ pol  
 sum⁹ extollere laudib⁹. Ip̄a nāq; p̄ces  
 attulit mūdo quā pdiderat inobedientia  
 prothoplastoz humaniq; gen⁹ suo re  
 cōciliant acrozi. In vtero crem̄ suo sacra  
 tissimo virginali deus pio nobis factus  
 bō n̄ram assumēdo naturā inueteratā p̄  
 tot annoz milia trā deposuit. Et vt inq̄t  
 Aug. in f̄mone q̄ legit i vigilia epipha  
 nie. Sola hec virgo singularē gr̄az sum  
 me diuitas accepit. Sola donatū est vt  
 in illa et de illa rez omnīū creato: miseri  
 corditer crearet. Institutor femiaz sine  
 femine cōcipet. et deus sine initio natus  
 initialiter nasceret. Hec ille. Lū q̄ tot i  
 audita miracula in annūciatōe ei⁹ sunt ce  
 lebrata cui⁹ festū colit hodie a cūctis fi  
 delib⁹ equū esse arbitrat⁹ sum in p̄sentī f̄  
 mone de ip̄a virginis gl̄iose annūciatōe  
 aliq̄ dicere De q̄ tria mysteria p̄ponim⁹  
 cōtemplanda.

Primū dicit angeli missionis

Secundū angelice apparitiōis.

Tercū angelice salutaritiōis.

Quare ad virginem missus est angel⁹  
 ⁊ quo tpe ⁊ ad quem locum. Et in q̄ acur  
 erat tūc br̄ssima virgo. scz actōis vel cō  
 templationis

**C**apitulū primum  
 Rimum mysterium cōtemplan  
 dum d̄ annūciatōe virginis be  
 nedicte dicit angelice missionis

In quo de missione illa que etiam sunt eo  
sideranda.

¶ Primum est puritas

¶ Secundum puritas

¶ Tertium localitas

¶ Quartum actualitas

¶ Primum quod est considerandum de puritate  
videtur. An puritas fuit angelus ad vir-  
ginem missus. Et dimissio rationibus illis que  
enarravimus in fine de annunciatione in  
pere de laudibus sanctorum adhuc super ad-  
dem tres alias quas ponit Albertus ma-  
gnus in opere quod composuit super missus est

¶ Prima ratio de requisitis

¶ Secunda augmentationis

¶ Tertia illuminationis

¶ Prima ratio que puritas ad virginem missus  
est angelus de requisitis. videlicet requiritur causa  
consensus. Nam in mysterio incarnationis quod  
dam matrimonium spirituale factum est inter deum et  
humanam naturam. unde Gregorius in Danieli. ex-  
ponens illud quod propheta dixit. Marth. xxiij. c.  
Sicut est regnum celorum homini regi qui fecit nup-  
tias filio suo ait. Deus pro filio suo tunc nu-  
ptias fecit quoniam ipsum nature humane suscepit.  
Hec ille. Hec autem natura erat a virginem as-  
sumenda. Iam in isto summo matrimonio con-  
sensus virginis tanquam sponsa fiende requir-  
endus erat. Nam ut scribitur et de sponsalibus  
ca. Tua nos. Sine consensu cetera neque  
unt sedus proficere coniugale. et ideo deus mit-  
ti debet annunciarer ac requireret consensum virginis  
unde in figura huius scribitur Gen. xxij. Q  
procurator. Abba helieser missus ab abra-  
am qui interpretatur pater multarum gentium de fra-  
promissionis ad procurandam uxorem seu de-  
sponsandam filio suo in aram rebecca pulcer-  
rum a virginem et incognitam viro ad aquarum  
fontem reptans subito eam in sponsam isaac dis-  
posuit assumere. Unde in quibus faceret quasi  
tus est assensum eius quem epiphanius clare facta  
sponsa. Iste procurator fuit archangelus ga-  
briel missus a deo pro de terra promissionis  
seque celesti patri. Ut enim dicitur in glo. in. c. pro

curator. et per. li. vj. Matrimonium. Iste  
bi potest procurator. videlicet per. xxxij. q. ij. cap.  
Donorant. et de pueris et coniugator. ca.  
Et per. Et de clericis vel voueris. c. Uen-  
ens. ff. de sponsalibus. l. Sufficit. r. l. vlti.  
Et ff. de ritu nuptiarum. l. Mulierem. Des-  
em. De. q. consensu. Ibi inter absentes  
habetur. ff. de p. l. j. §. Est autem  
Et si obiceret quod in matrimonio habedo de-  
bet esse consensus cordis et oris. videlicet per. in. c.  
I. et de sponsa duorum. R. dicit quod factus est ore  
consensu et per. procuratoris consensu. De re. u-  
ris. c. Qui per alium. ff. de reg. iur. l. l. Quod ius  
su alteri. Uenies ergo angelus in mundum iue-  
nit per ceteras virginem pulcherrimam matrem et cor-  
pore ad fontem aquarum viuentium gratia et di-  
uinorum eloquorum que etiam sua liberalitate ipsi  
angelo nuncio desponsationis sitienti salutem  
humanam et camelis eius. et bouibus que ab angelis  
dirigebantur et custodiebantur ponit redire sa-  
tisfaciens desiderio angeli cum nunciasset ad-  
uentus sui eam et missionis. videlicet. s. es desponsa  
ret filio dei cum consensu diceres. Ecce ancilla  
domini. Et tunc dicitur est matrimonium. Et ver-  
bum caro factum est. Secunda ratio que congrue  
ad virginem missus est angelus de augmen-  
tationis. videlicet. c. meritum augmeraret. et huius  
credendo nuncio. Cum enim aliquid nunciatur creden-  
dum quod illud magis est arduum et longe ab hu-  
mana operacione vel ab usu nature tanto ma-  
gis quis meretur assentiendo ad credendum  
Et quod maxime arduum et inusitatum erat vir-  
ginem percipere et deum hominem fieri. Iam assentiens  
hinc rei sibi nunciare augebat et meritum.  
Propterea inquit Leo papa in fine de na-  
turalitate christi. Virgo regia dauitice stirpis  
eligit que sacro gravidata fetu diuina hu-  
manaque prole prius percipere matrem eius cor-  
pore. Et ne superni ignara consilii ad iusita-  
tos paucere affatus. quod in ea operan-  
dum erat a spiritu sancto colloquio discit an-  
gelico. Hec ille. Secundo augmeratum est vir-  
ginis meritum in assentiendo nuncio cum ait. Fi-  
at tibi secundum verbum tuum. Stabat tora

celestis curia expectas missu suu. Clama  
 bar oes pres in limbo illis Isa. xlv. Ro  
 rate celi desup et nubes pluunt iustu apia  
 tur terra et germinet saluatore. Apertur  
 set terra uirginat in corde p cosensuz in  
 corpe p vocale vbu dicens. fiat mihi fz  
 verbu tuu. et germiabit saluatore christu.  
 Tercio augmetatu est meritū virginis.  
 bo se tota humiliado cū dixit Ecce ancil  
 la dñi nō mater vel filia aut spōsa sz an  
 cilla. Tercia rō gre cōgrue ad uirginēz  
 missus ē angel⁹ dī illuminatiōis vt int⁹ et  
 terra illuminaret. fuit em̄ illuminata in  
 potētis sensituius p allocutiōez et uisōez  
 angeli. Si em̄ angel⁹ apparēs pastorib⁹  
 cū magna claritate se ill⁹ dñid ad annūci  
 andū xpm̄ natū. multo magis credendū  
 est apparuisse cū magno splēdore virgi  
 ni q̄ cū paritura erat. Nō luce q̄ oculos  
 offenderet vt offendit aspiciēs i speram  
 solis. sed luce reficere uisum et oēs sens⁹.  
 Illuminata ē in potētis medijs. s. imagia  
 tiuis et cogitatiuis. circa q̄s mltū opatur  
 misterū angeloz in purgādo fantasia  
 ta et suggerēte hōas imaginatiōes. Quas  
 aut cogitatiōes scitissimas q̄ altissimas.  
 q̄ feruidas erga diuina haberet ip̄a sola  
 nouit nobis aut inco gnita sūt. Quāru  
 aut ad vltimas potētias. s. intellectuz et  
 voluntatē p inspiratiōem de⁹ opabat q̄ so  
 lus in uolūtate opat et aie illabit. Und  
 dicit Albert⁹. De⁹ est i hac missiōe nego  
 cū inuēto p seipm̄ saluatoris dictato.  
 intelligētie inspirato. et mens ad oseri  
 sum prouocato. modi executōis exposi  
 to. vnde angel⁹ rediit de modo trāsmi  
 sit cā ad spm̄ sanctū dicit. Spūscū su  
 puenit in te q̄. s. modū docebit et suabit.  
 vñ nihil in hoc ab angelo illuminatiōis ac  
 cepit sed a deo. Secūdu quod est oseri  
 derādū de missiōe angeli dī temporalitas.  
 Duo. s. tpe facta fuit missio illa. Et hoc  
 triplici respectu.  
 Primo respectu anni.

Secundo respectu mensis  
 Tercio respectu diei.

Primo videndū ē quoto anno ab int  
 itio mūdi missus fuit ad uirginē angelus  
 et verbū caro factū est. Et fm̄ Bedā et se  
 pruaginta. interpres Ab initio mūdi vs  
 q̄ ad incarnatiōem christi fluxerunt anni  
 q̄nq̄ milia nonagintanoue. Ita q̄ in se  
 xto millenario incarnat⁹ est christ⁹. vt si  
 cur die sexta in creatōe mundi formatus  
 fuit hō q̄ lapsus est. ita in sexto millena  
 rio formaret hō q̄ hōiem lapū releuaret.  
 Secundo videndū ē quo mēse angel⁹  
 venit ad uirginē. Et serā tenet ecclia q̄  
 de mēse marcij q̄ erat sextus mēsis a con  
 ceptōe iohānis baptiste. vt dī. Lu. vi. c.  
 Et ap̄te i sexto mēse a iohānis concepu  
 dicit missus angelus ad nunciandū xpi  
 incarnatiōem. Quia lex et p̄phete. i. v. c.  
 testamentū vsq̄ ad iohem continēt q̄nq̄  
 mūdi erates. Primā ab adā vsq̄. Noe.  
 Scōam a noe vsq̄ ad abraam. Terciaz  
 ab abraam vsq̄ ad dauid. Quartam a  
 dauid vsq̄ ad trāsmigratiōem babilōis.  
 Quinta a trāsmigratiōe babilōis vsq̄ ad  
 christū in q̄ inchoat sexta cras. cui⁹ finez  
 de⁹ nouit. Est aut senari⁹ numer⁹ pfect⁹  
 significās pfectōem gre quā christ⁹ ad  
 duxit. Nōtis autē marcij ē tpus veris  
 q̄ terra sicca et indecora. ppter frig⁹ reui  
 uiscit in herbis. floret i arborib⁹. letatur  
 autū cōcentu. abū parat in humorib⁹. Et q̄  
 p incarnatiōem xpi. renouatio erat sicca  
 in hūano genere qd̄ olim ppter frig⁹ pec  
 cari erat aridū gra indecor⁹. q̄ sine virtu  
 tibus reuiguit in bonis cogitatiōib⁹. re  
 floruit in sanctis affectiōibus. augmēta  
 tū est in scis doctrimis. letatū ex p̄m̄is. iō  
 ap̄te hoc mēse angel⁹ missus ē. Tercio  
 videndū est de die q̄ angel⁹ missus ē.  
 Et cōter tenet q̄ fuerit. vt v. dics marcij  
 et feria sexta. In q̄ fm̄ franciscū de may  
 ronis in fimonē de annūciatiōe mltā re  
 ferunt solennia facta. Et p̄mū q̄ adam



fuit de limo terre formatus. **S**ecundum quod  
eius fuit de eius costa educata. Tercium quod  
prius martyr et virgo abel fuit coronatus  
secundum Augustinum quia tali die fuit a fratre per-  
emptus. Quartus quod Melchisedech pa-  
nam et vinum obtulit in sacrificium in figu-  
ra domini nostri iesu christi qui factus est sacerdos  
in eternum secundum ordinem melchisedech. Quintum  
quod Abraham voluit immolare filium su-  
um propter divinum preceptum perficiendum.  
Sextum quod beatus iohannes baptista ista die  
fuit natus. vii pariter quod spiritus currit eadem die  
et natiuitas et virginis annuntiatio. **S**e-  
ptimum quod tali die beatus petrus fuit a vincu-  
lis absolutus. Octauum quod beatus iacobus fuit  
ab herode interfecus. Nonum quod christus fu-  
it passus pro redemptione humani generis.  
Decimum quod fuit a magis in presepio adora-  
tus. Undecimum quod latro ad misericordiam  
fuit receptus. Duodecimum quod angelus ad  
virginem missus. **D**e hora vero qua ange-  
lus ad virginem missus est licet sit nobis in-  
certa tamen secundum Albertum puenientior videtur fu-  
isse in ortu solis. Dicit enim quod circumstante  
nunciatus debet exprimeret propter nunci-  
ari secundum Dionysium. cum annunciet angelus iste  
ipsam incarnationem cum propter eius ius.  
Illa autem sic ortus veri solis super terram  
illuminantis omnem hominem venientem in hunc  
mundum. quod ipse. scilicet mane est initium diei si-  
ne iudicio credi potest quod hec annuntiatio  
sit facta in ortu diei. Ad quod facit quod opus  
creacionis cepit a luce. **V**t dicit bene. i. cum  
dixit deus. fiat lux. quod videtur fuisse in  
principio diei artificialis. Ergo multo forti-  
us opus recreationis quod est nobilius. In in-  
carnatione enim incipit dies gratie. **D**is autem  
dies artificialis incipit a luce. quod scilicet est ab  
ortu solis usque ad occasum super nostrum omnem  
speciem. Dies etiam naturalis quod est viginti  
quattuor horarum comprehendens noctem in ve-  
teri testamento inchoabat a luce. scilicet in ma-  
ne. Et ideo decens fuit quod recreatio quod est  
per gratiam inchoaret a luce. **Q**uod autem dicitur

**S**ap. xvij. ca. **D**um medium silentium tene-  
ret omnia et nos in suo cursu medium iter ha-  
beret. omnipotens sermo tuus domine id est filius  
a regalibus sedibus venit. ergo videtur quod an-  
nuntiatio ista facta fuerit media nocte.  
**R**uideret Albertus quod non incedit sapiens  
ibi notare tempus seu horam incarnationis.  
sed statum eorum quibus venit quod omnia vna carnis  
na tenebrarum errorum et victorum erant com-  
pediti. Angelus autem magis debuit nunciare  
et ex hora nunciacionis designare proprie-  
tatem et effectum incarnationis. scilicet initium seu or-  
tuum veri solis potest quod statum eorum quod  
est. **N**ec etiam in vespe. id est sero debuit  
nunciare significans finem seculi. id est septima  
erat in qua incarnatus est. quod tempus non nunci-  
abat incarnationis. **I**am enim illud fuerat nunci-  
atum per gabrielem danieli. scilicet ipsam tunc fieri  
domini incarnationem. **S**i autem diceret quod co-  
uincitior videtur hora in meridie et eo quod abra-  
he stant in ostio tabernaculi in seruo. et de-  
it. id est in meridie apparuerunt angeli nunci-  
ciantes preceptum ysaac. quod fuit figura christi  
fili. **I**lla etiam hora. scilicet nona christus expira-  
uit in cruce. per cuius mortem redempti et illu-  
minati sumus. **I**n meridie etiam sole existit  
re in altissimo poli maxime calore gene-  
rat super terram. **M**aximum autem calorem sue di-  
lectionis ostendit deus mittendo filium suum in  
mundum. **E**rgo illa hora debuit potest nunci-  
ari. **R**uideret Albertus quod abraham desi-  
gnat feruentem affectum patris antequam quem  
habebat ad istam incarnationem faciendam. **S**ed  
angelus non ad hoc missus fuerat nunciare.  
id est desiderium patris sed impletorem et in-  
itium illuminationis. **Q**uia autem hora passionis  
fuerit meridies facit ad oppositum videlicet  
quod sicut sole mundi materiali ad occasum  
tendente congruebat vix solem christum  
mundum relinquere quo ad usum vite humane.  
ita congruebat quod sole materiali oriente. scilicet in  
principio diei simul orientes ab intra ve-  
rus sol iusticie christus deus noster per incar-  
nationem. **E**t licet in opere redemptionis cha-

fia s monstrare in sumo opus in car  
 naris sine passione no fuit op<sup>o</sup> redempti  
 onis. vndelicz incarnatio magis in se est  
 q<sup>o</sup> passio. ni magis mostrata est charitas  
 in passioe. Ergo no fuit sumo qd recepit  
 augmentu. vnde charitati onse in incar  
 naroe facta est additio fm demonstratonez  
 exteriori in passione p qua charitas vlti  
 ma est in ostensiois pfectioe. Et ideo i me  
 ridie passio magis q<sup>o</sup> incarnatio agnoscit  
 fieri. **Dec Albert<sup>o</sup>.** Sed fr<sup>o</sup> c<sup>o</sup> de ma  
 yronis in sermoe de annuatiode vginis  
 opinado dicit. q<sup>o</sup> angel<sup>o</sup> apparuit virgi  
 ni hora copleroy. colloq<sup>o</sup>ni cu ea vsq<sup>o</sup> ad  
 mediam nocte. q<sup>o</sup> in fine verboy eius v  
 go pbuit assensum. Ob qd illa hora vgo  
 psucuit pulsantib<sup>o</sup> campanis pro sig<sup>o</sup> a  
 fidelib<sup>o</sup> saluari. q<sup>o</sup> hora congruit mysterio  
 incarnatōis secretissimo. quia media no  
 te oia silent. **Tercio** qd est consideran  
 du. de missione angeli dicat localitas. ad  
 que. i. locu angel<sup>o</sup> missus e. et triplicif.  
**Primo** q<sup>o</sup> ad prouincia.  
**Secdo** q<sup>o</sup> ad ciuitatem.  
**Tercio** quantu ad habitaculu  
**Primo** q<sup>o</sup> ad prouincia Lucas di  
 cit illa fuisse galylea. In q<sup>o</sup> couenient fa  
 cta est annuatiatio christi fm Albertu. et  
 ppter factu qd fiebat et ppter finē p que  
 fiebat. Incarnat<sup>o</sup> enim fuit dñs vt iude  
 os. et gentiles saluaret. Propterea in re  
 gione que ab vtrisq<sup>o</sup> habitabat annuati  
 ari et concipi voluit. **Quo** aut in galilea ha  
 bitaret gentiles et iudei p<sup>o</sup> illud **Isaie**  
**ix. c.** **Primo** tepe alleuaria est terra zabu  
 lon et. trans iordanē galilee gentiu. vbi  
 dicit. **Nico.** de lyra q<sup>o</sup> rex salomon vt scri  
 bit. **ij.** **Reg. ix. c.** dedit byram regi tyri q<sup>o</sup>  
 erat gentilis. et oppida in galilea. **Al**  
**bertus** vero dicit q<sup>o</sup> ductis iudeis in capti  
 uitate in nin. ueni missi sunt a rege multi  
 gentiles ad habitandu in galilea. et sic mi  
 xti erant gentiles cu iudeis q<sup>o</sup> remanserāt.  
**Et** sic in regione comunē concipi voluit q<sup>o</sup>

pro omnibus nat<sup>o</sup> est. Non em iudeoz  
 de<sup>o</sup> tm sed gentiliu. **Itē** regio illa suo no  
 mine pprietate incarnatōis prop<sup>o</sup>ssime  
 expressit. Galilea em interpretat<sup>o</sup> reuelatio  
 seu transmigratio. In hac aut nūciatōe fie  
 bat summa secretoz reuelatio. qm vbu qd  
 erat in pncipio apud deū et lucē habitat  
 inaccessibile caro factus est. Et vidit om  
 nis caro salutare dei nostri. qui libz ape  
 ruit et soluit signacula oia et quecuq<sup>o</sup> au  
 diuit a patre nota fecit nob. **Silr** et h<sup>o</sup> fie  
 bat transmigratio maxima. q<sup>o</sup> de ignoran  
 tia in sciam. de culpa ad grā. de vmbra  
 in vitate. de austeritate in benignitate.  
 de vuitate i libertate. de timore i amorez.  
 de vuitate in leuitate. **Et** diuitas trāsmi  
 guit in hūanitate q<sup>o</sup> maxima trāsmigra  
 tio fuit. q<sup>o</sup> i ea p<sup>o</sup> ad vltimū trāsmigrauit  
 in vnā psonā. **Nec** obstat si dicat q<sup>o</sup> iu  
 deis christ<sup>o</sup> promissus ē. ergo ibi iudea  
 p<sup>o</sup>cepti debuit. falsum em h<sup>o</sup> est q<sup>o</sup> gentib<sup>o</sup>  
 vt p<sup>o</sup> p. **aphas** p<sup>o</sup> p<sup>o</sup> **Isaia.** **Sz** bñ  
 pmissu ē q<sup>o</sup> d<sup>o</sup> eoz semie rps nasceret qd  
 eis solutu ē. et sic sal<sup>o</sup> ex iudeis est origi  
 liter sz no ppter eos. **Secdo** q<sup>o</sup> ad ci  
 uitate claz ē. q<sup>o</sup> nūciat<sup>o</sup> est i ciuitate naza  
 reth. qd etiā no vacat a mysterio. q<sup>o</sup> inter  
 pretat<sup>o</sup> flos. **Sicut** aut diuie generatōis ita  
 et hūane assumilat<sup>o</sup> generatio floris de flo  
 re. flos em pullulat d<sup>o</sup> vno et i deore est  
 cu spe vilitat<sup>o</sup> i fructu. **Silr** fm diuina  
 generatōem proccedit fil<sup>o</sup> de vno. s. p<sup>o</sup> q<sup>o</sup>  
 ē in cel<sup>o</sup> sine mīre. **Et** fm generatōem hūa  
 nam de vno. s. mīre in terris sine p<sup>o</sup>. **Un**  
**spē** sponsus eccle ait in canticis. **Ego** flos  
 capi. **Bñ** ergo in nazareth p<sup>o</sup>ceptus fuit  
 q<sup>o</sup> sic flos de flore sine mixtōe de vna ma  
 tre saluo vgitat<sup>o</sup> deore et mīris vilitate p  
 cessit. **Tercio** q<sup>o</sup> ad habitaculu miss<sup>o</sup>  
 fuit angel<sup>o</sup> ad domu vbi habitabat btā ma  
 ria. dicit ei **Lu.** **Ingress<sup>o</sup>** angel<sup>o</sup> ad eā. s. i  
 ostiū dom<sup>o</sup> sue. **Sz** vt q<sup>o</sup> ista annuatiō  
 pot<sup>o</sup> debuit fieri i tēplo q<sup>o</sup> dignior oparō  
 fieri d<sup>o</sup> i digore loco. vñ orō q<sup>o</sup> op<sup>o</sup> vald<sup>o</sup>

Dignū. q̄. cū otam? loq̄mur cū deo sit cōi  
ter in tēplo. vnde et christ⁹ dixit Mar  
xi. scriptū est. Dom⁹ mea dom⁹ orōnis  
vōcabit. Sed ista annūciatio ⁊ cōceptio  
xpi fuit dignissima opatio. q̄ fieri debuit  
in tēplo. Conceptio etiā Jēbis baptiste  
fuit nūciata in tēplo. vt pr̄ Lu. j. c. Er  
gō multo magis ista q̄ fuit sine cōparari  
one dignior. Ad hec r̄ndet Albert⁹ q̄ lo  
cus nō sacrificat hominē sed hō locū. vt di  
cit Lbriso. xl. di. c. Nln. Dignior ergo  
loc⁹ est in q̄ habitat maioris dignitatis ⁊  
sanctitatis p̄sona ⁊ in q̄ exercet p̄fectior  
opatio. Erat ergo dignissima habitatio  
in terra illa in q̄ habitabat dignissima ⁊  
scīssima creaturaz. quā ipse sanct⁹ sc̄to  
rū sp̄s inhabitauit nunq̄ solā reliq̄. quas  
multitudo angeloz fr̄q̄ntauit. Exerce  
bat etiā ibi in nouissima opatioe. s. cōrem  
platioe orōis et deuotōis vt dicemus.  
Dign⁹ ergo oratorū istud q̄ illd iuda  
icū in quo fiebat thaurōz ⁊ vituloz ma  
cratio. thuris incensatio. fiebat itaq̄ ista  
annūciatio ⁊ incarnatio in loco dignissi  
mo in tēplo. s. sacratissimo vteri v̄ginal  
Tū canit de ea ecclia. Templū dñi sacra  
rū sp̄sificū. Et br̄us Bern. ait. Nō fuit  
loc⁹ dignior vtero v̄ginali. Et q̄ dicit  
Ingressus ad eā inq̄t Albert⁹. L credim⁹  
angelū clausis ianuis dom⁹ ad eā intras  
se. ⁊ h̄ potuisse p̄pter nature sue b̄lita  
tē ⁊ assumpti eberēi corpis q̄litate  
Dō affirmat Bg. sup missus ē dicens.  
Nō fuit difficile angelo p̄ clausū ostiū  
intrare penetrare ad abdita v̄ginis qui  
natura. s. sue h̄ habet in  
natura q̄ nec ferreis seris. c̄ arceat in  
gressus q̄cūq̄ suus eū ferat imper⁹. An  
gelicis em̄ spir̄itib⁹ parietes nō obstat  
s̄ cūcta ill' visibilia cedūt ⁊ solida ⁊ sp̄s  
sa penetrabilia sunt eis ⁊ puia. Suspi  
candū igit nō est q̄ ap̄tū ostiū angel⁹ in  
uenerit v̄ginis cui nūmz in p̄posito cō  
rat fr̄q̄ntas hoim fugere. v̄tare collo

q̄. ne vel orōtis silētiū p̄turbarēt. Clau  
serat in quā sup se illa hora habitaculū  
suū prudētissima v̄go sed hoib⁹ nō angel⁹  
Et sic potuit ad eā intrare angel⁹. s̄ nul  
li hominū facit̄ parebat access⁹. Dec bea  
tus Bernard⁹. Quartū p̄siderādum d  
missioe āgeli ad v̄ginē dicit̄ actualitatē.  
In q̄. s. actu erat beata v̄go q̄n ad cam  
missus ē angel⁹. Et m̄dz Albert⁹ q̄ erat  
in actu cōtemplatioe. Nā ad p̄teplatioe  
p̄tinet qd̄ dicit̄ in Trens. Sedebit solū  
tari⁹ ⁊ tacebit et leuabit se sup se. Dicit̄ ei  
p̄hs q̄ aīa sedēdo et h̄scendo fit prudēs  
id est sapiēs. Sed br̄ssima v̄go in p̄cipi  
endo debebat fieri v̄go prudētissima et  
m̄ sapiētē. Ergo q̄gruebat ei sedere mē  
te ⁊ h̄scere qd̄ fit p̄ cōtemplatioe. Lum  
etiā dñs appropinquet in illo mysterio  
br̄ v̄gini dēscēdo ⁊ ipa debuit obuia  
re ei ascēdendo. s. eleuādo se sup se p̄  
platioe s̄m illud Amos. iij. c. Prepa  
re in occursum deo tuo. Nā nobilissima  
opatio fuit cōceptio filij d̄i. ideo debuit  
fieri in nobilissimo statu q̄ est stat⁹ p̄rem  
platioe. Erat ergo br̄ssima v̄go in ipsa  
annūciatioe et p̄ceptōe s̄mo p̄teplati  
onis assensu tota p̄ dilectōem i deū transl  
formata. Et Beda sup illud Lu. xi. cap.  
Beati q̄ auduit verbū dei. dicit. Hoc i lo  
cō beate dei genitricis excellētia cōmendat̄  
q̄ in tanta speculariōis custodia dñō. sa  
mulabāt q̄ ipius b̄litate et sc̄ritati nul  
lus sanctorū comparat̄.

Qualiter angelus apparuit v̄gini  
in assumpto corpore in forma b̄iana et  
etate iuuenili ⁊ veste clara ⁊ locut⁹ est vo  
cē sensibili

Capitulū sc̄dm  
Secundū mysteriū cōtemplandū  
de annūciatioe v̄ginis dicit̄ an  
gelice apparitiōis. Et circa qd̄ cō  
siderem⁹ angeli apparēns q̄tuor condi  
tiones.

Prima dicit̄ forme  
Secunda etatis.

Tertia claritatis.

Quarta locutionis.

Prima dicitio consideranda de forme. Apparuit ei angelus virgini in specie corporali quia ipse assumpsit ex acre condensato. Et magis apparuit in forma humana quam in alia forma corporali secundum Albertum quia homo sensibiliter ab angelo illuminari debuit. Illuminatio autem sensitiva ad cognitiones fit mediante locutione. Sed medium illuminationis debuit esse locutionis. Sed nullum sensitivum est locutionis nisi homo. Et ideo decuit ut ipse in specie humana non in alia appareret. ut sic nobilissimum intellectum erat quod illuminabat eam interius. Sed sic nobilissimum esset instrumentum per quod illuminabat exterius. Sed species humana et hec forma humana fuit in sexu virili quod per verbum Ambrosii dicitur super Lucam. Repudare virginum est et ad viri ingressus pavere et omnes viri affarvereri. Quod dicitur quia evangelista ait. Excursata est in sinu angeli quia spiritum viri habebat. Patet etiam hoc ex eo quod de similibus id est iudicibus ut dicitur in glo. in c. Translatio sacerdotio. extra de constitutionibus. et in c. Inter corporalia. et de translatio episcopi et electi. et in glo. in c. Inter ceteras. extra de re scriptis. et extra de electione in c. Dudum. et di. iiij. c. Denique. et di. v. c. Ad eius. et j. q. iiij. c. Si quis obiecerit. ff. de legibus. ca. non possunt. In omnibus autem apparitionibus angelorum figurativis huiusmodi annuntiationis angeli apparuerunt in forma viros. ut quoniam apparuerunt tres viri id est angeli abrahe. Gen. xvij. c. et hunc angelum apparuit in specie viri. Ad dicitur et alia ratio secundum Albertum quia semineus non est illuminativus sed magis illuminabilis secundum Apostolum dicentem. Mulieres in ecclesiis taceant. sed domini viros suos interrogent. Lapis enim mulieris est viri. Quod angelus potest debuit apparere in sexu virili quam in femineo sed quibus ad aspectum. Secunda dicitio consideranda de etate. apparuit etiam angelus in etate iuvenili non

puerili aut senili. Ratio est secundum Albertum quia senex in quantum homo dicit defectum et similiter puer. Sed iuvenis dicit novitatem eius perfectionem. Hic autem nuntiabat ille qui fuit novus secundum humanitatem perfectus secundum divinitatem. Ergo a nuncio in specie iuvenili debuit nunciari. Logruebat ergo forma iuvenilis illuminationi sensibili non autem pueri vel senis forma. quia pueri non perfecte videntur discretione sensuum. et senes deficiunt per sensum. neutra ergo etas conveniebat illuminationi sensibili ubi necessaria est et discretio sensuum et vigor organorum. Tertia dicitio. Secunda dicitio claritatis. Secundum Albertum angelus iste apparuit virgini in veste clara. Non enim apparuit nudus sed indutus quia in scripturis sic legitur angeli apparuisse. Nam in resurrectione viderunt mulieres in monumento duos angelos in albis sedentes. et post ascensionem christi immediate apparuerunt duo viri in albis vestibus. et angeli ut habet Actuum. j. c. Sic apparuit angelus virgini in veste clara non alba nec nigra vel rubea. Et hoc propter annuntiantem et propter recipientem et propter nuntiantem. Propter recipientem quod est angelus qui claritatem cognitionis et puritatem habet. Propter annuntiantem quod cepit sine tenebris peccati. propter annuntiantem qui sine peccato cepit peccare non potuit. Quarta dicitio consideranda de locutionis ubi dicitur qua locutione locutus est angelus qui apparuit virgini. Dabit enim angeli suas locutiones ad invicem et ad animas beatas spirituales nobis ignoras manifestantes suas. Dicitur etiam de quibus diximus in fine de lingua. Dabitur etiam locutiones ad homines cum ad eos mittuntur. Aliqui interiores sed illuminando et instigando ad bonum. Sicut Zacharias propheta dicit. j. ca. Dixit angelus qui loquebatur in me. in matre. Aliqui vero cum mittuntur in specie visibili loquuntur etiam voce sensibili. sicut patet de angelis apparentibus abrahe nuntiamentibus. Deceptum usque. et de angelis apparuit

tribus in forma humana in resurrectione Christi  
ad monumentum clara voce annuntians ea  
mulieribus. et in ascensione discipulis. ita di  
cendum est hic quod sic in spiritu humana ut dicitur  
est apparuit marie. ita et voce humana lo  
cutus est. ut patet ex littera evangelii. licet enim  
angelus non habet dentes naturales ut bo  
nus. et palatum gustu vel pulmone ex quo for  
matur vox humana. tamen sine illis potuit for  
mare vocem humanam id est similem ei. Sicut et  
cum facta est vox de celo que audita est. Hic est  
filius meus dilectus in aere ubi illa instrumē  
ta vocem humanam non erant. De cuius enim ut sicut  
non solum illuminatione invisibili mens eius illu  
strabat et illuminabat a deo ita etiam et visi  
bile clara et locutione sensibili oculi eius et  
audiret eius et oēs sensus reficerent in domino.

**¶** Quod in angelica salutatione exprimitur  
dei maiestas. et sublimitas unionis ac vir  
litas incarnationis. Et quadruplex excellētia  
virginis benedicite. **¶** Cap. tertium.

**Q**uod tertium mysterium contemplandum est an  
nuntiatione virginis de angelice salu  
tationis. Ingressus deus angelus ad  
virginem salutavit eam dicens. Ave gratia plena  
dominus tecum benedicta tu in mulieribus. In qua  
salutatione continentur quatuor.

**¶** Primum est mittentis maiestas.

**¶** Secundum unionis sublimitas.

**¶** Tertium incarnationis virilitas.

**¶** Quartum in singulis singularitas.

**¶** Primum quod continetur in angelica saluta  
tione est mittentis maiestas. Dixit enim ver  
ba salutationis angelus ex parte dei. Nec enim  
dicitur aue habet litteras inuenientes personam  
divine maiestatis scilicet patris et filii et spiritus  
sancti. Nam prima littera que est. a. significat spiritum san  
ctum. Ipe enim spiritus sanctus ut ait Gregorius  
amor est. Secunda littera est. u. significat personam  
nam filii que est verbum patris et quasi medius non si  
tius sed numero inter patrem et spiritum sanctum. In  
quit enim Jobes. i. canonicam. ca. v. Tres sunt

que testimonium datur in celo. per verbum et spiritum  
ritus sanctus. Tertia littera est. e. significans  
patrem. Nam ut dicit Hilarius in libro de tri  
nitatis est in patre. Non ita tamen quam filius et spiritus  
sanctus sit eternus cum eo. sed quod ei appo  
paratur magis. Eternus enim importat quid si  
ne principio. filius autem et spiritus sanctus quibus  
non habent principium huius creationis nec facti  
onis. bene tamen emanationis principium. unde Au  
gustinus libro iii. de trinitate. ait. Pater est principium  
totius deitatis. quod emanat filius a patre. et spiritus  
sanctus ab utroque. et si ab eterno. So  
lus autem pater est sine aliquo principio. quia  
a nullo ipse emanat. Et ut inquit Iohannes. i. p  
te. q. xxviii. s. attribuiam per aliquid aucto  
ritatis ratione principii nihil tamen ad subiectionem  
vel minorationem quocumque modo principii at  
tribuiam filio aut spiritus sancto. Nam princi  
pium in divinis significat originem. Dixit er  
go angelus Ave. quasi dicat tota trinitas  
meminit ad te. quod ipsa tota operabit istam  
incarnationem in te. Tota namque trinitas. scilicet  
pater et filius et spiritus sanctus operata est myste  
rii incarnationis scilicet formatio illud corpus  
ex virgine quam christi subito creando et inibi  
lo. et unionem illam humanitatis sue cum deitate  
te efficiendo. et gratiam et sapientiam ei infun  
dendo. Inseparabilia enim sunt opera trinitatis.  
ut dicit Augustinus. Et idem in glo. in. c. s. de summa  
trinitate. et fide cath. Et de con. di. ii. c. vlt.  
et di. v. c. Saluator. Et. xxviii. q. i. c. Sic  
enim. scilicet ab extra. licet solus filius non pater  
non spiritus sanctus unitus sit nostre humanitati in  
vna persona. Angelus itaque cum dixit Ave a  
tota trinitate dixit se missum. **¶** Secundum  
quod continetur in angelica salutatione est unio  
nis sublimitas. A enim est prima littera alpha  
beti in qua oēs sancte comprehenduntur. Et ut in  
quit Isidorus primo libro etymologiarum. Alpha in  
omnibus gentibus prior est pro eo quod ipsa  
prior nascentibus vocem aperiat unde et  
Latini dicunt. A. Greci alpha. Hebrei  
aleph. Quod est ultima littera vocalium  
semper Latinos. In salutatione vero angelus



sine ve doloris q̄ p̄tur̄ sine letiōe. Hęc  
triplici maledictiōe in nulla muliere na-  
tura in unis fuit nisi in sola v̄gine b̄r̄ di-  
ct̄a. v̄n̄ eue. B̄c̄n̄. iij. c. dicit̄ est. N̄ tripli-  
cabo cr̄inas tuas ⁊ ⁊ceptus tuos. in do-  
lore paries filios tuos. Sec̄do etiā mō i  
v̄gine p̄ aue excellentia n̄at̄e demōstra-  
tur q̄ ab alio triplici ve in unis fuit sc̄z  
concupiscētie culpe ⁊ pene de q̄ aq̄la cla-  
mabat apocalyp̄. ix. c. Ue ve ve habitā-  
tib̄ in terra. fuit em̄ beata v̄go sine p̄mo  
ve h̄ est sine ⁊cupiscētia pecc̄i original-  
q̄ sine illo ⁊cepta est vel ab illo sanctifi-  
cata. v̄n̄. L̄an̄. iij. c. d̄r̄. Tota pulchra es  
amica mea. Tota pulchra es ⁊ macula nō  
est in te. fuit sine ve culpe mortalis ⁊ ve-  
nialis. v̄n̄ aug. in lib. de natura ⁊ gr̄a air̄.  
Lū de pecc̄is agit nullas volo de m̄re d̄n̄i  
fac̄ re q̄stionē. fuit tertio sine ve pene. q̄  
est in separatiōe aie a corpe q̄ in tali separati-  
one nullā sentit penā. nec etiā suū corpe  
putrefactū est q̄ assumptū cū ania. Ter-  
tio p̄ aue in virgine excellētia nature de-  
mōstrat q̄ fuit sine alio triplici ve. s. car-  
nis mūdi ⁊ diaboli. luxuria excludit p̄vir-  
ginitatē. auariciā p̄ paupertatē. diabolu v̄l  
lupbiā p̄ hūilitatē. q̄ has virtutes p̄fectis-  
sime in se habuit. Sec̄do v̄ginis excellē-  
tia singulari d̄r̄ gr̄e. Hęc exp̄ssit angelus  
cū dixit. B̄ra plena de hac v̄o plenitudi-  
ne dixit in alio sm̄e de annūciatiōe in ope-  
re de laudib̄ sanctor̄. Tertiā v̄ginis ex-  
cellētia singulari d̄r̄ gl̄ie. Et hęc exp̄ssit  
angelus cū dixit. D̄ps̄ te cū. vbi sciendū q̄  
sm̄ doctrinā theologor̄. de d̄r̄ eē in oib̄  
rebus creatis tripl̄. s. p̄ cēntiā p̄ntiam ⁊  
pōtentiā. ⁊ in sanctis suis q̄ro mō sc̄z p̄ i  
habitantē gr̄am vel bicichoatā v̄l in fu-  
turo s̄sumatā. Dibus his mōis erat de  
in br̄a maria p̄fecti q̄ in ceteris oib̄. D̄r̄  
em̄ de cēntiā creatur̄ p̄ cēntiā inq̄tū p̄ suū  
p̄tinuū influxū s̄suat̄ creata in esse. Und̄  
Grego. in D̄mel. at̄. Lūtra in nihilū tē-  
derēt nisi ea man̄ oipotētis suscitaret. ⁊

sic exp̄dit. L̄rib̄. illud. J̄obis. i. e. Sine ip̄-  
so. s. gubernāre faciū est nihil. i. q̄d factū  
est nihil est. Quāto aut̄ aliq̄ creatura v̄l  
in sp̄e vel in idividuo h̄z p̄fectiōē eē tanto  
maḡ aliq̄ mō d̄ici pōt̄ de v̄bi maḡ in esse  
p̄ cēntiā. v̄n̄ ma gl̄ in boīe q̄ in b̄n̄it̄. Et  
q̄ beate marie dedit nobilissimū eē ⁊ sm̄  
aiam ⁊ sm̄ corpus. q̄ fuit optime dispo-  
sita v̄l ⁊cipet̄ sp̄m̄. iō q̄r̄ū ad h̄ de p̄ cēn-  
tiā in ea fuit excellēt̄ q̄ in alijs reb̄ cre-  
atis. sed h̄ loco pleriq̄ scire cupiūt. an si-  
cut beata v̄go pulcherrimā habuit aiām  
ira ⁊ pulchritudine dedit̄ eē corpe. Et ad  
h̄ d̄ic̄ albert̄ sup̄ Missus est. q̄ sic er̄ q̄  
pulcherrima fuit v̄go ip̄a etiā sm̄ corpe  
tā q̄ ad debitā corpe q̄ritatē ⁊ q̄ritatē q̄  
q̄ ad elegantē m̄broz̄ dispositionē ⁊ pro-  
portionē q̄ etiā q̄ ad color̄ venustatē.  
Et h̄ p̄bat̄ tripl̄. Primo auct̄. sc̄do ex-  
emplo. tertio rōne. Primo auct̄ Salo-  
dicentis in p̄sona dei. Tota pulchra es  
amica mea. Tota pulchra es ⁊ macula nō  
est in te. Nulla aut̄ auct̄ior ⁊ amictior  
deo beata v̄gine q̄ tota pulchra fuit in a-  
nima ⁊ corpe. Q̄ aut̄ euāgelii nihil d̄i-  
car̄ de pulchritudine ei⁹ corpal̄. Iō factū  
est q̄ cū ip̄a d̄na n̄ra sit posita nob̄ in spe-  
culū ⁊ exemplū salutis nō voluit eā in ta-  
lib̄ laudari. quoz̄ inordinat̄ appetitus  
vel abusus multis est cā p̄reundi. Se-  
cūdo probat̄ albert̄ pulchritudine v̄gis  
exemplo figurali veter̄ testamēti. Nam  
q̄tuor̄ inveniunt̄ ibi mulieres beatā mar-  
riā exp̄ssissime figurātes. s. bester. iuga-  
ta. Judith vidua. rebecca ⁊ rachel virgi-  
nes. Nā de rebecca d̄r̄ B̄c̄n̄. xxiiij. c. Q̄  
fuit puella decora nimis. v̄go q̄ pulcher-  
rima ⁊ incognita viro. ⁊ de rachele B̄c̄n̄.  
c. xxix. q̄ erat decora facie ⁊ venusto aspe-  
ctu. Et de Judith eius d̄r̄. viij. c. q̄ erat ele-  
gant̄ aspectu nimis. Et. x. c. q̄ d̄ns pul-  
chritudine eius ampliavit v̄l incōpabili  
decore oīm oculis appareret. Et de Be-  
ster sc̄i b̄r̄ eius d̄r̄. ij. c. Erat em̄ formosā

Valde et incredibili pulchritudine omnium /  
 et oculis gratiosa et amabilis videbatur. si /  
 gnū autē et figura debz assimilari significa /  
 to et figurato et portio: est vitas q̄ figura /  
 Et q̄ sequit̄ q̄ beata maria figurata per /  
 istas tā pulchras multo pulchrior: fuerit /  
 Tertio albertus probat pulchritudine vir /  
 ginitis rōne. Nā s̄m P̄m Natura ē vis /  
 in se rebus ex se sibi se procreans. Nisi ḡ /  
 natura impediat vel erret filius erit sibi pa /  
 tri vel mri. vñ sequit̄ q̄ filius q̄ nascit̄ de /  
 matre et nō d̄ p̄re et tali opante qui nō po /  
 test impediri vel errare sc̄z deo. ibi necesse ē /  
 filiū fieri sibi in matre et e converso. S̄z x̄p̄s /  
 filius ḡ ginitis fuit pulcherrimus iuxta il /  
 lud Ps̄. Speciosus forma p̄ filiis hoim̄ /  
 Ita q̄ in ip̄m desiderat̄ āgeli prospicere. /  
 vt dicit Petrus p̄ma sua canonica. Ergo /  
 et beata maria mater eius est pulcherrima /  
 Pulchritudo autē illa nulli potuit eē oc /  
 casio scandali. q̄ vt ait Bonauentura in /  
 ista rāta erat honestas aduēra illi pulchri /  
 tudini q̄ sic inuenit scriptū i quodā lib /  
 bebzaico. Nullus erat adeo libidinosus /  
 et incontines q̄ aspiciēs virginē cū rāta ve /  
 nistate pudicitie nō incederet ad illi de /  
 uotionē. Ita q̄ a nullo vnq̄ potuit cōcu /  
 pisci. ¶ Secūdo dicit̄ de p̄ p̄nā in oibus /  
 q̄ nouit oia itima creature. Nā em̄ sūt /  
 nuda et aperta oculis eius. vt dicit̄ ad Hebre /  
 os. iij. c. Sed in beata ḡ gine fuit p̄ plen /  
 tiā. nō solū q̄ vidit oia secreta eius affectus /  
 et cogitat̄ oculo cognitiōis. sed et oculo ap /  
 probatiōis oēs actus interiores et exteriores /  
 vt sanctissimos approbavit. Tertio dicit̄ /  
 dicit̄ esse in rebz p̄ potentiam q̄ oibus dat /  
 s̄rutē opandi. vñ Johis. xij. dixit x̄p̄s /  
 Sine me nihil potestis facere. Et q̄ vir /  
 tute dedit opandi beate marie p̄fectius q̄ /  
 alteri pure creature. Iō p̄fectus q̄ in alijs /  
 fuit cū ea. Quarto dicit̄ est p̄ grām in san /  
 ctis. q̄ vt dicit̄. j. Johis. iij. c. Qui manet /  
 i charitate in deo manet et deus in eo. Sed /  
 certe nullus pot̄ equari beate marie i cha

ritate. Sed vltra dictos mōs cēndi fuit /  
 mō iaudito a seculis stupendissimo sc̄z p̄ /  
 p̄sentia corp̄ale q̄n verbū caro factū est et /  
 nō nisi de ḡ gine maria. Iō angelus accē /  
 modissime dixit. Dñs. ecci. Sed pleriq̄ /  
 arguūt q̄ nō bñ dixit angelus v̄tco boe /  
 noie dñs. Nā s̄m P̄m s̄m ones iquē /  
 di et faciēdi sūt s̄m materiā q̄ tractat. vñ /  
 i materia amoris nō d̄ber poni nomen tu /  
 moris s̄m illud. N.alach. j. c. Si ego do /  
 minus vbi est timor meus. Lū ḡ i hac sa /  
 lutarōe tractat̄ materia s̄m amoris. s̄ /  
 incarnatio filij dei nō videt̄ q̄ aduenit di /  
 ct̄e dñs tecū. sed par tecū. sicut et filius /  
 eius salutabat̄ q̄s diligebat. Ad h̄nc ḡ /  
 Albertus q̄ in ista salutarōe in eo q̄ dicit̄ /  
 Dñs tecū. duo intendunt. vñ vt p̄loa /  
 mittentis. pp̄ne expr̄mat. Aliq̄ vt liberū /  
 arbitriū ḡ ginitis ad credendū et assentiē /  
 dū inclinet. ista autē duo p̄f. cr̄issime et p̄o /  
 p̄tissime expr̄m̄ h̄ nomen dñs qd̄ a po. et /  
 tia iponit sc̄z a d̄minādo. vñ beatus Am /  
 brosius dicit̄ q̄ dñs nomen est potētē. Et /  
 q̄n absolute dicit̄ soli deo appropatur. Alij /  
 s̄o dñi dicunt̄ respectu seruū illi. vel illi /  
 us seu alicui loci determinati. Ipe abso /  
 lute dicit̄ dñs. q̄ est dñs oium. vñ in Ps̄. /  
 Dñi est terra et plenitudo eius orbis terra /  
 rū et vniuersi q̄ habitant in eo. Et hester /  
 iij. c. Dñs vniuersoz tu es. Nō solū de /  
 trinitatis est. pp̄nū. q̄ est p̄sona mittēs in /  
 hac salutarōe. et sic p̄sona mittēs nomina /  
 tur. Per idē autē et liberū arbitriū beatiss /  
 me ḡ ginitis inclinat̄ q̄ ad assentiēduz in /  
 mirabilia maxime disponit fidē de omni /  
 potentia. q̄ credit̄ deū omnia facere posse /  
 acq̄scit̄ ip̄s p̄ se et naturas mutare et na /  
 turis ip̄erare. Ad credendū ḡ congruē /  
 sime ponit̄ h̄ nomen dñs qd̄ absolute po /  
 sitū est oipotentie demonstratiū. Nā s̄o /  
 liberū arbitriū beate ḡ ginitis etiā p̄ se erat /  
 facile ad credendū pat̄i nō indignū exp̄ /  
 m̄ cū insinuarōe oipotentie. vt diceret̄ /  
 Dñs omnipotēs. vel cū ratorē vt dñs ḡ



eritū. Sed sufficit leuis eius annūcia  
tio ⁊ quasi obfcura expreffio potentie q̄  
lis per hoc nomē dñs iporāf. Dicit er  
go dñs tecū q̄ si dicat ei apre. Nihil cre  
das tibi ipoffibile q̄ ſcis te dominū in ſo  
ciū h̄re. Sed dic ⁊ fidēter oīa poſſū in eo  
q̄ meū eſt. Si em̄ aliq̄ duo v̄ſū officiū  
debeat opari qd̄ impedit ſi vnus eſt debi  
lis cū alter ſit adeo foris vt p̄ ſe effectus  
illū poſſit inducere iſto etiā nō iuuāte. et  
ſic patet qd̄ n̄s hic ponit ad notandā po  
rentiā fiendi non timorem vel terrorem.  
Quarta v̄giniſ excellētia d̄r b̄ndictōis  
Dixit em̄ angel⁹ benedicta tu in mulierib⁹  
bus. Nō pōt exponi ſm̄ duplicē intel  
lē. Prim⁹ intellec⁹ eſt benedicta tu in  
mulierib⁹ id eſt ſup oēs mulieres q̄ pue  
riſti ad tertū benedictōis gradū i gene  
re muliebri. ad quē nulla alia mulier atti  
git vel attingere pōt. Prim⁹ grad⁹ eſt q̄  
aliq̄ mulier fecūda eſt ſed nō v̄go. Secū  
dus q̄ aliq̄ v̄go ſed nō fecūda. Tertius  
ſcō ſoli marie. prius eſt q̄ ſit v̄go ⁊ fecū  
da. Scōs intellec⁹ eſt benedicta tu i mu  
lierib⁹ q̄ p̄ benedictōne p̄cipat cū om̄i  
ſtatu ⁊ genere mulierū. fuit em̄ cū v̄gini  
bus v̄go. cū iugatis fecūda ⁊ cū viduis  
p̄rinens ⁊ caſta. Nō q̄ inſolita ⁊ digniſſi  
ma fuit hec ſalutatio. Nō q̄ blāde q̄ re  
uerēt ab āgelo p̄nūciata p̄ qd̄ n̄ i merito  
v̄go cogitabat q̄ ſis eēt. Et tandē cū ab an  
gelo fuiſſet de oibus ac de incarnationis  
myſterio plene inſtructa genibus flexis  
oculis plāgentib⁹. Facie in celū erecta di  
xit. Ecce ancilla dñi fiat tibi ſm̄ verbū  
tū. Morq̄ filiū in v̄tero ꝑcepit. ⁊ ver  
bū caro factū eſt vt ſalū faceret gen⁹ hu  
manū quod perierat. Amen.

Sermo q̄n quagel iuſſe p̄tus de ange  
lis q̄ ſolēnitās in ecclia celebrat. p̄pter  
miraculū qd̄ apparuit in mōre gargano.

**A**ngelis su  
is. deus mādauit de te vt cu  
ſtodiāt te in omnibus v̄ſis tuis. Illumi

nari p̄bete verba ſunt iſta originaliter  
Pſalmo. re. Debitores ſum⁹ fratres cā  
riſſimi angelis beatis. qm̄ volente deo in  
numera vt ſic loquar ben. ficia nobis p̄  
ſtare nō ceſſant. Quis n̄ ipi inuisibiles  
ſūt ⁊ imateriales ſubſtantie pleriq̄ illos  
negligūt venerari. Ob qd̄ vt humane im  
becillitati conſuleretur ſingulari modo  
in monte gargano. Anno domi. ccc. re  
lo. inuērus eſt in quo archāgeli michae  
lis aliorūq̄ āgeloz iugis memoria vſq̄  
ad cōſumationē ſeculi p̄maneret. Nā dū  
quidā p̄diues noīe gargan⁹ q̄ ex euēru  
ſuo monti vocabulū dedit inſinita pecc  
rū multitudine abūdaret. p̄git vt ſemel  
thaurū p̄deret. Quē ſolite querens iue  
nit tādē i v̄rice mōr. ſorb⁹ cuius dā aſſiſte  
re ſpelun. ce. Quē cū ſagitta appetiſſet il  
la velut flamine venet recorta cū a quo ia  
ctata eſt mor reuerſa ꝑcuſſit. Turbati ci  
uils ⁊ ſtupefacti ep̄m̄ Sipōrinū quid fa  
cto op⁹ eſſet cōſuluerūt. Qui triduanum  
indixit ieiuniū orandūq̄ deū ꝑcepit. quo  
pacto ſanctus archāgelus michael appa  
ruit p̄ viſionē ep̄o dicens. Ego ſū micha  
el archāgelus q̄ in conſpectu dñi ſp̄ aſſi  
ſto. volui autē locū illius ſpelūce mihi de  
dicandū illo iudicio ſagitte cūctis mora  
libus declarare. Qua viſione letior fact⁹  
ep̄us alijs qd̄ viderat enarravit. Et ſic ab  
eo t̄p̄e ecclia ibi cōſecrata fuit ob reueren  
tiam beati archāgeli que vſq̄ in p̄ſentem  
diem a cūctis fidelib⁹ deuotiōne ꝑceptua  
frequētatur. Quā propter ⁊ ſolēnitās  
angeloz a p̄ribus fuit inſtituta. quāz ee  
debito ⁊ obligatōe ꝑcepti menſe ſep̄tēbr̄  
oēs celebrare tenent. Quia v̄o in tāta ſe  
ſtuitate mens n̄ra ad ipos angelos colē  
dos ꝑcandof q̄ eſt inſtāmāda. Idcirco  
de ip̄is in p̄ſenti ſermōe dicemus d̄ q̄bus  
tria myſteria erunt decurrēda.

Prim⁹ d̄r cognitionis

Secundū productionis.

Tertū inſtitionis

Qualiter angel⁹ ab hoīe cognofci pōt

quod spūs ē ī corpore q̄ in pot̄ in assum  
pro corpore apparere. **Cap. p̄mū.**

**P**rimū de angelis mysteriū occur  
rendū dī cognitōis. In quo tria  
dubia proponimus illustranda

**¶** Primū vtz s̄btātē separe q̄ dicunt an  
ge. i possint cognosci ab hoib⁹ viatorib⁹.

**¶** Secundū vtrum angeli habeāt corpo  
ra sibi naturaliter vnita.

**¶** Tertiu vtz assumāt ali qñ corpora.

**¶** Pro p̄mī dubiū illustratiōe distingue  
re possumus nonciā triplicē.

**¶** Prima dī ppria r intuitiua

**¶** Secūda cōis r effectiua.

**¶** Tertia fidelis r reuelatiua.

**¶** Prima nonciā dī ppria r intuitiua  
qua scilicet cognoscit angel⁹ in sui s̄btā  
tia sicuti est. Et hac angel⁹ cognosci non  
pōt a puris viatorib⁹. vt inquit Tho.  
1. p̄. q. lxxviiij. ex eo q̄ intellect⁹ noster  
fm̄ statū p̄ntis vite nihil intelligit nisi cō  
uerrēdo se ad fāta smata. Et sic s̄btātia  
imateriales q̄ sub sensu r imaginatiōe nō  
cadūt p̄mo r per se fm̄ modū cognitōis  
nobis exp̄tū intelligere nō possum⁹. imo  
r adā in statu innocentie vt etiā dicit Tho.  
mas. 1. p̄. q. xciiij. intelligere nō potuit  
s̄btātia separata eo q̄ illi aie cōp̄tebat  
mod⁹ intelligendi p̄ uersionē ad fāta  
mata sicut r nobis. Et licet Plato vo  
luerit q̄ s̄btātē imateriales nō solum a  
nobis intelligunt sed sint etiā p̄ma a no  
bis intellecta. Posuit em̄ formas imate  
riales s̄btātes q̄s ideas vocabat cē pro  
pria obiecta nostri intellect⁹. r ita p̄mo r  
p̄ se a nobis intellecta. Sed qz aie cogni  
tō applicat reb⁹ materialib⁹ fm̄ q̄ intel  
lectui p̄m̄ sc̄t fantasia r sens⁹. Jo q̄nto  
magis intellect⁹ fuerit depuratiō rāto ma  
gis percipit imateriale intelligibile veri  
tate. Nihilomin⁹ cōtrariū videt̄ senire  
in thūmeo vbi dicit. Inuisibiliū diuina  
rū potestatiū q̄ demones nūcupant. p̄sta  
tione magis est op⁹ q̄ ferre valeat hoī

ingentiū. De cōmentatore vō asserit Tho.  
mas q̄ in sc̄do methaphisice dixit. si s̄b  
stātē abstracte nō possent intelligi a no  
bis tūc natura ociose egissz qz fecissz illū  
qd̄ ē ī se naturalit̄ intellectū nō intellectu  
ab aliq̄. Sed dicit̄ h̄ deficit. p̄mo qz non  
sequit̄ qz si s̄btātē separe nō intelligunt̄  
a nobis nō intelligāt̄ ab aliq̄ intellectu  
Intelligūt̄ ei a seipis r a seinnicē. Sc̄do  
deficit inia cōmētatorū. qz nō ē finis s̄bz  
separat̄ vt intelligāt̄ a nob. Sc̄da cogni  
tō dī cōis r effectiua. qñ cognoscit eā p̄  
effectū. r ē cognitio q̄dā natural. Hāc co  
gnitiōnē habuerunt phi de angelis r p̄ci  
pue Arist. in. xi. metha. q̄ voluit qz intelli  
gētie mouerēt speras celoꝝ r celestia cor  
pora. Tertia vō cognitio fidelis dī ex  
reuelatiua. qñ. s̄btātia cognoscit̄ fide. q̄  
sic ē certitudinalit̄ reuelatum h̄ mō relicto  
p̄boꝝ vanitatib⁹ atqz errorib⁹ hoim̄ curi  
oloz. Nos su miss̄me asserim⁹. qz āgeli  
sūt nobilissimū spūs deo bōi fructes nob  
vt infra docebim⁹ benuoli r affecti. q̄b⁹  
medijs dei secreta r mysteria gr̄e hoibus  
sūt reuelata. Mali vō penis eternis iu  
stissime depurati. Si vō q̄s q̄ret vñ bec  
sitas ē exorta. Rūdem⁹ q̄ret latissimo cā  
po seprure sacre veri videlicet nouoꝝ te  
stamēto vbi de āgelis exp̄ssa sit mētio. vñ  
Gen. c. xvi. scribit̄ de agar dū fugeret es  
serqz in solitudine qz affligebat eā sara  
dn̄a sua. Lūqz inuēisset eā angel⁹ dñi iu  
stra fontē aq̄ in solitudine rē. Dixit ad il  
lā Agar cūlla sara vñ venis r q̄ vadis  
q̄ rādīt a facie dñe mee fugio. Dixitqz ei  
āgel⁹ dñi. Reuertere ad dñam tuā r hūc  
liare s̄b manib⁹ illi⁹. Et Gen. xix. c. Tercie  
rūt duo āgeli sodomā vesp̄e. Et xxij. ca.  
Angel⁹ dñi de celo clamauit dices. abra  
a. az abraā. r. xxvij. c. vidit iacob ī somnis  
scalā statē sup̄ trā r cacumē ei⁹ rāgēs ce  
lū. āgelos q̄z dei ascēdētēs r descēdētēs p̄  
illā. r. xxvij. c. Jacob it̄m rē q̄ cepit abire  
fuerūtqz ei obuiā āgeli dñi. r. exod. xiiij. c.

Angelus dei precebat castra in israhel et cum eo  
pariter columna nubis. Et xxij. c. Mittere  
angelum meum qui precebat te et custodiat in via  
et introducat ad locum quem preparavi tibi. et  
Numeri. xxij. c. Cum vidisset asina stantem  
angelum cecidit sub pedibus sedentis. Et ij.  
Reg. vlti. c. Cum extendisset manum ange-  
lus domini super hierusalem ut disperderet eam miser-  
tus est dominus super afflictionem et ait angelo  
peccatori. Sufficit nunc utine manum tuam.  
Erat autem angelus domini iuxta aream omaz ie-  
busei. et iij. Reg. i. c. Angelus domini locutus  
est ad helyam. Et xix. c. Angelus domini presens  
sit in castris assiriorum et Thobie. v. cap.  
Egressus thobias inuenit iuuenem splen-  
didissimum stantem presertim ad ambulandum  
et ignorans quod angelus dei esset saluauit eum  
et dixit. Unde habemus bone iuuenis. et  
Judith. xij. ca. Uiuere dominus quoniam custodiuit  
me angelus eius. et Eccli. v. c. Ne dicas coram  
angelo tuo non est prouidentia. Et ps. viij.  
Diminuit eum paulominus ab angelis. Et  
xxvi. Adorate eum omnes angeli eius. et c. iij.  
Qui facis angelos tuos spiritus. et c. lviij.  
Laudate eum omnes angeli eius. Et Baruch  
vij. c. Angelus meus erit uobiscum. et Dan.  
ij. c. Angelus autem domini descendit cum azaria et  
socijs eius in fornacem et exussit flamas ignis  
de fornace. Et eodem. c. Benedicite an-  
geli domini domino laudate et superaltrate eum in  
secula. et xij. c. Dixit angelus domini ad aba-  
cuch. fer prandium quod habes danieli in ba-  
bylonem quod est in lacu leonum. et Malachie  
ij. c. Statim ueniet ad templum sanctum suum  
dominator quem uos queritis et angelus testamē-  
ti quem uos uultis. et Lu. j. ca. Apparuit  
zacharie angelus domini stans a dextris alta-  
ris incensii. Et eodem. c. Missus est ange-  
lus gabriel a deo in ciuitatem galylee cui no-  
men nazareth ad uirginem desponsatam uiro  
et ij. c. Angelus domini stetit iuxta illos. Eo-  
dem. c. Dixit illis angelus. nolite timere.  
Eodem. c. facta est cum angelo multitudo mi-  
litem celestium exercitus. Et xxij. c. Apparu-

it ei angelus domini de celo hortans eum. Et  
Matth. j. c. Angelus domini apparuit i som-  
nis ioseph. et iij. c. Accesserunt angeli et  
mistrabant ei. Et xxij. c. Erat sicut angeli  
dei in celo. Et xvij. ca. Angeli coram se vi-  
dent faciem patris mei qui in celo est. Et xxij.  
c. Mittere angelos tuos cum tuba. et xxv.  
c. Cum uenerit filius hominis in maiestate sua  
et omnes angeli eius cum eo. Et xxvi. c. An-  
puras quia non possum rogare preme meum  
et erubebit mihi modo plusquam duodecim le-  
giones angelorum. Et Job. v. c. Angelus  
autem domini super me descebat in piscinam.  
Et ad Hebre. j. c. Cui aliquis angelorum di-  
xit. filius meus es tu. et Actu. xij. ca. An-  
gelus domini assistit et lumen refulsit in habita-  
culo carceris. Eodem. c. Misit dominus ange-  
lum suum et eripuit me de manu herodis. Et  
apocalyp. j. c. Significauit deus quod oportet  
fieri cito loquens per angelum suum suo suo  
iobani. Et ij. c. fit mentio de angelo pga-  
menti trahere et finire. Et ij. c. de angelo  
sardis philadelphie et laodicie. Et vij. c.  
de angelo ascendente ab ortu solis. Et x.  
c. de angelo amico nube. et xij. c. de angelis  
plantantibus. et xij. c. de angelo habente eu-  
gelium eternum. Et xvj. c. de septem angelis  
habentibus septem fialas ire dei. Et xvij.  
c. de angelo descendente de celo habere po-  
testatem magnam. Et xx. c. de angelo descen-  
dente de celo habente clauem abyssi et cate-  
nam magnam. et xxij. c. de angelo qui non permisit  
se adorari a iohanne. Et quibus omnibus cogimur  
confiteri esse angelos. licet illos pro statu  
isto in substantia uidere non ualeamus  
De demonibus autem uidere potes quod posui  
tractatu de timore iudiciorum dei. Secun-  
dum principale dubium propositum fuit utrum an-  
geli habeant corpora sibi naturaliter unita.  
Et quod attendunt probare quod sic. Primum quod  
Origenes in li. periarthron dicit. Solus  
dei id est patris et filij et spiritus sancti uere id primum  
est uere sine materiali substantia et ab omni  
ulla corpore additionis societate intelli-

potest credere. Et Bern. omel. vi. sup. Can-  
 tica ait. Liquet omnē spiritus corporeo  
 prius indigere solacio. Et Aug. in. ij.  
 sup. Gene. ad lram. Et in. ij. de trinitate  
 et in. viij. de ciui. dei. Et in li. de ecclesiastis  
 dogmatib⁹ videt asserere q̄ angeli habe-  
 ant corpa aerea et subtilissima. Secūdo gre-  
 gorius in omel. vocat angelū aīal. rōna-  
 le. omne aut animal habet corpus sibi na-  
 turaliter vnitū. Tercio arguit. qz perfe-  
 ctior est vita in angel q̄ in animab⁹. sed  
 anima nō solū viuūt sed etiā viuificat cor-  
 pus. ergo angeli habēt corpa sibi natura-  
 liter vnita. Sed istos ita debilit ar-  
 guentes est doctrina omnium theologorū  
 in scdo sententiar. di. viij. qui sequentes  
 Dionysiu et Damascenū asserūt angelos  
 nō habere corpa sibi naturalit vnita. Et  
 rō fm Tho. pma pte. q. li. Quia qd acci-  
 dit alicui nature nō inuenit naturalit in  
 illa natura. sicut hē alas qz nō est de ra-  
 tione aīalis non uenit omni aīali. Lū  
 aut intelligere nō sit act⁹ corpis nec ali-  
 cuius corporee virtutis habere corp⁹ v-  
 nitū nō est de rōe substantie intellectualis  
 q̄tū h. nō. Sed accidit alicui intellectu-  
 ali substantie propter aliqd aliud. Sic  
 anime rōnali cōpetit vniri corpori. qz ē  
 imperfecta et in potentia existēs in genere  
 intellectualiū substantiar. nō habens in  
 sui natura plenitudinē scientie sed acqui-  
 rens eā p̄ sensus corporeos a sensibilib⁹ re-  
 bus. In quocūqz autē genere inuenit ali-  
 qd imperfectū oportet persistere aliqd pfe-  
 ctū in genere illo. Sunt ergo aliq̄ substā-  
 tie intellectuales pfecte in natura intelle-  
 ctuali nō indigentes acq̄rere sciam a reb⁹  
 sensibilib⁹. quare nō omnes substātie in-  
 tellectuales sūt vnite corpib⁹. s; aliquę  
 sunt a corpib⁹ separe. Ad primū ergo  
 obiectū de snia Origenis dicit Tho. qz  
 audētus nō est. qz vt scribit Hiero. in  
 ep̄la ad desiderū. Origenes melior i bo-  
 nis p̄ior in malis fuit. Lū berefes in

libris peritarchon q̄s ipse cōposuit māet  
 me inueniri dicunt. Mgr in bysto. sco-  
 lastica sup. Gene. circa p̄ncipiū. Peritar-  
 chon inquit est liber in quo Origenes de-  
 xit christū adhuc in aere pro demonibus  
 pati debere. sicut in terra passus est p ho-  
 minib⁹. Aug⁹ hō in practis locis nō loq̄-  
 tur asserēdo sed referens opinionē plato-  
 nicorū q̄ ponebāt esse qdam aīalia aerea  
 q̄ demones noiabant. Dicitū adhuc ber-  
 nardi intelligendū est sane qz spūs creati  
 indigent corpore instrumēto nō sibi natu-  
 raliter vnito sed ad aliqd assumptio pro-  
 pter instructōem nrām. Ad scdm de  
 bo Bre. videt qz ipse vocat angelū rōna-  
 le animal metaphorice. ppter similitudinē  
 rōis. Ad terciū inquit scūs doctor qz  
 viuificare effectiue simpliciter pfectōis  
 est. vnde et deo cōuenit. Sed viuificare  
 formaliter est substantie q̄ est pars alicuius  
 nature et nō habens in se integrā na-  
 turā speciei. vnde substantia intellectualis  
 q̄ nō est vnita corpi est pfectior q̄ ea q̄  
 corpi vnita. Hinc Damascē ait. Ange-  
 lus est substantia intellectualis incorporea.  
 Et Dionysius. Angeli sunt spūalia lu-  
 mina immateriales incorporei. Tercius  
 dubiū p̄ncipale fuit vtz angeli assumāt  
 aliq̄ corpa. Et qz sic p̄z. qz Aug. li. xv.  
 de ciui. dei dicit. qz angeli in assumptis cor-  
 poribus abrahe apparuerūt. Tho. vero  
 ait qz nōnulli tenuerūt angelos nūq̄ cor-  
 pa assumpsisse. Sed oīa q̄ in scripturis  
 diuinis legunt de apparitōib⁹ angelorū  
 cōtingisse fm imaginatōem. Tamē h nō  
 videt consonū intentiōi sacre scripture.  
 Quoniā id qd imaginaria visio videt  
 est in sola imaginatōe videt. vñ nō vide-  
 tur indifferēt ab oib⁹. Scriptura at di-  
 uina sic introducit interdū angelos appa-  
 rētes vt cōiter ab oibus viderēt. Sic an-  
 geli apparētes abrahe visi sūt ab eo et a  
 tota familia ei⁹. a loth et a ciuib⁹ sodomo-  
 rū visi sunt angeli q̄ venerūt sodomam

vel pere. Similiter angelus q̄ apparuit  
thobie ab omnib⁹ videbat. Et q̄ manife-  
stū est ista sic cōgisse s̄m corp̄eam v̄si/  
onē q̄ videt id qd̄ positū est extra viden-  
tem vnde ab oībus videri p̄t. Tali autē  
visione nō videt nisi corp⁹. Lū ergo an-  
geli neq̄ sint corpa neq̄ habeāt corpora  
sibi naturaliter vnita relinq̄t q̄ assumāt  
aliquā corpa. Et licz illis nō indigeāt p̄,  
pter seipos assumūt tamē illa prop̄ nos  
vt familiariter cū hoībus cōuersando de-  
monstrent intelligibīle societate quā ho-  
mines expectāt cū eis habendā in futu-  
ra vita. In sup̄ q̄ angeli corpa assūpse-  
runt in veteri testamēto fuit quoddā fi-  
gurale iudiciū q̄ verbū dei assumpturuz  
esset corpus hūanū. Omnes em̄ appari-  
tōes veteris testamēti ad illā apparitōz  
ordinate fuerūt. q̄ filius dei apparuit in  
carne. Notandū t̄m q̄ corp⁹ assumptum  
vnit angelo nō qd̄m vt forme. nec solū  
vt motori sed sicut motori representatio p̄  
corpus mobile assumptū. Sicut em̄ in sa-  
era scriptura prophetas rez intelligibi-  
liū sub similitudinib⁹ rez sensibiliū de-  
scribūt. ita corpora formāt sic ab angel  
diuina virtute vt aguar̄ ad representandū  
angeli intelligibiles prophetas. Et h̄ est  
angelū assumere corpus. ¶ Et si q̄s ob-  
staret q̄ angeli nō assumūt corp⁹ de terra  
vl̄ aqua. quia nō subito disparerēt. neq̄  
de igne. quia cōburerēt ea q̄ cōtingerent.  
nec ex aere q̄a acȳnfigurabilē. ergo age-  
li corpa nō assumūt. Rūdet tho. q̄ lz aer  
in sua claritate manēs nō retineat figu-  
rā neq̄ colorē. t̄m q̄n̄ d̄densat̄ r̄ figurari  
r̄ colorari p̄t. sicut pz̄ in nubib⁹. Et sic  
angeli assumūt corpa ex aere d̄densādo  
ip̄m virtute diuina q̄n̄ necesse est ad cor-  
poris assumēdi formatōem. ¶ Sed adhuc  
or̄it hic difficultas propter ea q̄ docent  
sacri doctores. Nā corpus assumptum  
ab angelo videt q̄si viuuz r̄ opa vite ha-  
bens r̄ t̄m nō est viuū nec habēs opa vite

apparet organizari habēs oculos r̄ na-  
res r̄ alia sensuū instrumēta. et t̄m p̄ orga-  
na illa angel⁹ minime sentit. In corpore  
sic assumpto angel⁹ videt loq̄. r̄ t̄m non  
est pp̄rie locutio illa. Sicut comedit r̄ il-  
la nō est vera comestio. Igit̄ in talib⁹ ap-  
paritōibus nō est nisi qd̄dam fictio siue de-  
ceptio. Ad hec rūdet Tho. vbi sup̄. q̄ si-  
cut nō est d̄ vitarem q̄ in scripturis intelli-  
gibilia s̄ figuris sensibiliū. describant̄.  
Quia h̄ nō d̄ ad astruēdū q̄ intelligibi-  
lia sunt sensibilia. Sed q̄ p̄ figuras sen-  
sibiliū pp̄rietates intelligibiliū s̄m simi-  
litudinē quandā dant̄ intelligi. ita n̄ re-  
pugnat veritati sc̄tōz angeloz q̄ corpo-  
ra ab eis assumpta videant̄ hoīes viuen-  
tes cū non sint. Non em̄ assumūt nisi vt  
p̄ pp̄rietates hoīs r̄ op̄ez hoīs sp̄iales  
pp̄rietates angeloz r̄ coz̄ sp̄ualia opera  
designent̄. Qd̄ nō ita agere fieret si ve-  
ros hoīes assumerēt. quia pp̄rietates eo-  
rū ducerēt in ip̄os hoīes nō in angelos.  
Sicut est dicendū q̄ angeli p̄ organa as-  
sumptoz corpoz nullo mō sentiūt. nec  
t̄m sup̄sue sunt formata. Non cū ad hoc  
sūt formata vt p̄ ea sentiāt. Sed ad h̄ vt  
p̄ h̄mōi organa virtutes sp̄iales angelo-  
rū denotent̄. Sicut p̄ oculū denotat̄ v̄t  
cognoscitiua āgeli r̄ p̄ alia mēbra alie ei⁹  
virtutes vt docet Dionys⁹ v̄l̄ c. celest̄  
iarchie. De locutioe hoī angeli quā fac̄  
in corpore assumpto v̄t est q̄ nō est prope  
locutio sed aliqd̄ s̄ile locutio inq̄n̄ angeli  
in corpore sic assumpto format̄ voces in  
aere similes vocib⁹ hūanis. q̄ voces for-  
mant̄ vt p̄ illas dei secreta ad n̄ras aures  
p̄ueniant. Comestio adhuc angeli nō est  
vera sed figuratiua sp̄ualis comestiois.  
Nā comestio importat̄ sumptōem cibi  
duertibil̄ in substantiā comedentis. Et  
q̄uis i corpus x̄pi post resurrectōez cib⁹  
nō cōuerteret̄ sed resolveret̄ in piacentē  
materiā. tamē x̄ps habebat corp⁹ tal̄ na-  
ture in qd̄ possit̄ cibuz duceri v̄n̄ fuit vt

ra comestio. Sz ab assumpt<sup>o</sup> ab angelo neqz conuertit in corpus assumptū. neqz corpus illud est tal' nature vt in illō possit alimentū uerti. Propfca dixit angel<sup>o</sup> Thobie. xij. c. Cū essem uobiscū p' uolū rare dei uidebar qdē māducare 7 bibere. Sz ego cibo 7 potu inuisibili ytor: fūit igit oia in assumptis corpib<sup>o</sup> ab angelis nō ad deceptōem sed potū ad utilitatez nram. vt ex p'dictis patet.

¶ **Q** Deus produxit angelos ex tpe in celo empyreo

¶ **C**apitulū secundū

¶ **S**ecundū mysteriū de āgelis apeririendū: productōis. In q' cōfiderare debem<sup>o</sup> productōem corū q̄rum ad tria.

¶ **P**rimo q̄sum ad causam

¶ **S**ecundo q̄sum ad tempus

¶ **T**ercio quantū ad locum

¶ **P**rimo cōsideranda ē angeloz productio q̄tū ad causam. Ubi q̄rit an angel<sup>o</sup> habeat causam sui esse 7 sit creat<sup>o</sup> a deo. Et ad h' rōdet Thō. p̄ma pre. q. xliij. et q. lxi. q' necesse est dicere et angelos 7 oē id qd' p̄ter deū est a deo esse factū. Si eniz aliqd' inuenit in aliq' p'iciparōez necesse est q' causet i ipō ab eo cui essentialit' ducit. Sicut ferz sit ignitū ab igne. De<sup>o</sup> autē est ipm esse p' se subsistens. 7 cē per se subsistens nō pōt eē nisi vñū. Relinq̄t q' q' oia alia a deo nō sunt suū eē sz participant esse. Quare causantur ab vno ente qd' p̄fectissimū ē. Et his dixit Aristō. in ij. metaphisice. Id qd' ē maxime ens 7 maxime vez est cā omnis entis 7 ois veri. Sicut id qd' est maxime calidū ē cā ois calidi. Algaozeles hō in eodē loco inquit. Ip̄m eē deo maxime uenit. qm̄ ip̄e ē origo. 7 principū eēndi 7 qd' est a q' est qd' est. Dō cōfirmās Auicēna ait. Dē esse ē exuberās ab eo eē. Quare 7 Plato i tibi meo s'bdidit. q' nostrz cē in cōparatōe illius est nō eē. Hinc Paul<sup>o</sup> ad Ro. xi. ca.

scripsit. Ex ipō 7 p' ipm 7 in ipō sūt oia. Necesse est igit angelos a deo eē creatos. Sed mirat' qdā ex eo q' de his q' sunt a deo creata agit gen. j. c. sz nulla mētio fit ibi de angel<sup>o</sup>. q' nō uidet' q' sint creati a deo. Itēz Arist<sup>o</sup> dic. viij. metaphisice q' si ali q' substantia sit forma sine mat'ia statiz p' seipaz ē ens 7 vñū et non hz cām q' faciat eā ens et vñū. Sz angeli sūt forme imateriales q' nō hnt cāz sui eē. Ad hec rōdz Thō. p̄mo fm Augu. li. xi. de ciuit. dei. q' angeli nō sūt p̄missi i illa p̄ma rez creatōe. sed significānt noie celū vel lucis. id autē vel p̄missi sūt vel noib<sup>o</sup> rez corporaliū significati. q' moyses populo rudi loq̄bat q' nondū cape poterat incorpēz naturā. De substantiis vō q' sūt forme substantiētes dicēdū q' nō habēt cām aliā formā lō sui eē 7 sue vnitatis. Neqz cām agētes p' trāsmutandem mat'ie de potētia i actuz sed hñ habēt cām producēte totā substantiā q' est ip̄e de<sup>o</sup>. Sedo cōsiderāda ē angeloz productio q̄tū ad tps. qm̄. s. fuerunt angeli creati. Et circa h' res repūit op̄inationes. Prima opinio falsa ē 7 heretica. Hec tenet q' āgeli fuerūt producti ab eē no. h' cām eē nō pōt. qm̄ sic de<sup>o</sup> creaturas p̄durit q' eas ex nihilo fecit. id ē postq' nihil fuerant. Et vt inq̄t Thō. p̄ma pre. q. xlv. Cū dicat aliqd' ex nihilo fieri hec p̄positio ex nō designat cām materialē sed ordinē n̄. sicut cū dr. ex mane fit meridi es. id ē p' m̄ae. Et si o'ijceret q' p̄bi dicitur ex nihilo nihil fit. Rōdz Thō. q' p̄bi nō cōsiderauerūt nisi emanatōez effectū p̄culariū a caus' p̄cularib<sup>o</sup> q̄s necē est p̄supponere aliqd' i sua actōe. Et fm h' eē ois corū opinio ex nihilo nihil fieri. Sz h' locū nō hz i p̄ma emanatōe ab vniuersali rez p̄ncipio. Secūda opinio fuit q' rōdz doctoz antiquoz. s. q' angeli fuerūt creati an oēm mūdū corpus. Nā hiero. hoc uidet' asserere sup eplā ad Titū. ait enim sic. Sex milia nondū nostri corp<sup>o</sup>.

et plenitudo annorum et quanta tempora quanti-  
tasque seculorum origines fuisse arbitrandum  
est in quibus angeli throni et dominationes  
ceterisque ordines deo seruiunt. Damascenus  
in 2<sup>o</sup> etiam dicit in 4<sup>o</sup> li. Quidam dicunt quod ante omnem  
creationem angeli geniti sunt. Theologus  
dicit Gregorius Nazanzenus. De qua asserit  
Iulianus quod tanta est in doctrina eius christiana  
auctoritas ut nullus unquam eius dicitis calu-  
miam inferre presumpserit. sicut nec arbana  
sunt documentis. ut Hieronymus dicit. Tertia  
opinio aliorum quae tamen praecedente non repro-  
bat. Sed quae rationabilior fore videtur. Idcirco  
tenentur coherere a doctoribus. Quod angeli simul  
cum creatura corporea sunt creati. angeli enim  
sunt. Quaedam pars uniuersum quae non constituitur  
se unum uniuersum. Sed tamen ipsi quoque creatura  
corporea in constitutione unum uniuersum con-  
ueniunt quod apparet ex ordine unius crea-  
ture ad aliam. Nihil enim rerum adinuenit esse bo-  
num uniuersum. Nulla autem pars perfecta est a suo  
toto separata. Non ergo est probabile ut deus  
cuius perfecta sunt opera creaturam angelicam se-  
orsum ante alias creaturas produxerit. Et  
hoc refert dominus Bonauentura dicitur in 4<sup>o</sup> sed in li.  
Quatuor a principio fuerunt simul crea-  
ta. scilicet angelica natura. celum empyreum. ma-  
teria prima. et tempus late. illud accipiendo per  
qualibet successione. Ratio est quod debuerunt  
in omni genere rerum creati tam in mensuris  
quam in substantiis. Primum in mensuris est tem-  
pus. Secundum in substantiis corporealis passio-  
nis est materia prima et in substantiis corpo-  
ralibus actus est celum empyreum. Primum  
vero in substantiis spiritualibus est angelica  
natura. Idcirco quatuor haec creditur fuisse  
se primo creatura. Tertio consideremus ange-  
lorum productionem quae ad locum ubi fuerit  
angeli creati. Et ad hoc dicit Strabus super il-  
lo verbo. In principio creauit deus celum et  
celum non visibile firmamentum hic appel-  
lat. Sed empyreum id est igneum quod non ab  
ardore sed a splendore dicitur quod statim factus  
angelis est repletus. Jo. Iulianus ubi super ait

Quod cum uniuersum consistet ex creaturis corporealis  
et spiritualibus sic create sunt spirituales  
creature quod ad creaturam corporealem aliquem or-  
dinem habet et tota creature corporealis praesident  
vni. conueniens fuit ut angeli in supremo  
corpore creaturam tantum tota nature corpo-  
rae praesidentes. Et si obijceret quod angeli non  
dependent a corpore secundum suum esse et per con-  
sequens neque secundum suum fieri. ergo angeli non  
sunt creati in loco corporeo. Respondet  
Iulianus quod angeli non sunt creati in loco cor-  
poreo quasi dependentes a loco corporeo  
sed ut praedicatum est in hoc ostendit ordo eor-  
um ad naturam corpoream et quod sua virtute  
corporeis contingunt. Si haec omnia que di-  
ximus de angelorum productione vel ad ca-  
piendum difficulta. vel ad plene intelligendum  
dura cuiusque videretur tanto magis ex-  
citare nos debent ad extollendam totis vi-  
ribus sapientiam altissimi dei. Cuius ope-  
ra tam stupenda sunt et insuperabilia ut  
nullo humano sensu percipi valeant. pro  
quibus dicere possumus illud psalmi. Quia  
magnifica sunt opera tua domine. omnia  
in sapientia fecisti. Uniuersus namque mundus  
iste sensibilis quasi quidam liber est  
scriptus digito dei et singule creature quasi  
figure quedam sunt. non humano placi-  
to sed diuinitatis arbitrio institute ad ma-  
nifestandam quodammodo et signandam in-  
uisibilem potentiam sapientiam et bonita-  
tem diuinam. Inter cetera et suo instituto-  
rum mirabilia angelos condidit. Quorum  
aliquos propter superbiam in qua erup-  
perunt eternis adiudicauit supplicij.  
Alios vero qui ipsi factori suo humiliter  
adheserunt plena beatitudine fecit et  
se felices.

Qualiter angeli ad nos mittuntur qui  
homines custodiunt neque dolent de malis  
eorum quos custodiunt. Cap. tertium.  
Tertium mysterium de angelis manife-  
standum de missionis. In quibus  
sunt dubia declaranda

Primum virum angeli mittant.

Secundum viri homines ab angelis custodiantur.

Tercium viri angeli doleant de malis eorum quos custodiunt.

Ad primum dubium se offert veritas scripturarum in quibus angelos mitti prohibetur. Et videtur in libro primo preter quod certum. Ille mitti dicitur quod aliquid modo ab aliquid procedit ut incipiat esse ubi prius non erat. vel ubi prius erat per alium modum. sicut enim aut spiritus sanctus mitti dicitur ut a patre procedens per originem. Et incipit esse nouo modo id est per gratiam vel per naturam assumptam ubi prius erat per diuinitatis presentiam. Dei enim proprium est vbius esse. quia cum sit vniuersale agens virtus eius attingit omnia entia. Ideo est in omnibus rebus. Virtus autem angeli cum sit particulare agens non attingit totum vniuersum sed sic attingit vnum quod non attingit aliud. Ideo ita est hic quod non est alibi. Cum igitur aliquid est sciendum per aliquem angelum circa aliquam creaturam eorum potest de nouo applicari angelus illi corpori sua virtute et sic angelus de nouo incipit ibi esse. Et hoc totum sequitur ex imperio diuino. Sed actio quam angelus missus exercet procedit a deo sicut a primo principio cuius natura et auctoritate angeli operantur et in deum reducitur sicut in vltimum finem. Et hoc facit rationem ministri. Nam minister est sic instrumentum et intelligens. Instrumentum autem ab alio mouetur et eius actio ad aliud ordinatur. ideo actio angelorum ministeria vocantur et ipsum dicitur in ministerium mitti. Si vero aliquid quereret quomodo angeli mittuntur cum celum empyreum sit locus principatus ad dignitatem eorum. Si igitur mittentur ad nos dignitatem eorum aliquid depreceat. Rationem tamen quod celum illud principatus ad dignitatem angelorum finem congruentiam quandam quod congruum est ut superius corporum nature quod est super omnia corpora attribuat non tamen angelus aliquid dignitatis accipit a celo empyreo. ideo quoniam actu non est in illo nihil eius dignitati subtrahitur. Sic

nec regi quoniam non actu sedet in regali solio. quod congruit eius dignitati. Dine saluator noster loquens de angelis quod mittuntur ad custodiam hominum dixit. Angeli eorum spiritus videntur faciem patris mei quod in celis est. vbiusque itaque sunt videntur essentiam dei in cuius aspectu completur gloria et beatitudo illorum. Secundo ad dubium fuit veritas homines ab angelis custodiantur. Et licet de hoc dixerim in quadraginta simali numero. veritatem aliquid certum loco non viter discurrenda. Idcirco per supposito fuit veritate quod vnaqueque anima angelum habeat sui custodem deputatum christo dicitur ex parte prope quod in sermone de innocentibus dicitur est. Primo sciendum est quod necessaria fuit hominum custodia angelorum propter adiutorium liberi arbitrii. Nam ut videtur in libro primo preter quod certum. Non potest liberum arbitrium potest aliquid viter vitare malum sed non sufficeret. quod in firmat circa affectum boni propter multiplicem aie passionem. Si licet enim vniuersal cognitio naturalis legis quod homini naturali adest aliquid viter dirigit hominem ad bonum sed non sufficienter. quod applicatio vniuersalis principia iuris ad particularia opera contingit hominem multipliciter deficere. vnde dicitur Sapientia prima. Cogitationes mortalium tumide et incerte prouidentur nris. Secundo sciendum est quod dum homines peccant et in multa peccata labuntur non est ascribendum ad negligentiam aliquam angelorum sed potest malicie hominum imputandum. Nam sic homines a naturali instinctu boni discedunt propter passiones peccati ita etiam discedunt ab instigatione bonorum angelorum quod fit inuisibiliter per quod homines illuminantur ad bene agendum. Tercio sciendum est quod sicut presciti ad damnationem infideles ac etiam antichristi non possunt interiori auxilio naturali rationis ita etiam non possunt exteriori auxilio totius nature humane diuinitus. Cessante custodia angelorum per quam et si non inuenit christum ad hoc quod vitam eternam bonis operibus mereatur. inuenit tamen christum ad hoc quod ab aliquo malo retrahantur quod



sibiipsis et alijs nocere possent. Na et ip  
si demones arcant p bonos angelos ne no  
ceant qru volu. Quarto sciendum q  
off. cui custodie angelice ordinat qppe  
ad illuminandem doctrine sicut ad vlti  
mū et principale effectū. Nihilomin⁹ sūt  
et aliū effectus. s. arcere demones et alia no  
eumēta tā corpalia q spūalia prohibere  
Quinto sciendū q circa hoim custodi  
em int angelos qn p sōlet esse pugna si  
ue discordia. Na vi scribit Dan. cap. x.  
Dum ipse orasset p liberatōe populi iudai  
ei q erat in babilonia apparuit sibi agge  
l⁹ modo mirabiliter vt piz in textu. Dixit  
q illi inter cetera. Noli metuere daniel.  
qz ex die pmo q posuisti cor tuū ad intel  
ligen. dū vt te affligeres i ppectu dei ex  
audita sunt vba tua. Et ego veni p ser  
mōnes tuos. Princeps aut regni p sary  
restitit mibi viginti et vno dieb⁹. Refert  
b. Hiero. pncipē regni p sary esse angeluz  
q se opposuit liberatōi populi israeliti.  
ei p q daniel orabat gabriele pces ei⁹ do  
p sentar e. Quidā tñ dixerūt q bec resistē  
tia potuit fieri eo q pnceps aliq⁹ demo  
nū iudeos in p sarem ductos ad peccatū  
induxerat propter qd prestabat impedi  
mentū orōi daniel p ro codē populo dep  
cāns. Sed Greg. in xvij. moralū libro  
cōcordans cū hieronymo dicit q pnceps  
regni p sary bon⁹ angel⁹ fuit custodie illi  
us regni deputatus. Ad intelligendū er  
go q lter vn⁹ Angel⁹ alteri resistere dici  
tur. Notādū fm Tho. vbi s. q diuisa iu  
dicia circa diuersa regna et diuersos ho  
mines p angelos exercent. In suis autē  
actōib⁹ fm diuinā sententiā regulant.  
Contingit aut qnqz q in diuers⁹ regnis  
vt in diuersis hoibus tria merita vt de  
merita inueniunt vt vn⁹ alteri sb jat aut  
p sūt. Quid aut sup b ordo diuine sapien  
tie exigat cognoscere nō pnt nisi deo sue  
lāte. vnde necesse habet sup his sapiam  
dei cōsulere. Sic igit in p rā de trijs meri

tis et sibi repugnantib⁹. s. sūlit diuinā vo  
luntatē resistere sibi iuuicē dicūt non qz  
sint eoz. Tria volūtates cū in b oēs con  
cordēt qz dei sententiā impleat. Sed qz ea  
de qb⁹ cōsulūt sunt repugnātia. Cū g ar  
changel⁹ custos regni p sary procuraret  
qru i eo erat salutē illoz q erāt i dicio re  
gno. videret qz ex cōuersatiōe iudeo: uz  
multi de p sīs cōuertebant erat p rēus q  
popul⁹ ille in captiuitate p scueraret. Al  
ter vō q p sīdebat populo iudeo: illi po  
puli liberatōez procurabat pces qz daniel  
p sentabat deo. Nōs tñ dei volūtate imple  
ri volebāt. Tercū dubiū erat vtz age  
li doleāt de mal eoz qz custodiūt. Ad qd  
nō det Tho. vbi sup. q angeli nō volent  
nec de peccis nec de pccis hoim. qm cum  
sint p fecti bī dolent in eis esse nō possit.  
Insup vt ait Aug. dolorē de his q tria sūt  
volūtati. nihil aut accidit in mūdo quod  
sit p rariū volūtati angeloz et alioz bō  
rū. qz volūtās eoz totalitē inheret ordini  
diuine iusticie. Nihil aut fit in mūdo nī  
si qd p diuinā iusticiā fit aut p mittitur.  
Et ideo simplr loqndo nihil fit in mūdo  
q voluntatē bōz. vt em p bus dic in iij.  
ethicoz. Illud dī simpliciter volūtariū  
qd aliqd vult in p culari fm qd agitur.  
p sideratis. s. oīm⁹ q circūstant. quis i  
vniuersali p sideratū nō esset volūtariū.  
Sicut naua nō vult absolute p tectōz  
mercū in mari et vniuersaliter p sideran  
do. s. i minge p cūlo salutē b vult. vnd  
magis est b volūtariū qz inuolūtariū.  
Sic g angeli petā et penas hoim vniuer  
saliter et absolute loqndo nō volunt. vo  
lunt tñ q circa b ordo diuine iusticie ser  
uet fm que qdam pccis sub dūt et pecca  
re p mittit. Sed onē hic difficultas es  
sbis Isa. c. xxxij. dicēs. Angeli pacē a  
mare flebūt. Quā soluit Tho. aliter qz  
sbj illa tripliciter pnt intelligi. Uno mō  
fm sensū lralem. et sic angeli dicūt nūcū  
es eoz qz fleuerunt p. et vba blasfema

fabracts. Alio mō fm sensū allegoricū:  
 2 sic angeli pac sunt apli et aliq pdicato  
 res q̄ sicut p̄ p̄cis hoīm. Tercio fm se  
 sū anagogicū. 2 sic intelligūt angeli bri  
 locutio in ē metaphorica. p̄ quā designa  
 tur q̄ ipsi volūt in vniuersali hoīm salu  
 tē vt iā est pdicū. Et his oib⁹ depben  
 dere possunt q̄nta sit erga hoies dei pie  
 tas. q̄nta largitas. q̄nta ve ei⁹ elementia  
 dū dignat p̄ angelos suos nos ad patriā  
 supnā deducere. In q̄libet crate nō cessat  
 angeli cōmodis nris adesse nūc isctissi  
 mos hostes ne nobis nocēat tēbellādo  
 nūc ad bñ viuendū nos alliciēdo. nunc a  
 mal retrahēdo. nūc ab innumeris picul  
 li. berādo. Et tñ nos ill' p̄sentib⁹ nō erube  
 scimus demonū prana consilia turpesq̄  
 suggestiōes implere. gerere vitā peccādū  
 ac omni conatu ad regiōes tartareas pro  
 pare. Na iā sordida. o aīa tot ignomini  
 osissimis vicijs fedata. Apert oculos mē  
 tis 2 vide angelū tibi sp̄ assistentē i quis  
 angulo. in quis diuersorio. in quis erer  
 citio. erhibe illi reuerentiā 2 a flagitijs de  
 sine cōsuetis. Usq̄ ad mortē cōmorabit  
 tecū. vt sic appareat si te nolueris corrige  
 re q̄ p̄ oim de⁹ iusto iudicio ipenitētes  
 2 obstinatos a s̄ortio scōz 2 vicijs sua  
 p̄uatos projicit in ignē eternū. Curemus  
 igit demonū abhorere s̄ortia. atq̄ āge  
 loz societate omni affectu desiderare. vt  
 sic digni efficiamur grā christi. q̄ mediā  
 te angeloz choz mercamur adūgi in il  
 lo felici regno in quo deus viuit p̄ infini  
 ta secula seculoz Amen

Sermo de bñtitudine sanctorū in q̄ cō  
 futat fatuitas hoīm mundanoz q̄ non  
 credūt aliquid de futura vita  
 Quinquagesimū septimus.

**Q**uercus vestra  
 copiosa ē in celis. vba sūt redē  
 ptoris nri originaliter. Nat.

v. e. Tanta ē q̄rda stulticia vt arbitret  
 nulla esse bona p̄ter ea q̄ p̄nti vita a p̄st  
 limo do vsib⁹ hūanis p̄cedūt. Nil cre  
 dūt nil cogitāt. nil deniq̄ sperāt de futu  
 ra celestis regni hereditate. Somnū pu  
 tāt imo figget 2 fabulā q̄qd fm oēs vira  
 tē de scōz bñtitudine pelamat. Di omne  
 diligentia adhibēt vt corpis sensib⁹ i su  
 is delectatiōib⁹ voluptuos satisfiat. Aliaz  
 ho vritib⁹ honestisq̄ morib⁹ instituer 2  
 negligūt 2 p̄tēnūt. Propt̄ca equū eē cōz  
 sui si in p̄nti fmōe d bñtitudine vba fecero  
 Nā illā cūcti desiderare debēt. q̄ merito  
 p̄ponēda ē oib⁹ q̄ ab hoie p̄cio haberi so  
 lēt. De hac q̄libz iust⁹ atq̄ fidel' asserit il  
 lud Sap. c. vii. Propt̄ sui illā regnis ce  
 sedib⁹ 2 diuinitas mibi eē diri i p̄gatione  
 illi. Nec cōpauit illi lapidē p̄ciosū. quo  
 niā omē aur in cōpatione illi arena ē cri  
 gua 2 tanq̄ lunū eximabit argētū i p̄spe  
 au illi. Sup saluē 2 sp̄z dilecti eā 2 p̄  
 posui p̄ luce habere illā. qm̄ inextrigubē  
 le ē bonū illi. venerūt aut mibi oia bona  
 parit cū illa. Ut igit disponam⁹ ea q̄ tra  
 ctatur sum⁹ ordie debito bñtudinēq̄ lau  
 des mirificētissimas cōplectamur. q̄ co  
 pioza merces a nro saluatore merito nū  
 cupat. De ipsa tria mysteria p̄ncipalia. p̄  
 ponimus cōtemplanda.

Primū dicitur beatitudinis desiderū.

Secundū beatitudinis subiectum.

Tercium beatitudinis obiectū.

De beatitudo est bonū qd̄ cuncti desi  
 derare debent.

Capitulū p̄mum

**P**rimū mysteriū replādū dicitur be  
 atitudinis desiderū i q̄ inducēda ē  
 cūctoꝝ mens vt ad bñtudinē de  
 rigat cordis affectū illāq̄ vritib⁹ roz cor  
 nent adipiscere. Nā 2 de h ita pulcre lo  
 q̄tur Senec. ad lucellū. Ad sūmū in q̄ bo  
 nū 2 p̄positū totū vite tue respice. illi eē  
 p̄sentire d̄z q̄qd agim⁹. Jō peccam⁹ q̄ de  
 p̄rib⁹ vite oēs deliberam⁹. de tota x̄o nro  
 desiderat. Erant consilia nostra quia nō

babent q̄ dirigant ignorāti que potum  
perat nullus su<sup>9</sup> ven<sup>9</sup> est. bec ille. Sed  
vt pars ista lucidior fiat opus est vt ad  
tria dubia respondeam<sup>9</sup>

**¶** Primū vtrum homini ueniat agere  
p̄pter finem.

**¶** Scdm̄ vtz finis hūane vite sit b̄ritudo  
**¶** Terciū vtz beatitudo sit bonuz deside  
rabile.

**¶** Ad primū dubiū r̄ndet sc̄tus Tho<sup>9</sup> p̄  
ma sc̄de. q. i. q. actionū q̄ ab boie agunt  
ille sole p̄prie dicunt hūane q̄ sunt pro  
prie boīs inquantū est hō. Differt autē  
hō ab alijs irrōnabilibus creatur̄ in b̄ q̄  
est p̄ns suoz actuū qd̄ sit p̄ rōem z volū  
tatem. Ille itaqz actōes p̄prie hūane di  
cunt q̄ ex volūtare deliberata procedūt.  
Alie vō nō p̄prie humane sunt sicut dū  
mouet pedē vel fricat barbā alijs inten  
tus et silia. licz sunt boīs iste actiones se  
cūde nō sunt p̄pter finē. ex q̄b<sup>9</sup> hō nec me  
reri p̄t nec demereri. Sed p̄prie actōnes  
ad finē sunt dirigende. Inq̄t nāqz p̄bus  
in sc̄do p̄h̄sicoz. finis est p̄ncipiū in  
opabilib<sup>9</sup> ab homine. Et in. ij. ethicoz  
Gratia finis oēs opant. Et itez in sc̄cū  
do p̄h̄sicoz. Non solū intellect<sup>9</sup> s̄z na  
tura agit p̄pter finē. Et in. ij. metaphisi  
ce. Qui infinitū faciunt auferūt naturā  
boni. Cū itaqz finis sit q̄ mouet agentez  
z licz in executōe sit posterior. n̄ p̄t est  
in intentōe agentis et h̄z rōem cause. pro  
pterea ad boiens̄ peccat vt agit p̄pter si  
nē. **¶** Ad sc̄dū dubiū r̄ndet Richar. in  
q̄rto di. xli. q. vltimus finis hūane vi  
te est b̄ritudo. vt em̄ ait Aug. li. viij. d. ci  
ui. dei. finis boni appellat<sup>9</sup> q̄ quisqz cū  
puenit b̄ritū est. Et idem libro. xij. de ci  
uitate dei. Illud ē finis boni. p̄pter qd̄ ap  
petēda sunt cetera. ip̄m autē p̄pter seip̄m.  
Et. xij. libro de ciui. dei. finis inq̄t n̄ ē  
puenire ad illud regnū cui<sup>9</sup> null<sup>9</sup> finis ē.  
Et ap̄ls ad Ro. vi. Habet<sup>9</sup> fructū v̄m  
in sc̄nificatōe. finē vero vitā eternā. S̄z

hic orit<sup>9</sup> difficultas qm̄ cū b̄ritudo sit in  
ip̄o deo si beatitudo est finis hūane vite  
enā erit finis oim̄ creaturaz. Nā vt in  
q̄t Dionys<sup>9</sup> in libro de diuis nomibz  
De<sup>9</sup> uerit oia ad seip̄m tanqz ad vlti  
mū finē. Ad qd̄ dicit sc̄tus Tho<sup>9</sup> p̄ma  
sc̄de. q. i. q. sic colligit ex dictis aristote  
lis. ij. ethicoz. z. v. metaphisice finis d̄  
dupliciter. s. vel et<sup>9</sup> termin<sup>9</sup> a q̄. id ē ip̄a  
res in q̄ p̄o boni inuenit<sup>9</sup> z vltus siue age  
prio ill<sup>9</sup> rei. Sicut si dicam<sup>9</sup> q̄ motus  
corpis grauis finis est vel loc<sup>9</sup> inferior  
vt res vel hoc qd̄ est esse in loco inferior  
ri vt vltus. Et finis auari est vel pecūia  
vt res. vel possessio pecūie vt vltus. Si  
ergo loquamur de vltimo fine boīs q̄ntū  
ad ip̄am rē q̄ est finis. sic in vltimo fine  
boīs oia creata ueniūt. quia de<sup>9</sup> est vlti  
mū finis boīs et omnū aliaz rez. Si  
autē loq̄mur de vltimo fine boīs q̄ntū ad  
p̄secutionē finis sic in fine homis nō cōi  
cant creature irrōnabiles. Nā hō z alie  
creature rōnales p̄sequunt<sup>9</sup> vltimū finē  
cognoscēdo z amādo deū. qd̄ nō cōp̄te  
alijs creaturis q̄ adipsū cūnt vltimū finē  
in p̄ntū p̄cipant aliqua similitudinem dei.  
fm̄ q̄ sunt vel viuūt vel etiā cognoscunt  
fm̄ instincū nature. licz nō p̄ rōem vt in  
tellectū. Ideo mag<sup>9</sup>. i. dist. sc̄o. dicit. fec  
deus creaturā rōnalem vt sūmū bonū in  
telligeret intelligēdo amaret amādo pos  
sideret z possidēdo frueretur. Quare vt  
Aug. docet in lib. lxxij. q̄onū. Non ca  
dit in aliq̄ ratione carētia vt beata sint.  
**¶** Terciū dubiū fuit vtz b̄ritudo sit bo  
nū desiderabile. Et poss<sup>9</sup> q̄s arguere q̄ n̄  
Nam nullū bonū incognitū ē desiderabi  
le. Hoc p̄t q̄a bonū apphensū est obie  
ctū appetitus. vt inq̄t Arist. in. iij. d. aia  
Ideo aug<sup>9</sup> li. x. de trim. c. i. ait. firmū si  
menouim<sup>9</sup> amare n̄si nora nō posse. s̄z  
b̄ritudo est bonū incognitū. ergo non est  
bonū desiderabile. Philosophi p̄bi qd̄a m̄  
to sudore elaborarūt vt de b̄ritudine ac

summo bono cognitione inueni. ent. Et  
 vt Lactantius scribit in principio pmi lib.  
 diuinarū institutionū. Neq̄ adepi sūt  
 qđ uolebāt z ogam sumal aqz industriā  
 pdiderūt. Hoc iō dixit qz vt recitat Au-  
 gust. li. xij. de ciui. dei. Marcus varro no-  
 tauit ducentas octoginta octo falsas opi-  
 niones de beatitudine q̄s phi suo ingenio  
 adinuenērūt. Aug. etiā in. xij. de tri. asse-  
 rit quosdā posuisse beatitudinē in volu-  
 ptate corporis. Quosdā in voluptate ani-  
 mae. Quosdā in alijs rebus. pura in diuitijs  
 vel honore. z hmoi. vt etiā scribit Ari-  
 st. in pmo ethicoz. De his ita ad huc loquit  
 Lactantius li. iij. diuinarū institutionum.  
 Epicurus summū bonū in voluptate a-  
 nimi esse cenet. Aristippus in volupta-  
 te corporis. Caliphō z Dinomach⁹ cyrenai-  
 ci honestatē cū voluptate iūerūt. Dyo-  
 dorus in puatione uolens summū bonū  
 posuit. Hiero. in nō dolendo. Peripare-  
 tici autē in bonis animi z corporis z fortunae.  
 Trilli summū bonū est scientia. Zenōis  
 cū natura z grauerē uiuere. Quorundā  
 stoicoz dicitur se qui. Aristot. in honesta-  
 te ac uirtute sumū bonū collocauit. De  
 ille. Sed infra de epicuro ita sequit. epi-  
 curi disciplina multo celebrior sp̄ fuit q̄  
 ceteroz. nō qz uerū aliqd aff. rret. sed qz  
 multos ad populare nomē voluptatis in-  
 uerat. Nemo em̄ nō in uita pronus est.  
 Propterea vt ad se multitudinē contra-  
 bat apposta singulis q̄busqz monb⁹ lo-  
 quit. Desidiosū ueritatē discere. Aua-  
 riā populari largitiōe liberat. Ignauū p-  
 biber accedere ad rēpublicā. Pigri exer-  
 cere. timidū militare. Constat ita z ex his  
 q̄ erronea fuerit p̄boz mens cura beati-  
 tudinē agnoscendaz. Sed p̄ter illos ad-  
 huc confirmare possum⁹ qz beatitudo non  
 est cognoscibilis p̄ uerba. Pauli q̄ p̄me  
 ad corinth. c. ij. ait. Oculis nō uidit z au-  
 ris nō audiuit nec in cor hominis ascendit  
 q̄ apparauit deus his qui diligūt illū. Sz

ita de beatitudine sic. Paulus locutus  
 est. ḡ tale bonū est qđ a nobis p̄cipiunt  
 me potest z ex p̄sequenti ne. z desiderari. at  
 in contrariū est sententia Aug. q̄ li. x. de  
 ciui. dei. c. j. ait. Dim certa sententia est q̄  
 rōe quoquomō uiri p̄nt beatos eē oēs ho-  
 mines uelle. Et in. xij. de trini. Ad appe-  
 tendū beatitudinē natura cōpellit eam sū-  
 me bon⁹ z inmirabile beatus creator. hoc  
 in didit. Et de hoc Arist. in pmo ethicoz  
 sic scripsit. Bene enūciauerunt dicentes  
 bonū esse qđ oēs appetunt. Et in. iij. etho-  
 p̄icoz. Maxime bonū omnes maxime ap-  
 petunt. Pro amouenda igitur omni am-  
 biguitate. Notandū ex dicitis Richardi  
 in. iij. di. xlix. Et etho. j. ij. q. v. q. beatitu-  
 do potest accipi tripliciter.

Primo in suo esse generali

Secundo in suo esse speciali

Tertio in suo esse specialissimo

Primo potest beatitudo accipi i suo  
 esse generali. in q̄ u est bonū quod dā suf-  
 ficientissimū. z sic est omnibus nota. Qui  
 liber em̄ scit quid est bonū z quid est esse  
 sufficientissimū. Et hoc mō omnes beati-  
 tudinē appetunt. Nam sic appetere bea-  
 titudinē nihil est aliud q̄ appetere vt vo-  
 lūtas fatietur qđ quilibet uult. z hoc est  
 quod Boetius dixit in tertio de p̄solatio-  
 ne. Omnis nā p̄ mortalū cura quā multi-  
 plicū studioz labor exerceat. diuerso qui-  
 dem calle procedit ad vnū tamē beaitu-  
 dinis finē n̄ritur puenire. Et sum. k̄ hic  
 vnus finis s̄m Heraldū odonis sup p̄i-  
 mū ethicoz nō s̄m sp̄m opiniois. s̄ s̄m  
 p̄portionem. Nam licet leuia habēt vnū  
 finē s̄m sp̄m nature scz locū sursum. Et  
 graua habēat aliū finē s̄m sp̄m natu-  
 re scz aliter locum deorsum. tñ graua et le-  
 uia habent vnū finem s̄m p̄portiones  
 nature. eo qz ita se habet locus deorsū ad  
 graua sicut locus sursum ad leuia. Ita ē  
 omnes homines tendunt ad vnum finem  
 s̄m p̄portionē opiniois. eo qz ita se ha-

bet pecunia ad auarū in q̄ opinat se fieri  
posse beatū. sicut delectatio libidinis ad  
luxuriōsū q̄ in sua luxuria putat cōstare  
beatitudinē. Dēs q̄ ppe appetit quicqd  
etiā indēbit appetunt tanq̄ summa/  
tū bonū. **S**ecōdō pōr beatitudo accipi in  
suo esse speciali inq̄nū scz cōsistit nō i bo  
nis p̄sentis vite sed in clara dei v̄s̄iōe et  
p̄fecta eius dilectiōe et gaudio qd̄ habet  
de dei bonitate p̄senti o clarā ei v̄s̄iōnez  
et p̄fectā dilectionē. et h̄ mō beatitudo nō  
fuit nota p̄his. quā tamē post h̄ xp̄us  
dei fili⁹ venit in mundū oēs q̄ volūt ac  
noscere desiderare et acq̄rere valent. Ipe  
qd̄c̄ h̄c fuit et splendor oīs v̄tatis viā  
nobis sūm̄bōi oīdit Ipe clamauit Na  
thai. iij. c. dicens. Penitentiā agite appro  
pinquabit regnū celoz. Et. v. ca. Mer  
ces vestra copiosa est in celis. Et. vi. ca.  
Nolite thesaurizare vob̄ thesauros i ter  
ra. thesaurizare vobis thesauros in celo  
Et Ioh̄is. xvij. c. Hec est vita et̄n̄a v̄t  
cognoscāt scz facie ad facie reyez deū et que  
misiisti iesū xp̄m filiu tuū. et cōpleris d̄sa  
neredēptiōis myst̄rijs q̄dragēsimā die  
post h̄ surrexit a mortuis videntib⁹ dis  
cipulis eleuat⁹ est et ascendit ad celos. Id  
circo Lactānius li. vij. diuinarū instituti  
onū ait. Pater em̄ n̄r ac d̄ns qui cōdidit  
firmavitq̄ celū q̄ libratā magnitudie sua  
terā vallauit mōn̄b⁹ mari circūdedit am  
nibusq̄ distinguit. et quicqd̄ est in h̄ mūdo  
mirabile cōstituit ac p̄fecit ex nihilo p̄spe  
ctis erroib⁹ hoīm ducē misit q̄ nob̄ viā  
iustie et p̄aderet. Dūc seq̄mur oēs. hunc  
audiam⁹. huc deuotissime paream⁹. qm̄  
sol⁹ vt ait Luceti⁹. Teridic⁹ hoīm pur  
gavit pectora dicitis. et finē statuit torpe  
ditis aq̄ timor. Ascenditq̄ bonū sum  
mū quo tēdit⁹ oīes. Quid foret atq̄ vi  
am mōstrauit lumine quo. Duo possent⁹  
ad id r̄cto tēdere cursu. Nec n̄ ostēn  
dit sed etiā p̄cessit ne q̄s difficultatis gra

ter virtutis hōreret. **H**ec ille. **T**ertio  
pōr accipi beatitudo in suo esse specialissi  
mo prout scz est actualiter in beatis cui⁹  
magnitudinē explicare neq̄ p̄ possumus  
q̄ nulla sensibilis experientia quācumq̄  
delectationū p̄ntis vite minimā p̄tē illi⁹  
dulcedinis pōr designare. Et ocul⁹ nō v̄i  
dit nec auris audiuit neq̄ hūanū cor exco  
gitauit vnq̄ q̄ ingens sit illa signa felici  
tatis. **N**unc Grego. in Omel. inq̄t. **S**i  
cōsiderem⁹ f̄res charissimi q̄ et̄ra sūt q̄  
nob̄ promittunt in celis viles cū oīs oīs  
q̄ habent in terris. Terrena vnq̄q̄ s̄b̄iā  
tia sup̄ne felicitati comparata ponit⁹ ē nō  
subsidiū. **L**egalit⁹ vita et̄ne vite cōpa  
ta mors est ponit⁹ dicēda q̄ vita. h̄c i trā  
situbeari Hieronymi scribit hec verba  
Aug. ad cirillū. **E**o die et hora q̄ hieroni  
mus sanctissim⁹ ex hac luce migravit. dū  
ipone in cellula mea quiescēs de gl̄ia be  
atoz cogitare. vellēz de illa tractarā bre  
uē cōponere cōpulsus p̄b̄m̄i seueri q̄r  
dā venerabilis Martini ep̄i turonensis  
discipuli. **C**harta calamo pugillari q̄ su  
sceptis voluit eplam scribere sanctissimo  
hieronymo destinandā vt quid ip̄e re t̄a  
difficili sentiret m̄deret. **C**ūq̄ iā scribēs  
salutanōis exordiu hieronimo p̄sentarez  
ineffabile s̄bito lumine cū inaudita odoniz  
fragrātia cellulā in q̄ stabā intrauit hō  
ra iā cōpletorū. **A**d quā v̄s̄iōne p̄ter ret  
tā admirabilis nouitate p̄terit⁹ ēē cepit.  
**C**ūq̄ quidnā id ēē arctius cogitare de  
luce vor̄ insonuit dicens Augustine au  
gustine qd̄ q̄ris. **P**uras ne breui imitete  
vasculo mare totū. **M**odico includere  
pugillo terraz orbē. **E**clum firmare ne  
suos exerceat motus. **I**nfinite rei quis  
inerit finis. **I**mmensa qua mensura me  
t̄ris. **P**otius totum mare in artissimo  
clauderet vasculo. **P**ot⁹ orbem terraz  
p̄uis teneret pugillus. **P**otius a motu  
c̄tinuo celū desisteret q̄ gaudioz et gl̄ie q̄

bus beatorum anime sine fine potunt minime  
ma' p'culā intelligere nisi vt ego expe-  
rientia doceat. Discurrere ad huc breuiter  
post spaciū r' talia sarage opa exerceat. vt  
post modū ibi q' hic aliquatiter intelligen-  
te cupis incertū habeas. Interroganti  
ho' mihi quis nā est qui talia tā gūssime  
loqrē. R'ndit benigne Hieronimi illi  
p'sbri cui eplam scribere cepisti suz aia q'  
in hac hora in beblecem carnis onere de-  
posito iocūda r' gl'iosa p'go ad regna ce-  
lor' post q' r' talia multa q' mecu' stulit a-  
nris oculis lux disparuit. Quāto igitur  
min' b'itudinis supne blūntas pot' cō-  
p'ēdi tanto ardēt' est a nob' exoptanda.

¶ **Q** beatitudo consistit in aia in intellectu  
videlicet r' in volūtare. ¶ **Lap. scōm.**

**S**ecundū mysteriū cōtemplandum  
d' beatitudinis subiectū. In quo  
tria dubia sūt absoluēda.

¶ **P**rimū vtz beatitudo sit act' anie m'.

¶ **S**cōm vtz sit act' intellect' r' volūtar'.

¶ **T**ertū vtz sit pncipalius in actu vo-  
luntatis q' intellectus.

¶ **A**d p'mū dubiū r'ndet Richar. in. iij.  
di. r'lx. **Q** beatitudo ē act' aie m'. Nāz  
beatitudo ē nobilissimū qd' i hoie possit  
ē nec creatur' infra hoies iucare pōr.  
**Q**porer q' q' consistat in actu p'no h' omi-  
nō q'ant' sed nobilissimū. R'c' aut' ho-  
minis p'ius nō ē nisi ille q' est hois p' il-  
lā formā qua hō est. hec est aut' aia intelle-  
ctiua. Nobilissim' q' ac' hois ē ille q' si  
bi puenit fm aiam intellectuā siue sit co-  
gnitio siue dilectio. Et q' dānā' opinio  
illoz q' dixerūt animā sine corpore beatā ēē  
nō posse. Nā vt inq'r. **L**ho. i. q. iij. lo-  
quēdo de beatitudine p'fecta q' in dei v'is-  
one consistit sine corpore aia potest ēē beata.  
qm' intellect' ad sui organonē nō indiget  
corpore nisi p'pter fantasmatā in q' intel-

ligibile dicitur. **D**ivina aut' cōt'ia  
p' fantasmatā videt' nō pōr. vñ cū in v'is-  
one diuine cōt'ie p'fecta hois beatitudo  
consistat nō d'pēdet beatitudo hois a cor-  
pore. q're r' ipm co. p' ad p'fectionē beati-  
tudinis nō req'r. Sciendū tñ q' ad p'fe-  
ctionē alicui' rei dupl'r aliqd' p'inet. vno  
mō ad p'f'ndā cōt'ia rei sicut aia req'r  
r' ad p'fectionē hois. Alio mō req'r ad  
p'fectionē rei id qd' p'inet ad bñ esse eius.  
Sicut pulchritudo corporis r' velocitas  
ingent' p'inet ad p'fectionem hominis.  
Quāvis ergo corpus primo modo ad p'  
fectiones beatitudinis humane non per-  
tineat. p'inet tamen secundo modo. qz  
quanto anima p'fectior erit in sua na-  
tura p'fectius habebit suam propriam  
operationem in qua consistit felicitas.  
**D**oc'ho erit cū suo corpore ipa beata re-  
unietur. Propter illam autem vniōnem  
non erit homini necessaria exteriora ista  
bona. quia corpus ex cōiūctione sui ad  
animā beatam erit gl'iosum ac impas-  
sibile. Nam vt scribit dominus Bona  
uentura in suo tercio. dist. xxvij. Lōtin-  
git aliquid esse beatum tripliciter. scilicet  
per essentiam. r' per primā influentiam.  
r' per quandam redundantiā. Bea-  
um per essentiam est solus deus. Beatū per  
primam influentiam est solus ratiōalis  
spiritus. Beatum tētz per quādam re-  
dundantiā est corpus humanū in qd'  
gaudium gl'orie redundat ex cōiūctio-  
ne sui ad animā beatā. Et licet corp' ha-  
manū non sit ag' imaginem dei. p' se ta-  
men vnitum est anime que est ad dei ima-  
ginē r' ratione illius est beatitudinis cō-  
pncipabile. ¶ **S**i vero aliquis instaret  
contra dicta de exterioribus bonis. quia  
videtur contrariū. Nā cibus pot' dū-  
re r' regnū exteriora bona sunt a bec pro-  
mittunt' b'ris. vñ Luc. xxi. xps dicit. eda-  
tis r' bibatis sup mensam meam in regno

meo. Et **M. b. vj.** Thesaurizate vob  
thesauros in celo. Et **Mathei. xxiij.** pos  
sidere parati vobis regnu. g. r. ista ad be  
atitudinem erigunt. **R. d. l. bo. q. omnia**  
ista methaphorice sunt intelligenda sicut  
q. in scripturis solent spūalia per corpa  
lia designari. sicut p. cibū r. potym intelli  
gitur delectatio beatitudinis. p. diuitias  
sufficiētia que sufficit homini deus. per  
regnu. exaltatio hominis vsq. ad coniuēctio  
nem cū deo. **S.** cundū dubiū fuit vtruz  
beatitudo sit actus intellectus r. volūta  
tis simul. Et licet quidā teneant q. essen  
tia beatitudinis vite hūane in solius in  
tellectus actu consistat. ita q. nullo mō i  
actu voluntatis. **T.** amē **Richardus** in  
quarto vbi sup. dicit q. beatitudo consistit  
in actu voluntatis r. intellectus simul. **L.**  
ius rō est q. essentia beatitudinis vite hu  
mane consistit in pfecta vnione anime rōna  
lis cū deo. **D.**ec autē vnio includit vnionē  
anime cū deo fm oēm sui potentia p. quā  
vmbilis est cū eo imēdiatē. **P.**otentia au  
tem anime rōnalis nō tantū est intellectus  
sed voluntas. r. p. quālibet illarū vmbil  
est cū deo imēdiatē. **S.**icut em̄ deus s. b. rō  
ne qua summū verū est imēdiatū obiectū  
intellectus beatorū ita sub rōne qua sum  
mū bonū est imēdiatū obiectū voluntatis  
eorum. **Q.**uāuis enim ipō imēdiatē vide  
rent tamen imēdiatū obiectū volunta  
tis eorū non est ipa visio summū boni. s. z  
ipm summū bonū. **N.**on em̄ volunt summū  
bonū ppter illam vñionē sicut ppter  
finem. **S.**ed volunt ipam visionē ppter  
ipm summū bonū sicut ppter vltimū finē  
Ipō ergo summū bonū pmo r. imēdiatē  
te est ab ipis volūtū. ergo est voluntatis  
eorū imēdiatū obiectū. **E.**rgo pfecta  
vnio anime cū deo iu qua beatitudo con  
sistit est per intellectū r. voluntatē. itaq.  
in actu vtriusq. simul consistit. **E.**t si obij  
ctū. **E.**uēctates q. contrariū volentibus.

earū intelligere sonare vident. **p.**uta q. in  
visione dicunt beatitudinē consistere. **R.**e  
sponder **Richardus** q. semper includit  
cōcomitantem dilectionē. **N.**am consū  
mata dei dilectio inseparabiliter. **c.**oncomi  
tatur clarā eius visionem. **P.**ropterea  
**Aug. li. j. de tri. c. penultimo** dicit q. visio  
est summū premiū r. ipa est actus intelle  
ctus. r. in pmo li. de doctrina xpiana idem  
dicit. **D.**ec est summa merces vt perfrui  
mur deo. **S.**umma merces est beatitudo et  
fruitio est actus voluntatis que visionē  
cōcomitatur. **T.**ertū dubiū erat vtruz  
beatitudo principaliter consistat in actu  
voluntatis q. intellectus. r. respōdet **Ri**  
**chardus** q. sic. **P.**rimo quia sicut in ba  
bitus vite charitas est donū pncipali. **h.**  
**Aug. xv. de trini. c. xvij.** Ita inter habi  
tus patrie charitas patrie est donū pnci  
paliter. **S.**ed in patria nobilior habitus  
habet nobiliorē actum. g. deum pfecte di  
ligere qui est actus charitatis patrie est  
actū nobilissimū. **L.**ū g. in nobilissimo  
actu pncipalissime consistat beatitudo r.  
diligere sit actus voluntatis. **p.**ncipaliter  
consistit in actu voluntatis q. intellectus.  
**S.**ecūdo pbat q. beatitudo pncipaliter  
consistit in actu voluntatis q. intellectus. **e.**  
eo q. volūtas ē nobilior potētia q. sit in  
tellectus. **N.**ā **Bernardus** in li. de libero ar  
bitrio dicit rōne ē q. dāmo pedisse quā vo  
luntatis. r. **Anselm.** in li. de ceptu vir  
ginali. **d.**ominū totū regni aie attribū  
it voluntati. **L. bo. j. pre. q. lxxij. vñū** vo  
lūtas sit altior potētia q. intellectus. r. **ari**  
**sto. in. vij. poli. c. v.** potētia q. eligim. **p.**n  
cipans est. **A.**bbuc id probat q. volūtas  
in suo actu cogit nō potest. nec circa ea q.  
sūt ad finē necessitari. **I.**ntellectus autē co  
git pōt r. circa ea q. sūt ad finē necessitari.  
**I.**nsup magis pōt trāformare aīam volū  
tas q. intellectus. r. sūū obiectū respicit s. b.  
rōne nobilior. **B.**onū em̄ est obiectū vo  
luntatis. **E.**ns obiectū intellectus. **R.**ō est

Et boni est perfectio: quod sit ratio animi. Tertio probatur quod deus est ultimus finis maxime sub ratione quod bonum quod pariter est hoc quod creatura ordinatur in ipsum ut in finem maxime est in eis ratio bonitatis sicut per se ipsum respicitur ut exemplar maxime est in eis ratio finitatis sed deus sub ratione quod summum bonum est voluntatis obiectum sub ratione quod summum ens vel verum est intellectus obiectum quod voluntas magis respicit deum sub ratione finis quam intellectus. Sed deus sub ratione quod ultimus finis est est beatificatio. Sed sub ratione quod est beatitudinis obiectum principaliter tendit voluntas in ipsum quam intellectus. Et sic consistit beatitudo principaliter in actu voluntatis quam intellectus.

¶ Quod beatitudo non potest esse in bonis per se in vita.

¶ Cap. tertium

¶ Tertium mysterium contemplandum de beatitudinis obiectum In quo tria sunt dubia absolucunda.

¶ Primum verum beatitudo sit quod creaturam.

¶ Secundum verum beatitudo possit amitti.

¶ Tertium verum beatitudo possit in hac vita haberi.

Ad primum dubium respondet Richardus ubi super.

¶ Et libro primo quod quatuor. Quod beatitudo videtur humane dupliciter potest accipi. Uno modo pro illo bono in quo perfecte et plenarie requiescit humana vita. Alio modo pro perfecta quiete humane vite in illo bono qua consistit in perfecta bonis participatione cum illo bono. Primum modo beatitudo accipitur per beatitudinis obiectum. Et sic beatitudo est quod increatum scilicet ipse deus. Beatitudo autem secundo modo accipitur est aliquid existens in bono ratione eius ultimatam et plenariam perfectionem. Et sic est aliquid creaturam cum enim beatitudo consistat in visione dei videre deum est actus creature videns. Sed secundum quod dubium fuit verum beatitudo possit amitti.

¶ Et ad hoc dicimus ex finis scilicet libro primo quod quatuor. Quod beatitudo potest tripliciter considerari.

¶ Primum in sua imperfectione.

¶ Secundum in sua generali ratione.

¶ Tertium in sua speciali restrictione.

¶ Primum potest beatitudo considerari in sua

imperfectione pure scilicet beatitudo est illa imperfecta quod in hac vita haberi potest sive sit felicitas preterita sive sit actus. Nec quod amitti potest nisi non de facili. Sic patet in felicitate preterita quod amittitur vel per oblivionem pura cum corruptione scilicet ex aliqua egritudine vel etiam per aliquas occupationes quod totaliter abstrahit aliquis a preterita. Patet etiam idem in felicitate actus. Voluntas enim hominis transmutari potest ut in vitium degeneret a virtute. Ideo philosophus dicit in primo ethicorum aliquid est in hac vita beatos non simpliciter sed sic homines quorum natura mutandi subiecta est. Secundo potest beatitudo considerari in sua generali ratione. Et sic beatitudo non potest amitti. Cum enim sit perfectio boni et sufficientis operis quod desiderium hominis querit et omne malum excludat. Manifestum autem homini desiderat removere bonum quod habet et quod ei retinendi securitatem obaneat. Alioquin necesse est quod vel timore amittendi vel dolore de certitudine amissionis affligat. Requiritur ergo ad veram beatitudinem quod homo certam opinionem habeat bonum quod habet nunquam se amittitur que quidem opinio si vera sit plene est quod beatitudinem nunquam amittitur. Si autem falsa sit homo ipsum est quoddam malum scilicet falsam opinionem habere. Nam falsum est malum intellectus sic verum est bonum ipsum ut dicitur in primo ethicorum. Non ergo ita erit verum beatitudo si ad malum ei inest. Et tertio potest beatitudo considerari in sua specialia restrictione in quantum scilicet perfecta beatitudo consistit in visione divine essentie. Et sic beatitudo nullo modo potest amitti neque ex parte videntis neque ex parte dei neque etiam ex parte alicuius alterius agentis. Non ex parte videntis quod impossibile est quod aliquis vicis divine essentie am velut eam non videre. Ratio est quoniam omne bonum habitum quo quis carere vult aut est insufficientis et querit aliquid sufficientis loco eius aut habet aliquod incommodum annexum propter quod in fastidium venit visio autem divine essentie replet animam omnibus bonis et non habet aliquod incommodum annexum quod propria voluntate non potest beatitudo



nem p̄dere deo s̄brabere q̄t̄ cū s̄tractō be  
aritudinis sit quedā pena nō p̄t̄ tal pe  
na a deo iusto iudice puenire nisi pro ali  
q̄ culpa in quā cadere nō p̄t̄ d̄ dei cēntiā  
videt cū ad hanc visionē de necessitate se  
quaf̄ rectitudo volūtaris. Nō p̄t̄ etiam  
beatitudo amitti ex pre alicuius alterius  
agentis. Quia mens deo iūcta sup̄ oīa  
alia eleuat̄. r̄ sic ab h̄mōi iūctōe nulluz  
aliud agens p̄t̄ ip̄am excludere. Est er  
go beatitudo p̄fectio s̄m̄ara q̄ oīm de  
fectū excludit a beato. Et iō absq̄ muta  
bilitate aduent̄ eā habent̄ facere hoc vir  
tute diuina q̄ hominē s̄leuat̄ in p̄cipa  
tionē eternitatis transcendētis oīm mu  
tationē. Ideo male dicit̄ Origenes se  
quens quorundā platonicoꝝ erroꝛē. Et  
post vltimā beatitudinē hō p̄t̄ fieri mi  
ser. Et t̄t̄ dubium fuit vtr̄ beatitudo  
possit haberi in hac vita. Et ad hoc r̄nde  
mus q̄ nō loquēdo de lege cōmuni. r̄ hoc  
p̄crea quia dñs noster iesus xp̄us fuit  
vitar̄ r̄ cōp̄hensoꝝ. Quare vero i hac vi  
ta quis beatus eē nō p̄t̄ assignari pos  
sumetres rōnes p̄cipue.

**Prima d̄ insatiabilitatis.**

**Secunda penalitatis**

**Tertia mortalitatis**

**Prima rō d̄ insatiabilitatis.** vt enī  
inquit dñs Bonauetura di. l. q̄ri lib. be  
atitudo est finis satians appetitū. Sed  
bona p̄sentis vite nō satiant appetitum  
nō diuini nō delitio nō honores nō fama  
nō gloria nō q̄cuq̄q̄ desiderabilia r̄ dele  
crabilia excogitari p̄t̄ vt docet̄ experientia  
ergo nec in h̄mōi bonis beatus quis repu  
rari debet. Tho. 2o in p̄ma p̄e. q. 4. dicit̄.  
Impossibile est beatitudinē hominis eē in  
aliquo bono creato. quia beatitudo eē bo  
nū p̄fectū qd̄ totaliter quietat appetituz.  
Altoqui nō eēt vltimū finis s̄t̄ adhuc re  
staret aliquid appetitū. Obiectū autē  
voluntatis est vniuersale bonū. sicut ob  
iectū intellectus est vniuersale verū. Ex

quo patet q̄ nihil potest quietare volū  
tatem hominis nisi bonū vniuersale quod  
nō inuenit̄ in aliquo creato sed solū i deo  
quia omnis creatura habet bonitatem p̄t̄  
patā. vnde solus deus voluntatem hominis  
implere potest. It̄ David in psalmo de  
xit. Satiabor cū apparuerit gloria tua.  
Et Aug. l. 6. p̄mo cōfessionū. fecisti nos  
dñe ad te r̄ in quietū est cor nostrū donec  
quiescat in te. Et in iij. li. Redite in de  
paricatoroz ad cor r̄ idere ei q̄ fec̄ vos  
stare in eo r̄ stabitis. quiescite in eo r̄ qui  
eti eritis. Quo itis in aspera quo itis bo  
nū qd̄ queritis ab illo est. Quia igit̄ ani  
ma eo imago dei est quo eius capax est et  
p̄iceps eē potest. vt scribit̄ Aug. viij.  
de trinitate. Ideo nulla creatura aie ca  
pacitatem implere valet. Secūda rō cur  
in hac vita nō possit quis eē beatus. dicit̄  
tur penalitatis vt enī ait Tho. i. q. 4. v.  
Beatitudo excludit omne malū. vita autē  
p̄sens multis malis r̄ penalitatis sub  
iacet que vitari non possunt. Et ignorā  
tie ex pre intellectus. r̄ inordinate affecti  
onis ex pre appetitū r̄ multiplicib⁹ labo  
ribus calamitatibus r̄ erūnis ex pre cor  
poris. quō igit̄ in tot fluctuationibus  
beatū se credere quis p̄iā habet. Inq̄t̄ tob  
c. iij. Hō natus de muliere breui viuent̄  
tpe repletur multis miserijs. Et Hiero  
nim⁹ ad heliodoz. Tibi q̄ luct⁹ vbiq̄ ge  
nitius r̄ plurima mortis imago. r̄ Boeci  
us libro secūdo de consolatio. Quā multas  
amaritudinib⁹ hūane felicitatis dulcedo  
respersa est. que r̄ si fruanti iocūda eē vi  
decatur. tamen quomōi cum velis abire  
reineri non potest. r̄ Seneca in tragedi  
is. Nulla fore longa est dolor atq̄ volu  
ptas inuicē cedunt. Nemo vtr̄q̄ reperit̄  
qd̄ diuiti in quocūq̄ sit statu delectari pos  
sit r̄ absq̄ tribulatioe vel ani vel corpis p̄  
transire. Nemo inquit Seneca vbi sup̄  
p̄fidat nimū secundis. Nemo desperet  
meliora lapsus. r̄ ad lucilluz. Noli hūc

tranquillitati confidere momento mare  
euerit. et ceteris die ubi luserunt nauigia  
sorberit. Quis nam felicitior iudicari po-  
tuisset pollicari tyranno sanuoz. De ip-  
so quippe refert Lullius in libro de funi-  
bus bonoz et maloz. Et idē confirmat Ua-  
leri⁹ de mutandē moy et fortune. q̄ adeo  
sibi fortunā cōsequosam habuit q̄ om-  
nia desiderata p̄ficiebat. Ad moderandā  
igitur fortunē inuidiā sumptu emanu aru-  
lo quem preciosum possidebat in mare  
iicit. Sed inopinare illum repente recu-  
perauit. Nā post dies paucos a piscato-  
ribus piscis captus qui anulū sorberat  
tyranno donatus est. Accidit tandem q̄  
aduersus Dariū persarum regem duxit  
exercitum. et q̄ oronibes p̄fectus darij  
illum acie fuderit cepuz. Et in summo  
megaris montis vertice suspendi iul-  
serit. Et relictus aubus lacrandus. qui  
ubiq̄ felicissime in terra vixerat in acre  
miserie expirauit. Duratur omnia q̄  
sunt in hoc mundo. et nihil est stabile. ni-  
hil firmū. nihil a nōq̄ iurū. Iaco sapiēs  
Ecclesiastes. ij. c. dicebat. Uidi in omib⁹  
vanitatem et afflictionē spiritus et animi  
et nihil permanere sub sole. ¶ Tertia ra-  
tio quare in p̄nti vita nullus potest esse  
beatus dicitur nō talitatis. Vires q̄ p̄  
pe ad mortem tendimus cuius man⁹ po-  
tētissimas nullo ingenio nulla vi nlla  
arte nullo precio curare ualemus. instat  
et crucibus nostris. Si quis igitur dixe-  
rit aliquē beatum eo q̄ diuitijs effluit.  
statim respondebo. Non tene n sic quia  
diuites moriunt. Si quis affirmauerit  
alium esse beatum eo q̄ omnibus deli. ijs  
huius seculi p̄seruatur. ad huc respōde-  
bo. Nequaquā sic est. quia post breu. em  
hanc vitam omnes homines moriuntur.  
Si quis beatum reperauerit eum q̄ or-  
bi uniuerso dīarctur. Lamabo et ego q̄  
nec regna siue in p̄ria beatum homines  
regunt. quoniam et principes et reges et

purpurati et imperatores omnesq̄ domi-  
norientur. Et ideo cū Lactantio conclu-  
dimus dicente tertio libro Summū ho-  
nū qd̄ beatos facit non potest esse nisi in  
ea religione atq̄ doctrina cui spes imor-  
talitatis adiungitur est. Igitur amicus ope-  
ram ne decipiamur temporalū bonoz  
suauitate atq̄ mundū audacter sub p̄ca-  
bus habeamus coq̄ tantum vitamur. ve-  
sic tandem perueniamus ad fructum  
illam beatam. Ha quā nos perducit te-  
sus filius dei. qui cum patre et spū sancto  
vuit et regnat in seclis secloz. Amen.

**S**ermo quinquagesimus octauus de  
aerōnalis admirandis p̄rogatiuis et ex-  
cellentijs q̄s vnusquisq̄ cognoscere dē.

**H**ec omnes  
anime mee sunt dei. vident  
verba sunt ista originaliter  
Ezechielis. viij. c. Dolent  
dum p̄fecto est de multitudine hominū  
cunū qui p̄cupiscentias prauas inlequi-  
tes. virtutibus ieiun. omni vniūz turpi-  
tudini sese dederunt. Hi equidem ob. ti  
excellentie ac dignitatis animarum sua-  
rum dīstunt luxuria et delicate atq̄ mol-  
liter viuūt ab horrenq̄ paratatem. con-  
tinentiam. sobrietatem. Et quicquid est  
quod viros bonos deceat. fidei vero do-  
cumenta irrident. doctrinam euangēlicā  
spernunt. de regno celozim dēspiciunt. ne-  
gant atq̄ penas inferni. Quibus autē  
erroribus inuoluuntur quoniam de ani-  
ma rationali minus bene sentiunt. quan-  
doq̄ affirmantes animas non reperiri.  
Aliquando et illas non multe nobilita-  
tis fore suadentes. Interdum vero ce-  
eas cum suis corporibus improbe sa-  
tis contendentes corrumpti. Quos qd̄  
aliud dixerim nisi peccati immunditi-  
ma atq̄ indomitas ferias. Immo qui-  
bus cuiq̄ beluis immanissimis dēcrio. ces

Inquit enim David in psal. Homo est in honore esse non intellexit comparat est iumentis insipientibus et similibus factus est illis. Nam summus ille pater qui sapientia sua condidit omnia minuit hominem paulominus ab angelis coronas gloria et honore dum intellectivam animam illi dedit. Quia de re ut aperiant mentes cuncto riu ad anime verissimam cognitionem illamque unusquisque studeat bonis et sanctis moribus exornare decrevit in presenti sermone de ipsa anima verba facere. De qua tria mysteria proponimus contemplanda.

Primum dicitur diffinitionis.

Secundum productionis.

Tercium separationis.

Quid sit anima que non est corpus. nec ex semine causata. et que una sola est in homine.

Capitulum primum

Primum mysterium contemplandum de anima dicitur diffinitionis. In qua quid sit anima declarem. Dicit enim

Albertus in compendio theologie quod a quibusdam anima diffinitur ut spiritus. A quibusdam vero ut anima. A quibusdam vero ut spiritus et anima. In quantum considerat ut spiritus diffinitur sic ab Augustino in libro de motu cordis. Anima est substantia incorporea intellectualis illuminationis a primo ultima revelatione perceptiva. Ultima dicitur quod mediantibus angelis percipit. Ex qua diffinitione cognoscimus quod spiritus humanus quod est anima inter omnes creaturas immediate per angelos illuminationis divine sit perceptiva. In quantum anima sic diffinitur a Remigio. Anima est substantia incorporea regens corpus. et ab Aristotele in libro de anima dicitur. Anima est endelichia et actus siue forma corporis organici phisici potentia vitam habentis. Ex quibus verbis datur intellectus quod anima unibilis est corpori nec omnifed solum organico vel phisico id est naturali ad susceptorem anime rationalis dispositionem. In quantum autem spiritus et anima diffi-

nit ab Augustino sic. anima est omnium similitudo. Que diffinitio data est per comparationem ad creaturas. Anima enim ex sui natura ad suscipiendas omnium rerum similitudines tam corporalium quam spiritualium apta est. Et secundum Augustinum libro de spiritu et anima multipliciter nominatur. scilicet anima. mens. ratio. spiritus. sensus. memoria. voluntas. Anima dicitur in quantum animatur corpus siue vivificatur. Mens in quantum recolligit. Ratio curam iudicat. Spiritus dum spirat vel quod spirituali naturam habet. Sensus dum sentit. Memoria dum recordatur. Voluntas dum consensit. Hec nomina diversa sunt anime non propter essentie pluralitatem sed propter effectuum multipliciter et operum. Sed probutus partis intelligentia pleniore quod nota dubia esse absolunda.

Primum verum sit anima.

Secundum verum anima sit corpus.

Tercium verum anima causet et semine.

Quartum verum in homine sit una sola anima.

Contra eos qui dicunt animam non respirare.

In primo dubio expugnanda est ratio non reprobanda pravitissima opinio illorum qui tenent animam non esse asserentes non nisi corpora aut corporales substantias respirare. Quos nos convincere possumus triplici lumine.

Primum dicitur testificationis.

Secundum operationis.

Tercium figurationis.

Primum lumen quo ostendit quod anima sit dicitur testificationis. Testantur quidem omnes tam divine quam humane scripture animam esse. De hac ita scribit sapiens Ecclesiastici. Quia fili in mansuetudine servus animam tuam. Et iterum. Humilia coram deo animam tuam. Et eodem modo. Non confundaris pro anima tua dicere verum. et cetera. Qui multis vix verbis ledit animam suam. Et iterum. Qui cum fure precipit ledit animam suam. Et iterum. Timentis deum beata est anima illius. Et iterum. Laudabitur vultus eius ad mortem suam.

in eo dominū. Et Sap. l. c. In malivolaz  
 animā nō inrabit sapientia. Et eodē ca.  
 Os quod mentis occidit animā. Et Ecce  
 siastici. xxx. c. Miserere aīe tue placens  
 deo. Et iudez. xxxvij. c. A consiliario ma  
 lo serua animā tuā. Et Canticoz. j. c. Nū  
 quem diligit anima mea vidistis. Et iu  
 dem. iij. c. Quis tui quē diligit aīa mea.  
 Et. vi. c. Anima mea hū facta est vt dile  
 ctus est locus. Et Judicib. vij. c. Hūlie  
 mus illi aīas nostras. Et Job. r. c. Ledet  
 animā meam vitte mee. Et Thobie. rii. ca.  
 Qui faciunt peccatū hostes sunt aīe sue.  
 Et Deutero. iij. c. Custodite sollicite aīas  
 vestras. Et Josue. ij. c. Eruat aīas vras  
 de morte. Et Abacuc. ij. c. Qui incredulus  
 est nō erit recta ei anima. Et pmi Regū  
 c. xxvi. scribit. Magnificet aīa mea in  
 oculis dñi. Et. ij. Reg. riiij. ca. Nō vult  
 deus perire animā. Et. iij. Reg. rii. Tol  
 le animā meā. Et. iij. Reg. i. c. Noli de  
 sperare animā meā. Et ps. vi. Aīa mea  
 turbata est valde. Et. vij. Ne quādo rapi  
 ar vt leo animā meā. Et. xv. Non derelin  
 quas animā meā in inferno. Et. xx. Erue  
 a frama deus animā meā. Et. xxij. Ad te  
 dñe leuaui animā meā. Et. xxvij. Anima  
 mea sustinet dñm. Et. xli. Quēadmodum  
 desiderat cervus ad fontes aquarū ita de  
 siderat anima mea ad te deus. Et. lxxij. Si  
 tiuit in te aīa mea. Et ps. vij. Aīas pau  
 per saluas faciet. Et saluator noster dixit  
 Math. vi. c. Anima pl<sup>u</sup> est q̄ esca. Et  
 p. c. Nolite timere eos qui occidūt corp<sup>u</sup>  
 animā autē nō possunt occidere. Et. xvi. ca.  
 Quid prodest homini si vniversū mūdū  
 lucret anime vero sue detrimentū patiat  
 aut quā dabit hō cōmurationē pro aīa  
 sua. Et. xxvi. c. Tristis est aīa mea vsq̄  
 ad mortem. Et Luc. ij. c. beata virgo i can  
 tico suo ita canit. Magnificet aīa mea  
 dominū. Et Symeon virgine eodē ca. sic  
 allocutus est. Tuā ipsius animā transi  
 bit gladius. Et Jacob. v. ca. ait. Qui con

uerti fecerit peccatē ab errore vie sue sal  
 uabit animā eius a morte. Et. j. c. In mā  
 suetudine suscipite insitū verbū qd̄ pōt  
 saluare animas vestras. Et Pen<sup>o</sup> p̄ma  
 epla. c. ij. inquit. Obsecro vos tanq̄ ad  
 uenas et p̄grinos abstinece vos a carna  
 libus desiderijs q̄ militant aduersus ani  
 mā. In sacri vō canonib<sup>9</sup> sepiissime fit  
 mentio de anima. Sicut pater. xxij. dist.  
 c. Qui episcopo. Et. xi. q. iij. c. Placuit  
 c. absit. c. Nolite timere. c. Audi. r. riiij.  
 q. ij. c. Tempus. c. Hunc. c. farendū. c. aīe  
 defunctorū. Et. xvi. q. i. c. In canonib<sup>9</sup>. r.  
 r. q. i. c. Relatio. r. riiij. q. iij. c. Pa  
 pteras. c. Dō dñi. c. Displacet. r. riiij.  
 q. iij. c. Si habes. r. xvi. q. vi. c. agnou  
 mus. r. xx. q. i. c. Ad limina. r. riiij. q. ij.  
 c. Quod vero. c. Si illud. ca. Moyses.  
 r. riiij. q. ij. c. ammonere. Et de pe. dis.  
 i. c. Resuscitatus. c. Voluissent. Et dis.  
 ij. c. Charitas. c. ergo. et di. iij. c. Potest.  
 c. Si quis. c. Quid ergo. Et di. v. c. Eō  
 sideret. Et de con. di. ij. c. Reuera. r. dis.  
 iij. ca. Si baptizata. Et de maiestate et  
 obediētia. c. Solite. Et de sum. trini. r. fi  
 de catholica. c. firmiter. et de pe. r. re. c. cū  
 infirmitas. Et de renunciatōe. c. Nisi cū  
 pdem. Et de celebratōe missaz. c. In qua  
 dam. Et de deimis. c. Lū nō sit in hoīe.  
 In Clementina vero de sūma trinitate  
 r. fide catholica dñant illi q̄ dicunt ani  
 mā nō esse formā corporis. Nā Aristo  
 vij. metaphisice dicit q̄ differentia sumit  
 a forma rei. Sed differentia cōstitutua  
 hominis est rationale qd̄ dicit de homie  
 ratione anime intellectiue seu intellecti  
 ui p̄ncipiū. vt inquit Thomas p̄ma  
 parte. q. lxxvi. ergo aīa est hoīs forma.  
 Ad gentiles iam veniamus q̄ natura  
 rationis lumine illustrari mirificentissi  
 me de anima sunt locuti. Inquit Cicero  
 in paradoxis. Deus et mater omniū na  
 tura dedit tibi animū quo nihil pōt esse  
 prestantius nihil diuinius. Et idē in

**L**ibro de natura deorum. Quid esse potest  
sicut natura homine melius. in eo enim solo  
est ratio qua nihil potest esse prestantius.  
Et idem in libro de republica. Ut mun-  
dus deus eternus regit sic fragile corpus  
animus sempiternus mouet. Et Plato  
in timotheo. Deus virtutibus animam pure  
iussit. ipsamque dominam nostri corporis fore  
volut. quod ipsa tuetur. Et Salustius in  
iugurthino. Tri genus humanum composi-  
tum ex corpore et anima est ita res studiumque  
omnia nostra alia corporis. alia animi na-  
turam sequuntur. Et Quidius in libro de  
remedio amoris. Ut corpus redimas ser-  
uum patieris et ignes. Utque animo valeas  
quodque tolerare negabis. Et ne singulorum  
repetam dicta concludimus quod omnes  
sancti omnes eruditi viri. omnes denique phi-  
losophi et stoici et peripatetici ac alij quicun-  
que animam esse et docere et sustentare

**D**e operationibus quibus cognoscatur  
anima.

**S**ecundum lumen quo ostenditur quod sit  
anima dicitur operatio. Ut enim scribit  
Alexander de ales in secundo volumine  
summe. Videtur quodam corpora que non nu-  
truntur nec augentur nec generantur nec mo-  
uentur motu voluntario ut lapides. Que  
dam que nutriuntur augentur et generantur  
ut plantae. Quedam que ultra hec mouentur  
et sentiunt. ut animalia. Quedam autem que  
agunt ratione. Si ergo principium harum  
operationum esset corporitas inueniret tunc  
in omnibus corporibus. ergo illud a quo iste  
operatio procedit erit anima. Et sic  
in plantis est anima vegetatiua. in anima-  
libus brutis anima sensitiva. in hominibus  
vero anima intellectiva. Quis nam non  
miretur quanta sit humani ingenij prespicua  
etas. quod stupenda intellectus sublimitas  
Que admirabilis vigor ratio. Et unde  
provenit nisi ex animi sapientia. ut vola-  
tes aues per aera habitantes in aquarum  
profundis pisces et discurrentes per nemo

ra ferocissimas bestias. bene ad suum usum  
perducatur. Non prodest aquilis alio vo-  
latus. Non leonibus fortitudo. Non ele-  
phantibus magnitudo. Non venenositas  
draconibus et serpentibus. Non ceruis  
agilitas. Non denique marinis beluis lati-  
tudo vastitasque atque cum ab hominibus artificibus  
pene innumeris capiuntur. Quid de ortuum  
inventione exercitationeque dicemus. In-  
spiciamus agriculturam lanificum artem  
curam fabricaturam et reliqua in quibus esse  
tribus dependit aliquid in homine esse  
ultra corpus. Que antiqui vulgares cum  
prius talia non fuissent exprobatos illos qui es  
primo in aliqua provincia facere docue-  
runt crediderunt esse deos. Isis in achi filia  
regis argivorum et soror phoronici nauigavit  
in egyptum quia liras quasdam egyptiis de-  
dit et de agricultura multa eos docuit post  
mortem in numero deorum recepta est. Sa-  
turnus ut recitat Paulus in historia roma-  
norum iouem silium e grecia fugitum in cui-  
tate que ex eius nomine saturnia dicitur est  
band procul ab urbe rudes populos do-  
mos edificare. terras incolere. plantare  
vineas docuit. atque humanis moribus vi-  
uere cum antea semiseri glandium in alimen-  
tis vitam sustentarent. Et aut in speliis  
aut in frendibus virgulisque coertis ca-  
sulis habitarent ab indoctis et rustica mi-  
titudine deus est appellatus. Quod Romulus quod  
urbem fundavit valantius muro cum apud  
paludem capre natusque coparuisset. anno  
regni trigesimo nono ad deos transisse cre-  
ditus est et quirini nomine consecratus. De  
liberalibus autem disciplinis. grammatice. lo-  
gica. rhetorice. arithmetice. geometria.  
musica. astrologia. illarumque reprobis pro-  
lixior esset sermo habendus. Sed ut con-  
plectamur omnia succinere ratio in illis  
est decor humane vite. tanta intellectus per-  
fectio. tanta loquendi et viuendi modera-  
tio. tanta denique cognitio rerum ut quibus  
inueniuntur imbui summa yeneratione cele-

brent a cunctis. O detestabile errore. O  
damnable cecitate o deniqz fatuitate pe  
stiferam eoz qui tanta v: sic dicam ania  
rum facemirabilia conuenit. 2 amittis  
no esse tenent. Pro quibz August. libro  
x. confessionu ait. Eunt homines mirari  
alta montu. ingentes fluctus maris. al  
tissimos lapsus fluminu. oceanu ambitu  
2 gtros sidet. et re inquit seipos nec mi  
rant. Et in principio libri de spu 2 ania  
inquit. Quonia dictu est mihi vt m: qz  
cognosca sustinere no possum vt me ha  
beam in cogitatu. Magna na. 3 negligē  
tia est nescire qd illud sit quo celestia raz  
profunde cogitamus. naturalia ta sibi  
linda gatione inuestigamus. 2 de ipso qz  
creator no stro ta profunda desideram?  
scire. Nec est res pegrina nec longe qre/  
da animus quo ista sapim? sed est semp  
nobiscu. Ad est tractat loquit 2 int? ve  
lit. Da est illi ta ingenere scire se  
creta et seipm cognoscere no potest. Nec  
ille. 2 Terciu lumen quo ostendim? q sit  
anima dicit figuratōnis. Ipa qppe cor  
poris humani figura a se celos creata de  
creuit aliquid esse in homine qd ad celos  
tendere debeat. Dinc Quid? in primo  
merhamorphoseos dicit. Pronaqz cum  
spectent aialia cetera terrā. Os homini  
sublime dedit celu p videre. Iussit 2 ere  
ctos a se sidera tollere vultus. Et Berni  
suz Lantica ait. Coiporis staturā ideo  
deus dedit homi rectam vt corpea recitu  
do exterioris vltionisqz signamini hominē  
interiore recitadinis sue formade moue  
ret. 2 decor lūmē reformitate argueret ani  
mi. hec Berni. Et quib? concludim? q i  
numero creaturaz reperit anima ronab  
ad imaginē 2 similitudinē dei creata. cuius  
pstantiam ex his q amodo differem? vnus  
quisqz pcepere potest.

¶ Anima non est corp?

¶ Secundū dubiū absoluedū est vtruz  
anima sit corpus. Ad quod respodem?

sequentes in hac parte doctrinā fidelit  
sacre theologie q anima est spūalis sub  
stantia. Aristoteles vero in secūdo phē  
sicoz dicit. q vltima formatū naturalū  
ad quā terminat consideratio philoso  
phic naturalis. scz anima hūana est qui  
dem separata sed tamē in materia. Quod  
et hoc probat. quia homo et materia ge  
nerat hominē et sol. Separata qdem est  
fm virtutem intellectuā. quia virt? in  
tellectua nō est virt? al? cui? organi cor  
poralis. sicut virtus visiva est ac? oeu  
li. Intelligere autē est actus qui non pōt  
exerceri per organū corporeale sicut ex  
ercetur visio. Sed in materia est in pū  
ipsa anima cuius est hec virt? est co. po  
ris forma et termin? generatōnis huma  
ne. Sic ergo philosophus dicit in ter  
cio de anima. q intellect? est separatus. q  
non est virtus alicuius organi corporalis.  
Ex quo apparet ineptia illoz qui vt dicit  
Tho. prima parte. q. lxxv. imaginatōes  
trāscendere nō valentes sola corpa dice  
bant esse et quod nō est corpus nihil esse.  
Contra istos est autoritas scripture. Ec  
clesiastes vltimo cap. vbi sic habet. Re  
uerat pulvis in terram suā 2 spūs rede  
at ad deum qui dedit illū. Augustin? in  
sup libro. xix. de ciuitate dei commendat  
Carronē qui hominē nec animā solam  
nec solū corpus. sed animā simul 2 cor  
pus esse arbitrabatur. ¶ Et si obijceret.  
q mouentis ad motū oportet esse aliquē  
contactum. contactus autem non est nisi  
si corporū. ergo cum anima moueat cor  
pus videtur q sit corpus. ¶ Respondet  
Thomas vbi supra q duplex est conta  
ctus. scilicet quantitatis 2 virtutis. Prio  
modo corpus non tangit nisi a corpore.  
Secundo modo corpus habet tangi a re  
incorporea que mouet corp?. ¶ Sed ad  
huc pleriqz instant q animam nullus vi  
der. quō ergo est dum a corpe se gā a ne  
mine pspicit. qd g est si n videt nō sentit

aur non audit neq; q se sperat scim. Ad  
h rinder Brego. in. iij. dialo. goz lib. Q  
gia est illa spūalis s̄stātia. cui⁹ h̄rute q̄  
diu est in corpe corp⁹ viuit. corpus sentit  
oculi videt. aures audiūt. r̄ tñ ipa corpo  
reus oculis nō videt. Idē dicitur de ange  
lis de demonibus r̄ de ipō altissimo deo.  
Quilloz effectus negare non possumus  
quos oculis inspicimus r̄ manibus con  
trectamus. Et cuz sint spūales s̄stātie  
corporeis sensib⁹ nō subijciuntur. Dic La  
crantius li. viij. diuinariū institutionū de  
deo loquens aliqua dedit exempla qui  
bus conuinci possint hi qui nihil esse vo  
lunt nisi qd̄ videt. Quia inquit deus ab  
hōne videri nō potest ne quis eū puta  
ret ex corpore deū nō esse quia mortalibus  
oculis non videt. Inter cetera suoz in  
sturoz mirabilia fecit etiā multa quoz  
vis apparer. ipa aut nō videt sicut e vor  
odor. ventus. vt harū rerū argumēto et  
exemplo etiam deū licet sub oculis nō ve  
niret. de sua tamē vt r̄ effectū r̄ opib⁹ cer  
nemus. Nec ille. Parimodo r̄ anime s̄  
tutem stupendissimasq; opationes vt di  
ximus in precedenti dubio. cōtūeres ani  
mā esse dephendimus substantiā spiritū  
alem nobilissimā. Et vt Augustinus re  
fert in libro de immortalitate anime. Nil  
absurdius dici potest q̄ tantūmō ea esse  
que oculis conspiciuntur r̄ ea non eē que  
intelligentia subsistere iudicamus.

**¶** Q anima non est ex semine.  
Tertiu dubiu absolueudu est vtrū ani  
me causentur ex semine. Et posset q̄s ar  
guere q̄ sic. Primo quia Gen. xlvj. ca.  
scribitur. Eunecoz anie que ingressē sūt  
cū iacob in egyptum r̄ egressē sunt de fe  
more illius. Sed ubi egrediet de femore  
hōnis nisi inq̄sum causatur ex semine.  
ergo anima intellectiua causatur ex semi  
ne. Secundo homo generat sibi simile  
s̄m̄ speciem. Sed species humana con  
stituitur p̄ animā ratiōalem. ergo ania

rationalis est a generante. Tertio incon  
ueniens est dicere q̄ deus coopret pecc  
cantibus. Sed si anime ratiōales cau  
santur a deo deus interdum cooperare  
tur adulteris et quoz illicito coitu ples  
interdum generatur. Ad habendas hu  
ius veritatis notitiam sancus Tho. j.  
pre. q. et viij. ita dicit. Q impossibile est  
virtutem actiua que est in materia exen  
dere suam actionē ad produendū imma  
teriale effectum. Manifestū est autē  
q̄ p̄ncipium intellectiua in homine ē p̄  
cipiū transcendens materiā. habet enim  
operationem in qua non cōmunicat cor  
pus. r̄ ideo impossibile est q̄ virtus que  
est i semine sit productiua intellectiua p̄  
cipij. Simul etiam quia virtus que est i  
semine agit in virtute anime generantis  
s̄m̄ q̄ anima generantis est actus corpo  
ris vtens ipō corpore in sua opatione. in  
opatione autem intellectus non cōmuni  
cat corpus. vnde virtus intel. iui p̄n  
cipij prout intellectiua est nō creit ad  
semen puenire. Et ideo Phis dicit in li  
bro de generatione animalū. Relinquit  
intellectus solus de foris aduenire. Si  
militer etiam anima intellectiua cum ha  
beat opationem sine corpore ē subsistes  
r̄ ita sibi debet esse r̄ fieri. Et cū sit imate  
rialis substantia non potest causari per  
generationem. sed solum per creationem  
a deo. Ponere ergo animā intellectiua  
a generante causari nihil aliud est q̄ po  
nere eam non subsistentem r̄ per cōsequē  
corumpi eam cum corpore. Et ideo he  
retici est dicere q̄ anima intellectiua tra  
ducatur cum semine. Ad p̄mū vero qd̄  
adducebatur in oppositum dicendum  
in auctoritate illa ponit per synodo. ben  
pars pro toto. id est ania pro toto homi  
ne. Ad sc̄m̄ vō r̄ndem. q̄ hō generat  
sibi simile inq̄sum per virtutē seminis cō  
dit ponit illa materia ad talē formā siue  
ad susceptionē tal̄ forme. Ad tertiu q̄

respondet q̄ in actōe adulteroz id qd̄  
est nature bonū est. r̄ buic coopat̄ de. qd̄  
ho est inordinare volūtatē malū ē. r̄ bu  
ic deus nō cooperatur. hcc Tho.

**Q**uoniam in homine est vna sola anima  
sit vna sola anima intellectiva vel p̄les per  
essentiā differētes. Et ad h̄ r̄idet Aug. i  
li. de ecclesiasticis dogmatib⁹. Nec in q̄  
duas animas esse dicim⁹ in hoīe sicut iaco  
bus r̄ alij s̄roz scribūt. Vna animā q̄ anima  
rur corpus et im̄tra sit sanguini. Alie  
rā spūalem q̄ rōi ministrat. S̄z dicim⁹  
vna et eandē esse animā in hoīe q̄ r̄ corp⁹  
sua societate viuificat. r̄ semēp̄am sua  
rōe disponit. Et h̄ q̄dam dicere volue  
runt q̄ in embriōe p̄mo p̄ristat anima ve  
geratiua. q̄ Arist. dicit in li. de animalib⁹.  
q̄ embriō pus est animā q̄ hoī. Et tēde sup̄  
animā vegetatiuā sup̄uenit alia anima que  
est sensitiva. et sup̄ illā itez alia q̄ est in  
tellectiva. r̄ sic essent tres anime in homine.  
Tū h̄ improbat Tho. p̄ma p̄e. q. lxxvi.  
r̄ q. cxxvii. affirmās q̄ cū generatio vni⁹  
sp̄ sit corruptio alteri⁹ necesse ē dicere q̄  
tam in hoīe q̄ in alijs animalibus q̄n̄ perfe  
ctio: forma aducit sit corruptio poris.  
ita t̄m q̄ sc̄q̄ns forma habet q̄cqd̄ h̄bar p̄  
ma et adhuc ampli⁹. Quare cū anima i  
tellectiva creat̄ r̄ infundit̄ a deo simul ē  
sensitiva r̄ vegetatiua corruptis formis  
p̄sistentib⁹. Multa essent h̄ loco dicen  
da q̄ ne tēdio auditores afficiam⁹ silētio  
p̄erimus. Ostensū tā ex dicitis ē q̄ qlibz  
animā creaturā excellētissimā cognosce  
re debet. eamq̄ sp̄ mudā r̄ immaculatam  
suare. Nā si tanta diligētia corruptibi  
le corpus gubernam⁹. quanto maḡ ratio  
nalē animā omni studio a q̄buscūq̄ vici  
is rueri tenemur. Heu heu inq̄t Bern.  
abstergat caliga r̄ cōremittat anima. Paucis  
simi d̄p̄peperiunt q̄ nō magis pro cor  
pore q̄ pro anima subcāt quoscūq̄ la  
bores.

**D**e productōe anime rationalis q̄ nō  
ab angelis sed a deo producta ē de nihilō  
cōuenienter vnita corpi organico. r̄ d̄ no  
uo creat̄ r̄ infusa. Cap. sc̄m

**S**ecundū mysteriū de anima d̄  
plandū d̄ productōnis. In q̄  
adhuc quatuor dubia sunt enu  
cleanda.

**P**rimū vtz anima sit producta ab angel.  
sc̄m vtz anima sit pducta de s̄ba dei.  
Tercū vtz oēs anime fuerūt s̄l create.  
Quartū vtz deus debuit animā ratio  
nalē tali corpi vnire.

**P**ro p̄mi dubij planiore intelligētia  
Quidam arguūt p̄bantes licz s̄ vitare  
q̄ anima rōnalis producta ē ab angelis  
Primo q̄a maior ē ordo in spūalib⁹ q̄ i  
corp'alib⁹. sed corpa inferiora producun  
tur p̄ corpa superiora. vt Dionys⁹ dicit. tū  
ca. de diuis nominibus. Ergo inferiores  
spiritus. qui sunt anime rōnales pro  
ducunt p̄ spūs superiores qui sunt angeli  
Sed p̄fectū est qd̄ pōt sibi s̄le facere. s̄z  
spūales substantie sunt m̄to magis p̄fe  
cte q̄ corpales. cū ergo corpa faciant sibi  
silia s̄m spēm. multo magis angeli pore  
rūt facere aliqd̄ infra se s̄m spēm nature  
sc̄z animā rōnalē. Sed vtra istos ita  
loq̄ntes est autoritas glōse sup̄ illo s̄bo  
psal. Qui finxit sigillatim corda eoz. q̄  
ait. Creat deus animas singuloz p̄ se de  
nihilō. Et ideo inq̄t Tho. p̄ma p̄e. q. cxi.  
q̄ cū anima rōnalis producat̄ in esse per  
creatōnem nō pōt produci nisi a deo. Q̄  
s̄m Aug. in tercio de trinitate. Nec boni  
nec mali angeli possunt esse creatores a  
licui⁹ rei. Et ratio sumi potest s̄m tho.  
vbi supra. quia soli p̄mi agens ē age  
re nullo p̄supposito. cū sp̄ agens secūdu  
p̄supponat aliqd̄ a p̄mo agente. Quod  
aut̄ agit aliqd̄ ex aliquo p̄supposito agit  
trāsmutādo. Et ideo nullū aliud agens  
agit nisi trāsmutādo. Sed solus d̄ agit  
creādo. Et quia anima rōnalis non pōt



Produci per trās mutatōem alicuius mate-  
rie. ideo nō potest produci nisi a deo ime-  
diatē. ¶ Ad primū argumētū rōndz rbo-  
q. corpa ideo producūt corpora q. a gūt  
Per trās mutatōem materie. Ad scdm̄ v̄ro  
a. gūmētū rōnder latū. p̄ma pre. q. r̄h. v.  
bi. ar. v. in r̄sionē ad p̄mū argumē-  
tū. q. aliqd̄ p̄fectū p̄cipians aliquā natu-  
rā facit sibi sibi nō q. d̄m̄ producēdo illā  
naturā absolute sed applicādo eā ad ali-  
qd̄. Non enī hic bō pot̄ esse causa nature  
būane absolute q. sic esset causa suūp̄us  
Sed est cā q. natura būana sit in h̄ boie  
generato. Et sic p̄supponit i s̄ta actōne  
determinatā materiā p̄ quā est hic bō. S.  
sicut hic bō p̄cipat naturā būana m̄tra  
qd̄cunq. ens creatū p̄cipiat naturā esse  
di. q. solus d̄ est suū esse. Nullū q. ens  
creatū pot̄ producere aliqd̄ ens absolu-  
tū nisi in p̄tū esse causat in boe. Et sic op-  
ter q. p̄intelligat id p̄ quod aliqd̄ est hoc  
acrot q. facit sibi simile. In substantia au-  
tē immateriali nō pot̄ p̄intelligi aliqd̄ p̄  
quod f. t. hoc. quia est hoc p̄ suā formam  
p̄quā habz esse. Substantia ergo imateri-  
alis nō pot̄ esse producere aliā substantiā  
immaterialē sibi sibi m̄ q. nō ad eius esse  
sed quantum ad aliquā p̄fectō. in sup. r. ad  
ditā. Sicut si dicam q. sup̄ior angelus  
illuminat inferiorē v̄. Dionysius dicit.  
Et q. apparet q. nullū ens creatū pot̄ cre-  
are aliqd̄ nisi p̄supposito aliq̄ qd̄ repu-  
gnat rōe creatōis. ¶ Secūdu d̄bium  
apostū fuit v̄tū aiā sit producta a deo  
de substantia dei. Et v̄ refert Aug. in. v̄  
sup. gene. ad lram̄ 7 in libris J̄ faustū.  
in libro de duab. animab. Priscilliani  
Stemanchi 7 gnot. e. heretici tenuerūt  
aiām fore de s̄ba dei. Euripides etiā p̄i-  
losophus teste nullo in q̄stionib. rufca-  
lanis dicebat animā dei esse. Ipe adhuc  
Zull. in p̄fato libro dicit. Humanus  
genū ex diuina mēte recepit. cū nullo a.

lio nisi cū ip̄o deo comparari pot̄. Seneca  
adhuc scribens ad Lucillū inq̄. Nihil ē  
aliud n̄ra ratio q̄ pars diuini sp̄s i cor-  
pus nostrz immersa. Idē professus ē ma-  
crobi. sup. somnū scipionis. Contra q̄s  
omnes Aug. in li. de origie aie ait. Nō  
oliter au dicit sunt q̄ heretici q. aiām deū  
esse dicūt. Nam si sic esset nec in melius  
nec in pe. labi posset. Et v̄ scribit rbo-  
p̄ma pre. q. r̄ci. dicere animā esse de s̄b̄tā  
tia rei manifestā improbabilitatē. r̄tinet  
¶ Naz anima humana q̄nq. est intelligēs  
in potentia 7 sciam̄ quodāmodo a reb̄  
acquir̄ 7 habet diuersas potētiās. q.  
ōmnia aliena sunt a dei natura. q. est acul-  
purus 7 nihil ab alio accipiens. 7 nulla  
diuersitatē habet in se. ¶ Sed pleriq. du-  
bitant. q. Gene. c. h̄. scribit. Formauit  
deus hominē de limo terre. 7 inspirauit in  
faciē eius spiraculū vite. 7 facit. est hō i  
aiām viuētiē. Sed ille q. spirat aliquid  
a se emittit. ergo aiā qua hō viuūt est ali-  
quid de substantia dei. Ad hoc rōndz. Tho-  
mas q. inspirare nō est accipiendū corpa-  
liter. sed idē est deum inspirare qd̄ spiri-  
tū facere nō de substantia sua sed de nullo.  
¶ Nam 7 hō corpaliter spirās nō emittit  
aliqd̄ de substantia sua sed de natura crea-  
ta. Idcirco firmiter cōfitemur v̄tū in su-  
p̄ioribus diximus q. aiā producta est in  
esse a deo de nullo. Quā veritate immo-  
bile p̄sistente reprobat opinio illorū q.  
dixerunt animā fore ignē. Hanc tenuit  
Democritus v̄tū ait Aristo. in p̄mo d̄ aiā  
In lib. o. aīte vite 7 morte Aristo. legi-  
tur Heraclū sp̄ affirmasse deos oēs ex  
igne ēē. 7 ex igne v̄niuersa cōstare. 7 aiām  
faullam esse stillantē cēntē. Zeno insu-  
per Leunappus idē profitebant̄ sim-  
tullū in quētib. misculanis. Idē af-  
firmabat Ipare. prout scribit Macro-  
bius in primo libro sup. somnū scipio-  
nis. fuerunt huius opinionis sc̄mina q.

anima presente corpore calcat. et recedente frigescit. Et forte sic opinantes ignei erant et humoribus colericis affluentes. Sed quid referemus de alijs quod dixerunt quod anima sit aer seu ventus. Hoc docuit Diogenes secundum Aristotelem in primo de anima. Anaximanes insuper non tantum animas sed deos et quod cumque alia dicebat ab aere genita. ut commemorat Augustinus libro viij. de ciuitate dei. Sic secundum Plinium inuenit horologium. Aer et hi aerei sanguinisque humoribus abundantes credi rationabiliter possunt. Errauit ad huc Thales milesius quod ut scripsit Tullius in libro de natura deorum dixit deum ex aqua cuncta formasse. id est corpus et animam aquam esse. Contra quem et philosophi notatos philosophos errat sententia Augustini. quod in libro de quantitate anime ait. Non ex his notis visitantibus naturis anima facta est quod istis corporeis sensibus tangimus. Nam neque ex terra neque ex aqua neque ex igne neque ex aere neque ex his omnibus neque ex alijs quibus coniunctis horum constare animam puto. Quare abiectis philosophorum erroribus sequamur dicta catholicorum. tenentes ut scribit in compendio theologie. quod anima est spiritualis substantia et rationalis ad uiuificandum corpus humanum de nihilo creata. Creata est inquam anima perfectibilis et imperfecta quantum ad scientias et virtutes. perfectissima tamen quantum ad naturales potentias. Quantitatem habet non diffusiuam sed potestatiuam et virtuale. Et quod est simpliciter nec augmenti nec diminutioni est susceptiua. Et nec in corpore maiori maiore nec minori minori reperitur. Et ad imaginem dei facta capax virtutis vel virtutum susceptibilis penes vel penitus arbitrio libera potestatis et habitibus et affectionibus decorata. Laxa pondere figura et colore passibilis est et mutabilis. Eo magna est quo capax est eternitatis. eo recta quo appetens est bonitatis. eo beata quo particeps est di-

uinitatis. Tertium dubium fuit utrum omnes anime fuerunt simul create. Et per hoc quod idam cum Platone assereret quod anime tres relectiue acciderent uniri corpori ponentes eam esse eiusdem conditionis cum substantiis spiritualibus quod corpori non uniuersim tenuerunt omnes animas hominum simul a principio cum angelis fuisse creatas. Quam opinionem sequens Origenes dixit quod omnes anime fuerunt cum angelis create. et ad suggestionem dei tenebarum rebellauerunt deo. quare datum est illis corpus loco carceris ut ibi puniantur. post separationem vero ab illo sic purgare ad celos redeunt. Sed profecto ex omni parte impia est atque falsissima opinio ista. Nam ut inquit Thomas prima parte. quod. c. xviij. Si accidentaliter conueniret anime uniri corpori. sequeretur quod homo qui constituitur ex ista unione esset ens per accidens. Quod etiam anima humana non sit eiusdem nature cum angelis ipse diuersimodum intelligendi ostendit. Homo enim intelligit accipiendo a sensibilibus et conueniendo se ad fantasmatas. Angelus uero non sic. Nam ut scribitur in compendio theologie. Intellectus diuinus cognoscit seipso. Intellectus angeli cognoscit res per species concreatas. Intellectus uero humanus cognoscit per species abstractas a rebus particularibus per sensum prius cognitum. Et precipue in quatuor differunt primaxime angelus et anima. Primo differunt penes esse naturale. quod anima est unibilis corpori etiam actu separata. angelus non. Secundo differunt penes esse logicum. id est diffinitionem. quia anima rationalis est sed angelus intellectualis. Anima enim apprehendit inquirendo et conferendo. Angelus autem intuendo. Tertio differunt penes esse metaphysicum. id est separationem a materia et motu. quia enim angelus non

habet passibilitate nisi respectu superiorum  
anima homo respectu inferiorum quia im-  
mota et sensibilis. Quarto differunt penes  
esse theologice quia anima veribilis est a ho-  
mo in malum et converso angelus homo non quia  
manet in eo ad quod se convertit siue bonum  
siue malum. Insup idem est et tota septu-  
aginta sacra ponere nullam animam debere de-  
nari. Quare in hoc acceptanda est sententia  
Augustini in libro de ecclesiasticis dogmatibus  
ait. Credendum est et firmiter tenendum quod anime  
non sunt ab initio create. ut Origenes su-  
per nequam cum corporibus seminant ut Iu-  
stinianus et Cyrillus. et quidam latinorum affir-  
mant sed a deo animas creati simul et in fun-  
dum in corpore composito et formato. Si ve-  
ro obijceret quod cessavit a creatio rerum  
quod videtur Genes. c. ii. Cessavit ab omni  
ope quod pararat. Respondet Thomas vii super  
quod de deo cessasse die septimo non quod des-  
cessit ab omni ope cum dicitur Job. vii. Primum opus  
videtur modo et ego operor. Sed cessavit a  
novis rebus generibus et speciebus condendis.  
Nam videtur Thomas ponit prima preterea quod  
post opera sex dierum a deo multa facta  
sunt et sunt a deo quotidie. Sicut noua in-  
diuidua in qualibet specie et noue speci-  
es que frequenter apparent in animalibus et pu-  
trificatione generatis et noua miracula ac  
noue anime. Tamen nihil ex his factum est  
nouum quoniam aliquid iterum in operibus sex dierum pre-  
cessit aut perterritum. Siue materialiter sic  
de costa a deo formavit mulierem. Siue cau-  
saliter sicut indiuidua que nunc generantur pre-  
cesserunt in primis indiuiduis suarum specierum.  
Species etiam noue si que apparent per rui-  
nam in quibusdam actibus virtutum. Sic anima  
ita ex putrefactione generata producit ex  
strutibus stellarum et elementorum que a prin-  
cipio acceperunt etiam si noue species tali-  
um animalium producantur. Aut quidam pre-  
cesserunt secundum similitudinem sicut anime que nunc creantur.  
Ideo nihil nouum sub sole. Eccles. i. c. Non  
de animabus de nouo creatis intelligi etiam

potest eo quod anima a se in operibus illis sex die-  
rum creata fuit cui omnes alie que producantur  
singillarum similes sunt. Sed adhuc omni-  
difficultas de anima hominis hominis an-  
fuit creata simul cum corpore vel ante corpus.  
Et Augustinus super Genes. ad Iram videtur senti-  
re quod creata fuit ante corpus cum angelis.  
Sed hoc non dicit asserendo. Et in libro de  
ecclesiasticis dogmatibus cepisse contrari-  
um asserit. Sanctus vero Thomas huius-  
modi parte. quod videtur dicit quod cum anima uniat  
corpore ut forma et sit naturaliter pars hu-  
mane nature esse non potest quod fuerit ante cor-  
pus creata. Nam de primis res instituit  
in perfectio ita sue nature secundum yniuersum  
in se unum rei species erigebat. Anima au-  
tem cum sit pars humane nature non habet na-  
turalem perfectionem nisi secundum quod est corpus uni-  
ta. unde non fuisse conueniens anima sine  
corpore creati. Quarta dubium propositum  
fuit videtur de re debuit animam tali corpori  
uniere. Est quod semper videtur apparere corpus hu-  
manum passibile corruptibile mortale debi-  
le fatis et imbecille. Super a corporibus  
celestibus in impassibilitate in splendore et de-  
core a lince in visu a cane et vulgure in  
odore a porco in auditu a simia in gustu  
et aranea in tactu a volucris in agilitate  
et homini. Si anima nobilissima est creatura  
cur tam corpus tam infimo de illa co-  
pulauit. Ad quod respondet Bonaventura  
in secundo de vii. quod hoc conueniens factum  
est quatuor rationibus.  
Prima quod sic requirebat ordo hominis in se.  
Secundo quia sic requirebat ordo hominis  
ad creaturam inferiorem.  
Tercia quia sic requirebat ordo homi-  
nis ad creaturam parem.  
Quarta quia sic requirebat ordo hominis  
ad finem.  
Primo requirebat ordo hominis ad se  
vel anima tali corpori uniret. Nam hoc con-  
ditus fuit ut manus multa cognoscere non  
solum cognitione intellectus sed etiam sensitus

Ideo debuit ei dare corp<sup>9</sup> multiforme vt  
 diuersa organa diuersitati sensuum deser-  
 uirent ad diuersa obiecta cognoscenda.  
 Quia etiā datus fuit in veritabile a z  
 bitrij vt potens viuere in iusticia z mori  
 per culpā dari debuit etiā ei corpus qd  
 nō tantū eēt habile ad viuendū sed etiam  
 posset fieri habile ad corumpendū siue  
 moriendū. Ideo corpus illud nō debuit  
 eē celeste sed elementare. Secōdo require-  
 bar ordo hominis ad creaturā inferiorē vt  
 tale corpus sibi daret. quia etiā corpales  
 nature inferiores facte sūt vt deseruirent  
 creature rationali. hinc est qd debuit fie-  
 ri rōnalis creatura taliter cōposita qd ob-  
 sequiū creaturaz inferiorū eēt ei vtile. qd  
 re nō debuit corp<sup>9</sup> hominis tā et natura lu-  
 periorū corpōz qd ex natura elementorū  
 pstitui. Tertio sic req̄rebat ordo homi-  
 nis ad creaturā parē. Sicut enī facta est  
 vna creatura rōnalis prope deū z in loco  
 supmo. s. celo empyreo. sic debuit fieri a-  
 lia rōnalis creatura in loco infimo. s. ter-  
 ra. Et id corp<sup>9</sup> eius debuit institui ei na-  
 tura tali habitatori conueniēti. Quarto  
 ordo hoīs ad finē req̄rebat. vt tale corp<sup>9</sup>  
 hberet. Debebat qdē hō subijci deo p abie-  
 ctionē hūilitatis vt sic ascēderet vñ ange-  
 lus ceciderat p elationē. Jō ei dari debu-  
 ti corpus in quo puluere se reputās deo  
 poia sbiaceret. Et si obijceret qd pfectio-  
 nis forme debet eē pfecti<sup>9</sup> susceptibile. s.  
 aia inellectiua est pfectissima aiaz. Luz  
 oim alioz aialiu<sup>9</sup> corpa hēant naturaliter  
 insita regumēta. puta piloz loco veltū.  
 z ynguū loco calciamētoz. habeāt eti-  
 am arma natural<sup>9</sup> sibi data sic yngues-  
 dentes aut cornua. q̄ videt qd ania intel-  
 ctiva nō debuerit vniri corpi impfecto tā  
 qd talib<sup>9</sup> auxilijs puato. Ad hō mder tho-  
 mas. j. pre. q. lxxvj. arti. v. in rōsione ad  
 quarū argumentū qd aia intellectiua qz  
 est vniuersaliū cōp̄hensiuā habet virtutē  
 ad infinita. Et ideo nō potuerūt sibi de-

terminari a natura determinare eētū mar-  
 ones naturales vel etiā determinata au-  
 filia vel defensionū vel regumētoz. sic  
 alijs aialib<sup>9</sup> quoz aie habet apprehensiv-  
 onem z virtutē ad aliq̄ p̄cularia deter-  
 minata. sed loco hoz oim hō naturaliter  
 habet rōnem. manus q̄ sūt organa orga-  
 noz. qz p eas hō pōt sibi p̄pare instrū-  
 menta infinitoz modoz z ad infinitos  
 effectus. Lūcia igit q̄ sūt in homine tam  
 ex pte aie qd corpōz qd etiā ex pte vtrius  
 qd bene optimeqz disposuit sapiētissim<sup>9</sup>  
 artifer ille deus. Ob qd Cicero in li. d. le-  
 gib<sup>9</sup> dicebat. Nial hoc prouidum sagax  
 multplex. acutū memoria. plenū ratiōis  
 z cōsiliū quē vocam<sup>9</sup> hominē p̄clara qua-  
 dā p̄dūe generatū a deo p̄stat. Et Bar-  
 nardus in sermonib<sup>9</sup> inquit. Parū ne ti-  
 bi videt hoc. Cogita qualē re fecit. Nemi-  
 pe hō corp<sup>9</sup> egregiā creaturā. hō animā  
 mag<sup>9</sup> imagine creatoris insignē. rōnis p̄-  
 ticipē. beatitudinis eterne capacē. Por-  
 ro ambo sibi coherere fecit artificio inco-  
 prehensibili z sapiētia inuitigabili. Nec  
 hoc an̄ promeruit qd ante nō fuit nec p̄  
 retributiōis fuit. Nec ideo fecit quia bo-  
 norum nostrorū eger.

De anima separata q̄ imortalis est z ppe-  
 tua. z de loq̄ ad q̄ aie trāfferūt postq̄ ex-  
 eunt de corpib<sup>9</sup>.

Lap. tertiu.

Erniū mysteriū de aia cōp̄landum  
 dī segregationis. Prop̄t transgressiōz  
 quide p̄moz penū mors in omnes  
 filios adā decreto dei iuste desēuit. Qua-  
 re z aiam a corpe suo separari necesse ē. De  
 q̄ in hac pte quoz dubia declaremus.

¶ Prīmū vtz aia a corpe separata sit imor-  
 talis.

¶ Secundum virū anime separe transej-  
 rantur ad aliqua loca.

¶ Tertiu virū loca faciant ad delectatio-  
 nem vel penā aia<sup>9</sup> segatis.

¶ Quartū vtrum anime exeant de loq̄ ad  
 que trāfferūt.

**P**rimū dubiū ē vtz anima a corpe se  
parata sit immortalis. Nā pleriqz temere  
affirmare nō erubescūt q̄ aīe simul cum  
corpore moriantur. In quoz p̄sona  
inquit sapiens Ecclesiastes. iij. c. Unū inte  
rie est hominū z iumen. Et e qua viri  
usqz dicitur. Sic morit hō sic z illa mori  
untur. Cōtra quos est auctas fidei z om  
niū sapientū doctrina. Apparet at̄ immor  
talē eē aīam atqz incorruptibile ex tribus  
¶ Primo ex generali cōfessione  
¶ Secōdo ex euidenti ratione  
¶ Tertio ex clara exemplatiōe.

**P**rimo apparet q̄ sit immortalis anima  
ex generali cōfessione. Id namqz cōfiteñt̄  
z predicant p̄bi poete z doctores. imo et  
quilibet magno z excellenti ingenio viri.  
Quoz dicta in h̄ loco inferamus. Auer  
rois sup. xi. methaphice ita dicit. anima  
manet post mortē z finis prosperitas e  
ius erit si iūgat p̄mo mori. Et Avicen  
na. v. p̄re naturalū. Cū anima liberabitur  
a corpe z ab accidētibz corpis nūc poterit  
cōiungi intelligētie agenti. Et tūc inueni  
erit ea pulchritudinē intelligibile. z dele  
ctationē perennē. Et vocat̄ intelligentiā  
agentē deū. Galienus in lib. de spermate.  
Sicut lumen solis qd̄ est incorruptibile  
sep̄at ab aere ab omni oculoꝝ intuitu sine  
sui corruptiōe sic z anima sine sui corruptiō  
ne sep̄at a corpe. Plato fin. Macrobiū  
in libro somnialū. Et Avulagellū in li  
nocriū attēqz librū sc̄psit de immortalita  
te aīe quē Tullius trāstulit in latinū z  
denominavitqz illū a sedone quodam so  
crati z platonis dilecto. Ibi sic ait. Perfe  
ctus z purgatus hinc erit̄s hab. tabit eū  
deo. Idē in thimeo. Anima est immortalis  
z h̄m q̄ vicerit passiōes vel victa fuerit p̄  
mabitur vel puniet̄ post hanc vitam.  
Macrobius sup. somnū sc̄psit. Sic  
habebz om̄ibz q̄ patriā seruauerint inue  
nerint aſperint certū eē in celo defunctorū  
locū. ybi beati quo sempiterno h̄ uantur

Lactantius libro. viij. diuinarum insti  
tutionum aduersus gentes dicit. q̄ qdā  
consuluit apollinē mulesū vtrū aīa ma  
neat post mortem. Qui rēdit. Anima q̄  
diu vinculis detinetur in corpore conu  
pabilis passiōes sentiens mortalibus  
cedit doloribus. Cū vero humanā soluti  
onem velocissimā post solutum corpus  
inuenitur. om̄is e terra f. r. rur nūqz se  
nescens z manet in terrā. Lucretius ve  
ibidem Lactantius refert dicit. Eedit idē  
retro de terra quod fuit ante in terrā. sed  
quod missum est ex etheris oris. Id rur  
sum celi fulgentia templa receperunt. Ite  
rum Lactantius ibidē ferecides. imor  
tales eē aīas ferecides disputauit. hoc  
vero propria est in nostra religione do  
ctrina. Ergo Dicearcus cum Democri  
to errauit qui perire cum corpore ac dis  
solui argumētatus est. Quinilianus ita  
reclit. Si quis sciat quis sit finis bono  
rum que vera felicitas nūqz sibi videbit̄  
tur prematura morte perire. Et Quide  
us libro tertio methamorphos eos. Ulti  
ma semp̄ expectanda dies homini dicit̄  
beatus ante obitum nemo sup̄maz fune  
ra debet. Salustius in lib. de republica.  
Ingenia z egregia factioza sicut anima im  
mortalia sūt. Tolero maximū li. ij. c. j. as  
serit mortē fuisse galloꝝ murare pecunias  
ut eas recipere apud inferos. Se  
neca ad luc. ita scribit. Si trāquille vo  
luntis viuere in expedito habēda est aīa  
ut sine illā insidie sine egritudines petat̄  
quid aliud debes nisi ut creat̄ exhorra  
z cū om̄ibus eam bonis emittere. Tandē  
q̄ vade fortiter. vade feliciter nihil dubi  
tans. En rez natura que generauit expe  
ctat z locus isto melior z tunc. Dydimus  
ad alexandrū ita loquitur. Nos non su  
mus huius mundi incolae sed aduenē. nec  
ita in orbē terrarū venim⁹ tanq̄ in co  
sistere libeat sed transire. apperamus enī z  
ad patriā sarē nullis delictoz ponderibz

perauari. Tullius in questionibus tusculanis clamat. Non est lugenda mors quam in mortalitas consequitur. Item in libro de senectute inducit Carbonem confitentem cum publico scipione et gaio lectio. Ego inquit patres vestros vivere arbitror et ea quidem vita que est sola vita nominanda. Nam dum sumus inclusi in his propaginibus corporum munere quod da necessitatis et graui opere perfringimur. Est enim celestis animus ex altissimo domicilio repressus et quasi demersus in terram locum diuine nature eternitatis contrarium. Sed credo deos immortales spirasse animos in humana corpora ut essent qui terras viderent quibus celestium ordinem contemplantes imitantur cum vite modo atque constantia. Nec solum me ratio impulit ut ita crederem sed nobilitas etiam summorum philosophorum et auctoritas. Demonstrabunt mihi preterea que socrates supremo die vite et immortalitate animorum demonstrauerit qui esset omnium sapientissimus oraculo apollinis iudicatus. Quid multa sic mihi persuasi sic sentio cum ratio sit sceleritas animorum memoria preteritorum futurorum prudentia tot artes tot scientie tot inuenta non posse eas naturas que res ipsas contineant esse mortales.

Secundo appetit quod anima sit immortalis ex eadem ratione que simplex assignari potest.

Prima de cessationis.

Secunda separatōis.

Tertia operatōis.

Quarta inclinatiois.

Quinta ordinatiois.

Sexta iustificatiois.

Septima remuneratiois.

Octaua assimilatiois.

Nona resurrectiois.

Decima oratiois.

Undecima comparatiois.

Duodecima comparatiois.

Prima ratio ex qua colligitur quod sit immortalis dicitur cessationis. Cessat quidem in ea materia cum sit substantia

simplex et non sit composita et materia et forma. Unde Augustinus in vii super Genesim ad litteram ait. Quod anima non est facta ex materia corporali neque ex materia spiritali. Et hoc manifestum est secundum philosophum prima parte questionum lxxv precipue ex ratione humane anime in quantum est intellectiva. Nam omne quod recipitur in aliquo recipitur per modum recipientis. Sic autem cognoscitur unumquodque secundum quod forma est in cognoscente. Anima autem intellectiva cognoscit rem aliquam in sua natura absoluta puta lapidem in quantum est lapis absolute. Est ergo forma lapidis absolute secundum rationem propriam formalem in anima intellectiva que et ipsa anima intellectiva est forma absoluta et non composita ex materia et forma. Nam si sic esset composita forme recipere in ea ut in diuisibilibus et sic non cognoscere nisi singulare ut accidit in potentia sensitiva que recipit formas rerum organo corporali. Materia autem est principium diuisibilitatis formarum. Relinquit ergo anima intellectiva et omnis intellectualis substantia cognoscens formas absolute caret compositioe materie et forme. Dis autem corruptio procedit a compositioe materie licet enim sit incorruptibilis et ingenerata secundum se ut dicitur primo philosophorum in de generatione et corruptione eo quod est in potentia ad multas formas nec satisficit appetitui suo per aliquam formam corporum inferiorum. Vnde licet materia proprie non corruptatur per se nec forma per se sed solum compositum non corruptiois huiusmodi causa est materia. Licet igitur ut dicitur anima non sit composita ex materia et forma quod tamen non diceret anima si anima ergo anima est incorruptibilis. Et ut inquit philosophus ubi supra dicitur quod anima est composita ex materia et forma non ad huc operet causa potest esse incorruptibilis. Non enim inuenit corruptio nisi ubi inuenit generationem. Generatio enim et corruptiones ex se in se sunt. Vnde corpora celestia quia non habent materiam partemati subiectam incorruptibilia sunt.

In anima autem intellectiva non potest aliqua  
stranetas. Recipit enim secundum modum sui esse.  
Et hoc quod in ipsa recipiunt sunt absque contra-  
rietate. Nam intelligit ignem et aquam absque  
stranietate. Rationes quidem triorum in intel-  
lectu non sunt contrarie sed eadem una scia con-  
trariorum. Impossibile est quod anima intellecti-  
ua sit corruptibilis. **S**ecunda ratio quod ostendit quod  
anima sit immortalis dicitur super aduersus. Super anima  
intellectiva et excedit nobilitatem digni-  
tatem quorumcumque corporum tam elementarium  
quam celestium. Quod probatur et dicitur omnium sa-  
pientium. Inquit Augustinus in libro de libero ar-  
bitrio. Dis anima omnium corporum est nobilior seu  
melior. Et idem libro. lxxviii. questionum. Dis  
omnis melior est omni corpore. Et idem in libro  
de duabus animabus. Anima luce ista quam  
homines venerant melior est quam quidem  
illa intelligit merito hoc sensu corporis inno-  
tescit. Et idem. viii. de ciuitate dei. c. xv. Omnis  
corpus preterit anime. Et in libro soliloquiorum.  
Quicquid celi ambitu continet inferius  
ob anima humana est. et Aristoteles. i. li. de lapsu mundi.  
Quanto autem celi supra pulchrius tanto autem pul-  
chritudo omnem formam quamuis pulcherrimi  
corporis superat. Ad idem est glo. ca. Lu sit de  
etate et quietate ordi. et vii. q. i. ca. Precipi-  
mus. Et confirmat. et vii. q. ii. c. Si habes  
Et de pe. et re. c. Lu infirmitas. Et. C. de  
sacro sanctis ecclesiis. l. Sancimus. et ari-  
sto. in principio libri de anima docet quod scien-  
tia de anima quam ad bonitatem et honorabi-  
litatem est preponenda alijs scientijs natura-  
libus que sunt de numero bonorum bono-  
rabilium propter nobilitatem subiecti quod  
est anima intellectiva. Item in primo de  
anima ait. Anima autem aliquid melius  
esse et antiquius id est nobilius impossi-  
bile est. Impossibilis adhuc intellectu  
scilicet esse aliquid nobilius rationabi-  
lissimum enim esse habet et nobilissimum secundum  
naturam. Ex his arguitur sic. Omne quod  
non subicitur motui celi est incorrupti-  
bile. Nam motus celi est causa generatio-

nis et corruptio. Sed anima non subicitur  
motui celi. Nam nullum minus no-  
bile potest agere in magis nobile nec il-  
lud destruere. Sic itaque cum anima ratio-  
nalis que est spiritus nobilior sit celo quod  
est corpus non subicitur celo. Insuper  
hoc demonstrari potest. quia tanto crea-  
tura est nobilior quanto magis appropin-  
quatur deo. unde creature que sunt tantum  
et solum habent esse. sunt in infimo gra-  
du nobilitatis. Creature que habent esse  
et viuere sunt illis nobiliores. Multo di-  
gniores vero sunt creature que habent esse  
se viuere et sentire. Quibus omnibus pre-  
ponatur creature que habent discernere  
et intelligere. Cum ergo celi habeat tan-  
tum esse sequitur quod incomparabiliter il-  
lis sit excellentior anima. Potest adhuc  
anima inclinatio corporis ex influen-  
tijs corporum celestium regnare et refrenare.  
Quare cum nec a celo causetur nec illi subicitur.  
erit per consequens incorruptibilis.  
**T**ertia ratio ostendens animam esse immortalem dicitur  
operatio cuiuslibet namque substantie corru-  
ptibilis operatio sua duratio debilitatur et de-  
ficit versus ad vltimum defectum qui est corru-  
ptio vel mors. Sed operatio anime sua du-  
ratio inualescit et proficit. Quia ut scri-  
bitur Job. xii. c. In antiquis est sapientia  
et in multo tempore prudentia. Iam apparet quod  
anima sit immortalis et incorruptibilis.  
**Q**uarta ratio quod probatur quod anima sit immor-  
talis dicitur inclinatio. Omnes quidem homines  
naturaliter inclinant ad desideranda vel  
tam perpetua et beatitudinem. sed impossibile  
est appetitum naturalem esse frustra ex se-  
cundo merito. vbi dicit Aristoteles. Desiderium  
naturale non est frustra. Et in libro de ee-  
lo et mundo. Natura non facit aliquid factum  
vanum. Igitur necesse est ponere animam immor-  
talem. Nec est ratio. I. ho. in secundo contra gentes  
les. c. lxxviii. Et in. j. pre. q. lxxv. **Q**ui-  
ta ratio dicitur perfectionis. Ad perfectionem namque  
vniuersi requiritur diversus gradus crea-

turaz. vñ Grego. in. iij. dialogoz dicit.  
 Tres vitales spūs creauit oīpores de.  
 Unū qui carne regit r cū carne mouetur.  
 hic est iumentoz r animalū irrōnabilū.  
 Aliū q carne n̄ regitur nec cū carne mo-  
 ritur. hic est angeloz. Et tertū qui carne  
 regitur r nō cū carne morit. hic est homi-  
 nū rōne p̄ditoz. Apparet ḡ q ad p̄fecti-  
 onē vniuersi ponēda est aīa immortalis.  
**S**exta rō dr ordinatōis. r hec refertur  
 ad diuinā sapientiā. Sapientis nanq̄ ē  
 ordinare bona ad bonū r optima ad op-  
 mū finem. Si ḡ deus omnia ordinauit ad  
 hominē videt q hō post deū sit oīm crea-  
 turaz finis. finis aut nobilior est princi-  
 pio. Cū ergo mūdus sit p̄peruus q̄rū ad  
 sb̄stātiā vt patet de elementis r corpibus  
 celestibus. ḡ r aīa erit p̄petua. Hanc ra-  
 tionē Lactāri⁹ tangit li. viij. diuinariū in  
 stitutiōnū vbi ait. Si hoīm cā facit? emū  
 dus r ita factus est vt eēt eternus scilicet  
 q̄rū ad sb̄stātiā. cur ipi quoz causa facit?  
 est nō sūt sempiterni. At nōnulli deo no-  
 stro ingratiſsimi negare nō pfunduntur  
 ad hominū vtilitatē cū ea q̄ in celo r q̄  
 in terra sunt esse ordinata. Qui audire de-  
 bent illud qd̄ scribit̄ Deutronomij. iij. c.  
 Solē r lunā r omnia astra celi creauit do-  
 minus deus in ministeriū cūctis gētib⁹.  
 Et David loquens ad deū cū admiratōe  
 dicebat. Quid est hō q̄ memor est ei⁹ aut  
 filius homis qm̄ vilitas eū. Dimiſisti  
 eū paulominus ab angelis gloria r ho-  
 nore coronasti eū. r p̄stitiſti eū sup opa  
 manū tuaz. Omnia subiecisti sub pedi-  
 bus eius oues r boues vniuersas. insup  
 r pecora campi. Volucres celi r pisces  
 maris. Et de hoc Aug. adhuc ita loquit̄.  
 Omnia dñe sub pedibus hoīs subiecisti  
 vt solus hō sup omnia tua tuus eēt totus.  
 Exteriora nanq̄ pro corpore cūcta creasti.  
 Ip̄m hō pro aīa. aīa p̄ te. vt tibi so-  
 li vacaret. te solū amaret r possideret ad  
 solariū. Lactārius aut li. viij. diuinaz in

stitutiōnū pus elegāter suadet mūdū. si  
 ne cā factū nō esse dēū r p̄pter homines  
 a deo conditū cōfiteb̄. Inquit ḡ sic Lum  
 mūdū oēs q̄ p̄tes eius vt videm⁹ mira-  
 bilis ratio gubernet. cuz celi r p̄atio. r eq̄  
 lis in ipa v̄rietate cur̄sus astroz. lumī-  
 nūz celestū corpoz p̄stans ac mira de-  
 scriptio. terraz varia fecunditas. plana  
 campoz munimenta r aggeres montū.  
 v̄ritas yberitasq̄ siluarū. fontū salu-  
 berrima eruptio. fluminū oportuna iun-  
 datio. maris opulenta r copiosa interfu-  
 sio. ventoz diuersa r vtilis aspiratio. ce-  
 lestiq̄ oīa rōne sūma p̄stent. Quis tā ce-  
 cus est vt existimet sine cā eē facta in qui-  
 bus mira dispositio p̄. ouidēssimā rōis  
 elucet. Deinde sequit̄ Lactārius insinu-  
 ans q̄ nō nisi p̄pter hominē cūcta sunt fa-  
 cta ait. Quis est cū tā ineptus vel tā oc-  
 iolus vt aggrediat̄ aliquid facere frustra  
 exq̄ nullā vtilitatē nullū comodū speret.  
 Qui domū edificat nō ideo edificat vt tā-  
 tūmodo dom⁹ sit. sed vt in ea possit habi-  
 tati. Qui nauē fabz. car nō itā amat opaz  
 vt n̄ nauis appareat. sed vt ea nauiget.  
 Itē qui vas aliqd̄ instituit ac format nō  
 p̄pterea facit vt tñ fecisse videat̄. sed vt  
 vas illud effectū capiat aliquid necessa-  
 riū. Silt̄ cetera q̄cunq̄ sūt nō vtiq̄ i su-  
 puacū. sed ad vsus aliq̄s vtilēs laborā-  
 tur. Mūdus ḡ a deo fact⁹ est. nō vtiq̄ p̄-  
 pter ip̄m mūdū. neq̄ ei aut calore solis  
 aut lune aut aspiratiōis ventoz aut hūo-  
 re imbriū aut alimonia frugū cū sensu ca-  
 reat indiger. Sz ne illd̄ qd̄ dicit̄ p̄ q̄ te  
 us p̄pter seip̄m fecit mūdū. qm̄ p̄t esse  
 sine mūdo sic fuit antea. Et his oibus q̄  
 in eo sūt q̄z generant̄ deus nō vnit̄. Ap-  
 parer ḡ aīantiū cā mūdū eē p̄struētum.  
 qm̄ reb⁹ his q̄bus p̄stat aīantes fruūtur.  
 Rursus ceteras aīantes hoīs cā esse fa-  
 ctas ex eo claz est q̄ hoī seruiunt r tutele  
 atq̄ vsib⁹ eius date sunt qm̄ siue terrenē  
 sint siue aquatiles nō sentiūt mūdi rōne



sic homo. **Dec Lactant.** Ut aut breui-  
us p̄c̄ h̄ac recurrant. **Hugo** illi. de arra  
sp̄se sic ad hoīem dicit. **Respice vniuer-**  
sū mundū istū ⁊ cōsidera si a. idē in eo sit  
quō tibi nō seruiat. **Dis** natura ad hūc si-  
nē dirigit cursū suū vt obsequijs tuis fa-  
mulet nullq̄ necessitatib⁹ fm̄ affluentia  
indeficiente occurrat. **Doc** celū. **H** terra  
**H** mare. **H** aer cū his q̄ sūt in eis vniuersis  
explere nō cessant. **Dec Hugo.** Res est  
profec̄to ab omnib⁹ ponderāda q̄ p̄ssim⁹  
oīm p̄ de⁹ tot innumeris beneficijs. tot  
amplissimis munerib⁹. tot abūdantissi-  
mis gratijs voluit aīam rōnalē donare.  
**Ipi** corp⁹ organicū mirabili opificio e-  
struētū cū sensib⁹ cōpulauit. **Ipi** celos et  
sydera firmamētū elementib⁹ oīa ⁊ ex illis  
cōposita seruire iussit. **Ipi** angelos ad cu-  
stodiā deputauit. **Ipi** leges ⁊ p̄cepta b̄i  
seruendi instituit. **Et** cū nec sic suū creatō-  
rē agnosceret misit vngentū filiū suū q̄  
viā vitans illā doceret q̄ errantem ad se-  
mitā vite pduceret. q̄ demq̄ illā sanguie  
suo p̄cio rō redimeret. **Quis** igit̄ tā egre-  
giā tā insignē tā p̄clarā tāq̄ deo charissi-  
mā creaturā ad imaginē ⁊ suā similitudi-  
nē formatā morturā audeat affirmare.  
**Aperi** oculos tuos. **D** aīa tāta decore  
reclīnata. **D** aīa tāta diligētia a tuo crea-  
tore custodita. **D** aīa tanto labore ⁊ te-  
su filio dei ⁊ v̄ginis q̄sita. tanto dolore re-  
cupata. tanto demq̄ p̄cio redēpta ⁊ cōside-  
ra in teip̄sa sapientia dei. q̄ nō ab re circa  
te tāta dignatus est opari. **Septima** rō  
q̄ ostendimus q̄ aīa sit immortalis d̄ iustifi-  
cariōis. **Clamāte** oēs sancti iustissimū cē-  
deū sic p̄ in sermōe de iusticia dei in q̄dra-  
gesimali n̄o. **Et** vbi eēt iusticia dei si aīa  
eū corpe moreret quādoquidē tot mala i-  
p̄nit remanēt i punita. **Sed** profec̄to nō  
sine pena trāsibūt imp̄ q̄ in suis malis  
⁊ iniquitatib⁹ prosperant q̄ in futura vi-  
ta equissim⁹ ille de⁹ reddet vnicuiq̄ fm̄  
opa sua vt lat⁹ diximus in p̄c̄to r̄mōe.  
**Non** gloriē p̄cōce in malicia sua. q̄m

si līs inquit in p̄s. **lxxv̄.** **David** cōsola-  
menur nequitia peccatorū. **Et** psal. **lxxxi**  
**U**ltra flagella peccatoris. **Et** **Sapi-**  
ens prouerbiorū. **v. c.** In quitates sue ca-  
piet impiū. **Nā ⁊** **Seneca** in tragedijs  
h̄ ip̄m cōfitē. **Inquit** autē sic. **Qd** quisq̄  
fecit parit. **Auctore** scelus reperit. ⁊ **pla-**  
to in fedrone dixit. **Est** in reuera defūcto-  
rū aīas errare ⁊ bonis meli⁹ eēt malis au-  
tē d̄erit. **Q** **Octaua** rō q̄ deducit imorta-  
litas aīe d̄ remuneratiōis. **hec** spectat  
ad elementā ⁊ benignitatē dei q̄ sic nul-  
lū malū impunitū ira nec vllū bonū ire  
numeratū relinquit. **Doc** autē eēt si aīa  
periret cū corpe q̄m amici sui q̄ corpa eo-  
rū ⁊ voluntarijs castigatiōib⁹ ⁊ illarū pas-  
sionibus obtulerunt nullā inde repara-  
sent mercede. **In**ueamur qd̄ apostoli qd̄  
p̄fessores quid virgines quid ⁊ martires  
egerint pro dei amore ⁊ inde cōcludamus  
q̄ si mortua foret illoz aīa dei man⁹ vt  
cua eēt a munere liberalitatis. **Errauerit**  
in solitudinib⁹ illi in speluncis ⁊ cavernis  
in scissuris petrarū ⁊ montū affligētes  
carnē vigilijs ieiunijs genuflexionibus.  
sberibus ⁊ disciplinis. **Alij** ludibria et  
viciula exp̄t sūt. alij lapidari sūt alij capi-  
te celi. alij flāmis adusti. alij sagittis vul-  
nerati. alij in mare ⁊ fluminib⁹ demersi.  
alij exquisitissimis cruciatibus necati. vt  
deo gloriā ⁊ honore impenderent. **Nun-**  
quid sine retributiōe laborauerūt in cassū  
**D** **pietas** dei benedicti. **D** **charitas** p̄is  
eterni. **Ipe** vtiq̄ diligenti⁹ se bōa inuisi-  
bilia p̄pauit q̄ oculus nō vidit nec au-  
ris audiuit. **Et** p̄p̄erea saluator n̄i. **M** **a-**  
**thel. c. v.** suos discipulos cōfortabat d̄-  
cens. **Beati** estis cū maledixerint vobis  
homines ⁊ p̄secuti vos fuerint ⁊ dixerint  
oīm malū aduersū vos mentientes. **Ip̄s**  
**me** **h**audere ⁊ cruciatē q̄m merces vestra  
copiosa est in celis. **¶** **Non** rō dicit affi-  
mlatiōis. **de** q̄ sic dicit. **Bug** in li. de sp̄ū  
⁊ aīa. **In** immortalis est aīa ne a sui crea-  
toris similitudine discrepare videatur.

No[m]i[n] poterat ee[ss]e imago 2 similitudo di-  
 si yll[us] mo[rt]is termino clauderet. **D**eci-  
 ma r[ati]o d[icitu]r de resurrectione. Est articulu[m] fidei  
 q[uo]d resurgens mortuis et de hoc diffuse scri-  
 ptu[m] in quadagesimali in fine de resurre-  
 ctio[n]e generali. q[ui]a itaq[ue] crit resurrectio  
 q[ue] fiet p[er] unio[n]e[m] a[n]i[m]a[m] ad sua[m] p[ro]p[ri]a[m] corpo-  
 ra[m] v[er]ite[m] diuina[m]. Et q[uo]d x[rist]us surrexit a mor-  
 tuis. Et alia post mo[rt]e[m] miraculose redie-  
 rit ad vita[m]. nece habemus p[ro]ficere q[uo]d a[n]i[m]a  
 sit immortalis. **U**ndecima r[ati]o d[icitu]r de oratio[n]e  
 Orat[io] eccl[esi]e pro defunctis 2 suffragia fa-  
 cit pro a[n]i[m]abus in purgatorio p[er]onale de  
 b[itu]m exoluentibus. **I**git[ur] a[n]i[m]a est imortal[is].  
**D**uodecima r[ati]o d[icitu]r de comparatio[n]e. compa-  
 ratio quippe a[n]i[m]a[m] que est vltima forma  
 ad p[ri]ma[m] materia[m] ponenda est a[n]i[m]a incor-  
 ruptibilis. **N**am sicut ee[ss]e intelligibile est p[er]  
 manentius q[uam] ee[ss]e sensibile sic 2 recipiens ee[ss]e  
 intelligibile est manentius q[uam] recipiens ee[ss]e  
 sensibile. Sed recipiens ee[ss]e sensibile e[st]  
 incorruptibile s[ecundu]m sua[m] substantia[m] s[ecundu]m mare-  
 ria[m] p[ri]ma[m] q[uo]d multo forti[us] intellect[us] passibil[is]  
 qui est receptiu[us] formaz intelligibilium  
**T**ertio apparet q[uo]d sit immortalis anima  
 ex clara exemplatio[n]e. **S**unt tria exempla  
 lucidissima q[ue] ostendunt a[n]i[m]a[m] esse imor-  
 tal[em] in quibus r[ati]o in splendidissimo spe-  
 culo q[ue]libet rate rei v[er]itate[m] inspicere pot[est].  
**P**rimu[m] exemplu[m] d[icitu]r de toleratio[n]e.  
**S**ecundu[m] de apparitione.  
**T**ertiu[m] de exauditione.  
**P**rimu[m] exemplu[m] d[icitu]r de toleratio[n]e. vt  
 em scribit Cicero in q[uest]ionib[us] tusculanis  
 Nemo vnq[ue] sine magna spe immortalita-  
 tis se pro propria offerret ad mo[rt]e[m]. De mar-  
 tyribus claru[m] e[st] q[uo]d mo[rt]e[m] no[n] timueru[n]t qua[m]  
 vitare potuissent si x[rist]i relinq[ui]re voluis-  
 sent. Sed ad philosophos veniam[us]. re-  
 citat Aug[ustinus] li. p[ri]mo de ciuitate dei. c. lxxij. **O**  
 q[ui]da[m] p[er]s[on]a theobrot[us] no[n]ie lecto plat[onis] li-  
 bro de immortalitate a[n]i[m]ar[um] de muro se pre-  
 cipite dedit. Itaq[ue] interfecit senectutem  
 Et Laertius li. iij. diuina[m] i[n]stitutionu[m]  
 g[e]n[er]e. **M**ulti ex his q[ue] eternas ee[ss]e a[n]i[m]as su-

spicant su[n]t tanq[ua]m in celo migraturi sibi p[ro]-  
 sis man[us] intuleru[n]t. vt cleantes. vt cris-  
 pus. vt empedocles 2 zeno. Et ex roma-  
 nis carbo q[ue] fuit in om[n]i vita sua socrance  
 vanitatis inuicatos. Et q[uo]d de carbone fit  
 mentio. sciendu[m] q[uo]d multu[m] fueru[n]t sic no[n]iat  
**N**am fuit quida[m] carbo cenforini de quo  
 fit mentio in libro de amicitia 2 in q[uest]io[n]ib[us]  
 tusculanis a cicrone. 2 a Plinio in  
 li. de v[er]is illustrib[us] 2 a Valerio in rubri-  
 ca de studio 2 industria. **D**ic fuit eloq[ue]n-  
 tissimus literis grecis 2 latinis crudic[us]  
 multaq[ue] fecit magnifica pro republica 2  
 p[ro]suldo 2 p[ro]liado. **Q**ui vt scribit i[n] spe-  
 culo gestoz m[un]di redio duplicis quarta  
 ne affectus vt beatiore vita frueret semet  
 ip[s]u[m] interfecit. fuit 2 alius carbo ali[us] su-  
 p[er]dicti vir bellicosus qui vt scribit fron-  
 tin[us] cu[m] in bello s[ecundu]m macedonie reg[em] pugna-  
 ret eq[ui] prolaps[us] cu[m] se recollet[us] i[n]ter a[n]i[m]a[m]  
 uerit gladiu[m] cecidisse e vagina que fori-  
 ter recupauit 2 vulnerat[us] hostib[us] ad suos  
 redijt. **D**e ex[em]plu[m] adeo romanos a[n]i[m]a[m] aut  
 ad p[ro]p[ri]a[m] 2 macedones terruit vt ip[s]i mace-  
 dones vincerent. **F**uit ali[us] mar[us] carbo  
 fili[us] sup[er]dicti 2 nepos cenforini q[ue] p[ro]sul in  
 africa die clausit extremu[m]. **C**arbo aute[m]  
 vticensis q[ue] 2 pot[est] fuit fili[us] p[re]cedentis.  
**M**arci carb[us] q[ue] vticensis d[icitu]r eo q[uo]d in vti-  
 ca lib[er]e ciuitate se occidit. **L**abo fuit vt  
 no[n] s[er]uaret cesari q[ui]n ip[s]e p[ro]petianas p[re]f-  
 secit fuerat. **N**am vt ait Lull[us] in s[ecundu]m d[icitu]r  
 sic[us]. **D**ors turpitudini ac fuitu[m] a[n]i-  
 poneda e[st]. **E**t h[ab]et argu[n]t q[ui]da[m] probates q[uo]d  
 a[n]i[m]a sit immortalis ex auct[orit]e Arist[ot]elis in tertio  
 ce[le]sti. q[ue] ait. **O** fort[is] d[icitu]r se exponere mo[rt]i  
 pro salute patrie. 2 h[ab]et i[n] iudiciu[m] natural[is]  
 r[ati]onis. **S**ed nisi a[n]i[m]a ee[ss]et incorruptibil[is] no[n]  
 deberet h[ab]ere appetere q[uo]d no[n] ee[ss]et simpl[iter] no[n] ca-  
 dit s[ub] appetitu[m]. **S**ed h[ab]et nonnulli obijciunt  
 dicentes q[uo]d etia[m] anima moreret cu[m] corpore  
 adhuc velle sustinere mo[rt]em pro libera-  
 tione patrie 2 pro republica esset s[ecundu]m iu-  
 diciu[m] rectu[m] rationis. **N**am melior est

modic<sup>9</sup> actus virtutis int<sup>9</sup>ctus q<sup>3</sup> vita vi-  
ciosa vel cū actu remisso p magnū tpus  
ergo fortis debet se exponere pro bono s<sup>9</sup>  
tutis. Et quia ipse est pars cōmūtat<sup>9</sup> cu-  
tus bonū cōmune naturaliter est mag<sup>9</sup> di-  
ligendū q<sup>3</sup> bonum priuatū. Et ista vide-  
tur fuisse opinio scoti quā in p<sup>9</sup>bat lā/  
dolphus in suo. iij. di. r. l. iij. Quia sic lex  
et ratio naturalis pualet omni legi et rōni  
maxime create. ita bonū entitatis natura-  
lis pualet omni bono cuiuscūq<sup>3</sup> virtutis.  
vnde longe videt<sup>9</sup> q<sup>3</sup> sit eligibilis habere  
esse pperualiter et non virtuosum eē mo-  
raliter. non dico viciosum esse sed nō s<sup>9</sup>  
tuosum q<sup>3</sup> habere esse morale ad modicū  
tempus. et postea habere ppetuū. nō esse  
Similiter puto eligibilis habere ppetu-  
am entitatē incorruptibile sine glia patrie  
q<sup>3</sup> habere gliosum esse p vnum diē et po-  
stea ppetuo annihilari. et tamē mar<sup>9</sup> est  
bonū patrie q<sup>3</sup> bonum virtutis. Nec Lā-  
dolphus. Richardus etiā de media vil-  
la i. r. r. di. r. r. iij. ita scribit. Si anima  
moreret cum corpore vt qdam falso sūt  
opinari. homo nō deberet velle sustinere  
moriē pro liberatōe patrie. Primo quia  
s<sup>9</sup> Aug. in primo de libero arbitrio. q<sup>3</sup>  
quis recte aliquid eligit appetendū necesse  
est vt melior fiat cū ad id puenerit quod  
elegit. Melior autē esse nō posset q<sup>3</sup> non  
esset. Sed si anima moreret cū corpore hō  
per moriē totaliter desineret esse excepta  
materia prima. Ergo moriēdo volūtariē  
pro liberatōe patrie melior nō esset. et sic  
nō esset electio recta. Secūdo non debz  
hō volūtariē intermittere actus virtutis  
alicuius nisi vt liberi<sup>9</sup> vacet exercitio ma-  
ioris virtutis. Sed multo magis essz s<sup>9</sup>  
rōem rectam eligere illud ad qd sequeret<sup>9</sup>  
ppetuo impo sibilitas opandi s<sup>9</sup> quā/  
cūq<sup>3</sup> virtutes quā ad tpus intermittere  
actus vni<sup>9</sup> virtutis nō ppter exercitium  
alterius virtutis. Sed si aīa moreret cū  
corpore hō eligendo mori eligeret illud ad

quod sequeret<sup>9</sup> q<sup>3</sup> amplius in ppetuitate  
s<sup>9</sup> virtutem opari nō possit. Ista causa  
exercitij dicitur sunt. et vt silentiū impona-  
tur his q<sup>3</sup> dicunt nō esse sufficiens imorra-  
litaris argumētū q<sup>3</sup> illi de qbus mentōez  
fecimus supius et reliqui q<sup>3</sup> patriā dile-  
xerunt imo et martyres qui christū cōfēs-  
si sunt mortem nō horruerūt. Secūdū  
exemplū in quo lucet aīe imortalitas dī  
apparitōis. De apparitōe animarū dixi  
mus in sermone de trāsfiguratione iesu  
christi benedicti. ideo tū id nūc asserim<sup>9</sup>  
q<sup>3</sup> volente deo ad solatōem viuoz sepi-  
us anime separe diuersimodo de apparue-  
runt. In legenda sancte Lucie scribit<sup>9</sup> q<sup>3</sup>  
orante ipa cū matre iuxta sepulcrū sacte  
agathe lucia somn<sup>9</sup> arripuit viditq<sup>3</sup> aga-  
tham in medio angeloz geminis ornata  
stantē et dicentē sibi. Soror. mea lucia qd  
a me petis qd ipa poter<sup>9</sup> p̄stare cōtinuo  
matri tue. Nam ecce p̄sidem tuā sanara  
est. Luigilans lucia ita inuenit. Nā pas-  
sa fuerat eius mater annis multis fluxū  
sanguinis. Hieronymus in vita pauli  
p̄mi heremite narrat qualiter antiochus  
longe positus a cella pauli vidit āgelos  
anima eius deferentes. Qui mor curtes  
inuenit corp<sup>9</sup> pauli flexis genib<sup>9</sup> i modū  
orantis crecū ita vt ipm viuere extima-  
ret. Sed cū ipm mortuū didicisset dixit  
O sancta ania qd gerebas in vita in mor-  
te mōstrasti. Lū autē nō haberet vnde se-  
pulturā faceret venerūt duo leones et fo-  
ueā parauerūt. Sepulcroq<sup>3</sup> eo redierunt  
ad siluam. Ambrosi<sup>9</sup> refert de brā agne-  
te q<sup>3</sup> ei<sup>9</sup> pacto martyrio cū pentes ei<sup>9</sup> oera  
ua die iuxta tumulū vigilaret viderunt  
eoz virgīnū vestib<sup>9</sup> fulgentib<sup>9</sup> radian-  
tē. inter quas viderūt brām agnetē simi-  
li veste fulgentē et a dextris ei<sup>9</sup> agnū cādē  
diore nūc stātē. Quib<sup>9</sup> illa ait. videte ne  
me q<sup>3</sup> mortuā lugeatis. s<sup>9</sup> gaudete me  
cū et congratulamī q<sup>3</sup> cū his omnib<sup>9</sup> luc. das  
sedes accipi. Prop<sup>9</sup> quā vīsiōne cecilia

celebrat festū agneris scdo. Constantia  
 aut virgo filia constantini lepra grauis-  
 ma laborās cū hāc visione audissz tumu-  
 lū eius adijt. r ibi dū orōi iūsteret obdor-  
 mūt. viditqz brām agnetē sibi dicentes  
 Si in christū credideris orinuo liberabe-  
 ris. Ad quā vocē euigilās pfecte se sana-  
 tam inuenit. Que baptisimū recipiēs su-  
 per corpus brē agneris basilicam fecit. et  
 ibi in virginitate pmanit. In vita scāz  
 ruffine et secūde pontif qualiter appa-  
 ruit cū dā parone nomie plautille. De  
 due sorores fuerūt virgines romane pa-  
 rentibz clarissimis genite. asterio scilicet  
 r aurelia q nupserūt armenario r veri-  
 no. Qui accusauerūt eas q christiane es-  
 sēt tpe valeriani impatoris. Et capte ac  
 tradite donato pfecto post mlra vba ius-  
 sit ruffina pcedi. Quod videns soror  
 clamare cepit ad iudicē. Quid est qz soror  
 rem meā glificas r me ihonoras Tandē  
 p multa viriusqz illara tormenta ducte  
 fuerūt in siluā in via cornelia ab vrbe  
 roma miliario decimo in fundo q vocat  
 bureto. Ibiqz ruffina capite trūcat. Se-  
 cunda pcuritur. r eaz corpa foris voran-  
 da linquunt. Deniqz plautilla matrona  
 in curia p dno hoc factū est vidit eas in vi-  
 su sedentes gēmaras in thalamo r dicen-  
 tes sibi. Plautilla desine a flagitijs ido-  
 lorū r crede in christū r veni in p dū tuū  
 r corpa nostra sepeli. qd illa fecit. Bre-  
 gorius in scdo dialogo lib. affirmat de  
 scdo Benedicte q dū moraret apd mon-  
 tē cassinū nocte qdā dū p fenestrā cellu-  
 le cōspiceret r oraret vidit susam lucē de  
 sup cunctas noctis tenebras effugasse.  
 Subito autē rotus mūdus velut sū vno so-  
 lis radio collectus añ oculos ei adductus ē.  
 ibiqz alam germani epi capuani ad celuz  
 deferri videns. Comperit autē postea q  
 illa hora migrasset a corpe. De sanctis  
 gervasio et protasio geminis fratribus  
 q martyrio coronati fuerūt in ciuitate me-

diolani scribit Ambrosius in finē q legi-  
 tur in officio maritinali festiuitas eorū.  
 Qualit cum eoz corpa trecentis annis r  
 vltra latuissent ab eo repta sunt mō q se-  
 qtur. Quodā nāqz qdragesimali tpe ipi  
 in orōne positi nec apre vigilāti nec inte-  
 gre dormienti apparuerūt duo pulcherri-  
 mi iuuenes vestibz cādissimis. id ē col-  
 lobio r pallio iduri caligulis calciati se-  
 cū manibus extēsis orātes. Qua visione  
 elapsa rogauit dñm vt eū ludificari nō  
 sineret. Si hō aliqd visio illa expeteret  
 boni itez appareret. Simili mō canente  
 galb orantes secū iuuenes apparuerūt.  
 Tercia hō nocte nō dormienti sed stupē-  
 ti cum tertia sibi apparuerūt psona que  
 similis paulo aplo videbat fm q in pi-  
 ctura prospererat. Illisqz tacētibz apls  
 sibi dixit. Isti sunt q nihil terrenū de sū-  
 rātes monita mea sunt securi. Quoz cot-  
 pa in eo repies loco in q stas duodeci pe-  
 dum altitudine terre coopā archā repe-  
 ries. Et ad caput eoz libellū i q orō eoz  
 dūct r finis. Ita cū sepeliera illa cor-  
 pora philipp qdā christianus. Lūocatus  
 ergo vicinis coepit copis. ipe ambrosius  
 por terre fossor accessit. Et oia prout di-  
 xerat sibi paulus illa visioe inuenit. Cor-  
 pa hō ita sunt repta ac si ipa hora ibidez  
 fuissent posita. In sup r odor mirabilis  
 inde flagrabat multaqz ibi miracula illoz  
 meris cōsulcarūt. Et vt inqt Augus lib.  
 xxi. de ciui. dei in illis dicit qdā pō p sēte et  
 impatore ac multitudine gentiū ceo qdāz  
 ad corpa martyriū gervasij et protasij lu-  
 men recepit. In hac inuēroē pax int loh-  
 gobardos r romanū imperiū reformata  
 fuit. Ideo Bre. papa i introitu misse cā-  
 tari instituit. Loqz dñs pacē i plebē suā  
 De pte nro brō frācalco narrat Bona-  
 uentura q hora trāsit ei mīster fratru  
 tūc tps i terra laboris Augustinū noīe  
 in extremis laborās cū tā diu pdidissz lo-  
 qdā audiētibz q astabāt sbito clamauit r

Dixit. Expecta me p̄ expecta ecce tū ve-  
mo tecū. Querētib⁹ autē fratrib⁹ ⁊ miran-  
tib⁹ cui sic loq̄ret b̄m̄ fr̄at̄iscū eūte i celū  
se videre asseruit. Statimq; h̄o dicit ⁊ ipse  
fideliter redēuit. Eadē hora ep̄o assisina  
ti q̄ ad oratorū michaelē arch̄ageli p̄ deo  
tōe accesserat in mōre gargano br̄us fran-  
cisc⁹ iocūd⁹ apparēs mūdū se dixit relin-  
q̄re ⁊ ad celū cū exultatōe trāsire. Mane  
surgens ep̄s socijs narravit q̄ vidit. Et  
assisinū rediēs cū p̄gissēt sollicitē certu-  
dinalit̄ cōperit q̄ ea hora q̄ sibi p̄ visōes  
inoruit br̄us pater ex hac vita miḡare. In-  
ueniunt et alie b̄m̄ōi apparitōes q̄s lon-  
gū eēt enarrare. Et q̄b⁹ cogimur indubi-  
tāter tenere q̄ aia sit imortal. Tertium  
exēplū d̄r exauditiōis. Quis nā nō videat  
⁊ q̄ experientā cōprehendat q̄ ⁊ viri ⁊ mu-  
lieres q̄ in suis necessitatib⁹ sanctorū et  
sanctarū p̄cipue v̄gis immaculare m̄ris dei  
in p̄lo: ar̄ p̄ocinū exaudiat. Taceam⁹  
niracta q̄ sup̄ h̄ indies i ecclia clarescūt  
D̄cos t̄m̄ cordis ⁊ corp̄is uertam⁹ ad  
sacra tēpla q̄ in dei ⁊ celoꝝ regine alioꝝ  
q̄ honore p̄ orbē cōstructa sūt. Cur n̄ mi-  
renur in tantarū imaginū altarū rerum  
aspectu in q̄b⁹ indicat q̄ hoies tribula-  
tō: b̄ possit interueniētib⁹ sc̄is libari fu-  
crū: Sūt in italia ecclie deuotissime v̄gi-  
nis nom̄i dedicatē. Sc̄a Maria d̄ mar-  
tyrib⁹ apud melitē in apulia. Sancta  
Maria de casali apud brundisiū. San-  
cta maria de angelis ap̄ assisīnū. Sancta  
maria de lozero apud rachancū. Sancta  
maria annūciata florentie. ⁊ alie vulgo ste-  
noiare. In q̄b⁹ cernunt in imaginib⁹ cere-  
is ⁊ argenteis alijsq; reb⁹ oblatiōis b̄sticia  
suscepta ab ill̄ q̄ se v̄gini cōmēdarūt. q̄d  
rōes q̄rim⁹. q̄d p̄hoꝝ sanctitias exq̄rimus  
cū ip̄i effugere nō valeam⁹ t̄a varia tāq;  
lucidissima imortalitatis aiaz exempla.  
Secūdū dubiū p̄ncipale fuit. v̄z anie  
separe trāsferat ad aliq̄ loca. Et circa h̄  
exēplē inuenit opinio falsa quōdā. Pri-

ma eoz q̄ dixerit animas trāsire ⁊ corpe  
in corpus ita q̄ cū sepat ab vno vn̄it al-  
teri ⁊ poitea alteri vsq; ad corpa bestiarū.  
Et hec opinio ascribit̄ ip̄i platonē de q̄  
ita scripsit Aug. libro. ⁊. de ciuit. dei. c. iij.  
Platonē aias hominū post mortē resol-  
ui vsq; ad corpa bestiarū dixisse cerussū  
mū ē. Sed mirādū est profecto platonē  
talia fuisse locutū de q̄ Valer⁹ in rubri-  
ca de studio ⁊ industria inq̄. Plato cum  
croꝝ moralū sapientissim⁹ habebatur.  
adeo q̄ si a celo iupiter descēdit ser nce  
legatōre nec beatoꝝre faciūda eēt vsuria.  
Refert adhuc de ip̄o Apulei⁹ in lib. de  
vita platonis. q̄ cū aristōn p̄r ei⁹ ad ip̄s  
instruendū d̄ferret ad soctatē nocte p̄ce-  
dente viderat in h̄ere doctoz socrates q̄  
pull⁹ odoris et cōdonis erimū vocisq; so-  
noꝝ ip̄s volabat in sinū. postmodū d̄ si  
nu erēs cātādo volabat i celū. Lū mane  
vidisset puez sibi adductū dixit somnū  
cōpleū esse. Quid plura vsq; sup̄ cōnēo  
rautimus de imortalitate aiaz copiose  
differuit. Quid igit ad tātā insanā dene-  
nisse credēdū ē vt circulatorēm illā aiaz  
posuerit. Nisi forte dixerim⁹ q̄ vt h̄o er-  
rare potuit ac libiner d̄dicere. n̄ q̄cūid  
sit de eo opinione istā impiissimā expug-  
nare debem⁹. Inq̄t em̄ Richard⁹ in. iij.  
di. rliij. q̄ illā non t̄m̄ ē scriptura sacra  
imo ois phia. Un̄ Arist. in p̄mo de aia  
redarguit p̄teragoꝝicas fabulas dicentes  
quālibet aiam q̄libet corpe posse ingre-  
di ex eo q̄ videt v̄nū q̄d q̄ corpe h̄c spe-  
cie in formā p̄rta. Et sc̄do de aia d̄c q̄  
nō contingit aiam accipere q̄libz corpus.  
q̄ vn̄uscūq; acc̄ ap̄tus nar⁹ est fieri  
in p̄pria materia. Et inde ē vt ponit tho-  
p̄ma p̄r. q̄ ex v̄ij. q̄ aia sepatā sua natu-  
rali h̄rue nō potest mouere a l̄q̄ corpe.  
Et lz corpa obediāt angel. ad motū loca-  
lē nō t̄m̄ obediūt aie separe. Rō q̄ angel̄  
sunt s̄bc sp̄iales quaz h̄rues nō d̄cunt  
nant ad aliq̄ corpa et sunt naturaliter a

corpibus absolute. Et ideo diuersa cor-  
pa eis obedire pnt ad moru. Sed cu ali-  
cuius substantie spualis. separe virtus  
motiua determinetur naturaliter ad mo-  
uendum aliqd corpus. non poterit illa  
sba mouere aliqd corpus mai<sup>r</sup> sed min<sup>r</sup>.  
Vn cu aia sz sua natura determinet ad mo-  
uendu corpus cui<sup>r</sup> est forma nullu aliqd  
corpus sua naturali virtute pot mouere.  
Quare merito dcnant hi q fallacijs de  
monu facile credunt. du ipi quorundam  
viroz corpa obidentes simulat se esse  
aias defunctor. fueru cuiusmodi delusio-  
nes q plurime dieb<sup>r</sup> meis sicut septi li-  
bro de timore iudicior<sup>r</sup> dei de illa q neapo-  
li obsessa fuit r qplimos in errore duce-  
bat du diabol<sup>r</sup> qui loqbat p ea fatabat  
se ee aiaz comitis iacobi piciniini. Anno  
insup dñi. M. cccc. xl. In pnb<sup>r</sup> fre idio-  
ni r terrebari multi sic obsessi aieb<sup>r</sup> se ee  
aias qñda q dieb<sup>r</sup> illis ex hac vita mig-  
uerrunt. In vrbe pdicante me ibi Anno  
dñi. M. cccc. xlii. Decapitat<sup>r</sup> fuit qui  
da iude<sup>r</sup> eo q aliu de suo genere interfece-  
rat. post paucos ho dies puella qda be-  
brea loq cepit nuc in psona vni<sup>r</sup> illorum  
nuc in psona alteri<sup>r</sup>. Et du aniboz pare-  
tes occurret ad nouu spectaculu aperi-  
bat multa secreta dñi<sup>r</sup> illoz. rñdebat  
q ad interrogata sicut facieb<sup>r</sup> du viueret  
horrabatq suos vt se iuice pacificarent  
mktaq<sup>r</sup> pfunerit medacia pollicetes iu-  
deis eterna salute. Tandem dñs illi reli-  
quit puella r sic cessauit rumor eor<sup>r</sup> in  
plebe. Secunda falsa opinio fuit alioz  
q credideru aias separas latitare i sepul-  
chris suoz corpoz seu i loz vbi ossa vel  
cineres suoz corpoz fuarent. Jo de xpo  
vi scripsim<sup>r</sup> in sermone de resurrectione la-  
zari inqt Theophil<sup>r</sup>. Alia<sup>r</sup> clamauit vt  
refrenaret ora gentiliu fabulantiu i tmmul-  
lantie aias defunctor. Quare alia vo-  
ce dixit lazare veni foras qst aduocaret  
de longinq. Non est igit opinio illa ho-

neqz vilo pacto admittenda. Tercia fal-  
sa opinio e qñda q dixeru q aia no est  
in loz corpaliu sz corpaliu sibi<sup>r</sup> siue in  
rege siue i dolomb<sup>r</sup> qz aia separa no depe-  
det a loco corpali. Sed huic opinioni ob-  
stat tota theologoz turba q ocs in hanc  
sentiam ducit. vtz q aie p<sup>r</sup> morte sunt  
in aliqb<sup>r</sup> receptacul. Na vt iqt Richar-  
d<sup>r</sup> in qñro di. cly. Sic angeli q snt spūs  
sunt in aliqb<sup>r</sup> corpaliu<sup>r</sup> locis no circum-  
scripue sed diffinitue. sic r aia separa no  
obstat q sit spūs. Et qñs aia separata  
no magis ueniat cu vno loco q cu alio  
rōe sue essentie cu ex loco natura ei<sup>r</sup> n te-  
pendeat. tamen ppter oparōes q<sup>r</sup> i loco  
exercere dz vel circa ea debet exerceri ma-  
gis sibi uenit vn<sup>r</sup> loc<sup>r</sup> q ali<sup>r</sup>. Ex qñdu  
plex illi loc<sup>r</sup> debet. Prim<sup>r</sup> penat. s. infer-  
nus. de q ait Seneca in tragedijs. Ingens  
voratio faucib<sup>r</sup> vasti patet larūqz pādite  
omnib<sup>r</sup> populiter. Sunt ho in inferno  
qñuo mansiones. prima inferior in qua  
sunt aie damnate pro solo peccō mortali  
actuali q puniunt pena sensus. De hōi  
in tragedijs Seneca. Itaqz nō dicit peior  
est mortis loc<sup>r</sup>. Secunda mansio qua  
sūt anime pro solo peccato originali dā  
nate. que puniunt iñ pena dāni. Ter-  
cia mansio est in qua de lege cōmuni pur-  
gant anime que decesserūt in charitate de-  
ferentes secu aliquod purgabile. Quar-  
ta vero mansio est in qua requiescebat  
anime que decesserūt cu charitate que ni-  
hil purgabile secu peccabant. vel q por-  
tauerūt et purgare crant. Nec ante chri-  
sti aduentu dicebatur sinus abrahe. Na  
enim abrahā primus ab infidelibus se-  
parauit se et fidei signaculu distinctiuū  
accepit. Ideo locus requiei q debebatur  
anime propter fidem charitate formatā  
sinus abrahe dicitur est. Post christi ve-  
ro aduentum quarta ista mansio vacua  
est. quoniam ape- ra est tanua celi merito  
passionis xpi. Et sic decesserunt in chari-

ate nihil purgabile secū ferentes statim  
euolant. vñ patet qd nō eundē locū intel  
ligim⁹ mō sinū abrahe cū rogam⁹ aias in  
illū deferrī cū eo q ante xpi aduentū sinul  
abrahe dicebat. **S**ecū loc⁹ q debetur  
aiabus separis est locus delectabilis ce  
lū videlicet empyrē de q suo loco abūde  
dicimus. ppter que oīa vt ponit lactan  
tius li. iij. diuinaz institutionū. Esse ise  
ros Zeno stoicus docuit ⁊ sedes quidem  
pioz ab impijs eē discretas. Et illas qui  
de qctas ac delectabiles incolere regiōes  
**D**os vō penas luere in tenebrosīs locis  
⁊ centi voraginibus horendis. Et **S**one  
ca in tragedijs inducit **T**heſcū dicentes  
**D**uis placide porēs Dominusqz vite  
seruar innocuas man⁹. Et in crucenū mi  
tis imperiū regit. Amicqz parcit longa p  
mentus diu. felix cui spacia vel celuz  
petit. **T**el leta felix ne moris belisij loca  
**S**com oēs poetas belisij capi pioz apd  
inferos sūt in quibus vt ipi dicūt bono  
rū sedent anie. **T**ertiuū dubiū pncipale  
fuit vtz la ca faciāt ad delectationē vñ pe  
nā aiabus separis. Et ad h ita rñdz **R**i  
chardus vbi sup. **Q** receptacula corpo  
ralia aiaz in aliquo augent delectationes  
eaz vel afflictionē. **C**elū em̄ empyrē qz  
uis in nullo augeat aiaz beatariū delecta  
tionē cēntiale in aliquo tñ auget delecta  
tionē actualē. inquantū ille anie locū il  
lum plusqz alia diligūt. **P**resentia autez  
rei dilecte aliquā causat delectationē. ra  
tio aut quare illū locū p ceteris diligunt  
triplex est. **U**na qz scūt locū illū sibi esse  
deputatū a dō quē sūme diligūt. **A**lia qz  
in illo ppter excessū nobilitatis sue natu  
re sup alia corpa expsius qz in alijs locis  
refulgere tanqz in effectu diuinā bonita  
tē pspiciunt. **T**ertia qz illius loci splun  
tas luminositas ⁊ immobilitas suā spū  
alē sublimitatē ⁊ luminositatē ⁊ quietē p  
peruitatē expsius qz qualitates alioz lo  
coz representant. vnusquisqz aut ceteris pa

rib⁹ plus diligit illud qd magis est repñ  
tariū sue nobilitas. **R**eceptacula etiaz  
dānatoz in aliq auget eoz afflictionem.  
qz locū illū odunt triplici de causa. **P**ri  
ma qz scūt ipm sibi fore deputatū a diui  
na iusticia quā odūt. **A**lia qz illius loci  
vilitas est obligatiōis sue ad penā ppe  
tuā rememoratua seu representatua. **T**er  
tia qz est cōtentiū ignis illius q affligū  
tur. **E**t h **L**ib. i. pre. q. lxiij. dicit qz loc⁹  
nō est penalīs angelo aut anie qsi afflicti  
alterādo naturā sed qsi afflictiō voluntatē  
pntando dū angelus vel aia apphen  
dit se eē i loco nō uentieri. **R**eceptaculū  
aut in q purgant aie in aliq auget eaz  
afflictionē nō qz ipm odiāt voluntate deli  
beratiua cū sint in charitate ⁊ sciant illuz  
sibi eē assignatū ad rpus a diuina iusticia  
quā diligūt ad eaz purgationē. **S**z quia  
ipm naturali motu voluntatis refugunt  
sub ratione qua suā obligationē ad penā  
quāuis pncipalē representat ⁊ sub rōne qua  
ignē pntet quo affligunt. **Q**uartum  
dubiū pncipale fuit vtz aie separe creatē  
aliquā de locis ad q trāfferentur. ⁊ qdaz di  
cunt q non ex eo q **J**ob. viij. scribit. **Q**ui  
descendit ad inferos nō ascendit. **I**nsup  
**A**ug. li. de cura pro mortuis agenda ait.  
**S**i in rebus viuentiū interessent aie mor  
tuoꝝ me pia mater nulla nocte desereret  
que me terra mariqz secuta est vt mecum  
viueret. **S**i ergo exiret aliquā de recepta  
culis suis aliquā interessent reb⁹ viuētū  
**A**lij pntariū probāt ex eo q vt scribitur  
**M**arhei. xviij. c. in transfiguratione sal  
uatoris nostri moyses apparuit cū helia.  
**O**b qd **A**ug. li. pnto ait ad viuos ali  
qs mitti ex mortuis. **P**ro hac ambiguita  
te remouēda nōdet **R**ichardus. q aliquā  
aias exire d receptaculis suis dupliciter  
potest intelligi vel p diuinā potentā vñ  
p naturā pntā. **P**rimo mō de inferno ⁊ de  
celo exeunt alique anie non per peruiti  
sed ad tempus. nec de lege cōmuni sed ex

aliqua speciali causa. Sic etiam de purgatorio aliquid excipit ad modicum ipse ante expletionem pene sue. post cuius expletionem illuc amplius non reuertuntur. In iudicio autem omnes anime rati existentes in celo quasi in inferno non erubescunt secundum eodem legem diuine iusticie ad eadem inter loca cum suis corporibus reuertuntur et in eis in perpetuum permansure. Per naturam vero propria dixerunt quodam non posse animas de suis receptaculis exire affirmantes quod anima humana nullo modo est mobilis sed locum nec per se nec per accidens. Et si ponatur alicubi per subam suam nunquam mouebitur de vbi ad vbi. Sed articulus iste excoriat est a domino stephano episcopo parisiensi. Johannes Ricardus dicendum est quod de suis receptaculis exire possent anime que vellet nisi prohiberentur a superiori virtute. Sed de lege communi exire prohibentur ille que sunt in purgatorio ante expletam penam et ille que sunt in inferno ante iudicium. Ille vero que sunt in celo exire nolunt usque ad ipsam resurrectionis omnis corporum suorum nisi aliqui videant placere deo et aliquid speciali causa. unde videtur aliquid quibus que omnes descendunt de celo in obitu beate virginis marie propter eius reuerentiam. Et cum ea iterum ascenderunt in celum. Ab augustinus ergo dicitur anime non posse interesse rebus viuorum per propria naturam. que earum virtus non potest extrare superiori virtuti que prohibentur. Ideo per hec dicta soluantur omnes populi ritates. Si igitur non habemus hic ciuitates manentes. Si rati felix iocunditas benificientibus habitatio disposita est. Si regnum celorum pacifice possidendum nobis promittitur ceterum in summa hec atque terrena. et gratiam que sursum sunt ut sic peruenire possimus ad regionem illam opulentissimam beatorum. In qua de benedictus viuunt et regnat per omnia secula seculorum Amen.

Sermo quinquagesimus nonus de spiritu sancto qui missus est apostolis in signo visibili igitur et linguarum.

## Spiritus sanctus

quod mittit per in nomine meo ille vos docebit omnia. habita sunt redemptoris nostri originaliter. Joba riuu. ca. et in euangelio patris solentatis. Amplissimum donum hodierna die collatum fuit humano generi cum spiritus sanctus visibiliter missus est in apostolos fundatores militantis ecclesie. Per illos enim in christum credidit mundus. Per ipsos delata fuit penitus et extrinseca penitus idolatrie que omnes que sunt populos inuoluebat. Per ipsos tenet que via regni celorum mortalibus facta fuit nota. Tanta que prestante ex alto perditu spiritu sancto coopante fuere. ut sicut per. refert. In omnem terram exiit sonus eorum cum fructu et utilitate omnium gentium. atque in finibus orbis terre verba eorum. Propria et tanti miraculi memores esse possunt in presentia et finem de spiritu sancto in apostolos missio erunt quod facturi. De quo tria mysteria proponimus contemplanda.

Primum dicit cognitionis.

Secundum missionis

Tercium operationis

Quod vi nature spiritus sanctus non est cognoscibilis sed in per reuelationem. et quod spiritus sanctus est deus procedens a patre et filio ipsi coequalis. Cap. primum

Primum mysterium contemplandum de spiritu sancto dicitur cognitionis. In quo notande sunt tres theologorum veritates. Prima que nullus viator potest cognoscere. propria vi nature tercia persona in diuinis que dicimus spiritus sanctus. Unum dilatum in libro de trinitate ait. Non potest homo sua intelligentia sacramentum generationis et processionis se posse consequi. Et Dionysius in libro de diuinis nominibus. Non est audendum dicere aliquid quod nec cogitare de substantiali oeculta diuinitate preter ea que diuinitate nobis ex sacris eloquiis sunt expressa. Et de hoc Paulus prime ad



Corinth. ij. c. dicit. Loquimur de sapientia  
quā nemo principū huius seculi nouit. s.  
philosophorum sicut in glo. Secūda uita q̄  
nobis reuelatū est in diuinis esse tertia  
p̄sonam procedēte q̄ modū amoris q̄ di.  
cit spū sanctū. Nā in ueteri et nouo te.  
stamento fit mentio de spū dei. Uā Bene.  
i. c. dicit. Spūs dñi ferebat sup aquas.  
Et. vi. c. Non gmanebit spūs meus in  
domine. Et. xli. c. Nunquā inuenire pote.  
rūm talem uirum q̄ spū dei plen⁹ sit. Et  
Judicū. iij. c. Fuit in eo spūs dñi et iudi.  
cauit israel. Et. v. ca. factus ē sup tepte  
spūs dñi. Et. i. Regū. x. c. Insiluit iussu  
saulē spūs dñi et p̄berauit. Et ps. xxxij.  
Uerbo dñi celi firmati sūt. et spū oris ei⁹  
omnis uirtus corū. Et psal. l. Spūs san.  
ctū tuū ne auferas a me. Et psal. cūij. E.  
mitte spū tuū et creabunt. et ps. cclij.  
Spūs tuus bonus deducet me in terras  
rectas. et Sap. i. c. Spūs dñi repleuit or.  
bem terraz. Et. xij. ca. Quis bonus et sua.  
uis est spūs tuus in nobis. et Isa. xi. ca.  
Requiescet sup euz spūs dñi. Et. xli. c.  
Dedi spū tuū meū sup eū. Et. xlvij. cap.  
Dñs misit me et spūs eius. Et. lxi. cap.  
Spūs dñi sup me. Et Jobelis. ij. c. Ef.  
fundam spū meū et dabo prodigia i ce.  
lo et in terra. Eodē. c. Effundā spiritum  
meū sup omnē carnē. et prophētabūt fili  
uestri et filie yrē. Et Math. ij. c. Inuen.  
ta est in utero habēs de spū sancto. Et. iij.  
c. Baptizabit uos spū sancto. Et. xij. ca.  
Qui dixerit uerbo dñi spū sanctū non re.  
mittet ei. Et ultimo. c. Euntes docete gē.  
tes baptizantes eos in noie patris et filij  
et spū sancti. et Luce. ij. ca. Spū sancto re.  
plebit et utero matris sue. Eodem cap.  
Spū sanctus supueniet in te. Eodem ca.  
Repleta est spū sancto elisabeth. et. ij. ca.  
Spū sanctus erat in eo. et. iij. c. Descendit  
spū sanctus corpali specie sicut colūba in  
spū. et Johānis. xx. ca. Accipite spū san.  
ctū. et Actū. i. ca. Accipietis uirtutem

supuenientis spū sancti in uos. Et. ij. c.  
Repleti sunt omnes spū sancto. et. x. c. In.  
nādes gra spū sancti effusa est. Et. vi. c.  
Elegere stephanū plenū fide et spū sancto.  
et. viij. c. Imponebat manus sup illos et  
accipiebant spū sanctū. et ad Roma.  
v. c. Charitas dei diffusa est in cordibus  
uestris p̄ spū sanctū. et. ij. Petri. i. ca.  
Spū sancto inspirati locuti sunt scri dei  
hoies. et Jobes p̄ me sue canonice. v. cap.  
Tres sunt q̄ testimonij dant in celo p̄  
uerbū et spū sanctū. Tercia uita q̄ spū  
ritus accipit multiplicat. Primo pro s̄  
stantia aie. Unde Act. viij. c. Dñe ihu acci.  
pe spū meū. et Job. xij. In man⁹ tua do.  
mine comendo spū meū. Secūdo accipit  
p̄ uelō. ubi Job. iij. c. Spūs ubi uult  
spirat. Tercio pro acre ut in psal. Os  
meū aperui et attraxi spū tuū. Quarto p̄  
angelo. in ps. Qui facis angelos tuos  
spūs. Quinto pro deo. Job. iij. c. Spū  
est deus. Sexto pro tertia p̄sona in trini.  
tate. Sed aduertendū s̄m Bonauēu.  
rā in p̄mo dist. x. q̄ spūs in suba spūali  
dicit dupliciter. s̄ a spūalitate p̄ra cor.  
pulentia. et sic suba rōnalis uel intellectu.  
alis aut ei⁹ potētia infior dicit spūs. uel  
a spiratōe. et sic amor. uel affectus dī spi.  
ritus. Primo mō cōuenit toti trinitati.  
Et sic est nomē absolutū. Secūdo mō con.  
uenit illi p̄sonē q̄ procedit ut amor. spi.  
rari enī in spūalibus est sol⁹ amoris. Et  
qm̄ amor pot̄ spirari recte et ordiate. et sic  
est purus. uel indirecte et immūde. et sic  
est libidinofus. Ideo illa p̄sona q̄ est  
amor. nō tm̄ dicit spūritus sed spū sanctus.  
Non sic filius dicit sanctus. quia gene.  
ratio est morus naturalis circa quē non  
attendit sanctitas uel puritas sicut atē  
dicitur circa amorem uoluntatis. Alber.  
tus autē in compēdio theologie dicit. q̄  
spū sanctus multa habet noia. Dicit enī  
spūs a spirando actiue. eo q̄ spūrit uel  
uult. Et sic conuenit tribus p̄sonis. sed

spūsancto p appropriaōem. Alio mo-  
 do dicit spū a spūādo passiue. eo q  
 spiratur. Et hoc mo propriū est spūsan-  
 cto qui procedit per modū spirationis.  
 Non solū autē dicit spūsanctus sed addit  
 sanctus. quia sanctus idem est qd mun-  
 dus vel firmus vel sine terra. Que con-  
 ueniūt non solū ei quo ad se sed in cōpa-  
 rione quo ad nos. Nam p grām spūsan-  
 cti a peccatis mūdāmur. in bono firma-  
 mur. a terrenis sepāmur. Insuper spūsan-  
 ctus vocatur nctus vntas et ample-  
 rus. et hoc prout comparatur ad p̄m et fi-  
 liū. Item dicit donū dei altissimū. quia  
 omne donū ab ipso fluit. Dicit fons viu⁹  
 quia sitientib⁹ grātiā largitur. Dicitur  
 ignis quia affectū accendit. Dicit chari-  
 tas nō solum quia est amor patris et fi-  
 lij. sed quia nos amans facit. Dicitur  
 spūalis vinctio. quia omnes tribulacōes  
 mundanas suaves facit et iocūdas. s̄m  
 illud. In labore requies. in estu rēperies.  
 Dicit deperere dei digitus. quia sicut oēs  
 tēporales res digito demonstrant. ita p  
 spūsanctū ostēdunt res spūales ocu-  
 lo spiritali. Dicit paraditus q̄ conso-  
 lationes celestes mentib⁹ instillar. Dicit  
 magistroz optimus. q̄ intellectū ad co-  
 gnitiōē dei et suūpius illuminat. Est  
 itaq̄ spūsanctus vt colligit ex dicit Aug.  
 in libro de trinitate deus tertia psona in  
 trinitate producta a patre et filio p mo-  
 dum volūtatis. Deus namq̄ est sūme sim-  
 plex. vt patet. xj. metaphisice. vbi p̄bus  
 dicit q̄ de⁹ est actus purissim⁹ absq̄ ali-  
 qua compositione. ergo esse quod est in  
 deo est deus. Et p consequēs scientia. sapi-  
 entia. intellectus. cognitio volūtas. et a-  
 mor. dei est deus. Constat autē q̄ spūsan-  
 ctus est amor patris ad filiū. Deus enī  
 pater per intellectū suū cognoscit essen-  
 tiam suā esse infinite bonitatis. ergo eq̄  
 amat amore infinito. Sicut ergo q̄ seip-  
 sum cognoscit cognitio est filius. ita q̄

mo: quo seipm amat est spūsanct⁹. Et  
 contra p̄dicta tres inueniunt hereticoz  
 opiniones damnate. Prima fuit opi-  
 nio Arii. qui vt dicit sanctus Tho. in  
 quarto sūme contra gentiles. c. xvi. do-  
 cuit filiū spiritūsanctū esse creaturas  
 filium tamē maiorē spūsancto. et filiū  
 minorem patre. quem errorem quantum  
 ad spūsanctū securus est Macedonius  
 qui de patre et filio recte sensit q̄ vnus  
 eiusdem substantie sint. Sed b̄ de spūsa-  
 cto credere voluit creaturā esse. restans  
 Undē qdā macedonios semiarrianos  
 vocant. eoz cum arrianis in parte con-  
 ueniunt. et in parte differunt ab eisdem.  
 Quos tamen omnes conuincim⁹ testio-  
 nio scripturaz sanctorū et quibus verissi-  
 me colligimus q̄ spūsanctus est deus.  
 Nam nulli templū construit et conse-  
 cratur nisi deo. Unde in psal. dicit Do-  
 minus i templo sancto suo. Sed rēplaz  
 deputat spūsancto. Dicit enim aposto-  
 lus prime ad Corin. vi. c. In nescitis  
 quoniam membra vestra templū sūt spū-  
 sancti. ergo spūsanctus est deus. Insuper  
 consistendere omnia profunda dei. non est  
 alicuius creature. Sed spūsanctus cō-  
 prehendit omnia profunda dei. igit non  
 est creatura. Dicitur enī prime ad Cor-  
 inthios. ij. cap. Que dei sunt nemo cog-  
 scit nisi spiritus dei. Item deus locutus  
 est per p̄phetas. Unde Numeri. xij. cap.  
 scribitur. Si quis fuerit inter vos. p̄phe-  
 ta domini in visione apparebo ei. vel p  
 somnum loquar ad illum. Sed spiritus  
 sanctus locutus est per prophetas. ergo  
 est deus. Nam Actuum primo scribit.  
 Oportet impleri scripturam quam p̄e-  
 dixit spiritus sanctus per os David. Et  
 secunde Petri primo capitulo. Spiritus  
 sancto inspirati locuti sunt sancti dei ho-  
 mines. Item interius docere proprium  
 opus dei est. Unde in psalmo. Qui do-  
 cet hominem scientiam. Sed hoc est op⁹

Spūs sancti ergo est deus. Nam Johan-  
nē. c. d. Paracletus autē spūs sanctus que-  
ritur p̄ in nomine meo ille vos docebit  
oīa. Adhuc. Quoz est eadē opatio op-  
ter eandem esse naturā. est autē eadē ope-  
ratio filiū et spūs sancti. Nam christus loquitur  
in scriptis. ideo Paulus. q̄ ad Ebo. vlti. ca.  
dicebat. An experimentū gr̄tis eius q̄ loq̄-  
tur in me. spūs sanctus etiā loq̄t in il-  
lud. Mar. p. c. Non em̄ vos estis q̄ loq̄-  
mini sed spūs p̄ris vestri q̄ loquit in vo-  
bis. Ergo eadē est natura filiū et spūs sancti/  
etiā et sequens p̄ris. Amplius eē vbi  
q̄ est p̄ris et q̄ dicit Hieron. xxiij. c.  
Lū et terrā ego impleo. Hoc spūs sanctus  
duentē p̄m illud Sapie. i. c. Spūs dñi  
repleuit orbem terraz. ergo est deus. Pre-  
terea Actū. v. c. dicit pet̄. Anania cur  
tērauit sathanas cor tuū mentiri te spū-  
ritū sancto. Et postea s̄dit. Non es mentis  
hoībus sed deo. ergo spūs sanctus est deus.  
Paulus etiā in p̄ma ad Corinth. ca. xij.  
ita scribit. Nemo potest dicere dñs ihs  
nisi in spū sancto. divisiones hō gr̄az sunt  
idem autē spūs. et divisiones ministratōnū  
sunt idem autē dñs. Et diuisiōes opatio-  
nū sunt idem hō deus q̄ operat oīa in om̄i-  
bus. Unicusq̄ autē dat manifestatio spūs  
ad utilitatē. alij q̄dem p̄ spūm dat p̄mo sa-  
pientie. alij autē p̄mo scientie p̄m eundē  
spūritū. Alteri fides in eodē spū. alij gr̄a  
sanitātū in vno spū. alij opatio vtrūm.  
alij p̄phetia. alij discretio spūritū. alij ge-  
nera linguaz. alij interpretatio p̄monum.  
Nec autē oīa opatur vn̄. atq̄ idē spūs.  
diuidens singul̄ prout vult. In q̄b̄ ver-  
bis manifeste exprimit spūs sanctū eē deū  
Secunda opinio dānata de spūs sancto  
q̄ non procedit a filio sed a solo patre. q̄  
p̄m Tho. p̄ma p̄e. q. xxxvi. inuēta fuit a  
nestorianoz dānata ab ephesina synodo.  
Propterea in symbolo pat̄ d̄. Et spū-  
ritū sanctū dñm et viuificantē q̄ ex patre

filio p̄ procedit. Athanasius etiā h̄ reu-  
lit cū dixit spūs sanctus a patre et filio nō fa-  
ctus nec creatus nec genitus. sed procedens  
idipm̄ proficit. Cyrillus in epla sua quaz  
synod̄ calcedonē. recepit. Idem fatetur  
Didimus in li. de spūs sancto. Aug. etiā sic  
asserit sup̄ Iohē et in libris de trinitate  
Sed greci extra h̄ instāt. Primo q̄ xps  
de spūs sancto loq̄ns cū a patre procedere di-  
xit nulla facta mentōe de filio. Un̄ Johā-  
nis. xv. ait. Lū venerit p̄clitus que ego  
mittam vobis a patre spūm veritatis q̄ a patre  
procedit. Secōdo q̄ Iohēs Damas. dicit  
Spūs sanctus ex patre dicitur et spūm pa-  
tris noiāmus. Ex filio autē spūm nō dicit  
mus spūm hō filiū noiāmus. Tercio spūs  
sanctus p̄fecte procedit a patre ergo sup̄flū  
est q̄ procedat a filio. Sed ad p̄mū r̄-  
det scūs Tho. p̄ma p̄e. q. xxxvi. Et i q̄  
to sūme cōtra gentiles. c. xxv. q̄ p̄t vni-  
tatem essentie qd̄ in scripturis de vna p̄-  
sona d̄ et de alia op̄ret intelligi nisi repū-  
gnet p̄prietati p̄sonali ip̄ius etiā si dicitō  
exclusiua adderet. licet em̄ dicat. Mar-  
xi. c. Nemo nouit filiū nisi pater. nō t̄m̄  
cognitōe filiū vel ip̄e filius vel spūs sanctus  
excludit. Unde etiā si diceret i euāgelio  
q̄ spūs sanctus nō procedit nisi a patre n̄  
p̄b̄ remoueret qm̄ procederet a filio. cuz  
h̄ p̄prietati filiū nō repugnet. Nec em̄  
si dñs spūs sanctus a patre procedere dicit  
de se mentōe nō facta. q̄ oīa ad patre re-  
ferre solet a q̄ habet quicqd̄ habz. Sic cū  
dicit Ioh. vij. c. Mea doctrina nō ē mea  
sed ei q̄ misit me p̄tris. Et multa h̄mōi  
in verbis dñi inueniunt ad cōmēdandaz  
in p̄e auctoritatē principij. Nec t̄m̄ in h̄  
bis allegatis oīno d̄ereunt esse se spūs sancti  
principij. cū dicit cū spūm veritatis et se-  
pus dixerat veritatem. Preterea spūs san-  
ctus a filio mittit p̄m illud Ioh. xv. cap.  
Lū venerit p̄clitus que ego mittā vob̄.  
Sed mittens aliquā auctoritatē habz in  
missum. Oportet ergo dicere q̄ filij h̄

beat aliquam auctoritatem respectu spiri-  
tussancti non autem domini vel maiore  
sola origine. Si quis autem obijceret quod filius  
mittitur a spiritu sancto quod dicitur Luce. iij. c. **Q**  
dominus dixit in se ipse illud. **I**sa. Spis do-  
mini super me euangelizare pauperibus misit  
me. **R**idere possumus quod filius a spiritu sancto  
mittitur secundum naturam assumptam. Spiritus autem  
sanctus non assumpsit naturam creatam ut  
eam possit dici missus a filio vel filius  
auctoritate respectu ipsius. Relinquit ergo  
spectu persone et sic filius super spiritum sanctum  
auctoritate habet. Ad secundum obiectum de  
Damascono dicit sanctus **T**ho. quod ibi non est  
audientia quibus a quibusdam dicitur quod sic non  
est spiritus sanctus esse a filio ita etiam non negat  
et vi. **h**o. illoz. Ad tertium de productione  
perfecta patris dicit sanctus **T**ho. quod p. h. quod spi-  
ritus sanctus perfecte procedit a patre non solum  
non est supfluum dicere quod procedat a filio  
sed omnino necessarium. quod vna h. est patris et fi-  
lij. **h**ec quid est a patre necesse est esse a filio  
si. **P**rius filiationis repugnet. non enim  
us est a seipso h. sit a patre. **I**gitur pater et filius  
sunt vnum principium spiritus sancti. propter unitatem  
diuinitatis et vna productione producunt  
spiritum sanctum sic etiam tres persone sunt vnum prin-  
cipium creature et vna actio creaturam produ-  
cunt. **T**ertia opinio de spiritu sancto danda  
ta fuit aliquibus qui dixerunt quod spiritus sanctus non  
sit equalis patri aut filio. **A**rguebant vero sic.  
Dare se totum sine sui diminutione est summe  
potentie. **H**oc autem potest pater h. potest filius non  
autem spiritus sanctus. **N**on enim potest generare fili-  
um sic pater nec potest spirare spiritum sanctum sic  
pater et filius. ergo non est illis equalis. **A**d h. respondet  
**A**lex. in primo volumine sume. quod sic eadem  
est potentia filij qui potuit generari que est in  
patre qui potuit generare. **S**ic eadem est potes-  
tia spiritus sancti qui potest dari id est spirari que  
patris et filij qui potest dare id est spirare. **U**n-  
de **A**ug. li. 3. maximus inquit **A**bsit ut ideo sit  
potentior pater filio quod creatori genuit pater fi-  
lius non genuit creatori. nec enim non potuit

it. sed non oportuit. id est non ex ipse potentia fe-  
cit sed quod sibi non ueniebat. **S**icut potest dici  
et in proposito. **S**i vero gratia vix acta siue  
ligata sit potentia producendi in persona spiritus  
sancti. propter hoc quod non potest esse in actu  
producendi personam sic potest in patre et filio. **D**i-  
cendum quod non imo in summa perfectione ipsius po-  
tentia est quod non potest esse in actu huiusmodi quia  
non congrueret. **V**n. **A**nsel. in monologion  
ait. **Q**ui potest quod sibi non prodest et non debet  
taro magis aduersitas et querelas patet in  
illius. **S**anctus vero **T**ho. 1. pre. q. xli. dicit  
**Q**ue sic eadem essentia que in patre est patris in  
filio est filiationis. ita eadem est potentia que pa-  
ter generat et que filius generat. **V**n. vix e. quod  
quicquid potest pater potest filius. **N**on tamen sequitur quod  
possit generare. nam generatio significat re-  
lationem in diuinis. **H**abet ergo eandem potes-  
tiam quam pater sed cum alia relatione. quod pater h. est  
ut dicitur. **h** significat cum deo pater potest gene-  
rare. **F**ilius autem h. est ut accipies. **h** signifi-  
cat cum deo potest generari. **I**dem dicendum est de  
spiritu sancto respectu patris et filij.

**Q**uid sit missio in diuinis. **q**ue spiritus  
sanctus mittitur inuisibilis et visibilis et de congru-  
itate temporis que spiritus sanctus datus fuit apostolis in signo  
visibili. **L**ap. secundum.

**S**ecundum mysterium contemplandum de  
spiritu sancto dicitur missio. **I**n quibus tres  
considerationes faciemus.

**P**rima dicitur quidditatis

**S**ecunda qualitatis

**T**ertia trinitatis

**P**rima consideratio dicitur quidditatis. **v**bi  
quod sit missio in diuinis est apertum. **A**d  
quod ita ait **R**ichardus in primo. di. xv. **M**issio  
est persone emanantis vel emanationis persone  
per aliquod sibi appropriatum actu vel bitu ma-  
nifestatio. **N**am missio respectu missi duo  
habet ex suo intellectu emanationem et manife-  
stationem per effectum. **v**n. **A**ug. iij. li. de trinitate  
inquit. **M**issi est cognoscere ab alio. et quia  
pater a nullo ideo non dicitur missus. **S**ed ut ista  
clari habeantur tria in hac parte dubia sunt

Perianda. Prima vtz sit ponere mis-  
sionē in diuinis. Secū vtz missio sit qd  
increatū vl creatū. Tertū vtz missio di-  
cat de deo ab etno vel et tpe vl vtroqz mō  
¶ Ad p̄mū dubiū r̄ndet sc̄tura sc̄ra. Dī  
c̄m ad Galat̄. iij. c. Misit d̄s filiū suū  
Et ibidem Misit deus spiritum filiū sui  
in corda vestra. Et Johis. iij. c. Nō enīz  
misit d̄s filiū suū in mūdū vt iudicet mū-  
dū. Et vi. c. Misit me viuēs pater. Et  
viij. c. Qui misit me verat est. Et Johis  
xvi. c. Cū venerit pater quē ego mittaz  
vob̄. Et q̄b̄ r̄ filib̄ pater q̄ filiū missus  
est etiā r̄ spūs sanct̄. ¶ Corra h̄ m̄ qd̄m  
ob̄iact̄. Primo q̄ q̄ mittit ab aliq̄ dīce-  
dit ad eo r̄ ad aliq̄ locū de nouo vadit.  
S; in diuinis nō pōt eē loci mutatio cū  
d̄s sit vbiqz. S; in diuinis nō pōt eē missio.  
Secū oē qd̄ mittit sepat a mittente. sed i  
diuinis nō est ponere sepatiōnē vni<sup>o</sup> p̄so-  
nē ab alia. S; nec missiōnē. Tertio nihil p̄-  
t̄mēs ad inferioritatē r̄ superioritatē dī de  
vna p̄sona respectu alteri. vñ dicit Da-  
mascen<sup>o</sup> q̄ fili<sup>o</sup> s; p̄ d̄ nō dī obediēs vl  
iobediēs p̄i. S; dīctoz ei eē cū Gille q̄ mit-  
tit i q̄m h̄m̄ sit inferior q̄ ille q̄ mittit r̄ il-  
le q̄ mittit sit supior: nō dicit h̄m̄ nōsa  
mittere r̄ mitti de vna p̄sona respectu al-  
teri. ¶ Ad solūda h̄m̄ obiecta notan-  
dū est s̄m Bonauenturā in p̄mo. di. xv. q̄  
missio in his inferiorib̄ h̄z respectuz ad  
tria. s. ad p̄ncipiū. ad terminū. r̄ ad missū  
Ad p̄ncipiū s̄tē ad mittentē missio habz  
s̄b̄ triplici bitudine cōpari. videlicet vt ad  
dantē eē. r̄ sic mittit radius a sole. Ut ad  
dantē virtutē. sic mittit iaculū a proiecto-  
re. Et vt ad dantē iurisdictionē. r̄ sic mit-  
tit nūc<sup>o</sup> a p̄ceptore. Secū oēm h̄c eom-  
paratiōnē est missio in diuis q̄ spūs san-  
ctus mittit a p̄re r̄ filio tanq̄ h̄ns eē r̄ v̄-  
ritē r̄ autem opando ab eis. Et ideo mis-  
sio s̄m h̄c respectū cōpletissime est in di-  
uinis. S; ad terminū s̄b̄ triplici habitu-  
dine cōpar. Mittit cū aliq̄ alicubi vbi

videlicet quietat. vt lapis mittit deorsū.  
Mittit etiā aliq̄ alicubi vt a q̄ habeat  
sicut aliq̄s mittit alicubi donū. Mittit in  
sup ad aliq̄ qd̄ opetur. Et sic mittit fili-  
us vel spūs sanct̄. vt alicubi inhabitan-  
dū vt alicubi ad possidendū. vt donū. vt  
aliq̄ s; ad effectū ferendū. Et iō mis-  
sio p̄ cōparatiōnē ad terminū repit cōpletis-  
sime in diuinis multo maḡ q̄ in creaturis.  
Si aut loq̄mur de missiōe in cōpariōe ad  
missū. Si in his inferiorib̄ ponit tripli-  
cē cōparatiōnē ip̄fectiōis. s. sepatiōnē. S; dīcti-  
ōnē. r̄ mutatiōnē. q̄ quidē nō sūt in diuinis.  
Et t̄ aliq̄ p̄fectiōis ibi istis cōmūda. Et  
r̄ ob̄iact̄ p̄z sic. In istis inferioribus se-  
parat miss<sup>o</sup> a mittente. Nā cū mittit ali-  
quē romā q̄ roma distat a me ille quem  
mittit sepat a me. In diuinis v̄o q̄ deus  
mittens est vbiqz nulla est distantiā. v̄o  
nulla sepatiō. Loco t̄m h̄m̄ eē missi a mit-  
tente egressio. sive emanatio. S; in his  
inferiorib̄ est in missio. S; dīctiō. p̄pter dif-  
ferentiā mittentis ad missū. q̄ miss<sup>o</sup> dif-  
ferat a mittente in s̄b̄stātia. Sed in diuinis  
nō est s̄b̄stācialis differētia. Et iō oīa sūt  
eqlis nobilitatis in missio r̄ mittente. Sic  
etiā in his inferiorib̄ est in missio. muta-  
tio. p̄pter distantiā missi a termino. q̄ v̄o i dī-  
uinis miss<sup>o</sup> nllī loco abest. iō nō ē ibi mu-  
tatio s; alicui<sup>o</sup> effect<sup>o</sup> de nouo productio.  
Hec Bonauē. Secū v̄o Tho. i. pre. q̄  
xliij. eādē s̄ntam cōfirmās ita asserit. q̄ in  
rōne missiōis duo ip̄ortant. Quoz vnū  
est bitudo missi ad cū a q̄ mittit. Aliud ē  
bitudo missi ad terminū ad quē mittitur.  
Per h̄ aut q̄ aliq̄s mittit oñd̄t p̄fectiō.  
qd̄ā missi a mittente. Vel s̄m ip̄erū sic do-  
m̄n<sup>o</sup> mittit seruū. Vel s̄m cōsiliariū vt s̄  
cōsiliari<sup>o</sup> dicat mittere regē ad bellandū.  
Vel s; originē vt si dicat q̄ suos mittit  
ab ardore. Nō d̄t etiā bitudo termini ad  
quē vt mittit aliq̄m ibi eē ic̄ptat. vt q̄ p̄-  
us ibi oīno nō erat q̄ mittit. Vel q̄ inci-  
pit ibi aliq̄m eē q̄ pus nō erat. Missio

**Q**uæ diuine psonæ fuerint pōt fm q̄ iporāt  
 ex vna pre pcessione origis a mutere. Et  
 fm q̄ iporāt ex alia pre nouū modū cri  
 stendi in aliq̄. Sic fil⁹ dī eē miss⁹ a pre  
 in mū dū fm q̄ incipit eē in mūdo visibi  
 li q̄ carnē assump̄tā. r̄ n̄ antea in mūdo  
 erat. vt dī Johis. j. c. Nō ponit q̄ missio  
 in diuis q̄ fit fm motū locale. q̄re nec ibi  
 est separtio sed sola distincō origis. neq̄  
 pōt ibi eē minoratio cū non sit a pncipio  
 mittēte aut fm iperū aut fm p̄sūū. q̄a i  
 peras est maior r̄ p̄sūū sapiētior. Et  
 vt p̄dicū est missio illa nō iporāt nisi p  
 cessione origis q̄ est fm eq̄litate. **S**e  
 cundū dubiū fuit vt missio sit qd̄ crea  
 tū vel increatū. Ad qd̄ ita r̄ndet Alex⁹  
 in p̄mo sūmo. q̄ missio siue dicat̄ actiue d̄  
 pre respectu filij. siue de pre r̄ filio respe  
 ctu sp̄s sancti. siue dicat̄ passiue d̄ filio  
 vel sp̄s sancto est qd̄ increatū r̄ idē q̄ de⁹.  
**N**ā pcessio sp̄s sancti est ip̄e sp̄s sancti  
 pcedēs r̄ sanctificatio sp̄s sancti est ip̄e  
 sp̄s sancti. Sanctificacō. Sed missio sp̄  
 rit⁹ sancti est eius pcessio a pre r̄ filio ad  
 sanctificandū creaturā. vt r̄ p̄ aut̄ est qd̄  
 increatū qd̄ est sp̄s sancti. q̄ missio q̄ sp̄  
 rit⁹ sancti est missus est aliqd̄ increatū. r̄  
 eadē rōne missio q̄ fil⁹ mittit r̄ q̄ p̄ mit  
 tit. **T**ertū dubiū fuit vt missio dicat̄  
 de deo ex ip̄e vt ab efno. Et r̄ndent docto  
 res theologi q̄ dī ex ip̄e. verūtamē Alex  
 ander in p̄mo sūmo dic̄ q̄ i missioe duo  
 s̄. Est cū ibi pncipale significatū qd̄ ē qd̄  
 increatū. r̄ est ibi aliqd̄ notatū. s̄ effect⁹  
 in rōnali creatura qd̄ ē qd̄ creatū. Nā mis  
 sio ē processio alie p̄sone manifestata  
 in creatura vel manifestatio processiois  
 eterne facta rōnali creaturæ. Rōne q̄ eō  
 notari qd̄ rōnale ē dī missio rēgalis. Sed  
 sancte. **L**bo. in. j. gre vbi sup̄ dic̄. q̄ i bis  
 q̄ iporāt origine diuinaz psonaz ē q̄  
 dā differētia attendēda. Quedā em̄ i sui  
 significacōe iporāt solā hitudinē ad p̄  
 cipū vt processio r̄ exis. Quedā vō cū

hitudine ad p̄ncipiū dētermināt processio  
 nis terminū. Quoz qdā dētermināt ter  
 minū eternū sic generatio r̄ spiratio. Nā  
 generatio ē processio diuine psonæ in na  
 turā diuinā. Et spiratio passiue accepta  
 iporāt pcessione amoris s̄bitēs. Que  
 dā vō cū hitudine ad p̄ncipiū iporāt  
 terminū rōnale sic missio r̄ dano. **M**ittit  
 em̄ aliqd̄ ad b̄ vt in aliq̄ sit. r̄ dat ad b̄ vt  
 habeat. psonā aut̄ diuinā h̄ri ab aliq̄ cre  
 atura vel eē nouo mō existēdi in ea est qd̄  
 dā temporale. vnde missio r̄ datio in di  
 uinis dicitur temporaliter tantū. Gene  
 ratio autē r̄ spiratio solum ab eterno. pro  
 cessio autē r̄ exis dicitur in diuinis e/  
 ternaliter r̄ temporaliter. Nam fil⁹ ab  
 eterno processit vt sit deus. temporaliter  
 autē vt sit homo fm missionē visibile. vt  
 vt sit in hoīe fm missionē inuisibile.  
**D**e rpe die r̄ hora missiois sp̄s sancti.  
**S**ecunda consideratio de missione spi  
 rit⁹ sancti dicit̄ temporalitatis. In q̄ quo  
 tempore missus fuit apostolis pondera  
 re debemus. Nā quinquagesima die post  
 xpi resurrectionē mysteriū istud fuit cele  
 bratū. Et hoc quidē congrue factū eē con  
 stat. nū quia in veteri testamento sic fue  
 rat figuratū dū quinquagesima die post  
 q̄ moyses eduxerat filios israel de egypto  
 descendit deus in igne in monte sinay.  
 Sic r̄ quinquagesima die postq̄ xpus  
 traxit patres de inferis descendit spiritus  
 sanctus in linguis igneis. Tum etiā vt  
 que in iubileo beneficia populus accipi  
 bar data fuisse multo copiosiora in xpi  
 credentibus a spiritus sancto noscantur.  
 Ut enim colligitur ex. xxy. cap. **L**euiticū  
 Nūero quinquagesimo. ānoz in iubileo  
 debita remittebant. Ita sp̄s sancti gr̄a in a  
 postolos dēcedēs penitētib⁹ peccā r̄ debi  
 ta remittit. Sicut in illo iubileo sui dona  
 bant librari. ita nūc sp̄s sancti libat a f/  
 uitate diaboli in sp̄s gl̄ie filioz dei. Ad  
 huc in eo recupabat̄ hereditates amisse.

Sic spūsanct⁹ est pign⁹ hereditatis nr̄e  
Venit etiā spūsanct⁹ in die dñica vt cēt  
dies renouatōis q̄ fuerat ⁊ creatōis. Do  
minica nāq; die creat⁹ est mūd⁹. Hora ad  
huc q̄ spūsanct⁹ i aplos descendit fuit ter  
tia. vt pz ex aucte ecclie q̄ cārat in hymno  
Dū cūctis hora tertia repēte mūd⁹ intro  
nar orātib⁹ aplos dñi venisse nūciat. Id  
ipm̄ hī ex vbo petri Actū. ij. c. fuit autē  
ista hora uenies. tū qz spūsanct⁹ ē ter  
tia in trinitate psona. tū qz pmi pentes di  
cunt in hora tertia pdidisse gr̄as vt ponit  
in xp̄pendio theologie li. j. vii ueniēs fu  
it qz eadē hora aplos redderet. tū etiā qz i  
sinuct qz in terrio tpe gr̄a dei copiose in  
mūdū effusa est. Nā gen⁹ hūanā s̄ tri  
pliciter decurrere ponit a doctoribus.  
Prim⁹ legi nature ab adā vsq; ad moy  
sen. Scd⁹ fuit legi scripte a moyse vsq;  
ad xpm̄. Tertio legis gr̄a xpo vsq; ad cō  
pletū nūez electoz. **¶** Tertia cōsideratio  
de missione spūsancti dī q̄litaris. Duplex  
est missio spūsancti vna uisibilis q̄ mittit  
in mentē q̄ sanctificandū creaturā. ⁊ ista  
missio fit ad inhabitatōne creature rati  
onalis. Alia est missio uisibilis sic appa  
ruit sup xpm̄ in colūbe spē. ⁊ sup aplos i  
linguis igneis. Qui spūsanctū uisibile  
hīe cupit op⁹ est vt se p̄formet aplos i q̄  
bus seprē dīctōes describūt fuisse. P̄ia  
dīctio fuit qz erāt aio dēti. Et hī ē qd dī  
Actū. ij. c. Dū cōplerent dies penteco  
stes id est dies repletōis. Illō em̄ festus  
erat ad requiē dēputatū. Id dicit deus p  
Isaiā. c. lx. Sup quē replet⁹ spūs meus  
nisi sup humilē ⁊ quietū. Scd⁹ erāt apli  
dilectōe vniū qd norat cū dī. Erāt om̄es  
piter. Erāt qdē eis cor vniū ⁊ aia vna. Si  
cut em̄ spūs hoīs nō uiuificat mēbra cor  
poris nisi vniū. sic nec spūsanct⁹ mem  
bra scōalia. Tertio erāt apli loco secreti  
De hī s̄ dicit in eodem loco. s̄. in cenaculo.  
Quarto erāt oīone assidui. Ideo s̄ dicit.  
Erant p̄uerātes vnamiter in oīone.

de illis cārat ecclia. Orātib⁹ aplos dñm  
venisse nūciat. Quīto erāt hūilitate pdi  
ti ex eo qz scribit qz erāt sedētes id est hūi  
les. Scd⁹ erāt pace dīcti. qz erāt i hie  
rusalē q̄ interpretat uisio pacis. Seprimo  
erāt cōtemplatiōe erecti. p̄ hī qz dī qz rece  
perūt spūsanctū in supiori cenaculo. q̄  
liter autē missio illa uisibilis in aplos fue  
rit cōpleta declarat Actū. ij. c. vbi dicit  
fact⁹ est repēte de celo son⁹ tāq; adueniē  
tis spūs vehemētis ⁊ repleuit totā domū  
vbi erāt sedētes. Nico. de lyra sedētes id  
est manētes cōmō qd dī in deuteronomio  
ca. ij. Sedistis in cades b̄rme multo tēpe  
id est māsistis. Nā apli tūc erāt in ofone  
q̄ nō sit sedēdo s̄ magis stecēdo genua vl  
stando. In sup Luce vlt. c. xpus dixerat  
eis. Sedete in ciuitate id est manete quo  
usq; induamini d̄rue ex alto. Et apparu  
erūt illis dīsp̄ite lingue tanq; ignis. Se  
dit⁹ sup singulos eoz ⁊ repleti sūt om̄es  
spūsancti. S̄z possēt aliq; q̄rere. an apli  
an istā diē acceperāt spūsanctū. Et rñ  
dēt doctores qz sic sed nō in tanta copia  
Lū em̄ fuerūt vocari ad xpi seq̄lā ⁊ apla  
tū receperūt spūsanctū ad p̄nā iustifi  
cationē ⁊ p̄sonalē p̄fectionē. Dñ autē mī  
sit eos ad pdicandū an suā passionē. tūc  
reperūt spūsanctū ad in firmoz curati  
onē ⁊ miraculoz opationē. dedit nāq; po  
testatē illis curādi lāguozes cūcti dēmo  
nes. Sicut pz Mathei. x. c. S̄z dñi iust  
flauit ⁊ dixit eis. Accipite spūsanctum  
tūc receperūt cū ad pctoz remissionē ⁊ sa  
crāmētoz ministratōne. Et vt refert au  
gust. iij. li. de trinitate flat⁹ ille corpore  
us s̄btāria spūsancti nō fuit sed demoni  
stratio p̄ q̄gruā significatōne nō em̄ a pa  
tre sed a filio procedere spūsanctū. ⁊ spū  
ritus sanct⁹ ibi nō accipit prout est tertia  
in trinitate psona. sed pro dono spūsan  
cti. vt sit sensus. accipite spūsanctū. i. do  
nū spūsancti. prout exponit Philipp⁹  
de mōre calerio in euāgelio Iobis. Ista

Ho die apli receperit spūs sanctū ad habē-  
dā intelligentiā scripturaz vt declarabim⁹  
in seqnti mysterio ⁊ noticiā oīm linguaz  
ad audaciā ⁊ fortitudinē ad oīm meritoꝝ  
plenitudinē ad fēdicationē euangeliꝝ ad  
toleracionē martyriꝝ ad p̄uersionē popu-  
loꝝ ⁊ conuersionē miraculoꝝ. Ergo re-  
pleti sunt nō solū plenitudine sufficiētie  
sed etiā plenitudine redūdantie.

**¶** Q̄ apostoli faciente spūscro loq̄ban-  
tur varijs linguis ⁊ acceperūt sc̄iaz diui-  
naz rerū atq̄ fortēs facti fuerūt vt nō ti-  
merēt cruciari neq̄ mori. **¶** Cap. tertiu

**¶** Tertiu mysteriū dēplandū de spū-  
sancto dī opationis. Inter cetera  
q̄ppe stupenda q̄ in apostolis est  
opar⁹ sunt p̄cipua ⁊ singularissima tria.

**¶** Primū fuit locutio

**¶** Sc̄dm̄ illustratio

**¶** Tertiu fornicatio

**¶** Primū op⁹ mirabile fuit locutio. nā  
stati fecit illos loqui idiomata oīm gen-  
tū. q̄ tamen antea non didicerant. Et li-  
cet quidā dicere voluerint q̄ apostoli li-  
gua propria loquentes intelligebant ab  
audientibus ac si eoz idiomata p̄fere-  
rent. In verio est sententia illoꝝ qui te-  
nent q̄ ipsi apostoli varia linguarū gene-  
ra per spiritū sanctū didicerunt. Unde ec-  
clesia de ipis cantat. Linguis loquantur  
omniū turbe pauent gentiliū musto ma-  
dere deputant quos spūs repleuerat. et  
Actū. ij. ca. scribit. Leperunt loqui va-  
rijs linguis prout spūs sanctus dabat elo-  
qui illis. Erant autem in hierusalem ha-  
bitantes iudei viri religiosi idest in cul-  
tu diuino deuoti s̄m̄ Nicolaū de lyra ex  
oīm natione que sub celo est qui cōuene-  
rant in hierusalem rōne festi. Naz iudei  
captiuati per sa manasar regē assyriorū  
non redierunt in iudeā. Similiter capti-  
uati per regem chaldeoꝝ non redierunt  
omnes. Quis haberent licentiā redeundi.  
sed remanserunt multi amore filioꝝ q̄s

generant ibi ⁊ possessionū quas acqui-  
sierant. Multi adhuc captiuati per an-  
thiochū regē grecoꝝ ⁊ diuersis gentibus  
venditi remanserunt. Verū tamen aliqui  
eorū magis deuoti p̄pter reuerentiaz tēplī  
remeabant aliquādo in hierusalē martie  
in solemnitatibus magnis quarū vna e-  
rat solemnitas penthecostes. Et dī pen-  
tecostes a penta qd̄ est q̄n. ⁊ costes qd̄ est  
decē. q̄n q̄gesima nanz die a paschate ce-  
lebrerrima erat apud iudeos in memoriā  
beneficij legis dare que fuit data in mon-  
te sinay quinquagesima die vt superius  
regū est postq̄ filij israhel egressi sunt de  
egypto. fa era igit̄ hac voce sc̄s spūs ve-  
hementis vel venti vel tonitruū. q̄e ab  
alijs audita fuit vel apostoloꝝ ⁊ alioꝝ  
cum eis existentiū deū voce magna laudā-  
tū. qui pus timore ducti nō audebant lo-  
qui. Venit multitudo ⁊ mente p̄fusa est  
idest stupefacta. quoniā audiebat vnus  
quisq̄ lingua sua illos loquentes. dice-  
bant autem cū admiratōe. Nōne ecce des-  
isti qui loquūtur galilei sūt. Et quō nos  
audiuimus vnusq̄sq̄ linguā nostrā in q̄  
nati sumus parthi. ⁊ medi ⁊ belamite et  
q̄ habitant mesopotamiā. iudeā ⁊ capa-  
docia. pontū ⁊ asiam. frigiā ⁊ p̄aph-  
liam. egyptū ⁊ p̄es libie que est circa cire-  
nem ⁊ aduene romani. Et dicunt hiero-  
mani aduene porius q̄ aliq̄. tū q̄ a remo-  
tioribus partibus venerunt. tū q̄ mare  
transierant. Iudei quoq̄ ⁊ profelici id ē  
conuersi ⁊ gentilitate ad iudaismū. chre-  
tes ⁊ arabes audiuimus eos loq̄ntes no-  
stris linguis magnalia dei. Alij autē irri-  
dentes dicebant quia musto pleni sunt.  
pro quibus cantat ecclesia. Musto ma-  
dere deputant quos spūs repleuerat. tū  
Petrus veritatem rei per scripturas de-  
clarauit. Et illa die apposite sunt idest  
baptizate ⁊ ad numeꝝ fidelīū congrega-  
te ante circiter tria milia. **¶** Sc̄dm̄ opus  
mirabile qd̄ spūs sanctus in apostolis fa-



It opatus illustratio dr. Nam intellectū  
eorum illuminauit vt de diuinis que ad  
salutē sunt necessaria inbil penitē igno-  
rarent hoc promiserat eis xpus. Luz dicit  
rit Jobis. xiiij. c. Paracletus autē spiritus  
sanctus quem mittet pater in nomine meo il-  
le vos docebit omnia et suggeret vobis oia  
quecumq; dixerō vobis. Et xvj. c. Eū ve-  
nerit ille spūs vītatis docebit vos omnē  
veritatē. Et Luce. xxi. c. Ego dabo vob  
os et sapientiā cui non poterūt contradi-  
cere aduersarij vestri. Res est profecto  
stupenda q̄ tā celeriter absq; doctore spi-  
ritus sancti sola p̄sentia noticiā apostoli  
plenissimā acceperunt de omnibus que a  
moyses et p̄phetis fuerant descripta. Dic  
Dico. ad paulinū ait Pharisai stupent  
in doctrina dñi et mirant in petro et iōan-  
ne quō legem sciant euz lras non didice-  
runt. Quicquid em̄ alijs ex citatione et q̄-  
ridiana in lege dñi meditatio tribuere so-  
let illis spūs sanctus suggererat et erant  
intra qd̄ scriptū est docibiles deo. quū  
mo de secretis diuinis magis fuerunt il-  
luminati q̄ prophete veteris testamenti  
et in maiori plenitudine gratiā spūs san-  
cti receperūt atq; dñuz p̄phetandi ex-  
cellentius habuerunt. q̄ autē apostoli p̄-  
phetie munere fuerint p̄diti. pater Ac-  
tuū. ij. c. v. c. vi. c. xi. c. xij. c. xvij. c. Tā-  
ta autē fuit in illis vis doctrine q̄ in oēs  
gentes et nationes mundi p̄ eos lux veri-  
tatis effulsit. Tēgū opus mirabile qd̄  
spūs sanctus opatus est in apostolis dr̄  
fortificatio. quia corda eoz adeo fortifi-  
cavit vt nullo timore nullo terrore nulla  
q̄ comminatione a xpi predicatione retar-  
darent. Ideo in sermone qui legit in of-  
ficio apostolorū Grego. ait. Scriptū est  
Spūs dñi ornavit celos. Ornamenta em̄  
celoz sunt hircos p̄dicantiū. que videli-  
cet ornamenta Paulus enumerat dicēs  
Alij dat per spiritū sermo sapientiē. a-  
lij sermo sciētiē fin cundez spiritū. alij

fides in eodē spiritū. alij grātia sanitatū  
in vno spiritū. Et infra. Quor sūt bona  
p̄dicantiū tor sunt ornāmēta celoz. Dic  
rursus scriptū est. Verbo dñi celi firma-  
ti sunt et spiritu oīs eius omīs virtutes  
eorum. verbū em̄ dñi filius est patris. S;̄  
eosdem celos videlicet sanctos aposto-  
los vt tota simul trinitas ostendat ope-  
rata repente de sancti spūs diuinitate ad-  
iungit. Et spūs oris eius omīs hircos eoz.  
Celoz igit hircos de spū sumpta est. quia  
mundi huius potestantibus contrarie nō  
p̄sumerent nisi eos sancti spūs fortitudo  
solidasset. Quales namq; doctores sacre  
ecclesie ante aduentū huius spūs fuerit  
scimus et post aduentū illius cuius forti-  
tudinis facti sunt conspiciamus. Certe ip-  
se pastor ecclesie petrus q̄re debilitat q̄-  
teq; fortitudinis ante aduentū huius spi-  
ritus fuerit ancilla ostiaria requisita de-  
car. vna em̄ mulier voce percussus duz  
mori timuit vitā negauit. et tunc petrus  
negauit in terra cū latro confitebat i cru-  
ce. sed vir iste tante fortitudinis qualis  
post aduentū spūs existat audiamus fir-  
conuentus magistratū atq; senioz. Le-  
sis denunciat apostolis ne in nomine hie-  
su loqui debeant. Petrus magna auctori-  
tate respondit. Obediē oportet deo ma-  
gis q̄ hoibus. et rursus Si in conspectu  
dñi iustū est vos potius audire q̄ deum  
iudicare. Libens beatus andreas perse-  
cutoribus suis respondit. Tanto em̄ cro-  
regi meo acceptioz q̄to pro eius nomine  
fuero p̄mans in tormentis. constātor  
Non em̄z possumus que audiuius et  
vidimus non loqui. et illi quidem ibant  
gaudentes a conspectu celi qm̄ digni  
habiti sunt pro noie iesu contumeliā pa-  
ti. Decille. Secur⁹ et gaudēs ad crucē p̄-  
perauit petrus. Ita et frater eius andreas  
q̄ spūs sanctus erat in eis. Sic et aposto-  
li ceteri morte violentā leniter tulerunt  
q̄ spūs sanctus oēm ab eis timorē ciece.

rat. Nec in apostolis hec fortitudo sup  
naliter tributa est. Quinimo et sanctis ve  
sic dicā innumeris confessoribus uirgibus  
et martyribus. Quis nā fecit temporalū  
bonorū cōtemptores eos qui xpm nuduz  
nudi secuti sunt nisi spūs sanctus. Quis  
habitare fecit in solitudine in speluncis ami  
cos dei vigilantes orantes et carne duris  
simis ieiunijs disciplinis et uerbis  
affligentes nisi spūs sanctus. Quis de  
niq; fecit martyres animo intrepido tot  
illata tormenta exquisitissima cruciatu  
um genera perpeti nisi spūs sanctus. Ubi  
admirari plurimum simul et in fide soli  
dari debemus dum suspēta omnia in seruo  
fragili mulierū inueniri conspicimur. O  
uere stupenda uirtus spūs sancti que tot  
homines supra homines eleuauit. O gra  
tia dei electis copiosissime dispensata q̄  
terrenos homines celestes effecit. O fons  
indeficiens bonitatis dei ad quē cūcti mor  
tales confugere securi debent. quoniam  
ut inquit Lysanus in epistola ad dona

rum. Profluens largiter spūs nullis fi  
nibus premit. nec ullis coercenibus  
claustris intra certa metarū spacia refrens  
tur. Manat iugiter. exuberat affluenter.  
Nostrū tm̄ peccus sinat et pateat. Quā  
tū illuc fidei capax affertimur. istū inde  
gracie abundantis haurimus. Decille.  
Suppliciter corde igit postulemus ut pi  
ssimus deus spūs sancto suo repleat cor  
da nostra. Qui sit benedictus in secula se  
culorum Amen.

**Finis**

Explicit quadragesimalis de peccatis ce  
ptum in ciuitate Lurij Jbiq; completus  
ad laudem et gloriam omnipotentis dei et regis  
nis gloriose Marie ac beatissimi patris  
francisci et noui sancti Borruenure  
Amen. finitū est anno dñi millesimo q̄  
dringentesimo octuagesimo tertio die ix  
mensis octobris hora uespertina Et im  
pressū in Offenburg Anno dñi. 496.  
ipsa uigilia epyphanie.